

ተሐዘተ

1

1.	ጸባገሬያዊ አጥጋቢ ለክፍለገ ስርገሬ	78
2.	መጥላ ሀዘቢ ስርገሬ	1
3.	ፖለቲካ ታሪክ	6
4.	አከናዊያዊ ትሐዘተ	13
5.	ሕብረተሰባዊ ወከፍራሳ	19
6.	ታሪክ ገጽ ስርገሬ	26
		33

2

1.	ፖለቲካ ትወህርትን አድላዊነት	56
2.	ሰው ሀዘቢ ስርገሬ ዐላማነት	58
3.	ጸላክነትን ፈተውና ግድግዳ	69
4.	በረታዊ ተገደሉ	74
5.	ግላ በውረዳ	83
6.	በሀሳዊ በውረዳ	92
7.	ገርግነትን አፈታትሙ	96
8.	አትዳና	109
9.	ፖለቲካ አከናዊ	121

ትሕዝት

1

1.	፲ክ ገረፊያዊ ኣተዋወባን ኣከፋፍላን ኤርትራ	78
2.	መዋል ሀዘቢ ኤርትራ	1
3.	ፖለቲካዊ ታሪኽ	6
4.	ኣኮኖሚያዊ ትሕዝት	13
5.	ሕብረተሰባዊ ወከፍራል	19
6.	ታሪኽ ገደሊ ኤርትራ	26
		33

2

1.	ፖለቲካዊ ትመህርትን ኣደላወጎትን	56
2.	ሰውራ ሀዘቢ ኤርትራ ዐላማኡን	58
3.	ጸላኣትናን ፈተውትናን ወገ'ዓዎ	69
4.	ባረታዊ ተገደሎና	74
5.	ዲላ በውራና	83
6.	ባህሳዊ በውራና	92
7.	ገርፍትን ኣፈ ታሕሳስን	96
8.	ኣትዩስያ	109
9.	ፖለቲካዊ ኣኮኖሚ	121

ፖሊቲካ ገህልደ ኩነታት ናይ ናብራን ኢኮኖሚያዊ ኣተሃናገሳን ገበካን ሕጋዊ ብወገብ ገምጃኛ ኣገጥመሉ ዊላ ኢዩ። ናይ ዘብነ ይኹን ወገኑ፡ ሰልፊ፡ ወይ ውዳብ ውሽጣዊ ንሕዝብ ቅርጽን ዕላማን ወምርሕን ዘገልጽ፡ ፖሊቲካ ኢዩ። ኣብ ርክሱ፡ ፖሊቲካ ኣብ ቅደሚ ሓይል ወገኑ ስርዓት ዘሉ ሽገርን ናይ ሃገር ኣሕፃኣ ዓደፊ፡ ናይ ደርብታት ወራሕነትን፡ ናይ ሰልፍታት ታሰባ፡... ወ.ዘ.ተ. ዘሓፈሉ ኢዩ። ከምኡውን ኣብ ወገን ሃገራትን ወገኑን ዘሉ ዘመድና ብናይ ነፍሲ ውከፍ ሃገር ወይ ወገኑ ናይ ወጻኢ ገዳይ ዘመልከት ፖሊቲካ ይገለጽ። ተጽሑ፡ ወገን ፖሊቲካ ናይ ደርብታት ወራሕነት ተቐጥታ ደሊትን ዘሕሉ ስርዓት፡ ግለት ናይ ቲ ኣብ ወገን ደርብታት ዘሉ ዘመድና ነጻብራቕ ኢዩ። ኣብ ወገን ዘተራሳለዩ ደርብታት፡ ገዛኻን ተገዛኻን፡ ወከባን ተወከባን፡ ወዘመዳን ተወወዳን ዘሉ ዘመድና ፖሊቲካ ቅጥጥ፡ ከብ ኢኮኖሚያዊ ብታ ኮም ዘነፍሉ ኢዩ። በዚ ውሳኔት ኣዚ ዘብነ ይኹን ኩነታት ናብራ፡ ኢኮኖሚያዊ ውሳኔት / ወይ ዘመድና /፡ ወይ ደግ ኣገባብ ምልክር ገመልጥ ዘገባር ታሰባ ፖሊቲካ ኢዩ። ንኣብነት፡ ታሰባ ህዝብ ወርቅ፡ ንባዕዓዊ ወገኣን ጥብናን ኢኮኖሚያዊ ምዃዛን ናይ ወገን ስት ኢትዮጵያን ሃጻይነትን ይመልሰክ ሃገራዊ ዲሞክራሲያዊ ወገን ስት ንምጽዕ ቅድመ ብሰላማዊ ወገን፡ ሕጂ ደግ ብሓይላ ብረት ተሰገዮ ዘገዳድ ዘሉ ፖሊቲካ ታሰባ ኢዩ።

ፖሊቲካ ኣምባሳር ነቲ ከገምሰት ኣገደላ ኢኮኖሚያዊ ስርዓትን፡ ዓይነት ምልክርን፡ ከምኡውን ናብኡ ንክገበጽሕ ኣገብተሉ ውሳኔን ኣገደላ ስጉምትን ዘገልጽ ኢዩ።

ፖሊቲካ ታሰባ ለውጢ ዘላጥር ኢሃገሩ ዘክክልን ዓፄ ሓይላ ኢዩ። ኣዚ ንክኸውን ንገ ኣቲ ፖሊቲካ ታሰባ ነቲ ገሕብረ ተባባዊ ምዕባላ ዘደላ ነገራት ኩሉ ብክክክል ከገጸባርቑ ኣለዎ። ኣገጸርኡ፡ ናይ ኩሎም ኣደሓርባርቑ ፖሊቲካ ገምዕባላ ናይ ዘገሰገሰ ሕ/ባብ ይዕገቅ። ሰለምታይ ነቲ ህልው ኩነታት ዘዕቅብን፡ ኣገጸር ኣቲ ናይ ብሓይ ገምዕባላ ዘደላ ነገራትን ዘክይድን ኢዩ።

ቅጥጥ ሰልፍናን ከልክት ገሰገሰት ውዳባትን ገህልው ኩነታትን ርገጸነትን ውሳኔት ብምገባር ዘተወሰደ ኢዩ። ውሳኔታዊ ለውጥ ምዕባላን ከምዘክክል ደግ ጥርጥር ያለብን። ኣብ ሰይገሰዊሒት ዘተ ውርከብ ፖሊቲካ ኣብ ሕገታት ሕ/ባባዊ ምዕባላ ዘተወሰደ ኢዩ። ንሓድሳ ጥቅሚ ምሕክ ሕብረ ተባባዊ ዘውከል ከይት ከኣ ይጥርብ። ብ ናለይ ደግ ነረብሓ ናይቲ ዘገዝሕ ርገጸባላዕ ህዝቢ ኢርትፊ ዘውከል ኢዩ። በዚ ውሳኔት ኣዚ ከኣ በውራና ከብ ሓረሽ ህዝብ ዘሰበክ

ደገፍ ይረከብ። ኣገሆ ከኣ ውጽዕ ህዝብና፡ በባኣይ ሰበይቲ፡ ወገ ኣብይ ሽግግላ ከይተባህለ ሰሜን ይሃልኩሉን ከብር ደው ዓፍሰቡሉን ህይወት ይሰውኡሉን ኣሉ።

በልፍና ነቲ ኣብ ናይ ጽባሕ ኢርትፊ ዘሰረት ዘተወሰደኹ ኢኮኖሚያዊ ፖሊቲካውን ስርዓትን ዘተከል ሓዲሽ ባህልን ህዝባዊ ብወገብ ብገሰገሰ ስነ-ሓሳብ ተኩሉ ንክከሰከብ ብዓቢ ወሰኽቲ ደግ ይገሉ። ኣገጸር ኣደሓርባርቑ ፖሊቲካ ስነ-ሓሳብ ከኣ ብክገባን ይታሰብ ኣሉ። ሃገራዊ ዲሞክራሲያዊ በልፍና ዘገናጽፍ ዘሉ ዓወት ብመህሃድ ውልባዊ ስራሕ ግልፅ ቅኑዕ ፖሊቲካዊ ዘተራከቦ ኢዩ። ኣዚ ርገጸነት ዘገዛኡ ርክሶ ምስከር ናይ ሓብነት ቅገዕናን ፖሊቲካ ኢዩ። በዚ ውሳኔት ኣዚ ከኣ ኢዩ በልፍና ንተገደልትን ንኣደርጃውትን /ከደርሰ/ ብፖሊቲካ ክመህርት ዘሃገሶ። ከምኡውን ኣብ ዘመጽኦ ገዚ በልፍና ኣናደገደዐን ናጸ ዘመጽኦ ወረት ኣና ገፈሐን ብዝገደ፡ ገመሕ ሓረሽ ህዝብና ፖሊቲካ ክመህርት ከምዘባ ጽሕ ኣገባር ኢዩ።

ኣብ ዘደረገ ዘመሃብ ፖሊቲካ ክመህርት ኣብ ክልተ ዘኖላ ዘተከፍላ ኢዩ። ኣቲ ተፃፃይ ሕጽር ዘበለ ከይት ዘነበረን ዘሉን ኩነታት ኢርትፊ፡ በልፍና በዘዕባ ፖሊቲካ ታሪኽን፡ ጃንገራን፡ ሕብረ-ኢኮኖሚያዊ ኣቅጥጥ ይገልጽ። ተጽሑ፡ ወገን ብዘዕባ ዘሕለፈ ተኩሮ ተገደሉ ህዝቢ ኢርትፊን በጻሕፉ ዘሉ ደረጃን ዓረዱ። ኣብ ርክሱ፡ ወገን ብዘዕባ ናይ ኢርትፊ ኣውራጃታትን ወረዳታትን ኣገገታትን ህዝብታትን ባህልታትን... ወ.ዘ.ተ. ንተገደልት ብዝበለጸ ህዝብ ገመድላትን ወረቲ ገመድላትን ገመድላትን ናይ ፍልጠኻ መገቢ ከኒኖም ይክክል ኢዩ ተባሂሉ ብሓረ ተራራ ኣሉ። ናብ ዓወት ገመድላት ኣቲ ተፃፃይ ኣደላይን ወሰንን ነገር ቅድመ ንዝነበረን ገህልው ኩነታትን ምስ ውዳባዊ ስራሕ ኣውሃሂዱክ ኣብ ገበራ ምስ ተወሰሱ ሰለዘከብኩ፡ ኣዚ ከፍልዎ ኣዚ ኣደላ ኣገገሲ ኢዩ።

ኣቲ ከልኣይ ከፍላ ደግ ብጥፃዕነት ኣደላይቲ ከይኖም ዘተራከቡ ሓረኸውን ናሉይን ገሰገሰ ዕላማን ስጉምትን ዘገልጹ ዓገተጸት፡ ከምኡውን ብዘዕባ ናይ በልፍና ወርገዲ ዘበርቅጥ፡ መባኣታዊ ፍልጠት ከህቡ ዝክከሉን ናይ ፖሊቲካ ዓገተጸት ዘመረከ ኢዩ። ገሰገሰ ርክሕ ተፃላ ወገን ንጥሓትን ናይ ተገደልት ብክከሉ ወኣዝናት ኣናሰፍሕን ኣናፃዎቹን ወገን ከኸይዱ፡ በልፍና ነዚ ናይ ፖሊቲካ ክመህርት ፈላግ ምዕራፍ ንሓረሽ ህዝቢ ዘውከል ፖሊቲካውን ኢኮኖሚያዊን ክልቦ ሓሳባት ኣናደለሉ፡ ምስ ምዕባላን ተኩሮን በልፍና ባብደረጃኡ ከጥጽሉ ኢዩ።

1. ምዝገባዊ ዓላማዊ አካላት ኢትዮጵያ

ኢትዮጵያ አብ መብራሪያ ወገን ናይ ክፍለ ዓለም አፍሪቃ ኣትር ከብ፡ ብመብራሪያ መስ ቀይሕ ባሕሪ፡ ብብራሪያ ብመዕረብን መስ ቡዳን፡ ብደቡብ መስ ኢትዮጵያን መስ ዓፋር-ግብ፡/ግብ፡/ ኣትዓወብ ሃገር ኢያ፡፡

ኢትዮጵያ ብምዝገባዊ ዓላማዊ ብሓራሽ ኣብ ከበባን ዋላን ኣትዎታል ምዃር፡ ከሉ ኣት 7ግግም ባሕርን መስ ቡዳን ዝዓወብ መዕረባዊ ወገንን ዋላ፡ኣት መስ ኢትዮጵያ ዝዓወብ ወገን ደማ ከብ ዝበለ ኮይት ከበባ ተባሂሉ ይጽዋዕ፡፡ ኣብ ኢትዮጵያ ሃይ ጫናታዊ መስፍሕፍሕ ብሓራሽ መስት ምዝገባዊ ዓላማዊ ዚተዘ ወይ ስለዝኾነ፡ ኣትዎ ኣብ ከበባ ዝኾመሉ ኢትዮጵያን መብዝሕት ኮም ኣብ ክርስትና ዚሃዎት ከባት ኣገከለው፡ ኣትዎ-ኣብ ዋላታት /መታሕት/ ኢትዮጵያ ዝኾመሉ ደማ መብዝሕትዎ ወይ ዓርጋ ከሉም ኣብ መስልምና ዚሃዎት ኢኹም፡፡ በቲ ኢጣልያውያን ገዛኣት ዚሓ ገጸጸዎ፡ ኢትዮጵያ ኣብ ሸዋንተ ኣውራጃታት ትወቀል፡፡ ከበባ - ሕግባን፡ በራሪ፡ ኣከለግዘይን ዝኾርገፍ ኮይት፡ ኣት ዋላታት 7ግግም ባሕሪ-ባሕል፡ ስመሃር፡ ደገከል ከባዝ ከሉ፡ መዕረባዊ ዋላታት-ባገሕትን፡ በርካን ተባሂሉ ይጽዋዕ፡፡ ስፍሕት ናይ ዋላ ታት ኢትዮጵያ 3/4 /በለስተ ርብሃ/ ናይ ስፍሕት ሃገርና ኣብሉ ይኸውን ኢዩ፡፡ ምዝገባዊ ዓላማዊ ኢትዮጵያ ዓቢ ስትፈተዚካዊ ኣገዳሰነት ስለ ዘለዎ፡ በዓላውያን ጠባብቲ ብናይ ሰባዕ ዓይኒ ከም ዚተወትዎ ኣብ ዓለም ብፋህ ኢዩ፡፡

ስፍሕት ኢትዮጵያ ቀደሚ 1935 ዓ.ም.ፈ. 118,609 ኪ.ሜ. ትርብላት ነበረ፡፡ ኣገተቦነ፡ ኣት ብፈረንሳ ተታሒዞ ዚነበረ ኣብ መገን ራህያታን ዓር ኢልዮን ዘሉ ቦታ ኣብኹ መስ ተጸገበረ፡ ስፍሕታ 124,320 ኪ.ሜ. ትርብላት ኮነ፡፡ ከምኹ ውን ጉዳና ከብ መብቐ ገመዕብ ኣስታት 480 ኪ.ሜ.፡፡ ተመታ ከኣ ከብ ሰሜን ገደቡ-ኣስታት 850 ኪ.ሜ. ኣብሉ ይኸውን፡፡

ኣብ ሳዕሊ ከምዝተጠቐሰ፡ ኢትዮጵያ በቲ ዘጸገሰን ሕጂ ዘሉን በዓላዊ መመሳገልዊ ኣገዛዝኣ ኣብ ሸዋንተ ኣውራጃታት ትኸፈል፡፡ ኣዚ ኣከፋፍላ'ዚ ገን በዓላውያን ገዛኣት ገመዝዓር ከተዕመመ ኢሎም ዚገብርዎ ደኣ፡ ዓመብር ባህርያዊ ኣይኮነን፡፡ ብዚኾነ፡ ኣውራጃ ጣለት ሕይ ብዘሓት ወረዳታት /ወይ ኣገዳታት/ ዝኾርገፍ ክፍለ ሃገር፡ ብኣውራጃ ኣውራጃ ዘመሓደር ኢዩ፡፡ ስለዚ ናይ ሃገርና ኣብ ብዘሓት መመሳገልዊ ኣውራጃታት መከፋፈል ጥበቂት ሸሕ ኣዚ ብበዓላውያን ዚተሓጸጸ ኣገተቦነ ገሕዱነት ኢትዮጵያ ዘሰገኦ ኣይኮነን፡፡

ኣውራጃታት ኢትዮጵያ መመስ ርክሲ ከተማኣን

1. ሕግባን	-ኣስመራ	5. ባርካ	-ኣቕርደት
2. በራሪ	-መገደፈሬ	6. ባሕል	-ናቕሩ
	/ዓፄ ወገሪ/	7. ሰመሃር	-መጽዋዕ
3. ኣከለግዘይ	-ዓፄ ተይሕ	8. ደገከል	-ዓብባ
4. ባገሕት	-ከረገ		

ከተማኣ መብርሂ

ኣስመራ	ካብ ጽፍሒ	ባሕሪ	2347	ሜትር
መገደፈሬ	"	"	1080	"
ዓፄ ተይሕ	"	"	2390	"
ከረገ	"	"	1392	"
ኣቕርደት	"	"	615	"
ናቕሩ	"	"	1750	"
መጽዋዕ	"	"	0-10	" /ብገመት/
ዓብባ	"	"	0-10	"

1. ኣውራጃ ሕግባን፡ ብገመት 3000 ኪ.ሜ.² /ከሉ ሜትር ትርብላት/ ዚሰፍሓት 15 ወረዳታት ዘለውኣ ኢያ፡፡ ገባተን ከኣ፡-

1. ዓተሐዘን ዓሬ	9. ሰሜን ዓገሰባ
2. ሰሜናዊ ካርነሽዎ	10. ደቡብ ዓገሰባ
3. ደቡብ ካርነሽዎ	11. ተክለ ዓገባ
4. ሉገዊ/ከበባ ዊፃ/	12. ደመበዘን
5. ደቂ ተሽዎ	13. ሰሜን ባሕሪ
6. ከባቢ	14. ደቡብ ባሕሪ
7. ላዎዛ ሰሓርቲ ወቐርቲ	15. ገርገር ግኣ
8. ሚናብ ዘርኣይ	

ውረያት ዓይነታት፡- ኣመባደህ፡ ዓተሐዘን፡ ሕዘን፡ ጸዓዘን፡ ሕመብርቲ፡ ደቂ ሸሕይ፡ ደዘን፡ ዓቕ ገሩስ፡ ሸዋንገሰ፡ ዓይኩሎ... ወ.ዘ.ተ.

2. ኣውራጃ በራሪ፡- 8886 ኪ.ሜ.² ኣብሉ ዚሰፍሓት ብዘፈኣታ ደማ ከባተን ፍፍያዊት ዘባና ኣውራጃታት ኢትዮጵያ ኢያ፡፡ ወረዳታት በራሪ ኣዘን ዚሰባ ኢዮ፡፡

1. መደሪ ፈላቢ	2. ኩናረዓኣ	3. ደቂ ኣይታወብ
4. ዓፄ ገነድ	5. ዘይደኣከሎ	6. ጽልግ
7. ለፍኣ	8. ዋገረፈ ገርተ	9. ኣፈልባ

10. ተላ ሰፈዓ	11. ቸላ	12. መሬት
13. ደብረሰላሴ	14. ደብረ	15. ገሰግሰ
16. ደቲ ደገና	17. ትወዘክ	18. ዓናገር
19. ለባገ	20. ተፈክረ	21. ሰበላ
22. ከደረሰላሴ	23. ሚስጥ	24. ማዳዳ
25. ማዳዳ	26. ደቲ ሰብረ	27. አገዳዝ ማጥ ዐቅቢት
28. ገንደት	29. ዓልላ	30. ምድሪ ወደ ሰበረ

ወፍታት ዓድታት ሰፈዓ:- ዓረዛ: ከደረሰላሴ: ዓዲግንገት: ደባርዋ: ተፈክረ: አገራዊ: ገንደት... ወ.ዘ.ተ.

3. አውራጃ አከለ ገዛይ:- 10492 ኪ.ሜ.² አቢሉ ዘሰፍሷት አባ ደጋገ ወይዘሪን ያላገ ዘሰት ከፍላታት ተፈክረ አትርከብ አውራጃ ኢያ:: 32 ወረዳታትን 26 አገዳታትን አለውክ:: ገባተን ከአ አዘገ ዘሰባ ኢየገ:-

1. መረታ ሰበጎ	2. ተደረር	3. ዓረት
4. ሰደገት	5. ጽገዳደገላ	6. ደቲ ደገና
7. መጽሐፍ	8. አገላለጽ	9. ርብረ 10. ደቲ ገብረ
11. ደቲ አዳዳ	12. ጸገጋናካ	13. አገላ ሰደገ
14. መረታ ተዳሕ	15. ዘባወገት	16. ደረወገ
17. ደቲ ዘርኢሰናይ	18. ዓዲ ጉልቲ	19. መስፈር ወደከለ
20. ዘባገ 1ይ 2ይ 3ይ	21. ደቲ ትሕሽታ	22. ሳሳይ አገረፍ
23. ታሕታይ አገረፍ	24. ሰገ ሰርዳ	
25. ሃዳዳ ወዳሉ	26. አዋባትገላባ	27. አገዳ ገሰግ
28. ደገገ	29. ደገገ ወገረ	30. ዘርከሰ

አገዳታት:- አገዳ ማለት: በዙፋኑ ስድራታት ከባ ሰደ ዘመለ ደጃጃ በሰደ ዘሰነ ሰደግ ሰርዳትን ተፈክረን ዘሰበረ ኢየገ:: አባ አከለገዛይ አዘገ ዘሰባ አገዳታት ይርከባ:-

1. ዓባዊታ	2. ሰርዳ ቤት ሰፈሕ	3. ቤት ሰፈሕ
4. ዓባ ለባገ	5. ዓባ ከሪ	6. ፍጥርታ
7. ቤት ፈጅክ	8. ዓባ ሰርታገ	9. ሰባባት
10. አገገገ	11. ሰርዳረ	12. ሪዛ ማረ
13. ዓባዳ	14. ዓናገላ	15. ገዳባ
16. ሰደ	17. ደብረ መባ አላደሰ	
18. ደብረ ላባሃል	19. ከታቡ	20. ሚኒሪ
21. ፈጅት ሰፈሕ	22. ዓባደላ ሰፈሕ	23. አላላሽ
24. ዘይላሃረ	25. ሰባባት	

ዓባይቲ ዓድታት:- ጉሪ: ደገገ: ሰዳይ: አገረ: ማዕረባ: አፈላባ ገንገላ: ዐናገሪ: ምናክሰይቲ: ሰደ: ሰፈሕ: ኮርባርያ: ዓዲ ነባሪ... ወ.ዘ.ተ.

4. አውራጃ ሰገሐት:- ሰፍሷት 12,000 ኪ.ሜ.² አቢሉ ይገ ወገ:: በከባት: ሰደ ሰገሪ: አገረ: ከሰውገ በዘረክቲ መሰላገ በልታገ በባዳይት አትከልትን-ሃባታ ኢያ::

አገዳታት ሰገሐት:-

1. ዓዲ ወረሪ	2. ዓዲ ረዛ	3. ዓዲ ገብረ
4. ዓዲ ሰመረወገ	5. ጽገገገ	6. ሰደሪ
7. ገንገሪ	8. ዓዲ ሰፈሕ	9. ዓገሽ
10. ዓዲ ሰደሰ	11. ዓዲ ዘገት	12. ቤት ገብረ
13. ሰከሪ	14. ዓዲ አደላ	15. ዓዲርባ
16. ደብረሰና	17. ደቲ ዓገዳ	18. ሰፍክ
19. ማርያ ጸላዎ	20. ማርያ ተዳሕ	21. መገባዕ ቤት አባርኔ
22. መገባዕ ቤት ገሕታገ ... ወ.ዘ.ተ.		

ዓባይቲ ዓድታት:- አተገ አውራ ሰዳይት አዘገ ዘሰባ ኢየገ:- መገረክ: ሰዳሰ: ሰዳሰተላ: ጥሰዳዳ: ሰዳሽ ዓዲ... ወ.ዘ.ተ.

5. አውራጃ ባርካ:- በገዳት ሰፍሷት 44,996 ኪ.ሜ.² ዘሰውገ በከባት ከባ ከላገ አውራጃታት ኢርትራ ዘሃባታ ኢያ:: አባዛ ከፍላ ዘ በባዳይት አትከልትን-ዘረክቲ መሰላገ በልታገ ማገ ዘረርዳሉ ማከላያ ዘይባሉ ዓዳታት-አሉ::

አገዳታት ባርካ:-

1. ዓዲ ሰፈሕ ገረቤት አገባ	2. አልገደገ
3. ሰዳሪ	4. ባርያ
5. አፈላገዳ	6. ዓዲ ያዕባብ
7. አባሰላ	8. ሰዳሽ ከፍ
9. ሰዳሽ	10. ሰዳሽ
11. ሰዳሽ	12. ሰዳሽ
13. ሰዳሽ	14. ሰዳሽ
15. ሰዳሽ	16. ሰዳሽ
17. ሰዳሽ	18. ሰዳሽ
19. ሰዳሽ	20. ሰዳሽ
21. ሰዳሽ	22. ሰዳሽ
23. ሰዳሽ	24. ሰዳሽ
25. ሰዳሽ	26. ሰዳሽ
27. ሰዳሽ	28. ሰዳሽ
29. ሰዳሽ	30. ሰዳሽ

ዓባይቲ ዓድታት:- አውራ ሰዳይት አዘገ ዘሰባ ኢየገ:- ሰዳሽ: ገላጽ: ዓዲርባ: ማዳዳ ... ወ.ዘ.ተ.

6. አውራጃ ባሕል:- ሰፍሷታ 13,949 ኪ.ሜ.² አቢሉ ዚገመት
ገብትን፡ ጠለባቸው፡ አገጣልገ ሃብታም ዝቡነት አውራጃ ኢያ፡፡

አገገታት ባሕል:-

1. ዓድ ሸሽ	2. ዓድ ተሸለሰ	3. ዓድ ተማርያም
4. ዓድ ጸውራ	5. ቤት ጣዕላ	6. ቤት አሰገረ
7. ርገባት	8. አልጣፃ	9. አሰፈፃ
10. ዓድ ግላም	11. ሳፈብሰ	12. አቡልታሰም
3. ዓድ ሸግገላ	14. ዓባውርታ	15. አገላመባ
5. ጸብፃት	17. ሰብላፃሊት	18. ተረብ ከናብ
1. ፈባይፃ... ወ.ዘ.ተ.		

ዓበይቲ ዓድታት:- አቶም አውራ ስውያት ዓድታት ወይ ተሸታት
1:- አፍፃባት፡ ያርፈ፡ መባኢ... ወ.ዘ.ተ.

7. አውራጃ ሰጦሃር:- ሰፍሷታ 12,000 ኪ.ሜ.² አቢሉ ዚገመት
ራሻ ኢያ፡፡-አብ ጣኦከል ተይሕ ባሕሪ ካብ መጽዋዕ 55 ኪ.ሜ.
ቆ-ቢላገ ዚርከባ አርቺገላገ ወይ አኩባት ደሴታት ዓህላክ ዚገሃላ
52 ኪ.ሜ.² ዝሰፍሷትን አላዋ፡፡ዚፍሰፍሰ ከተገገነ ካህላክ ከቢራ
ህላክ ዓበይ / አኩባሃል 900 ኪ.ሜ.² ዝሰፍሷታ ኢያ፡፡

አገገታት ሰጦሃር:-

1. ዓድ ዓባከር	2. ዓድ ደርፒ	3. ዓድ አሳ
4. ዓድ ሸግ	5. አፍላገፃ ዓድ ዓቢባይ	
6. አፍላገፃ ዓድ ዕጃል	7. አፍላገፃ ዓድ ናሰር	
8. ቤት ታዲ	9. አዲገ	
9. ቤት ሸላፍ	10. ቤት ሸሕ ጣሕው	11. ቤት ታውከል
2. ገፃም ቢከታ	13. ዓድ ፈር	14. መሰላሊት
5. ነበራ	16. ጦር ዓበትመሽ	17. ዋራ ... ወ.ዘ.ተ.

ዓበይቲ ዓድታት:- ካብ ተን አብዚ ከፍላ'ዚ ዚርከባ ዓድታት
ተን አውራ ስውያት አዘገ ዚሰባ ኢዓገ:- ገገፃዕ፡ ደቡብ፡ አገሱ፡
መብረሚ፡መርገብ፡ ገምሆድ፡አሰሰ፡ ዓይላት... ወ.ዘ.ተ.

7. አውራጃ ደገከል:- ሰፍሷታ 19,007 ኪ.ሜ.² አቢሉ ዚገ
መት ዓርጋ ኩሉ ወገናታ አጻምኦ ዝብነት አውራጃ ኢያ፡፡ አብዚ አውራ
ፋ'ዚ ከመ አሳልገ ኦባገሪን አገጣልገ ዚከመሰሱ አገሰባታት ይርከቡ፡፡

አገገታት ደገከል:-

1. ዓድ ያማራ	2. አገባላ	3. በሉዕሉዋ
4. ዓሂመላ	5. ዓመሳይታ	6. ዓና ቡሪ

7. ሳላይቲ	8. ሳዋኪል /ደናክልቡሪ/	
9. ሳላርዋ	10. ሰማላ	11. አላሴታ
12. በደይቱላ	13. ዓባበከር	14. ባርሴታ
15. ደራዶ	16. ገዲታ	17. ሳባይማል
18. ኢቢርቲ	19. ጢገዲ	20. ናባል
21. ሸከሳ ... ወ.ዘ.ተ.		

ዓበይቲ ዓድታት:- ጢያ፡ ዕዲ፡ ባራዕባሊ፡ በይሉል፡
ቡራ ወ.ዘ.ተ.

2. መባዓል ህዝቢ ኢርትራ

ሀ. መዳከ ሳጣውያንን በጣውያንን.

ኣቶም ናይ ኢርትራ መሪመርያ ተጥጦጦ ኣብዚ ሕጂ ሰዓገ ዝበሃል
ደቡባዊ ወገን ኣብ ዓላ ጋሽን ስቲን ዝኣታዎ ዘይተፃፉ ነበሩ፡፡
ገሰቶም ደማ-አዘም ሕጂ ባርያን ባዛን ተባሂሎም ኣብ ኢርትራ ዝርከቡ
ብሂራት ኢዮም፡፡ ብድሕሪኦ ኣዘም ሳጣውያን ዘበሃሉ ነገራ ካብ ሰሜን
ሰዓገ መዳከም ገሰኡ ኣብዚ ዓዲ ኣልቲኦም ገዝተሩ ኣብ ንሕቲ
ገዝኡ ኣብ ተውያም፡፡ ብድሕሪ'ዚ ሰማዊያን ዘበሃሉ ካብ ደቡብ ዓ
ረብ ሰገሩ፡፡ ኣቶም ካብ ሰሜን ሰዓገ ዝመሉ ሳጣውያንን ኣቶም ካብ
ደቡብ ባሕሪ ዝመሉ ሰማውያንን ተፃፎሎም ደማ ሳይ ህዝቢ ኩይኖም ኣብ
መሉኡ ኢርትራ ፍሕ በሉ፡፡ ኣዘም ካብ ተም ቀደሚኦም ዝነበሩ ህዝቢ
ዝሓሸ ፍልጠትን ኣካያይዓን ዚነበርሎም ሰማውያን፡ ነቶም ቀደሚኦም
ዘኣገሙ ሰባት ዓብላሎም፡ኣብሎም ርክሲ ከተማ ብመገባር ኢገዝኩ ይመሩ፡፡

ድሕሪ'ዚ ኣቶም፡ ጸኒሕኦም፡ ሳጣውያን ዝበሃሉ ሰማውያን ካብ ደቡብ
ዓረብ መዳከም ሰማዊ ባህልን ቋንቋን ገዝዝን ተጥጦጦ ተፃሕቦም ተረፉ፡፡
ኣብ 6ይ ዘመን ዱ.ል.ክ. ኣዕራብ ገንብሶም ወረሩዮ፡ መብዛኤኦም ኣብ
ሳጣውያን /ሰማውያን/ ካብ መብረቶ ገንብሶም ሰማዊ ሰዓገን ሰለዝተ
ደፍኩ፡ ናብ ኢርትራ ብመዳከም ነቶም ኣብ ሰማዊ ከበባን ዓርካን ዝ
ነበሩ ሰማውያን ገንብባ ይፍኡም፡፡ ኣቶም ኣብ ከበባ ዝነበሩ ሰማውያን
ደማ ብገዲኦም ገፃዊኦም ወረርሶም ገዲኦም ሰማውያን ገደቡን ገጽዎ ይፍኡ
ም፡፡ ብመብረቶ ሙሉ ባሕሪ ደገ ዝነበረ ርክብ ብጽብገያት ሸፍትነት
ናይ ሳይ ከልተ ዓላታት ብመብረቶ፡ ብደቡብ ደማ ብወረርቲ ዓላታት
ብመብረቶ ፖሊቲካ ገንብነትን ናይ ኣብሎም ወደፍ፡፡

ሕሸባ ዝበሃሉ ሳይ ዓላት ካብ ተም ካብ ደቡብ ዓረብ ቀደም ገገ
መገም ኢርትራ /ስቲ ገዝ'ቲ ናይ ኩሽ መረት ዝበሃል/ ዚተባገሩ ብ
ባውያን ኢዮም፡፡ ዓላት ሕሸባ ኣገገተሩ ሳይ ሳይ ሰማውያን ኣገገደሎም
ብዝሸደ ዳብ ወሰናሰን ገማገም ባሕሪ ኢርትራ ጥራይ ከይተወሰኑ፡ ላዕሊ
ገዝባን ከበባን፡ ከመገውን ኣብዚ ሕጂ ኢትዮጵያ ዘበሃል ዘሉ ትገራይን
ዓድ ኣመሳይታ ሳይ ኣሰፍሕፍሑ፡፡ ከበባ ሕጂ ዘርኢ ዓላት ሕሸባ
ኣብ ኢርትራን ኣብ ኢትዮጵያን ተዘርጊሑ ይርከብ፡፡

አባ 14/15 ዘመን፡ ቀደም አገው ዝበሃሉ ሰማዊያን ከባ ላሰታ፡ ተጸሎት ደማ ሰበሽ ከባ ደብዳቤ ትገራይን ወጽኦም፡ ነገላኦም በጥውያን ሰገኙም፡ ነገላኦም አባ ንሕት ነዝኢኦም ኣኣተውዎም፡፡ በደሕሮ'ዚ፡ ከባ ከበባ ነገላ ከባ ላላ ደማ ንከበባ ተለዋዋጪ ወረር ኣነጻጽገብረ፡ ሓዲ ሓዲ ነዚ ኣኣተ ዘወርር ኢዕብራይ ኣነከሩ ሓዲ ሓዲ ነዚ ደማ ተዋሕዱ ይተርፍኑ፡፡ ኣብቲ ዘመዓት ኣኣተ ዝነበረ ውሽጣዊ ነርቋታት ነባዕዓዊ ወረር ይገኝ ስለዝነበረ፡ በ1575 ደ.ል.በ. ተርከውያን ነገሣዊ ባሕሪ ኢርትራ ከሕዙ ኣነከላዎ፡ ሩገን ዝበሃሉ ዓሊት ደማ ከባ ሱዳን ኣነጻጽ ችሎ ወረር ይፍጽም ነበረ፡፡

ለ፡ በዝሕ ህዝቢ

ኣኣተ በዝመት 3 ግልጽን ኣቡሉ ዘኸውን ህዝቢ ኢርትራ በዝሕ ዎስት ስፍሓት ወረት ዝተዘነገኹ ኣይኮነን፡፡ ኣኣተ ኣብ ከበባ ዘርከብ ህዝቢ ከመት ጸባብ ስፍሓት ወረት ዘይኮነ በዝሕ ከባ ፍርቲ ህዝቢ ኢርትራ ነባዕሊ ኢዩ፡፡

ወበዛሕ ኩኦ ኣኣተ ስራሕ ላታት ዎዕራበን ነገሣዊ ጽዕኑ ስለዝኾነ ኣተም ኣብኦ ዝገኙ ህዝቢ ውሕዓት ኢዩም፡፡

ህዝቢ ኢርትራ ነገሣዊ ዝተገብረ ሓዲ ጸባብ ኣኣተ ኣነተዘፍለቦ፡ ከመት በ1957 ዓ.ም.ፈ. ዝተገብረ ጸባብ፡ በዝሕ ህዝቢ ኢርትራ በባ ኣውራጃኦ ከመዚ ዝሰዕብ ኢዩ፡፡

ሓጻቢን	24.7 %	ሰራዊ	15.7 %
ኣከለጃዘይ	15.3 %	ባርካ	17.5 %
በገሕት	8.3 %	ባሕል	7.9 %
ደገከል	5.4 %	ሰዎሃር	5.2 %

ለ፡ ሃይማኖት ህዝቢ ኢርትራ

ኣተም ኣብ ኢርትራ ዘርከቡ ተገዲ ሃይማኖታት ከርስትናን ዎስል ዎናን ኩይኖም ነረኸቦም፡፡ ከርስትና ኣብ ሃገርና በ48 ክፍለ ዘመን ከኣኦ ኣነከሉ ዎስልዎና ምህ ብገይ ክፍለ ዘመን ኣተዎ፡፡ ኣዘመ ደሕርን ቀደም ኩይኖም ኣብ ሃገርና ዝኣተዎ 2 ሃይማኖታት ከባ ጻኣ ከላይ ወሰራቹ ዘነገሩ ኢዩም፡፡ ኣብዚ ጊዜ ዓላ'ዚ ተጽርኖ ኣዝዩ ውሕዓት ኣነተኾነ ኣብ ዝኾነ ይኹን ሃይማኖት ዘይኣዎት ኢርትራ ውያን ውን ኣለው፡፡ ከመዚ ውን ከልኮት ኣዝዩም ውሕዓት ኣብ ናይ ዝዮት ኣባላታታታ፡ ጻፍኦት ዘኣዎት ኣለው፡፡

ከርስትና ብመኸንያት ዝተፈላለዩ ፍልስፍናታት ኣብ ብዙሓት ከፍልታት፡ ከመ ተዋህዶ፡ ከተለከ፡ ከኢባ ... ወ.ዘ.ተ.፡ ተኸረፈሉ ነረኸቦ፡፡

ኣዚ ኩይት፡ ሃይማኖት ናይ ነላ ድኣዎበር ናይ ሓባር ከመዚ ይኩነ ብኹሉም ሃገራውያን ሰውራውያን ከስትውዓል ኣለዎ፡፡ ሃገር ጥራይ ኢያ ናይ ሓባር፡ ብጻዕርነት ከኣ ነኹሉም ደቂ ሃገር ሓገት ኹን ጽሑም፡፡ ፖለቲካ ታሪኽ ኢርትራ ኣነተ ተወልደትና፡ በዕዓውያን ወረርትን ገዛኡን፡ ከመዚ ውን ከደዓት ደቂ ሃገር፡ ኣብ ሃገርና ነዘለው ዝተፈላለዩ ሃይማኖታት ናይ መፈላለዩን መዝመዝን መባርሒ ገርኖ ከመ ዝተጠቐመሉም፡ ገና ውን ኣዚ ስራሕ ዘኣዩ ኣይሓደሩትን ተበላጽትን ዐጥቲ ከመ ዝኾነ ነገሳኣ ኢዩ፡፡ ኣብታ ብበውራ ኣነገደኹ ወጽኢት ኢርትራና፡ ኣዚ ነገር ዘኣ ከተ ኣይከደገመን፡ ኣይከህሉን ከኣ ኢዩ፡፡ ሃይማኖት ናይ ውልቅና ገርኖ ብፖለቲካ ድሕንጻና ነመልኦ፡፡

ወ. ቋንቋታት ህዝቢ ኢርትራ፡-

ኣብ ኢርትራ ከባ ትሸጥተ ዝበዝሕ ቋንቋታት'ዚ ኣነተሉ፡ ኣተን ዝበዝሕ ህዝቢ ኢርትራ ዘዛረበለን ቋንቋታት ትገርኖን ትገረን ኢዩን፡፡ ኣዘን ቋንቋታት ኣዘኣተን ከባ ነኣዝ ዝተወርባ ሰማዊያን ቋንቋታት ኢዩን፡፡ ከልኮት ከባ ነዕዝ ዘይተወርባ ቋንቋታት፡ ቢላን፡ ባዛ፡ ባርያ ባህ፡ ደገከል፡ ኣሊት /ኣሊት/ ኢዩን፡፡ ናይዘን ኣብ ኢርትራ ዝርከባ ቋንቋታት ዝርከቡ'ዚ ከመዚ ዘሰዕብ ኣነተኹ፡ ብሓረባዊ ኣዘረርባ ህዝቢ ኢርትራ ኣብ ከልተ ዝተከፍለ ኢዩ፡፡ ኣኣተ ኣብ ከበባ ዝርከብ ህዝቢ ወበዛሕ ኩኦ ቋንቋታት ትገርኦ፡ ከመዚ ኣነከሉ፡ ወበዛሕ ኩኦ ኣብ ነገሣዊ ባሕርን ላታን ዝርከብ ህዝብና ቋንቋ ትገረ ኢዩ ዘዛረብ፡፡

1. ትገርኖ፡- ኣተም ነዚ ቋንቋ ኣዘኣ ዘተመላ ደባባት ኣብ ከበባ ኢርትራ ዘርከቡ ብሓረ ትገርኖ፡ ወበዛሕ ኩኦ ኣብ ከርስትና ዝተመቐ ከኾነ ኣነከላው፡ ኣብ ዎስልዎና ዝኣዎት ከመ ደበርቲ ደቂ ከበባ ውን ኣለው፡፡ ትገርኖ ኣብ ኢርትራ ጥራይ ዘይኮነን ኣብ ትገራይ ኣትብሃል በሚኖይት ኣውራጃ ኢትዮጵያ ዝርከቡ ህዝቢ ውን ይዛረቡ ኢዩም፡፡

ኣብ ኢርትራ ዝርከብ ትገርኖ ዘዛረብ ህዝቢ ብሓረ ከበባ ወይ 'ደቂ ከበባ' ኣና ተባህሎ ይጽዋዕ ተለግቶ ይርከብ ኣሉ፡፡ ነገ፡ ከበባ ጻላት ኣተማመኖ ወረት /በሪኽ ዎሲት/ ዘገልጽ ደኮ ገራዊቲ ታል ድኣ ዎበር ናይ ብሓረ ስመ ከመዚ ከነስተውዕሩ ይገባኡ፡፡ ኣኣተ ህዝቢ ብሓረ ትገርኖ ኢዩ ዘበሃል፡፡

ከብቲ ናይ ደባት ዝመድናን ምቅራብን፡ ናይታ ሃገር ወሽጣዊ ዝመድናን ምቅራብን ዝበናጃን ዘበርቲዐን፡ ሰለብኪ፡ ህዝቢ ኢርትራ፡ ጃባባዳዊ መገዛከቲ፡ ብከፊል ዲሞ ናይ ኢጣልያ ሃጻይነት፡ ጃባ ኢርትራ ብረ ሃጻ ደቂ ኢርትራ ተጠጭ ከተማታትን መገንደታትን መገንደታትን ወይባትን ሃኒቶ፡ ገደቂ ኢርትራ ከበዓ፡ ኩርናዕ፡ በርቲ፡ ኣብ ኣብያተ ዕዮ ኣናኣዕበላ ብመዝሃዝ፡ ተመበባሊ ታሪኽን ምኡስ ሰባርን ፈጠራ ኣሎ፡፡ ዝመድና ህዝቢ ኢርትራ ኣብ ወለዶ ጥቅዳር ወይ ዲሞ ግላት ንምጽባጻብ ዘወከነሰ ኣብ መብረታዊ ኢኮኖሚ ያዊ ታሪኽ ዘተነደቀ ኢዮ፡፡

መከላከል ነገር ሲባይ ይበልጥ ዝርዝር ህዝቢ እርትሏ መስ አብ ስገር ይበልጥ ዘርዝር ህዝቢ ኣንተ ኣማመናና ብክ ዘበለ ንቑሽታ ዚሰውዎ ኩይት ንገርቦ:: ከምዚ ውገ ኣት ኣብ ጥቓ ይበ ኢትዮጵያ /ደገካል: ክበባ ... ወዚት / ዝርዝር ህዝቢ እርትሏ መስ ህዝቢ ኢትዮጵያ ብመሆኑ ኣንተኣማመናና ኣዝዮ ዘሰልጠኑ ህዝቢ ኢዮ::

ከመቺ ኣብ ኢርትራ ሃገርና ዘሉ ዲኳንጊሬካዊን ኢኮኖሚያዊን ፖሊቲካውን ሃይማኖታውን ቋንቋውን ያታዊን ፍልልይ፡ ኣብ ኢትዮጵያን ኣብ ሱዳንን ኣውግ ኣሉ፡ -ብሰዲ፡ኸ ት ኣብ ኢርትራ ዘሉ ሰ/ -በባዊ ፍልልይ፡ ኣብ ከልኮት ሃፌት ዘሉ ልሙድን ነቡርን ባህረ ሰለ ዝኾነ፡ ዘስፍርን ንጃደነት ሰግቲ ኢርትራ ዘሰገኽን ኣይኮነን፡ ኣቲ ኣውራ ከነስተውዑዎ ዚገባኽ ን፡ ኣብ ሕ/ሰባት ናይ ሕይ ሃገር ዚርከብ ዝኾሊላዊ ባህልታት፡ ከመ ናይ ሃይማኖት፡ ቋንቋ፡ ዝኣውሰሉ፡ ንጸላኣትን ንኣዲሳርጳርትን ናይ ጭኖን ባለጽን መሰርሒ ከኾኑ ከመ ዚከሰሉ፡ ኢኖ፡

ሽብር ሃይማኖት ላይ ከባድ ከባድ ግብርና ዝብዝብ ናይ ኦርቶዶክስ/ባባስ ባህሉ ባክታታት ኣገኝኹ፡ ኦቲ ብብዙሕ ጠባቢት ኣብ ክልተ ክሰፈሩ ዝቐነሱ ኦርቶዶክስ/ባባስ ነፍታ ሃይማኖታት ስለዘለፃ ኦቲ ዘሉ ናልሳይ ናይ ኣስባሻ ክርስትያን ጥሬ ኢዩ ዘመሰለ፡፡

ከዚ ናይ ሃይማኖት ፍልልይ ኣውራ ዲሞክራሲያዊ ዘርኣዮና ዲሞ ባዕዓ ውያገ ጠቀገጥኻ ተበለጽጉ ደቂ ሃገርን ምክንያት ብኢታዊ ረብሰዎም ስኢ ዘገገጥኻ ከምዘኾነ ከገርጵኻ ከገንዘዘኻን ይገባኦ፡፡ ኦት ቀኑን ከረኣኻን ደቂ ምክፍራሰ ህዝቢ ኦርጅኑ ገን ደባባይ ትሕዝቶ ኢዮ፡፡ ህዝቢ ኦርጅኑ፡ ገባር /ሕረሰተኛን ሰበባባገምን /፡ በኻሉ፡ ገብሶ ብርጅኦን፡ ማከከላይ ብርጅኦን ይርከቡዮ፡፡ ኦዚኣ ተም ከኣ ካ ካ ካላን ሃይማኖትን ብሕረሰተኛን ኦተጽኦኦ ኢዮም፡፡

ተገዳ ዕለጣ ናይዞ ኣብ ለዕለ ተዘርዘሩ ዘሉ ትገብኑ፡ ወ
በረት ናይ ኢርትራ ሕብረ ተበባሪ ናልልይ ሃይማኖት ከመዘብነ፡
ሓይነት ሓገተ ኢርትራ ገመብህገ ገመባኣገ ኢዩ፡ ገዛ ሓቲዞ
ኢሉ ዘባሉ ወይ ሃገረ ወይ ወጸኣ ተገ፡ ገን፡ ዘይልልጥ ወይ በለጸ።

ኣብ ኣፍሪቃዊት ኢርትራ ጥፊድ ዘይኮነ ኣብ መሓ ፃላዎ ብሓፈሻ፡
ናይ ኣብ ደባት ዝርከቡ ህዝብታት ዝመድናን መቐረፊን ኣሉ፡፡

ወይ መሰረታዊ ኢዮ፡፡

3. ፖሊቲካ ታሪክ

ሀ. ግንታዊ ታሪክ

ቀዳሚ ብዙም ዘመናት፡ እዚ ናይ ሎሊ ኢብ መገኘት ሃገራት ዘሉ ሕገጽ ናይ ፖሊቲካ ደባት ኣይነበረ፡፡ ኢርትራ ዲሞክራሲያዊ ክከብር ሎሊ ሕገጽ ናይ ፖሊቲካ ደባት ዘለወ፡ ሃገራት'ዚ ኣገተኹ፡ ከም ካልኦት ሃገራት፡ ብፍላይ ዲሞክራሲያዊ ሃገራት ኣፍሪቃ፡ ከባቢ መበል 19 ክፍለ ዘመን ኣብ ብሔራዊነትን ሰልጣናትን ዝገዛእ ኣውራጃታት ተግባራዊ ትግል ዝነበረት ሃገር ኢያ፡፡ ከም ሃገር መገንጠል ናይቲ ታሪካዊ መዕባል ዘሉዎ ኢያ፡፡ ኢርትራ ከም ሕገቲ ጥብቂት ሃገር እዚ ሎሊ ዘሉዎ ሕገጽ ደባት ዘሓዘት ብ1890 ኣብ ንጹሕ ትግል ተሳታፊ ምስ ኣተወት ኢያ፡፡

ለ. መቐለ ታሪክ፡፡

መገንጠል ኣብቲ ዓመት ኣብ መበል 14 ክፍለ ዘመን ሰትራተካዊ ተሳታፊነት ኢርትራ በሪሁ ተፈኣዮ፡፡ ብ1557 ዓ. ም.ፈ. ተርካውያን ንመበልፊ ክፍሉ ኢርትራ ብመውራር ተፋዎት ገዛኦት ኩኑ፡፡

ብ1869 ዓ. ም.ፈ. መትረብ ሰወጽ ተኸፍተ፡፡ ተይሕ በሕሪ ተገዲ ናይ ገንደ መትረብ ከነፍ ኣስትራተካዊ ኣገዳስነት ገጣገዎ ኢርትራ ዲሞክራሲያዊ ፖሊቲካ፡፡ ብ1872 ዓ. ም.ፈ. ዲሞክራሲያዊ ንጉሳዊነት ተታሒዞ ኣነበረ ክፍልታት ኢርትራ ሓዘዘ፡፡ ምስ ፊውያን ኣብ ኢርትራ ዝነበሮም ሰልጣን ከሰራሕኛቲ ብዘገዙሩ፡ ብ1876 ዓ. ም.ፈ. ኣብ ፖሊቲካ ብመስፍርቶ ሓሳባቶም ተፈረጹ፡፡ ተርካውያን ይኹኑ ምስፊውያን ብተፈውሎ ህዝብና ነዚ ናይ ሎሊ ኢርትራ ኣሕቢሮም ኣብ ንጹሕ ሰልጣን መቐለ፡ ከኣውሮፓ ኣይከኣሉ፡፡ በዚ መቐለ ት'ዚ ሽኣ ሓይሎም ኣብ መበልፊውን መዕረባውን ወፃገ ጥፈይ ጽዒኖ ነበረ፡፡ ብመቐለላኦ ተርካውያን ኣብ ኢርትራ ኣስታት 300 ዓመት ከኣገሱ ኣገለለው ዝገዳውያን ክኣ ገዳበርቲ ዓመት ጸገሱ፡፡

ሐ. መገዛኦት ጣልያን፡፡

ኣብ ኣገ መዓኣታ 19 ክፍለ ዘመን፡ ልክዕ ከም ካልኦት ናይ ኡውሮጳ ናይ ብርጅዮ መገንጠል፡ ኢጣልያውን ሓዊሽ መረት ገመሳዝ

ኣብቲ ዓውዲ ቃልስገ ፍብከርገ ኣተወት፡፡ ብ1882 ዓ. ም.ፈ. ኢጣልያውያን ደቡባዊ ደገደሰ በሕሪ /ዓሰብ/ ብመውራር ሃገርና ገመጃርያ ገዛ ናይ ኡውሮጳ ብርጅዮ ወታላቢ ኩነት፡፡ ዲሕሪ ዲሞክራሲያዊ ብ1885 ዓ. ም.ፈ. ሰልጣኖም ከባቢ ምጽዋዕ ዘርገሱ፡፡ ብ1890 ዓ. ም.ፈ. ዲሞክራሲያዊ ኢርትራ ኣብ ንጹሕ ትግል ኣካተወዎ፡፡ ካብኦ ገደባር ናይ ኢርትራ ናይ ፖሊቲካ ሕገጽ ደባት ተፈላጡ፡፡ ርክሲ ከተማኦ ኣስመራ ብመገባር ማክከላይ መገንጠል ጥይ፡ ኢርትራ ገመጃርያ ገዛ ከመሓንቲ ሃገር ኩይና ተወሰነት፡፡

ቮሕዲ ህዝብና ኣገዳር ወፈር ጥልያን ኣጸቢቑ ዘይተወደበ ተፈውሎ ኣርክዮ ኣገተነበረ፡፡ ኢጣልያ ንኢርትራ ብሓይላ ውገኣ ጥፈይ ኣይሓዘታ፡፡ ኣብ መገን ህዝቢ ኢርትራ ዝነበረ ናይ ሃይማኖትን ተባላታትን ፍልልያትን ገርፍታትን ኣቲ ዘፃበዩ ጥልያን ሃገርና ገመሳዊ ዘተጠቐሙ መባዕዚ ነበረ፡፡ ህላዊ ተርካውያንን ምስፊውያንን ኣብ ከበባ ዝርከቡ ህዝቢ ኢርትራ ከም ዓቢ ሓይል ኩይት ሰለኣ ተፈኣዮ፡፡ ማለት ኣገዳር ሃይማኖት ዝኾነ ሃገራት ወፈሪን ገኡ መነታን ባህሉን ከይገህባ ይሰገኡ ሰለዚነበረ፡፡ ብመጠኑ ናይ ኢጣልያ ንኢርትራ መሓዝ ደጋፊ ነበረ፡፡ እዚ ካብቲ ኢጣልያ ንኢርትራ ብፍላይ ከኸዘዘ ዘኸኣላ መቐለያት ሓይላ ከኸውን ከሉ፡ ኣቲ ካልኣይ መቐለያት ዲሞክራሲያዊ ኣብ መገን ኣብ ተሳታፊ ዝነበረ ህዝቢ ኢርትራ ዝነበረ ናይ ዓላታት ባኣሲ ኢዮ፡፡ ኢጣልያ ነዚ ሰለተፈኣኦት ምስ ገላ ዓላታት ተሰማሚዖ ንካልኦት ኣብ ንጹሕ ትግል ኣገደደት፡፡ በዚ መገንገዲ ኣብ'ቲ ገዛቲ ዝነበረ ናይ ኢርትራ ሕብረተ-ሰብ፡ ገመጽኢ ወፈር ብመገልጋል፡ ንኢርትራ ኣብ ንጹሕ ናይ ኢጣልያ ባርነት ከምትኣት ገበረ፡፡ ህዝቢ ኢርትራ ገመጽኢት ናይ'ዚ ሸገር'ዚ ዝተፈኣ ደኣ ደሓኦ ኢዮ፡፡

ናይ ኢጣልያውያን ንኢርትራ መሓዝ ዕላማ እዚ ሰዕብ ኣብ ገበሪ ገመጃል ነበረ፡-

1. ናይ ኢጣልያ ብርጅዮም ኣብ ኣፍሪቃ ዝኣት ገመጃው ዘለዎ ዕላማ ገመገገጽ ቀዳሚ ንኢርትራ ብመሓዝ ሞሕን ገመገል፡
2. ኢርትራ ሰፊሕ ጥረ ሃብትን ሞጽኡ ከላግን ስለ ዘሉዎ ገዝያን ህዝቦም መቐመጫ ኢኸኸሩም ኢኸኸሩም፡
3. ንኢርትራ ዝኣትዎ ብመገባር ባህርያዊ ሃብታ፡ ማለት ሕርሻ፡ ኣገሰባታት፡ ሞዕዲናት ኢርትራ ኢመዝመዝን ኢዘርፋ፡ ብሓይላ ወፃገ ከኣ ናይ ጥልያን ዘተሰርሖ ኣኹሎት ሸቀ ወይ ዕገገ ኢገባርዮን ኢገባርዮን፡፡

1. ናይ ኢባልያ ብርጅዞ ኣብ ኣፍሪታ ገዝኣት ገምጃው
ዘለዎ ዕለጣ ገመገገጽ ቅድመ ገኢርትፈ ብመሰዝ ጥሕሰ
ገመትሰል፡
2. ኢርትፈ ሰፊሕ ጥረ ሃብትን ጦቶኡ ከለጣን ስለ ዘሉዎ
ገዝያዓ ሀዘቦም ወቐጢ ኢትኩናም ኢቐርብዎ፡
3. ገኢርትፈ ገዝኣቱም ብመገባር ባህርያዊ ሃብታ፡ጣለት ሕርቨ፡
ኣንሰሰታት፡ጣዕድናት ኢርትፈ ከመዘመዘን ከዘርፋ፡፡ብሰብሰ
ወገን ከኣ ናይ ጥልያን ዚተሰርሐ ኣቐሕት ሹቅ ወይ ዕዓገ
ብርዋ፡፡ኢገባርዋ፡፡

4. ንኢርትራ መገቢ መደበር ብመገባር፡ ንኢርትራን ኢትዮጵያን ሰማሊያን ኣፈሽጦም ኣብ መብረቕ ኣፍሪቃ ዓቢይ ሃጻይ መገባብቲ ንመሰረት፡

ወ. መገዛኦቲ ኣገገሊዝ፡

ብ1941 ዓ.ም.ፈ. ኣገገሊዝ ንኢጣልያ ካብ ኢርትራ ብሓይሊ ምስ ኣወጽኦታ፡ ኢጣልያ ኣብ ኢርትራ ዝነበራ ገዛኣትን ሕልውታትን ተፈረጸ። ዕክሪ ናይ 50 ዓመት ናይ ኢጣልያ መገዛኦቲ ደማ ኢርትራ ንዓብርተ ሓይላዊ ዓመት ኣብ ንኡት መገዛኦቲ ኣገገሊዝ ተቐርብት። ናይ ኢርትራ ስትራቴጂካዊ ኣድላይነት ኣገገሊዝን ኣመሪካን ንጥቁሚ ረብሓኢን ከብላ ዕክሪ ካልኣይ ውገኡ ዓለም ኣብ ዘርኣይኦ ናይ ስሕዕ መገባብቲ ተረጋገጸ። ኦቲ ዕክሪ ካልኣይ ውገኡ ዓለም ብዛዕባ'ቲ ኣብ ንኡት ኢጣልያ ዝነበረ ህዝብታት ዝተገብረ ስመዖ ናይ ገዛኦ ርክሱ ዕድል ባዕሉ ይወስን ዝበል'ዉ ኣገተነበረ፡ ኦዚ ዕድል ኦዚ ንህዝቢ ኢርትራ ብሰገኪ ናይ ኣገገሊዝን ኣመሪካን ናይ ፖሊቲካ ጸውቲ ኣብ ገብሪ ከይወፃሉ ሓቐቐ። -ናይ ኣገገሊዝ መደብ ነጂን ረብሓኢን ረብሓ ኢትዮጵያን ብሓይላዊ ዝኣስርን ነብረ። ስለዚ፡ መታን መደባ ከይወት፡ ንህዝቢ ኢርትራ ቅደሚ ኢጣልያ ኣብ ዝነበሮ ፍልልይ ናይ ሓይላዊ ጽልኡን ንመላሰ ቦኒ ኢላ ተፃጥተት። በዚ ዚሰብስብ ስልትታት ደማ ተጠቐመት፡-

ሀ. ምስ ኢትዮጵያ ብመኽገገዝ ብክርስትያን ጥፌዚካዊ ማሕበር ኣገድነት ደፍራኦ ከም ዚቐውም ገበረት።

ለ. ንኣስላም ዘውከል ኣሓ ረቢዛ ኣሓ ኦስላሚያ ዘበል ማሕበር ንኢቐውም ደፍራኦ ንከኸገዝ ታል ኣተወት። ነዘን ከልተ ናይ ሃይማኖት ማሕበራት ብመጀመሪ ነቲ ዝነበራ ናይ ኣብ ዋገን ኣስላም ክርስትያንን ፍልልይ መገራከሪ ዕላማ ንመፍጻም ተፃጥተት።

በቲ ኣገገሊዝ ዘፈጠረቶ ፍልልይን መፍሕፍሕን መሰረት፡ ብ1949 ዓ.ም.ፈ. ኣብ ዋገን ኣስላምን ክርስትያንን ኣብ ከተማ ኣስመራን ከባቢኣን ናዕቢ ተላሊሖ ሓይላዊ መቐትታል ኣኸተለ። ከምኡ ውገ ኣብ ሙሉ ኢርትራ ናይ ጽልኢ መገራከሪ ኣብ መገን ዓሊታት መታን ከሓድሮ፡ ንገላ በባት ናይ ስርቀን መቐተልታን ስርሓት ንከፍጽሙ ኣተባበሩት።

ሐ. ብፍላይ ምገን ንቐሓት ንዝነበሮም በባት ብዓቢኦ ሽኣ ንህዝቢ ኢርትራ ብሓይላዊ ንመቐቐል ኣብ ከተማታት ብዘሓት ተወፃ ደርቲ ማሕበራት ኢቐውም ኣተባበሩት።

መ. ኢርትራ ነብሳ ከኢላ ከትመሓደር ዘይትኸከል ሃገር ገርካ ኣብ ቅደሚ ህዝቢ ዓለም ንመርኣይ፡ ንናይ ኢርትራ ኢኮኖሚ ንመዓናው ቦኒ ኢላ ተፃጥተት። በዚ ደማ ንኣሸታን ማክከሉትን ፍብሪካታትን ናይ መላሊሲ ናውትን ናብ ካልኦት ሃገራት ብመሸጥ፡ ከምኡ ውገ ኣሸሓት ከብቲ ብህይወቱን ንወጻኢ ብመልኣኹ ብወገኢ ንኢኮኖሚ ኢርትራ ኣፍፈሰተ።

ነዚ ኩሉ ዕክሪ መደባዊ፡ ኣገገሊዝ ብዛዕባ ኢርትራ ዘለዋ መደብ ንሕቡራት መገባብቲ ኣቐረበት። መደባ ደማ ንኢርትራ ኣብ ከልተ መፍልኮ፡ መዕረባዊ ጥላ ምስ ሱዳን ይኸውስ፡ ከለባን መብረቐዊ ጥላ ደማ ምስ ኢትዮጵያ ይተሓወስ ዘካል ነበረ። ምስ ኦዚ ኩሉ ስልትታት መደባ ንህዝቢ ኢርትራ ቅቡል ቦይት ስለዘይተረከበ ንገ፡ ኣብ ገብሪ ከተወዕሉ ኣይከኣሉትን።

በ. ፈደረሽን፡

ፈደረሽን ኣገታይ ማለት ኢዩ? ፈደረሽን ከልተ ወይ ካብ ከልተ ንሳዕሊ መገባብቲ ወይ ሃገራት ነናይ ገዛኦ ርክሱን ውሽጣዊ ናጽነት ሃልዮወን፡ ንናይ ሓባር ረብሓ ብፍተትን ማዕርነትን ዝገበርኩ ስመ መመከዩ ኢዩ። ኣብ ዋገን ኢርትራን ኢትዮጵያን ዝተገብረ ፈደረሽን ንገ፡ ንጥቁሚ ሃጻይውያንን መሰፍናዊት ኢትዮጵያን ንመርፃይ፡ ብዘይ ተፈጻሚነትን ዕድላትን ህዝቢ ኢርትራ፡ ብሕቡራት መገባብቲ ዚተበዓነ ኢዩ። ንህዝቢ ኢርትራ ከልተ ንረብሓኡ ዘይሕሉ መደባታት ጥፌ ኢዩ ተፈጽሞ። ኦዚ ከልተ መደባታት ከኣ፡-

1. ከመቲ ኣብ ሳዕሊ ዝተጠቐሰ፡ ንኢርትራ ኣብ ከልተ መፍልካ፡ ፍርታ ምስ ሱዳን፡ ፍርታ ሽኣ ምስ ኢትዮጵያ መመከሮ። ነዚ ነጥቢ ዘ፡ ኢርትራውያን ሰሚሮም ኢታወቑ ኣገከሉው፡ ኩሎም ባዕዓውያን ተጠቐሙት ንገ ደገፍታ።

2. ምስ ኢትዮጵያ ብፈደረሽን መመከሮ፡ ኢርትራውያን ናጽነት ንመርካብ ማሕበሩ ስለዘይነበሮም ነዚ ነጥብ ዘ ተገዳዶም ተቐበልዎ።

ውፂት ሃጻይውያንን መሰፍናዊት ኢትዮጵያን ከምዚ ዝሰባበ ነበረ፡-

ኢትዮጵያ ናይ ሓይላዊ መደባት ስለዘይብላ ናይ ኢርትራ ወደባት ከየጸጸር ኣሉኒ ዘብል ስሕዕ ነበረ። ኣብዚ መገባብቲ ኣመሪካ ን ናይ ኢትዮጵያ ስሕዕ ዘርደ ናይ ተገኦል መደባ ኣቐረበት። ነቲ ኣብ መገን ከልተ ዓበይቲ ናይ ፖሊቲካ ማሕበራት ማሕበር ኣገድነትን ፈቢዛ ኢስላሚያን / ዝነበረ ፍልልይ ብመርፃኡ፡ ኣመሪካ ኢርትራ ብፈደረሽን ምስ ኢትዮጵያ ከትሓብር ኣለያ ዘብል ሓባብ ኣብ ሕቡራት መገባብቲ ኣቐረበት። ኦዚ ሓባብ ዘ ኦቲ ኦትቦብላሉ ዚነበረት ማሕበር

በባዕዳውያን ተጽዕኖ፡አብ ንሕቲ ናብ ሃጻይውያን ተጽጋላ ዘብነ ኢኮኖሚ ተጽፎ ይርከብ፡፡

እንታብነ ን፡ሎላ ካብቲ ኣገጽር'ዚ ነጂን ግጥም ዘብነ ባዕዳውያን ውጥና ዘገብር ዘነበረ ተጽዕኖ ነጂ፡ኣነህ ንባዕዳውያን ናን-ባዕዳውያን ይመስሉ፡ናጸነት ወጢ፡ኢኮኖሚያን ባህሉን ንኸግዱ ዕብጽ ተጻፎ ኣሉ፡፡

4. ኢኮኖሚያዊ ንሕዝታ

ኢርትራ በባህርያዊ ሃብቲ ናይ ግጥም ዘፈኡትን ግዕዳናትን ኣገሰባታትን... ወ.ዘ.ተ. ርክባ ዝኸኣለት ሃገር ኣኳ ኣገተ ጉነት፡መዘክሕትሩ ህዝባ ገና ኣብ መዕባል ዘርከብ ካብ ሕርባ ወጸሰ ከብትን ዝነበር ኢዩ፡፡ ሃብቲ ሃገርና በባዕዳውያን ተግዝግዞ ስለዝኸይዱ ን፡ሕዝቢ ኢርትራ ካብ ኢኮኖሚያዊ መዕባል ናይ ሃገሩ ተሓራው ኣብ ደብዳቤ ኣሉ፡፡ ኣቲ ኣብ ከበባ ዘርከብ ህዝቢ ዝተመሳጸፍ ሕብረተሰባዊ መነባብር ናይ ግጥም ኣለዎ፡፡ ኣቲ ኣብ ገግግም ባሕሪን ተላታት ኢርትራን ዘነበሩ ዘገታት ይግቡሩ ሰበብ ባገም ኮይኖም ካብ ቦታ ናብ ቦታ ኣናተገላግዙ ዘነበሩ ህዝቢ ኢዩ፡፡ መሰረት ናይ ሕ/ሰባዊ ውጥና ኢኮኖሚያዊ ሕጻን መገን፡ባዕዳውያን ወጥነት ነቲ ካብ ኢርትራ ዝመዝገዙ ሃብቲ ከይ ተርፍዎ ብመባል፡ገህዝብና ብናይ ሃይማኖታዊ ሃላታዊ ወገናት ፍልልይ ኣናተገጠ፡ከፍፈሎም ከመዘላገጽሉን ከላገጽሉ ህርዱን ከም ዝብሉን ታሪኽ ባዕሉ ሃብ መሰከር ኢዩ፡፡

ሀ. ንሕዝታ ዋገነት መረት፡

መዘክሕትሩ መረት ኢርትራ ብሕልፊ ከኣ በመሀር፡ ይገኛል፡ ባሕል፡ ባርካ፡ በሚኖውን ደቡባውን ባሕሪን መረት ባህን፡ ይግኛል ወይ መረት መገንስቲ ተገላጽ ይጽዋዕ፡፡ ኣዚ ከባድ ተገዳሚ ዘይከኣል ብናይ መገንስቲ ዋገነት ዘካየዱ ኢዩ፡፡ "ሰብ ከም ደላዩ ይሕረስ" ዝብል ናይ መገንስቲ ኣዋጅ ገግ ዝኣበረ ኣኳ ኣገጥነ፡ ሰብ ከም ከኣለት ደኣ ኣመበር ከምደላዩ ስለዘይሕርስ፡ኣቲ ገባር በቲ ዘለዎ ናውትን ተሪትን መባርሕን ዘርከን ተረ ገንዘብን ተወሲኖ ሃጽም ተደቑሶ ይነብር፡፡ ኣዚ መረት'ዚ ናይ ኢኮኖሚያዊ-ባዕዳውያን ገዛኢ ገደቲ ሃገር ሰጉን ባዕዳውያን ንኸሸፍሩሉ ንዝሕበበ ውሒት ኣብ ንብራዝመዕላሉ ስልቲ ዝተግህዘ ኢዩ፡፡ ባዕዳውያን ብሕረባ፡ገዛኦ ኣቲ መረት ናይ መገንስቲ ገር፡ኣብ ዘይሓዘም ገዛ ተጽዕኖ-ገደልተ ሰባት ደቲ ሃይማኖት ይዕደልዎ ነበረ፡፡ ንኣብነት ኣኳ ንኸገግ ኣስመራ ዘመናዊት ገር፡ኣብ ከርሕብ፡ ብዘሕበብ፡ ነቲ ደብዳቤ መረት-ሒን ኣገባሩ ነቲ ሕጂ ናይ ኣስመራ ሕመብርቲ ወይ ከመሸገተ ዝበህል ዘባ፡ "ከም ሰታት" ወይ ሚካ መገንስቲ ኣሉ

በመዓ፡ገንዘኡ ርክሱ ወነኖ'ዎ ርባናት ሰርሓሉ፡፡ ኣዚ ከባብ ሎላ ኣብ ፈቐደ ቦታታት ኢርትራ ዘርከብ ቦገኸላታት፡ወይ ናይ ኣብ ልገ ከብትን ፍረታትን ኣሕመልትን ዘመናዊ ገርሁ

በኸመዚ ዘኣመሰለ ኣገባብ-ኢዩ ተወሲዑ፡፡ ኣብ ኣከባቢ ኣስ መራ፡፡ ተመሳሪ፡ ከረገ፡ ኣቐርደት፡ ኣብ ሂሳብርዕድ፡ ሕልሓለ፡ ኮመሳጽር፡ በሚኖውን ደቡባውን ባሕርታት፡ ሃላገድር፡ ዘላ...ወ.ዘ.ተ. ከመዚ ዝኣመሰለ ገርሁ ይርከብ፡፡ ተረብ ገዚ ይገብር ከኣ፡ ሕቲ ንገልገል ጋሕ ተላይ /በመሃር/ ዘስቲ ዝነበረ ወሓዚ ብናይ ኢኮኖሚያዊ ናይ ኢርትራ በመዓገትን /ናይ ቤት ጽሕፈት/ ር/ሚኖውን ናይ ኢ ትዓጽዖ መባፍገትን-ኣብ ገንዳዕ ተጸልዒሉ ተጽዕኖ፡ነቲ ደቲ ሃይ ማይ ከልኪልዎ ይርከብ ኣሉ፡፡ በዚ መባገያት ኣዚ ገዛ ኣቲ ደቲ ባት ከይፈተው ናብቲ ሕዳብ ናይ ገንዳዕ-ሕርባ ገፈት ብወዕለት ተጽዕኖ በሕሰር ዋጋ ይሰርሖ ኣለው፡፡ ኣቲ ኣብ ከበባ ኢርትራ ዘሉ ዝሕረስ መረት፡በዘይካ ኣብ ኣውራጃ በፊዩ ከመዓ-ወገ ኣብ ገላ ተረብ ኣገዳታት ወይ ተጽዕኖ፡ናይ-ካልኦት ኣውራጃታት-ሒን ኢዩ፡፡ ሒን ማለት ከኣ፡ ደቲ ሃይ ወይ ከኣ ኣባላት ናይ ሕገቲ ተሸት፡ገዝተወሰነ ገዚ /5-7-ዓመት/ ብመዕርነት ነቲ መረት ናይቲ ሃይ ተሸራሎም ይሕርስዎ ማለት ኢዩ፡፡ ሃመታት ብዝኣገለ ገኣ ኣገደገና ኣቲ መረት ይብወዝ ኣዎ ኣብ ተጽሪ ኣቲ ደቲ ኣቲ ሃይ ኣቲ ብመዕርነት ብወጃ ይመተል ወይ ይግባሕ፡፡ ኣቲ ኣብ ተላ ዘሰፍር ግዝቢ ገን ብመሰረተ ካብ ቦታ ናብ ቦታ ኣናተዘዋወረ ጠለ በገዕን ከብትን ኣገግልን ኣናገሰዩ ይናበር፡፡

ለ. ሕርባ፡

ኣቲ ገብ ኢርትራ ዘባቑሉ ሃይነት ዘፈኡት ኣዘመ ዝሰበሱ ኣደም፡፡ ከብ ኣከባል ከም ሰርናይ፡ ሰገም፡ ጠፍ፡ ላገብ፡ ዕፋን፡ ማበላ፡ ብልተን...ወ.ዘ.ተ.፡ካብ ተረታት ከም ላተር፡ ሃይነት ባልደገገ፡ ኣገገ፡ ብርሰን፡ ሰበረ... ወ.ዘ.ተ.፡ካብ ኣከባል ከም ላገ፡ ጠፍ፡ ወይነ፡ ፓፓዩ፡ ሎላ፡ መዝ፡ መገደሪ፡ ብርባ፡ በለሰ...ወ.ዘ.ተ. ኢዮም፡፡

ኢርትራ በሕል ገዛኡትን ኣከባልትን ኣሕመልትን ዘስትዩ ውረ ያት ወሓይዝ ኣገተዘይብላ፡ ከመዓ-ወገ በሕል ኣብ ገላኡ ከፍልታት ብዘሕ ዝናብ ዘይወጽኦ ኣገጥነት፡ኣቲ ጉሉ ናይ ሕርባ ከፍላ ዘበለ

በገባብ ናይ ዘመናዊ ሰልጣኔ እንተዘተሳሰበ ንገዛኡ ይኸባ ከኣላ ገወጽኪ ከትልክኻ ምሽካላት፡፡ ወሕጽ መረብ ኣብ ከገፋ ኣገተር ቲፋ ንመረት ሱዳን ዝሰልፍ ከምቲ ናይ ተሰነይ ሕጽቢ ኣፍገብር ካ ፈቐደ መገገቱ ኣገተዘበገት ንክገይይ ሰፍሕቲ ጫታት፡፡ ወስተ ዩ ኣዎ ካብኣ ተም ብዘሕ ኣተት ከርከብ ምሽካላ፡፡ ከምኡ ወገ ብዘዕባ ወሕጽ ባርካን ካልኦትን፡፡ ኢርትፊ ሱዳን ጊዛ ብፍረታ ትን ኣሕመልትን ንገዛኡ ነባባ ከኣላሰ ገወጽኪ ሃገራት ወገ ትሰደድ ኣላ፡፡ ንገ ኣሕመልትን ፍረታትን ከምኡ ወገ ኣኸለ ኣተ ከበልዕ ዝኸኸል ደኣ ኢዩ ዝበልዕ ዘሉ ኣምበር ኩሉ ኣተ ከበልዕ ዝደሊ ኣይኮነን፡፡ ኣብታ ናይ ጽባሕ ሓፈ ኢርትፊ ንገ ሕርቫ ማዕቢሉ ሙላኡ ህዝቢ ኢርትፊ ካብቲ ኣተት ተሸፊሉ ንዘተረፈ ደግ ገወጽኪ ከልክኻ ከምዘኸኸል ተርጉር ንብሉን፡፡

ወሕይዝን ኣፍላጋትን ኢርትፊ፡

ናይ ሓይ መረት ናይ ሕርቫ ዕድሉ ምስ ዝረኸበ ዓመታዊ ዝናብን ከምኡ ወገ ከህልውዎ ዘኸኸሉ ወሕይዝን ከግመት ሰለዝከ ኣል፡ ኣብ ሕርቫ ከገዝተሙኦም ኣገኸኸል ወሕይዝ ኣልውደ፡ ንዘብ ል ተገጃዖ ከይተሰለሰሉ ከገሰልፍ ኣይ ግባኣን፡፡

ኢርትፊ ኣዝዮም ብዕብዮትዎ ዘሰወዩ ወሕይዝ ወይ ኣፍላጋት ንብሉን፡፡ ዝርካቦም ከኣ ከፈግት ከብርትዕ ኣገከሉ ማየም ይበ ዝሕ፡ ብኣብን ሓጋይ ንገ ይወሕዝ ወይ ይነጽፍ፡፡ ሓጽብታት ኣ ፍገብርካ ብምገባብን መትረብ ገርካ ናብ ገርሁ ብምቐናዕን ንገ ንብዘሕ ከፍላ ናይ ኢርትፊ ካብዚ ሕጂ ዘለጋ ናብ ፍርዖም ለም ለምነት ከልውጥ፡፡ ይኸኸል ኢዩ ፡፡

ባርካ፡- ኣዚ ወሓዚ ኣዚ፡ ካብ ምዕራባዊ ገማገማ በረዳ /ደብረ መርዮርዮስ/ ዘርከቡ ከፍልታት ተጥህሊሉ፡ ብዮላን ጸ ጋሙኸጸገብርዎ ወሓዝቲ ኣናተሙልኡ፡ ኣብቲ ሰጥ ዝበለ ከፍላ ምዕራባዊ ዋላ ናብ ኣቐርደት ምስበጽፊ፡ ንባሄን ኣቢሉ ይጥወ፡፡ ካብ መረት ኢርትፊ ከይወጸ ኣገከሉ ድር ማዩ ኣናወሓዘ ብዝኸደ ኸኣ፡ ኣብ ተይሕ ባሕሪ ከይበጽፊ ኣብቲ ደቡባዊ ከፍላ ናይ ሱዳ ኪን ዝርከብ ተኩር ዝበሃል ናይ ሱዳን ቦታ ኣብ ሕጻ ተሰትዩ ይተርፍ፡፡

መረብ፡- ኣዚ ወሓዚ ኣዚ ካብ ኣምባጠኛፊ ተሰላቶ ብመገን

ኣከለ ገዛይን በረዳን ኣቢሉ ይወሕዝ፡፡ ኣብቲ ደቡባዊ ከፍላ ናይ ደብ ኢርትፊን ኢትዮጵያን ምስበጽፊ ደረተ-ደረት ተጠውዮ ንምዕራባዊ ዋላ ይሰልፍ ኣዎ ኣብዚ ጋሽ ተባሂሉ ይጽዋዕ፡፡ ካብዚ ኸኣ ተጸሉ ንመረት ሱዳን ምስሰለፈ ኮር-ኢልጋሽ ተባሂሉ ኣብቲ ሰሜናዊ ምዕራብ ከሰላ ዘሉ ሕጻ ምስኣ ተጸገፊፍ ይ ውዳኦ፡፡

ዓገበባ፡- ኣዚ ወሓዚ ኣዚ ካብ ዝባን ሓጻዪን ተሰላቶ ንሰ ጫን ኣቢሉ ይወሕዝ'ዎ ይሕሪ ነዊሕ መገገፋ ኣብ ወሕጽ ባርካ ተጸገቢ ከልኮም ብሓባር መገገዶም ብዝቐጸሉ ከምቲ ኣብ ላ ዕሊ ዝበልፍዮ ኣብ ተኩር ዘበሃል ከፍላ ሃገር ሱዳን ምስ በጽፊ ኣብ ሕጻ ይሰተ፡፡

ፈለገ በቲት፡ ኣዚ ፈለገ ኣዚ ካብ ኢትዮጵያ ተኩዘ ተባሂሉ ይወሓድ'ዎ ኣብ ኢርትፊ ምስ በጽፊ በቲት ይብሃል፡፡ ካብዚ ተጸሉ ንምዕራብ ባሕሉ ብምውሓዝ ካብ ኢርትፊ ይወጽኦ'ዎ መረት ሱዳን ምስ ረገጸ ኣትባራ ተባሂሉ ተጸሉ ናብ ፈለገ ኒል ይጽገበር፡፡ ኣተ ንሱ ዘሓልፈሉ በፍራተት፡ ንዘፈኦትን ጉሰነትን ምሕ ኮይት ይርከብ፡፡ ፈለገ በቲት ኣይነጽፍን ኢዩ፡፡ ብዘይከ ኣዘም ኣብ ሳዕሊ ዝሰመፍዮም ካልኦት ግክሰ ዝበሉ ወሕይዝ ወገ ኣለው፡፡ ገላ ካብኣ ተም ከኣ ኣዘም ዚሰዕቡ ኣዮም፡-

- ሀ. ዕገዓሊ ወይ ፈጋሊ፡- ካብ ሹመኛና ኣከለገዛይ / ተሰላቶ ኣብቲ ጠዋም ዝኾነ ጫና ናይ ዓፄ ደገከል ዝፈሰሰ፡
- ለ. ሓዳስ፡- ካብ ዓፄ ተይሕ ተሰላቶ ምስ ዓሊገዶ ተጸ ገቢሩ ኣብ በጋሹን ዘላ /ብምሃር/ ዝፈሰሰ
- ፈ. ወሓዚ ደቡትን ወጅርን፡- ካብ ተም ብምብፈቓዊ ገማገማ ዘለው ከፍልታት ዝተጥህሊሉ'ዎ ኣብ ወገን ተይሕ ባሕሪ ዝፈሰሰ፡፡
- ወ. ወሓዚ ለብካን ዋጋን ፈልክትን፡- ካብ ኣኸፈን ባሕል ተጥህሊሞ ኣብ ከፍላ ተይሕ ባሕሪ ዝፈሰሰ፡፡ ...ወ.ዘ.ተ.

ወሕይዝ ኢርትፊ ኣተ ተገፋ ናይ መብጥሞ ስም ኣገከለጋም ኣብ ኣገረ መገገዶም ዝበዛሕ ጊዛ ካብቲ ዝሰልፈሉ ቦታ ካልኦ ስም ለቢሞ ይርከቡ፡፡

ሷ. መርባሕ ከብት /መገሰ/ :-

አብ ኢርትራ ብሚልዮናት ዝኸፈሉ ከብትን ኣገማልን ማለብጊ ዕን መጽዓናትን ኣለዮ። ኢርትራ ኣብ ርክሲ'ት በኣካል ዘመ ጽኑ ማክከላይ ሃብት መሀለዮ፡ ዘላብሉ በብዓይነትም ኣገሰባታት' ውን ኣለወዮ። ከብት ኢርትራ ኣብ 3 ዓለት ይመተላ፡ ገሰተን ከኣ:- 1. ዓፈዶ 2. ባርካ ወይ ብጋይት 3. ዓረብ ይበሃሉ። ዓፈዶ ዝበሃላ ሕጽር ዝበላ'ዎ ኣውሬ ኣብ ዝባን ከበባ ዚነበፈ፡ ኣተን ብጋይት ጉልቡታት'ዎ ኣብ ከፍልታት ባርካን ጋሽን ቦቲትን ዚነበፈ፡ ዓረብ ከኣ ሕጽር ዝበላን ከበባትን'ዎ ከብ ዓፈ ዓረብ ዘመበተላን ኣውሬ ኣብ ናይ መብሬጅዩ ተላ ከፍልታት ዚነበፈ ኢ ዓን። ኣተን ብስጋን በጽባን ዝበለጸ ኩይነን ዚርከባ ዓለት ብ ጋይት ኢዓን። መቐላላ ናይ ጸባን ስጋን ኣተት ከብት ሃገርና ኣገተተዓዘብና፡ ከመ መባን ብዝሕን ዝነኣዓ ኣይኮናን። ስለዚ መስ ከልክት ዝበለጸ ዓለት ወደጃላን ኣብ ዝመጽኡ ገዢ ናይ ገ ዱን ኣይላዮ ኢዮ። ኣተን ድሮ ኣብ ኢርትራ ብገላ ብሕታውያን ሰብ ሕርብ ተፃፂላን ዘለዎ ከብት ዝነኣዱ ናይ ጸባ ኣተት ይህባ ኣለዮ። ኣብ ኢርትራ፡ ከብ ከልተ ገላዕላ ኣብ መዓልት ኣማክታ ት ከብት ዚሕረዓሉ ብወጻኡ ተኛታት ዘውነን ናይ ስጋ ፋብሪካታት ኣሉ። ዋርባትን ስጋን ብብዝሕ ገወጽኢ ከብ ኢርትራ ይለኣብ ኢዮ። ብዘሓት ኣብዑር ዲማ ገሕርብ ገልገሉ።

አብ ኢርትራ በብዓይነትም ኣፈጻጸን ኣገሰባታት ዘገዳዎን ኣለው። ገመረዱ ከብኣቱ ነዘመ ዚሰዕሩ ጥሬይ ከገጽበጽብ:-

ከብ ዓበይት ኣፈጻጸ፡- ኣገበባ፡ ነብፈ፡ ሓርማዝ፡ ዝባኢ፡ ሕፎገጽ፡ ገማረ... ወ.ዘ.ተ.

ከብ ኣገሰባ ዘገዳዎ:- ዓጋዘን፡ መፍለስ፡ ዕገቹ፡ ማለብ፡ ሰሰሓ... ወ.ዘ.ተ. ይርከባ።

ኣዘኣቱ መብዝሕትኦም ኣብ ከፍልታት መብሬጅውን መሬባውን ዋላ ኢዮም ዚርከቡ፡ መብገያት ሽኣ'ኣብኡ ጊና ብዘሕ ሰብ ዘይ ዘርመ ወካታትን ባዕሬም ቦታታትን ስለዘለው ኢዮ። ከብ ዓለት ኣዕዋፍ:- ዘገፈ፡ ዋሕ፡ ብርገሂን፡ ሰር ኒሕ፡ ባረቶ፡ ዋሪ፡ ከመብሬዚ፡ ገንጊ፡ ኣባገንባሕ፡ ይኸ...ወ.ዘ.ተ. ኣለው።

ሕጻን ከብት:- ብዛዕባ፡ ናይ መርባሕ ከብትን መቐላላ ኣገ ሰባታትን ዝመጽኡ ዕድል ጽቡቕ መጽሰካ ገዕኡ ዝዕገቱ ነገሬት ዘይመጥታሰ ገብኡ ኣይኮነን። ሕጻን ከብት ብዘሕ ዓይ ነት ኢዮ። ኣገተኸት ገን ኣተም ኣብ ሃገርና ኣውሬ ፍሉጣትን ድገተኛታትን ዚኸት ነፍርን ጉልሓይን ሕጻን ባገብኡን ኢዮም።

ነፍሪ ዝሓዘ ከብት መብላዕ ይኣቢ። መሓወሩ ፈጥፈጥ ይ ብሉ። ውሽጢ ኣፍገጣኡ ይጽል፡ ጸገሩ ይኸዋድ። ገኣኡ ገክ ትከላብል ነት ሕጻን ከብት ገበይት ወጊካ መክገኺት ዓድላ። መፍለባት ኣገተም ትኣ ከሉ ኣካላት ኣብ ጉድጓድ ኣኣቲኻ ሰብ ሊማ ተዘባሃል ወድሃኒት ነስኒሰካ ይቐበር። ነቱም መስ'ት ሕጻን ዝገሰፍ ዝነበረ ከብት ከኣ ባዕረ-ጣዖም ከትቅይረጣም ይገባኡ።

ጉልሓይ መብዝሕትኦም ገዢ ኣብ ዓበይት ከብት ኢዮ ዝርኡ። መልክት ነት ከብት ከብ ገርረኡ ኣትሒዞ ከባብ ውሽጢ ከብተ ተረው ተረው ኣናበላ ይርብጽ፡ ረስኒ ዓለዕለሉ፡ ዓላህህ፡ ብዘሕ ዓጽዕ፡ መፃት ዝኾነ ልዛይ ዓለዝዮ፡ ብርቶ ወጽኣት ዓወጽኦ... ወ.ዘ.ተ.። ገኣኡ ገክ ትከላብል ኣቐላጣካ ነት ሕጻን ከብት ከብ ብጽት መፍለይ፡ ኣብት መደቕስ ከብት ከኣ ፈ ውሲ መገሰናሰገ ገላ ከብቱም ከብት ዝምተ ኣገተሉ ከኣ ኣብ ውሽጢ ጉድጓድ ይቐበሩ ዓድላ። መጽኣኡ ጉልሓይ ከውረ ኣገክ ሉ ነተን ዘይኸትባ ከብት ተቐላጠፍካ መኸታብን ናይ ገድገ ኣይላይ ኢዮ።

ሕጻን ባገብኡ ነት ከብት ድረቕ በዓል ዓስዕሉ፡ ጣይ መስ በተዩ ሕዕ ሕዕ ዓብሉ፡ ገዕኡ ገኸትታውም ነት ባገብኡ ናይ መው ት ከብት ኣብ ውሽጢ ጉድጓድ ይቐበሩ ዓድላ። ኣብ ርክሲ'ዚ ሽኣ ነተን ዝሓመዓ ከብት መርፍኦ መውጋኡን ዓድላ። ኣት ናይ ከብት ሕጻን ናብ ሰብ'ውን ከለዝብ ይኸኣል ስለዝኾነ ከብ ስጋ ገ ጸባን ናይ ሕጻንት ከብት መውጋብ ከገተጠብ ይገባኣና።

ወ. ኢገቱስትሪ /ኣብያተ ዕዮ/

አብ ኢርትራ ዓበይት ወይ ከበድት ኢገቱስትሪታት ዓለው። ኣተም ዚርከቡም ኣብት ሃገር ዘለው ነኣሽቱ ፋብሪካታት ከኣ መብዝሕትኦም ብይት ወጻኢ ዘውነት ኢዮም። ገሰቱም ከኣ ከመ ናይ መገብ ከዓውገትን ወጻታትን ናይ መገጠጫ ኣቐላጣካ ወ.ዘ.ተ. ኢዮም። ኢርትራ ጠጥ ዝበቐላ ከመኡ ውገ-ጠጥ

ሷ. መርባሕ ከብተ /መገሰ/ :-

አብ ኢርትራ በሚልዩናት ዝቐጸረ ከብትን ኢግሳገን ጠለቢ
 ዕገ መጽዓናትን ኣለዎ፡፡ ኢርትራ ኣብ ርክሲ'ት በኣካል ዘመ
 ጽኡ ማክከላይ ሃብተ መሀለዎ፡ ዚኣኸሉ በብዓይነቱ እንሰባታት
 ውገ ኣለውዎ፡፡ ከብተ ኢርትራ ኣብ 3 ዓለት ይመተላ፡ ገባተን
 ከኣ፡- 1. ዓፈይ 2. ባርካ ወይ ብጋይት 3. ዓረብ ይበሃሉ፡
 ዓፈይ በበሃላ ሕጽር ዝበላ'ዎ ኣውራ ኣብ ዝባን ከበባ ዚነበራ፡
 ኣተን ብጋይት ጉልቡታት'ዎ ኣብ ከፍልታት ባርካን ጋሽን ስቲትን
 ዚነበራ፡ ዓረብ ከኣ ሕጽር ዝበላን ከበባትን'ዎ ከብ ዓፈ ዓረብ
 ዘመበተላን ኣውራ ኣብ ናይ መብራቻዊ ተላ ከፍልታት ዚነበራ ኢ
 ዓን፡፡ ኣተን ብስጋን ብጸባን ዝበለጸ ኩይነን ዚርከባ ዓለት ብ
 ጋይት ኢዓን፡፡ ጠቐላላ ናይ ጸባን ስጋን ኣተት ከብተ ሃገርና
 ኣንተተዓዘብና፡ ከመ መገ ብዝሕገ ዝነኣዳ ኣይኮናን፡፡ ስለዚ
 መስ ከልኮት ዝበለጸ ዓለት ወይቻለን ኣብ ዝመጽኡ ገዢ ናይ ገ
 ዱን ኣይላዊ ኢዩ፡፡ ኣተን ድሮ ኣብ ኢርትራ ብገሉ ብሕታውያን
 ሰብ ሕርብ ተዓፂላን ዘለዎ ከብተ ዝነኣዱ ናይ ጸባ ኣተት ይህባ
 ኣለዎ፡፡ ኣብ ኢርትራ፡ ከብ ከልተ ገላዕላ ኣብ መዓልቲ ኣማክታ
 ት ከብተ ዚሕረዓሉ ብወጻኡ ተፍታት ዚውነን ናይ ስጋ ፋብሪካታት
 ኣሉ፡፡ ፍርባትን ስጋን ብብዝሕ ገወጽኢ ከብ ኢርትራ ይለኣኽ
 ኢዩ፡፡ ብዘሕት ኣብዐር ዲማ ገሕርብ ገልገሉ፡፡

አብ ኢርትራ በብዓይነቱ ኣፈቂትን እንሰባታት ዘገዳዎን
 ኣለው፡፡ ገመረዲኪ ከብኣቱ ነዞም ዚሰዕቡ ጥሬይ ከገጽብጽብ፡-

ከብ ዓበይቲ ኣፈቂት፡- ኣገበባ፡ ነብሪ፡ ሓርማዝ፡ ዝበኢ፡
 ሕርገጽ፡ ገማረ... ወ.ዘ.ተ.

ከብ እንሰባ ዘገዳዎ፡- ዓጋዘን፡ መፍለስ፡ ዕገቹ፡ ጠለቡ፡
 ሰሰሓ፡... ወ.ዘ.ተ. ይርከባ፡፡

እዚኣቶ መብዝሕትኦም ኣብ ከፍልታት መብራቻውን መዕረባውን
 ዋላ ኢዩም ዚርከቡ፡ መብገያቱ ሽኢ'ኣብኡ ገና ብዘሕ ሰብ ዘይ
 ዘርመ ወከታትን ሰዕራም ቦታታትን ሰለዘለው ኢዩ፡፡ ከብ ዓለት
 ኣዕዋፍ፡- ዘገፈ፡ ዋኒሕ፡ ብርገሂን፡ ሰርጌሕ፡ ባረቶ፡ ዋሪ፡
 ከመበራዘ፡ ገንጌ፡ ኣባገንባሕ፡ ዪኸ...ወ.ዘ.ተ.
 ኣለው፡፡

ሕማም ከብተ፡- ብዛዕባ፡ ናይ መርባሕ ከብተን ጠቐላላ ኣን
 ሰባታትን ዝመጽኡ ዕድል ጽቡቕ ጠፂሰካ ገዕኡ ዝዕገቅሉ
 ነገራት ዘይመጥታሰ ገብኡ ኣይኮነን፡፡ ሕማም ከብተ ብዘሕ ዓይ
 ነት ኢዩ፡፡ ኣገተኸን ገን ኣተም ኣብ ሃገርና ኣውራ ፍሉጣትን
 ድገተኛታትን ዚኸኑ ነፍርን ጉልሓይን ሕማም ባገብኡን ኢዩም፡፡

ነፍሪ ዝሓዘ ከብተ መብላዕ ይኣቢ፡፡ መሓወሩ ፈጥፈጥ ይ
 ብሉ፡፡ ውሽጢ ኣፍገጣኡ ይጽልፍ፡ ጸገሩ ይኸዩ፡፡ ገኣኡ ገዘ
 ትከላኸል ነቲ ሕመም ከብተ ገበይት ወጊካ መክገዝት ይድሉ፡፡
 መፍልባት ኣንተም ትኣኡ ኩሉ ኣካላት ኣብ ጉድጓድ ኣኣቲኻ ሰብ
 ሊማ ብዘሃል መድሃኒት ነስኢስካ ይቐበር፡፡ ነቲ መስ'ት
 ሕመም ዝገሰፍ ዝነበረ ከብተ ከኣ ሰዕረ-ማዊ ከትቅይረሎም
 ይገባኡ፡፡

ጉልሓይ መብዝሕትኦም ገዢ ኣብ ዓበይቲ ከብተ ኢዩ ዝርኣ፡፡
 መልከት ነቲ ከብተ ከብ ገርረኡ ኣትሒዞ ከባብ ውሽጢ ከብተ
 ተረው ተረው ኣናበላ ይርብጽ፡ ረስኒ ዓለዕላሉ፡ ዓላሀልህ፡
 ብዘሕ ዓጽዎ፡ መፍት ዝኾነ ልዛይ ዓለዝዩ፡ ብርቶ ወጽኣት
 ዓወጽኦ... ወ.ዘ.ተ.፡፡ ገኣኡ ገዘ ትከላኸል ኣቐላጣካ ነቲ
 ሕመም ከብተ ከብ ብጽቶ መፍላይ፡ ኣብተ መደቕስ ከብተ ከኣ ፈ
 ውሲ መገስናስን ገላ ከብቱም ከብተ ዝምተ ኣንተሉ ከኣ ኣብ
 ውሽጢ ጉድጓድ ይቐበረ ይድሉ፡፡ መጽኢ ጉልሓይ ከውረ እገዝ
 ሉ ነተገ ዘይቐኸትባ ከብተ ተቐላጠፍካ መኸታብን ናይ ገዱ
 ኣይላይ ኢዩ፡፡

ሕማም ባገብኡ ነቲ ከብተ ድረቕ ሰዓል ዓስዕሉ፡ ማይ መስ
 ሰተዩ ሕዕ ሕዕ ዓብሉ፡፡ ገዕኡ ገብትታውም ነቲ ባገብኡ ናይ መው
 ት ከብተ ኣብ ውሽጢ ጉድጓድ ይቐበረ ይድሉ፡፡ ኣብ ርክሲ'ዚ
 ሽኢ ነተገ ዝሓመሞ ከብተ መርፍኡ መውጋኡን ይድሉ፡፡ ኣቲ ናይ
 ከብተ ሕማም ናብ ሰብ'ውን ከለገብ ይኸኣል ስለዝኾነ ከብ ስጋ
 ገ ጸባን ናይ ሕመማት ከብተ መውጋብ ከገብሞ ይገብኣና፡፡

ወ. ኢገቶስትሪ /ኣብያተ ዕዋ/

አብ ኢርትራ ዓበይቲ ወይ ከበድቲ ኢገቶስትሪታት ዓለው፡፡
 ኣቶም ዚርከቡም ኣብተ ሃገር ዘለው ነኣሽቱ ፋብሪካታት ከኣ
 መብዝሕትኦም ብደቲ ወጻኢ ዚውነት ኢዩም፡፡ ገባቶም ከኣ ከመ
 ናይ መገብን ከፍውገትን ወጻታትን ናይ መገባጠሚ ኣቐላጣካ
 ወ.ዘ.ተ. ኢዩም፡፡ ኢርትራ ጠቐላ ከመኡ'ውን ብሽ

በትን በዓባን ሃብታም ከመሆኑና መጠን፡ ብሕልፊ አዘኑትን ከመሆኑም ዝላውሉ ነገራትን ናይ ዘዕዓይሉ ፈኩስ እንዲሰቱ፤ ገመዶባል ወክኑ ኩነታት ኣብ ዝመጽእ ገዛ ኣሉ፡፡ ኣብ ኢርትራ ዘርከቡ ርክሰጣላውያን ባዕዓዊ መንገስቲ ኢትዮጵያ ንጉልበት ህዝብና በዘይ ገሕሰዎ ኣኖመዘመዙ ጥሕላይ ዘይብሉ መብርብ ኣብ መገሳገሉ ይርከቡ ኣለው፡፡ ኣብ ርክሰሁ ከኣ መረት ቦኒ ከመኡ ውን ንስፈሕ ዘተመሎም ጥረ ሃብቲ ብሕሰር ሰለዝረኸበዎም መብርብ በጻም ዝተጻጸፈ ኢዩ፡፡ ኣብ ወጻኢ ዘሰርሑ ኣኖሎ ህዝብና ብክቡር ቀጋ ሰለዚገዝኑ ብርቱዕ መዝግዞ ይወድቑ፡፡

በ. ንገድ:

ኣብ ኢርትራ ዘለው ዓበይቲ ኣበያተ ንገድ /ዘመጽኑን ዘልኡን/ ከመኡ ውን ባንክታት ብባዕዓን ዝተታሕዙ ኢዮም፡፡ ነጋ ደ ከባ ወጻኢ ብዘኣከ ኣብ ሃገርና ኢሰፈሕ ዘከኣል ኣኖሎ ኣኖም ጽኑ ብክቡር ቀጋ ነቲ ዓፄጊ ህዝቢ ይሸጥሉ፡፡ ከመኡ ውን ነቲ ከባ መረት ኢርትራ ብክገይይ ረሃጽ እናተገሕገሕ ብሕዝቢ ዝፈረዓ ሃብቲ፡ ባዕሉ ኣቲ ህዝቢ መላኡ ከይጸገበሉን ከይረወዓሉን ከይተኸደነሉን፡ ብኣዝዩ ሕሰር ቀጋ እናተገዝኡ ገወጻኢ ይላኣኹ፡፡ ኣብዚ ጊዜ ዘኣከ ኢርትራ ዘርከብ ናይ ንገድ ስርዓት ንህዝብና ዘይተሰገ ዘይከፈኸን ኢዩ፡፡ ተተርቢው ከኣ ክልወጥ ይወገኡ፡፡

ረ. ማዕደናዊ ሃብቲ:

ንኢርትራ ኣከሉ ተራሩ ከማዕበላ ዝከኣል ብዘኣከ ዓይነት ማዕደን ኣብ ሃገርና ይርከብ ኢዩ፡፡ ከባቢ ሕጂ እኩም እናተገሕገሙ ዝወጹ ዘለው ዓይነት ማዕደናት ወርቲ፡ ነሳብ፡ ፈገገ፡ ጠው /መገቢ/፡ እመነበረድ፡ ንስልማት ዝኹት ከቡፈት ኣኣጣጥ፡ ንመበረድ ሕጺን ዝኸውን ኣኣጣጥ፡ ናፈን ሰወገተን፡ ንጠፈውዝ ዝኸውን ኣኣጣጥ /ቦልክይትሰ/ ብባዓይነት ማዕደናት ዝሓዙ ማዕደን /ገመስተ-ገመሕጸበን/ ወረድኡ፡- ማዕደውይ፡ በባርገጣጥ፡ ከመኡ ውን ንህገዳታት ዝኹት ኣኣጣጥን ሕጺንታትን ኣለው፡፡ ከመዘለው ኣገፈ ዝሃቡ ንገዳታት ዓይነት ማዕደን ኣኣጣጥን ኣኣጣጥን ደብሰው ከመኡ ሕጺን ለምባን ነፃፈ ጋዝን፡ ዘገን፡ ዓረር፡ ፖታቭ፡ እመነ ከሰል /ለገናይት/፡ ከርም ወ.ዘ.ተ. ኣለው፡፡

እኩም ኣብ መወጻኢ ዘርከቡ ዘለው ማዕደናት ብናይ ደቂ ወጻኢ ኣብ ገሊኡ ቦታታት ውሑድ ናይ ደብሰት መቐለት ዘለዎም ማሕበራት /ናይ ቢት ዕዮ/ ዝውስኑ ኢዮም፡፡ ህዝቢ ኢርትራ እዚ በወጻኢ ተኖታት ዘገሓጥ ዘሉ ሃብቲ ኣብ ኹሉ መተጽዳሩ ገይሩ ኣብ ናይ ገዛኡ ርክሱ ጥቑሚ መስ ዘወዕል፡ ነቲ ጊና ዘይተፈሰሰ ተገዳ ዘይተቐደሰን ዘሉ ደማ ኣብ ረብሓኡ ንመዓል ከኢሉ መስ ዘርከብ ጥፈሕ ኢዮ ናጻ ዘኸውን፡፡

5. ሕብረተ-ሰባዊ መከፍራል

ሀ. ገባር

ናይ ኢርትራ ናብፈ ገባር መስ እንመልከቲ፡ ኣባላት እዚ ደርብ ዘኣከ ከመይ ዘኣመሰለ ዘገኘ ኩነታት ጥሒሎም ከመዝ ነበሩን ዘለውን ከገርፈኡ ንክኣል፡፡ ደርቢ ሕረስተትን ጋብትን ከባቱም ኣብ ኢርትራ ዘርከቡ ደርብታት እኩም ኣዘዮም ውጽዓት ኢዮም፡፡ ሕረስተትን ጋብትን /ወይ ገባር-ወይ ናይ ገብሪ መገደ/ ኢርትራ ብኣከባብርኩም ኣብ ሰለስተ ክፍለ ይክፈሉ፡፡ ንባቱም ከኣ፡-

1. ኣብ ቅወም ቦታ ሰፊሮም ዘሰርሑ /ሕረስተት/
2. ከባቲ ወይ ጠለበጊዕ ኣብ መገባይ ዘነበሩ ሰበክባገም
3. ጉስነትን ማሕረስን ኣጣጣሪም ከባቲ ቦታ ናብ ቦታ ዘገዓዙ ሕውሲ ሰበክ ባገም ኢዮም፡፡ መብዘሕትኩም እኩም ሰበክ ባገም ከኣ ኩሎም ኣብ ተላታት ኢዮም ዘርከቡ፡፡

ብዘይከዘመ ኣብ ለዕለ ዘተጠቐሱ ገባር፡ ከልኮት ብዘመናዊ መሰርሒ እናተጠቐሙ ንኻልኦት ኣናኣብተሉን ሰፊሕ ናይ ሕርባ ሃብትን ማኣተትን ዘውገት መጠን ር/ማል/ ዘለዎም ሕረስተት ውን ኣለው፡፡ ባዕዓዊ መንገስቲ ኢትዮጵያ ውን ኣብ ውናነ ዘኣከ መክፈል ይርከብ፡፡

ኣብ ቀላታት ብሕልፊ ሸኣ ኣብ ረባታትን ገማገማን ሕጺን ሕረስተት ኣለው፡፡ እኩም ሕውሲ ሰበክ ባገም ከኣ ኣብ ጥቕ መሕይዝ እናሕረሱ ከባቱም ከባቲ ቦታ ናብ ለታ እናጋበዩ ዘነበሩ

አብ ተለታት ዘሰፍሩ ኢዮም፡፡

መበዛሕ ኹሎ ገባር ኦርትዶ ካብ ናይ መስፍናዊ ሕ/ባብ ናይ ኢኮኖሚ ዝመድፍ 'ዚ ኣገተደሓኑ፡፡ ግላት ሸሕቢ ኣተም ናይ ተደም ፈክስታትን ሰልጣናትን ዓበይቲ መስፍናትን ካብ ናይ ኦርትዶ ናይ ኢኮኖሚ ዝመድፍ ኦርትዶ ኣገተደሓኑ ናይ ኦርትዶ ሕረስተት ቦቲ ናይ ኢባልያን ኣገገላዝን ኣብ መዓኣታ ሽኢ መገዛኦቲ መስፍናዊት ኢትዮጵያን ዘመጽኦ ናይ ኢኮኖሚ ሕ/ባብ ባዊ ለውጥን መጽተትን ተገዲ ተቐበልቲ ሰቓይ ኮይኖም ይነበሩ ኣለው፡፡ ናይ ኢኮኖሚ ወጽዕኦም ኣዚዮ ብዛሕ ኢዮ፡፡ ብገባር ን ብመሕበር ዋጋ ናይ ዘፍረይዎ ኣተትን ብናይ ዘዕድገዎ ኣቐ ሕ ዋጋ ወሰኽን ብሕረጣን ... ወ.ዘ.ተ. ይመዝመዙ፡፡ ኣቲ ገመረት ኦርትዶ ከዲገዎ ዝነበረ ኣገፈብ ገሕርባን ንነጌሕ ህ ገጸታትን ተባሂሉ ተዋሪሖ ስለ ዝበረሰ፡ኣቲ መረት ተፈሖ ተፈሩ ብዝናብ ኣገጸ ተገርፈ ይፍገርን ይረቐቐን፡፡ ጭላ ገረብ ጭላ ዝናብ ስለዘመጽኦ ኣተት ሕርባ ኣናወሓይ ይኸይድ፡፡ ነዚ ነገር ዚ ተገዲሖ ዘዕሪ መገስቲ ኣብ ኦርትዶ ከተ ኣይተፈኣየን፡፡ ባዕዓዊ መገስቲ ኢትዮጵያ ንገባር ኦርትዶ ናይ ሕክምና ይኹን ናይ ኵሙህርቲ ወይ ናይ ሕርባ ቅገጣብ ሕገዝ ከዓወፈዮም ኣብ ዓፃወት ገዝኦም ኣናወሕኩሕ ገበሪ ይገኝቶ ኣሉ፡፡ ኣወ.!

መስፍናቲ ኢትዮጵያ ብዛሕት ናይ ሞር-ባራዊትን ፖለሲን ወተሃ ደራት ኣብ መረት ኦርትዶ ኣስፊርኖ ይርከቡ ኣለው፡ኣቲ ገባር ውገ መበዛሕ ኹሎ ንደምዝ ዘመ ወተሃደራትን ፖለሲን ንመሰሰሲ ስዎን ይተብሉ ኢዮም፡፡

ጠቓሚ መገስቲ ናይ መረኹ ናይ ከብቲ ናይ ኣጣሉ ናይ ኣደገ ባቕሊ ናይ ኵሙህርቲ፡ ናይ ሕክምና ገበሪ ኣናበለ ካብ ገባራይን ካብ ኩሉ ርሂሶ በለዕን ዓፃት ገንዘብ ይሓፍስ፡፡ ከገይሱ ቤት ኵሙህርቲታት ካብ ገዚ ፈረረባን ሸፍሩ ብመገስቲ ተሰሪሙ፡ ከገይሱ ሆስፒታላትኩ፡ /ተፃጽወ ኣኳ ደኣ፡ ደተሞሕረ ንኣብነት/ ከገይሱ ገባር ብሽምቡ ኣብ ናይ መገስቲ ሆስፒታላት ተሓከሞም፡ ሞላኳ. ናይ ሆስፒታል ናይ ኵሙህርቲ ኣናበልካ ገንዘብ ወክካብ ደኣ ኣገታቶ ተገታኹ፡፡ ዝመዝገዘ፡፡ ኣዚ ገበሪ ዚ ተኣከህ ገን ሓህመር ፖለሲን ሞሮ በራዊትን ኢዮ ዘኸውን፡፡ ግላት መዋዲ ህዝቢ ኢዮ ዘኸውን፡፡ "ስዋኢን ብጠጠን" ዘባል ምስላ ዓዘከረና፡፡

ናይ ኦርትዶ ገባር ዝመዝገዘ በዚ ጥፈሕ ኣይወሰነን፡፡ ዓደን በሕርን ጸሕርን ኢኦም ዚሓረሱዎ ኣኸልገ ዘመጽኦዎ ጠሰዎን

ኣብ ዕፃጋ ከተማታት ነጋይ ወይ ካልኦት ተጠቀሙት ብሕብር ዋጋ ይገዝኦታ፡፡ ሕረስተት ብሕልፈ ኣተቶም ብገዚ ተውላ'ዮም ዚሸጡ፡፡ በዚ ገዚ'ዚ ከኣ ኣተም ገሕሉ ነጋይ ብዚገባርዎ ምሸጣርን ቦተም ሕረስተት ዚገባር ናይ ሃወኽ ተገባርን ገዚያዊ ዋጋ ኣ ኣካል ለጠቐ ይበል፡፡ ናይ ሕረስተት ኣተት ከኣ ብበላሽ ይገሓፍ፡፡ "በዚ ዋጋ'ዚ ክሸይጥ ኣገብርኩ ኣገካ ኣገተዘዮሉ ተዛወር ይፍጠረልካ" ብዚባል ናይ ኣሸካዕላል መልሲ /ክኣዝ. / ተመ ሲሞዎ ዚረ ሃጽሉ ኣተት ብልበም ኣናነብዑ ይገሓፍዎ፡፡ ወዮ ኣኸ ሊ ኣብ መኸዛን ነጋይ ኣተቶ ተኸዚኑ ንመሸጣ ኣብ ዘመጽኦሉ ገዚ ንገባርን ንሸጋሉን ሕዊ ይከዓዎም፡፡ ንገባር'ዎ ሽኢ ካልኣይ ገዚ ኢዮ ተጠውዮ ብኸዩገዒት ዚዘበጠም፡፡ ዓፂይ ኣኸሊ ንቐለ ብገ ዘርኢን ኪገዝኩ ናብ ከተማ ምስ መጽኣት ዋጋ ሰማይ በ ጸሐ ይጸገሙ፡፡ ብ8 ቅርቢ ዚሸጥዎ ኩገተል ዕፋን ናይ 18 ቅርቢ ተርኢ ኣብ ተሓ "ፋፍ" ክብሉም፡፡

ናይ ሕረስተት ዝመዝገዘ በዚ ጥፈሕ ኣይወሰነን ኢዮ፡፡ ኣኸሊ ንዘርኢ ስኢኖም ገንዘብ ውገ ኣብዘይረኽቡሉ ገዚ ካብ ሰብ ደኳን /ነጋይ/ ኣኸሊ ብጸኢኡ ወይ ብሕረጣ ይዕድጉ፡፡ ተውላ መጽኣ ዕፃኦም ኣብ ዘኸፍሉሉ ገዚ ወዮ ዋጋ ኣገተዘተሉ ይጸገሙ ኩገተል ዕፋን /ወይ ስገም ወይ ጣፍ/ ተለቲሞ ዘሪኦም ሕይ ዓበርተ ኩገተል ኣገተሓረሱ ዋጋ ሕገቲ ኩገተል ብገዚ ተ ውላ ሕይ ርብዒ ወይ ሕይ ሲባ ናይቲ ብገዚ ዘርኢ /ኣኸዛ/ ዋጋ ስለዘኸነ፡ ዕፃኦም ኣብ ዘኸፍሉሉ ገዚ ካብ ስለስተ ወይ ኣርባዕተ ኩገተል ዘይወሕዱ ይሸጡ፡፡ ወይልኩ ሕረሲ፡ ወይልካ ገልገሊት፡ ወይልኩ ይኮዕቲ፡ ወይልካን ጸህዮይቲ፡ ወይልኩም ዓጸዱቲ፡ ወይልኩም መኸዓዱቲ፡ ኣብሓታ ተወጪካ ንነጋዓይ፡

ገባር ካልኣ ናይ ዝመዝገዘ ዓፃት ውገ ይወርደዎ ኢዮ፡፡ ኣቲ ካብ ከተማ ዚረኽቡዎ ኣቐሙ፡፡ ግላት ደስቲ፡ ኩስኩስቲ፡ ሸኩር፡ ተጠፍ፡ ላዎባ፡ ጠርተ ጦርቲ፡ ጠው፡ ፈውሲ... ወ.ዘ.ተ. ኣብ ዓፃወት ዋጋኩ ኣናዘቐበብ ዓኸገርኖ፡፡ ዋጋ ሃላሻ ኣቐሙ ካብ ገዚ ናብ ገዚ ኣናተፃጸፈ ይወሰኽ ኣሉ፡፡

ዓፂይ ኣብ ፈቐዶ ቤት ፍርዲ ብቐፈሶ መረትን ናይ ታላት ህልባን /ጸርፊ/ ከምጉት ገዚኩን ገንዘብን ገዓዓ ዓጥፍኦ፡፡ ዓፂይ ፍኸኽን ስርዓትን ጉላልዎ ብገባር ዘገዛን ይበል፡፡ ኣብ ገደናታት ኣዲስ ኣበባ ከይተረፈ ከገይሱ ኦርትዶ ዓፂይ ኢዮ

"ፍትሕ" ከባል ዘውዕል፡ ናይ ከገደይ ሓረስተት ሰባ ነገር ገርሁን ከብትን ስፈሕን ኢኖ ዓፂ ዘውዕል ዘሉ፡ ከገደይ ገባር ብሰገኩ'ዚ ገዓይ'ዚ ከብተም ተሓረፂ፡ ኦሞ ብሽምዚን ብወፂ ሽምዝን ናብ ዕፃጋ ዘመጸ ከብቲታት ኢኖ ናይ ኢገኩይ ናይ ስጋ ፋብሪካ ዚካዳድ፡ ብዘሓት ከብቲ ኢርትፊውያን ብህይወተን ናብ ወጻኢ ይሸፍጹ፡ ኩላን ታሪኽን ኣገተዚነገፈ ኣውያት ናይ ዋናታ ተገ ተደግጦረ ወረት መነቐነቐ፡ ፈፈሪን መበቓታትን ካልኦት ናይ ቤት ጽሕፈት ሽምግትን ሃብታማትን ካብ'ዚ ናይ ሓረስተት መፃት'ዚ ማክላያ ዘይብሉ ሃብትን ጥሪትን ይሓፍሱን የጥርቡን፡

ጸላኢ ኣብ ጥላታትን ከበባን ዘርከሱ ደብተ ሊርትፈ ኣብ ዘድልዎ ገዛ ብምብገን ናገልጦን ኣናገደይ ብጥይት ኣናረበነ ካብ ምዝማዛ ሓላፊ ብህይወተም ይከሓሱ ኢኖ፡፡ ምዝማዛ ገዛኢ ኢትዮጵያ፡ ሓይ ገባር ኢርትፈ፡ ጥጋ ዘይብሉ ፍጡር፡ ኣብ ዝሸነ ይኹን ገዛ ኪገዛኡን ኪቐተልን ዚገብኡ ሰባ ኢኖ፡ ዘብል ጽላል ኣተሓሰባሰባ ኢኖ ዘሉ፡፡ ብሕይወተ ኣገክሉ ተመዝማዚ፡ ኣገተተቓ ወመ ተደምሳሲ-ፍጡር ኢኖ፡፡

ለ. ገብት፡

መብዛኤኦም ሰባ ጥላ ሰባ ከብቲ ኢኖም፡፡ ቀደም ኣብሉ ይገብር፡ ከባዕ 500 /ሓጽብተ ጫኒት/ ከብቲ ዘውገት ነበሩ፡፡ ኣብዚ ዘሓለፈ ጥሪብ ዓመታት ገን፡ ብግፍፍኢረጫናዊ ወኪሪ ህዝቢ መገነሳት ኢትዮጵያ፡ ብሰራ ኣብ ጥላታትን ዛሬን ምድርባይ ከይተ ረፈ፡ ኣብ ሰባን ኣገሰባታትን ብዘኤ ህልደት ወሪዶ ኢኖ፡፡ ሰባ 500 ከብቲ ዚነበሩ ሰባ 100 - 150 ከብቲ ኩይናም ይር ከቡ ኣለው፡፡

ሐ. ሽታሉ፡

ር/ማል ርክሰማላውያንን ሽታሉን ፈጠረ፡፡ ብዘመናዊ ናይ ኢላክትሪክን ናይ ናፍታን ዘገተባቐባ መካይን ዚ ዝውረወገን ዚህልይወገን ዘወርወገን ዘሰይኸወገን ሽታሉ ይለያ፡፡ ከምዚ ኢሉም ከኣ ካብቲ ናይ ኢርትፈ ናይ ሕርቫ ማሕበራዊ ናብፈ ተፈገጠሎም ብዘሓት ደቲ ኢርትፈ ኣብ ፋብሪካታትን ቤት ዕድታትን ኣባይትን መገንቲታትን ... ወ.ዘ.ተ. ገመሰፊስ ተሰርዑ፡፡

ሽታሉ ኢርትፈ ኣብ ክልተ ዓበይት ከፍላ ይኸፈሉ፡፡ ኣቶ ብገልብት ዘሰርሑ ማለት፡ ነደቐት፡ ኣተባበልቲ፡ ተሸከሞት፡ መካኒክ፡ ጸረብቲ ሓጺንን ላክን፡ በዓደቲ፡ መሬት መካይንን ሓገዝተዎን፡

መሬት ባቡር ምድርን ባሕርን ሓገዝተዎን፡ ናይ ጠርቲ ገልፍ. ጠጥን ፈትልን መካይን ዘካይፋን ዘወርዩን /ወይ ዘካይፋን ዘወርዩን/ ፍተጥተጥትን በዓደትን ኣልሓምትን ሓጽውገ፡ ናይ ኢላክት ሪክን ፈድሩን በዓትን፡ ከምኡ ውገ ናይ ተለፍን ኣቐሓን መካይ ገን ፋረይትን፡ ከምኡ ውገ ኣብ ቤት መገብን ኣብ ሆስፒታልትን ቤት ሸሂታትን ቤት መዘናገዒን ዘኸሸኩን ዘተባበሉን፡ ኣብ ፈቐ ደ ኣብያተ ዕዮ ዘለኣኹን ዘሆስፒታሊት፡ ናይ ከተማ መጽረይትን፡ ኩስተርትን ሓለፍቲ ገዋት፡ ኣብ ዓበይቲ ፋብሪካታት መገብን መስተን ዘሰርሑ ... ወ.ዘ.ተ. ኢኖም፡፡ ሓይሓይ ገዛ ኣቶ ኣብ ቤት መገብን ቤት መስተን ... ወ.ዘ.ተ. ዘሰርሑ ወልወ ሕቲ ሓውሲ ሽታሉ ይበሃሉ ኢኖም፡፡ ኣብ ርክሲ'ዚ ሽኢ ማክላያ ዘይብሎም ደቲ ኢርትፈ ዲዛ ማለት ስፈሕ ስኢናም ዘወገ ዘብሉ ሽታሉ ተልቦ /ሽታሉት ወይ ስፈሕ ዘሓርብሎም/ ኣብዚ ናይ ሽታሉ ደርቢ ኢኖም ዘመደቡ፡፡

ኣብቲ ናይ ካልኣይ ከፍላ ከኣ ኣቶ ጸዕፃ ተጫሽ ገርዎ ዚያፃ ኣብ ሓገገል ዚተመርኮሰ ናይ ጽሕፈት ስፈሕ ኣብ ናይ መገነሳት ቤት ጽሕፈትን ምምሕዳርን ኣብ ናይ መገነሳትን ናይ ብሕትው ካምፓኒታት ዘጽሕፉን መሃዲባትን መሃረን ... ወ.ዘ.ተ. ኢኖም፡፡ ኣብ ክልኩ ከፍልታት ዘለው ሽታሉን ኣገልገ ልትን ናይ ርክሰ-ማላውያንን ነጋደን መሳፍንትን ተሸከሞትን ተመዝመዝትን ኢኖም፡፡ ር/ማላውያን ዘዓኸሰሎም ሽታላይ ኣብ ኣፍ ደገ ቤት ዕድታትን ቤት ነገደዎን ኣዓቕርቡን ኢኖም፡፡

መገብረሽታሉ ሽታሉ፡- ሽታሉ ኢርትፈ ሸሕዒ ኣብ መገን 1 1952.9.ወ.ፈ. 1970 9.ወ.ፈ. ዘሉ ገዛታት ብዘኤ ምን ቅስታሰንጽድኣኖ፡ ብዘሓት ኢርትፈውያን ሽታሉ ብናይ ኢትዮጵያ መገዛከቲ ዘመጽኦ ናይ ኢኩናጫ ውድታት ናብ ኢትዮጵያን ናብ ሱዳንን ሃገሬት ኣዕፈብን ስለ ዝተሰፋ፡ ኣቶም ዚተሰፋ ሽኢ መብዛኤኦም ኣቶም ናይ ፖለቲካ ንቐሓትን ኣቶም ባዕሊ መገዛከቲ ዘሰካሕከሎም ስለዝነበሩ፡ ኣቲ መገብረሽታሉ ሽታሉ ገደብ፡፡ ብ ዙሓት ካብቶም ዚተሰፋ፡ ብናይ ኢትዮጵያ ዘመጽኣተ ናይ ኢኩናጫ መጽተጥቲ፡ ብሽታሉ ተልቦነት ዝተጠቐሙ ኢኖም፡፡ ብ1958 9.ወ.ፈ. ናይ ኢርትፈ ሽታሉ ነገሬሎም ተገሰኩ'ዎ ገርክሰማላውያንን ገሓላሉ ባዕፃውያን ኢትዮጵያውያንን ኣገተጥተዎም፡፡ ናይ ኢርትፈ ናይ ሽታሉ መገብረሽታሉ ሸሕዒ ኣገተዘሓሉ፡ ገደላ ኢርትፈ ብገባር ተጫረ ይካዳድ ስለዝነበረ ኣቲ መገብረሽታሉ ተደገሉ

ይህ ነገር አገባር አይመክርም፡፡ አብ ናይ 1974 መገባደጃ
ናጽነት አብ ከተማታት በታሉ ኢርትራ ብርቶ ተፈ ሓዘ፡፡

ከነታት ናብፈ በታሉ፡- መገዛከት ኢትዮጵያ፡ ገረብሳ ኢርት
ፈ በታሉ ከብት ናይ መሸፍናዊ ኢትዮጵያ ዘፈኖታ ሕጋዊ መግ
ገታከት ከናገረዋሉ ከይ፡፡ ከብ በመገተ ሰዓት ገላዕሊ ብዘይ
ገብኦ ይሰርሱ፤ ዓመታዊ ዕረፍቶ ከብት "ሕጊ" ዘፈኖ ወይ
አብ ኢትዮጵያ ናይ ዘርከቡ በታሉ ገገጋዎ ዚተሓተ ኢዮ፡፡ ይዎ
ዘዎ ገጽተላል ከናመሰላ ኣብ ዘሰከሕከሕ መዝሙ ወፂኖም ይርከቡ፡፡
ብሓዘብ፡ ብሰብዓገ-ሓሸተገ ባገትም ገመዓልት ወዕለት መሰራሕ
አብ ኢርትራ ልዑጅ ቀበልገ ኢዮ፡፡ ኦዚ ሽኢ ንሕት ኦት "ሕጊ"
ዘፈኖ ናይ ሓይ ቅርብ ገመዓልት ይወግዙ ኢዮ፡፡ ኣብ ፈኖይ
ቤት ዕዮ ጠገን ዓለባታት፡፡ ኣብ ቤት ዕዮ ከርቢትን ኣብ ናይ
ሀገሩ ሰፊሕን ዘሸቅሉ፡፡ ብሕልፈ ከኣ ደቲ ኣገሰትዮ ኣዚዮ፡፡ ሕሰር
ብዘኩነ ዋጋ ኢዮም ዚገዝኩ፡፡ ናይ ሕክምና ኣፃኢ ንሕሰብሉ፡፡
ተርጓሚ ዝኾነ መገንስቲ ኢትዮጵያ ገን፡ "የህከምና ታክስ" ብዝ
ብል ሕገዒል መገንደት ኣሸሓት ቅርብ ከብ ኢዮ በታሉ ኢርትራ
ይዘወግዙ፡፡ ደቲ ኣገሰትዮ ኣብ ዘሓርቡሉ ገዛ ዘወሃብን ዕረፍቲ
ኣዚዮ ውሑድ ኢዮ፡፡ ኣብ ገላሱ ቦታታት ከኣ ይወግዙ ኣይከፈ
ለገን ኢዮ፡፡ ኣገደገና ገኽይዎለባ ኣውገ ኣብ ገላሱ ቦታታት
ዕድል ይገፈገግ ኢዮ፡፡

ከመቲ ኢውርሳውያን ገጸለዎቲ ኣፍሪቃውያን ለጠቐ ብዘበለ
ናይ ዓለት ኣረኣኦን፡ ወከገ ኣተሓሕዘን ዘግሓድርዎ፡ ገዛከት
ደቲ ኢትዮጵያ ከኣ ገደቲ ኢርትራ ብኸመኩ ኢዮም ዘመሓደርዎ፡፡
ዓለትነት ገዝኦ ርክሱ ናይ ኢኮኖሚ ኣፈጻጸም ጠባይ ዚገልጽ
ነጸብፈኛ ኢዮ፡፡ ዓለትነት ናይ መሸፍነትን ናይ ሓረርብ ግል
ነትን ጠባይ ኢዮ፡፡ ኢትዮጵያ ሽኢ ኣብ ናይ ሓረርብ ግል ናይ
ኢኮኖሚ መደብ ንኸርከብ ሃገር ስለዝኾነት፡ ገኽዞ ዘኣመሰለ
ጠባይት ኣብ ገብራ ከም ኣተወዕል፡ ስነ ሓሳባዊ ርክዕታን ኣብ
ገብራ ዝወዕል ዘሉ ተወርገን ይመስከር ኢዮ፡፡ ብገብራ ኣብ
ተወርገን ይርከ ከም ዘሉ፡ ኣብ ኢትዮጵያ ኣብ ልዕሊ በታሉ ኢር
ትራውያን ዚገበር ናይ ሰፊሕ ዕድልገ ናኽኢ ኣድልዎ፡ ናይ ዘ
ድሓር ናይ ኢትዮጵያ ሕ/ሰብ ጠባይ መረጋገጺ ኢዮ፡፡ ኢርትራ
ውያን በታሉ ነቲ ሕጽኦም ዚዝገቡሉ፡ ኣኣጋርዎ ዘመህሉሉ፡ ኢደ
ዎ ዘቐተተሉ፡ ዘለው ናይ መዝሙ ናብፈኦም፡ ከም ውጻብብት
ተፈጻሚ፡ ብኸፈኦ ዓይኒ ዮም ብህዝቢ ኢትዮጵያ ዝርኣዮ፡፡ ከገ
ደይ ናይ ኢትዮጵያ ዲሲኦተሪት ኢዮም ገኢርትራውያን ኣይትፈጽሩ

ኣይተሰርሑ ኣናበሉ ዘይመኸሩን ንኣዛዝ ዘዳመሰለላቶ! ከገደይ
ሰብ-ሰልጣን ናይ ኢትዮጵያ ኢዮም መስ ባዕዳውያን ር/ጣላውያን
ተመብጠሮም ንናይ ኢርትራውያን በታሉ ይወግዙ ተጽርገ ለጠቐ
ገኸብል ዘይተሰማዎት! ርገጽ፡ ዮ ኣዘመ በግመንቲ ኣዚኣቶ ዘ
ገብርዎ፡ ገገብን ገኽዎኩ ዚኣመሰለ ናይ ገዛኦ ርክሰም ስሰዕ
ድልዩትን ከረኸቡ ብመባል ኢዮም፡፡ ገን ናይ መገንስቲ ኢትዮ
ጵያ ቅዋም ናይ ዘመ መገደልሃቸቲ ስሰዕ ድልዩትን ከተ ኣይፍ
ለገ ኢዮ፡፡ ገሱ ኣቲ መገንስቲ ብኣታታቶ ዘፈኖ ኢዮ፡፡ ኣቲ
መገንስታይ ቅዋም ይወግ በዘመ ፈገገር ኣዚኣቶ ዘጸደቐ ኢዮ፡፡

ተዘዋዋሪ ገብሪ፡- ኦዚ ውገ ሓይ ናይ ነት መገንደ ናይ
መዝሙ ኢዮ፡፡ ናይ በታሉ ከልኣይ ጸላኢ ይደሕራ መዝሙ ናይ
ኣስፈሒ ኣቲ ኣብ ሃላኪ ኣፈራ ብመገንስቲ ዚሰዕብ ገብሪ ወይ
ተረጽ ኢዮ፡፡ ኣፈራ ዘቐርቡ ር/ጣላውያን ተረጽ ስለዝተወሰኹ
ም መኸሰቦም መታገ ከይተርፍዎ ዋጋ ኣፈራት ሰማይ ይሰቐልዎ፡፡
ይዋኽ ህዝቢ!

ወ. ነጋደን በታዎገ፡-

ኢርትራውያን ነጋደን በታዎገ ሸሕቢ ር/ጣላውያን መስቲ ተጽ
ርም ዘይመዘዘን ኣዝዮ ውሑድ ኣንተኩነ፡ ኣቲ ተጽርም ኣብ መዕባይ
ኢዮ ዘርከብ ዘሉ፡፡ ቅደሚ 'መጻታት' ኢትዮጵያ፡ ኣብ ዘላ ናይ ነት ሰፊሕ
ኦዚ ተሰሪዖም ዝነበሩ ተጽሪ ደብባት ኣዚዮ ውሑድ
ነበረ፡፡ ኣብ ውሽጢ ሃገር ዚገበር ናይ ሃላኪ ኣፈራት
መመኸታዊ ር/ጣላውያን መታገ ብመደቡ፡ ደብባት መስ ወጻኦ ተፈታት
ተወፃኢሮም ከነበሩ ወይ ሰፊሕ ከኸፍተ ዝሓሸ ዕድል ኣሉ፡፡
ኣብቲ ናይ መልካሽን መጻኣኽን ኣፈራት ገን ብርክት ዝበለ ር/
ጣላውያን ስለዝኾነ፡ ደብባት መስ ወጻኦ ተፈታት ር/ጣላውያን ከወፃደሩ
ዓቕም ኣይፍተደሉም፡፡ ስለዚ ሽኩ፡ ተጽሪ ኣቶ ዘመጽኡን ዝል
ኣኩን ደብባት ኣዝዮ ውሑድ ኢዮ፡፡

ናይ መገንስቲ ኢትዮጵያ ቢርከፈትሰ /ናይ ቤት ጽሕፈት
ሃብታማት/ ከም ተገታነን ነቐዝን ግሕፈታ መገንስቲ ኣብ ዎ
ርገፍ ስለዝርከቡ፡ ናብፈኦም ኣብ ገብን ስርቅን ኣመስራቶ፡ ገ
ነጋደን ገበታዎን ይዘመኹም፡፡ ነጋደን በታዎገ ውገ ነቲ ብ
ገብን ብውድደርን ዘመስርዎ ከሰፈ ገመብሩን ከላሉ ብተፈታዎ፡
ዋጋ ኣፈራ ዓከብሩም ብሰዕቢት ሓረሰታይን በታላይን ኩሉ ኣቲ
ደኻ ህዝብን ይሰኛ፡፡

ይህ ነገር አገባር አይመክርም፡፡ አብ ናይ 1974 መገባደጃ ናጽነት አብ ከተማታት በታሉ ኢርትራ ብርቱ ተፈ ሓዙ፡፡

ከነታት ናብፈ በታሉ፡- መገዛከት ኢትዮጵያ፡፡ ገረብሳ ኢርትራ በታሉ ከብት ናይ መሸፍናዊ ኢትዮጵያ ዘፈኖታ ሕጋዊ መገንታት ከናገሩሉ ከደ፡፡ ከብ በመገተ ሰዓት ገላፅላ ብዘይ ሃብክ ይሰርሱ፤ ዓመታዊ ዕረፍቱ ከብት "ሕጊ" ዘፈኖ ወይ አብ ኢትዮጵያ ናይ ዘርከቡ በታሉ ገገጋዎ ዚተሓተ ኢዮ፡፡ ይዎ ይዎ ገጽተላ ከናመሰላ ኢብ ዘሰከሕከሕ መዝሙ ወፂኖ ይርከቡ፡፡ ብሰባገ፡ ብሰባገ፡ ሓሙሽተገ ሰገጥ፡ ገገጋዊ ወሰላት ይሰራሕ አብ ኢርትራ ልዑጅ ቀበሌን ኢዮ፡፡ ከዚ ቨካ ንሕት ከት "ሕጊ" ዘፈኖ ናይ ሓይ ቅርብ ገገጋዊት ይዎዝ ኢዮ፡፡ አብ ፈኖይ ቤት ዕዮ ጠገን ዓለባታትን፡ አብ ቤት ዕዮ ከርቢትን አብ ናይ ሀገሩ ሰፊሕን ዘሸቅሉ፡ ብሕልፈ ከኣ ደቲ ኢገሰትዮ ኢዚዮ፡ ሕሰር ብዝኩነት ዓጋ ኢዮም ዚገዝቡ፡ ናይ ሕክምና ኢሳኣ ንሕሰብሉ፡፡ ተርጓሚ ዝኾነ መገንታት ኢትዮጵያ ገ፡ "የህከምና ታክስ" ብዝበለ ሕገዒል መገንታት ኢትዮጵያ ቅርብ ከብ ኢዮ በታሉ ኢርትራ ይዘዎት፡ ደቲ ኢገሰትዮ አብ ዘሰርቡ ገዛ ዘመሃብን ዕረፍቲ ኢዚዮ ውሑድ ኢዮ፡፡ አብ ገላጭ በታታት ከኣ ይዎዝን ኣይከፈለን ኢዮ፡፡ ከገደገና ገኽይዎለባ ክወገን ኢብ ገላጭ በታታት ዕድል ይገፈገግ ኢዮ፡፡

ከወት ኢውርሳውያን ገጸለዎት ኣፍሪቃውያን ለጠቐ ብዝበለ ናይ ዓለት ኣረኣኦን፡ ወከን ኣተሓሕዘን ዘግሓድርዎ፡ ገዛከት ደቲ ኢትዮጵያ ከኣ ገደቲ ኢርትራ ብኸወኩ ኢዮም ዘመሓደርዎ፡፡ ዓለትነት ገዝዛከ ርክሱ ናይ ኢኮኖሚ ኣፈጻጸም ጠባይ ዚገልጽ ነጸብፈኛ ኢዮ፡፡ ዓለትነት ናይ መሸፍነትን ናይ ልርክሰ ግልነትን ጠባይ ኢዮ፡፡ ኢትዮጵያ ቮካኣ ኢብ ናይ ልርክሰ ግልነት ኢኮኖሚ ወደብ ንኸርከብ ሃገር ስለዝኾነት፡ ገኽዞዚ ዝኣመሰለ ጠባይት ኢብ ገብሪ ከም ኣተወሰደ፡ ስነ ሓሳባዊ ርክዕታን ኢብ ገብሪ ዝወሰደ ዘሉ ተወርገን ይወሰከር ኢዮ፡፡ ብገብሪ ኢብ ተወርገን ይርከ ከም ዘሉ፡ ኢትዮጵያ ኢብ ልዕላ በታሉ ኢርትራውያን ዚገብር ናይ ሰፊሕ ዕድልን ናይ ክሕን ኣድልዎ፡ ናይ ዘድሐር ናይ ኢትዮጵያ ሕ/ሰብ ጠባይ ወረጋገጸ ኢዮ፡፡ ኢርትራውያን በታሉ ነቲ ሕጽኡ ዚዝገቡሉ፡ ኣኣጋርዎ ዘመህሉ፡ ኢዮ ዘቐጥተሉ፡ ዘለው ናይ መዝሙ ናብፈኦም፡ ከም ወጸብሉ ተጽእኖ፡ በኸፈኣ ዓይኒ ዮም ብህዝቢ ኢትዮጵያ ዝርከብ፡፡ ከገደቲ ናይ ኢትዮጵያ ዲኒስተፈት ኢዮም ገራርትራውያን ኣይትጽገሩ

ኣይተሰርሑ ኣናበሉ ዘይመኸሩን ንኣዛዝ ዘዳመሰሉሉ! ከገደቲ ሰብ-ሰልጣን ናይ ኢትዮጵያ ኢዮም መሰ ባዕዳውያን ር/ጣላውያን ተመሽጦም ንናይ ኢርትራውያን በታሉ ይዎዝን ተጽርን ለጠቐ ንኸበል ዘይተሰማመሱ! ርገጽ፡ ዮ ኣዘመ በግመንቲ ኣዚኣቶ ዘገባርዎ፡ ገገብን ገኽዎኩ ዚኣመሰላ ናይ ገዛከ ርክሰም ስሰዕ ድልዩትን ከረኽቡ ብመበል ኢዮም፡፡ ገገ ናይ መገንታት ኢትዮጵያ ቅዋም ናይ ዘመ መገደልሃቸቲ ስሰዕ ድልዩትን ከተ ኣይፍለገ ኢዮ፡፡ ገሰ ኣት መገንታት ብኣታቶም ዚኖመ ኢዮ፡፡ ኣት መገንታታዊ ቅዋም ይዎ በዘመ ፈገገር ኣዚኣቶም ዘጸደቐ ኢዮ፡፡

ተዘዋዋሪ ገብሪ፡- ኣዚውን ሓይ ናይነት መገንታ ናይ መዝሙ ኢዮ፡፡ ናይ በታሉ ከልኣይ ጸላኢ ይደሕሪ መዝሙ ናይ ኣስፈሒ ኣት ኢብ ሃላኪ ኣታሕ ብመገንታት ዚሰዕብ ገብሪ ወይ ተረጽ ኢዮ፡፡ ኣቐሑ ዘቐርቡ ር/ጣላውያን ተረጽ ስለዝተወሰኹ መሸሰቦም መታን ከይተርፍዎ ዓጋ ኣቐሑት ሰማይ ይሰቐልዎ፡፡ ይዋክ ህዝቢ!

ወ. ነጋደን በታታን፡-

ኢርትራውያን ነጋደን በታታን በሕዒ ር/ጣላውያን መሰት ተጽርዎ ዘይመዘዘን ኣዝዮ ውሑድ ኣንተኩነት፡ ኣት ተጽርዎ ኢብ መሰባይ ኢዮ ዘርከብ ዘሉ፡ ቅደሚ 'መጻታት' ኢትዮጵያ፡ ኢብ'ዚ ናይነት ሰፊሕ ኣዚ ተሰሪዖም ዝነበሩ ተጽሪ ደብባት ኣዚዮ ውሑድ

ነበረ፡፡ ኢብ ውሽጢ ሃገር ዚገብር ናይ ሃላኪ ኣቐሑት መመሽታዊ ር/ጣላውያን መታን ብመሰከር፡ ደብባት መሰ ወጻኦ ተኖታት ተወፃኢዎም ከነበሩ ወይ ሰፊሕ ከኸፍተ ዝሓሸ ዕድል ኣሉ፡፡ ኣብቲ ናይ መልካሽን መጻኣክን ኣቐሑት ገን ብርክት ዝበለ ር/ጣል'ስለዝኾነ፡ ደብባት መሰ ወጻኦ ተኖታት ር/ጣላውያን ከወፃደሩ ዓቕም ኣይፍተደሉም፡፡ ስለዚ'ኾነ፡ ተጽሪ ኣቶም ዘመጽኩን ዝልክቡን ደብባት ኣዝዮ ውሑድ ኢዮ፡፡

ናይ መገንታት ኢትዮጵያ ቢርከፈትሰ /ናይ ቤት ጽሕፈት ሃብታማት/ ከም ተገብረን ነቐዝን ግሕፈታ መገንታት ኢብ ርገፍ ስለዝርከቡ፡ ናብፈኦም ኢብ ገብን ስርቅን ኣመስሪቱም፡ ነጋደን በታታን ይዘመትዎም፡፡ ነጋደን በታታን ውገ ነቲ ብገብን ብወደደርገን ዘመስርዎ ከሰፈ ገመብፈን ከሰሉ ብተፈኦም፡ ዓጋ ኣቐሑ ዓከብሩም ብባዕቢት ሓረስቲይን በታላይን ኩሉ ኣት ደኻ ህዝብን ይሰኛ፡፡

ሐ. ጡኖታትን ተሰባባርነት

እዚህም አኑም በረብዛ መስጠት ኢትዮጵያ ተሳታፊ ሮም አገራዊ ናጽነት ህዝብ ኢርትራ ዘሰርጸን ነፍሷ ዘነፍሱን ከባ ኢዩትራ ዘሠለፉ ከፃፃት ኢኖም፡፡ በኖይ ገዛክ ርክብም ረብሳ ተደሊሎም ገላብ ልዕሊ ህዝቦም ዘወርድ ዘሉ ገፍፋ ገም ቐጸል፡፡ ከመዘፃሉ ገይሮም ብመዝፈብ ዘብሉሉ ሃርገግት ኢ ኖም፡፡

6. ታሪኽ ገደሊ ኢርትራ

ሀ. አገራዊ ባዕዳውያን ከባብ ጋይ ውገኑ ዓለም

ተርካውያንን ገብጻውያንን ገሊርትራ ከባ ዝወረረሉ ገዛ በጽዮር ውገኑ ገብጻውያን ወልዘዘን ኣብ ልዕሊ ኢርትራውያን ጸብላልታ ነበሮም፡፡ ኣብ ርክቡኡ ገዛ ብፃላትን ብሃይማኖትን ኪገዛጸል ዘጸገሎ ህዝቡ ብናታቶም ኢድ ኣና ተፈላለዩ ብዘይ ብርቱዕ ጸገም ገገሊኡ ከፈሎም ኪገዝኡዎ ዕድል ሃቦም፡፡ እቲ ዘነበረ ናይ ሃይማኖት ፍልልይ፡፡ ኢርትራውያን ብሓይሻ ሓበሮም ገ ሽይዋገኡ ገፈሲ ሓሶር ኩኖም፡፡ ናይ ተርኪ መጻዕክ ነቲም ኣብ መስልጦና ዝኣምኑ ብሕልፈ ከኣ መፈኛቲ ሃይማኖት፡፡ ኣስጋኢ ኩይት ኣይተፈላግ፡፡ ከመኡ ውገ፡ ገብጻውያን ብመዕረብ ወገን ኣትዮም ገህዝቢ ባርያን ኩኖግን ኣናኣገበረን ኣናኣገፍዑን ኣናዘመቱን ነቐደሚት መድፍኡም፡፡ ገዛባን ከበሳ ኣብ ዘስገኑን ዘሸበርን ኩ ነታት ኣውራጃዎቹ ኣገተሰሩ፡፡ ብሸነቭ መብፈቕ ደገክል ዘርከቡ ዘነበረ መፈኛቲ ሃይማኖትን-ሸግገላታትን፡፡ ገናይ መስልጦና ሓይሊ ገመርኣይ ሃገቶው ይብሉ ነበሩ፡፡ ዝኾነ ጉይት መስክ ኩሉ ሸ ሃር ኣኖይ ኢሎም /ልቦም ተሰኩሎም / ባዕዳውያን ኪገዝኡ ኣይከ ኣሉን፡፡ 1875 - 1876 ዓ.ም.ፈ. ገዛ ኢዩትራውያን መስተ መ ፍገረባብቶም ደቲ ትገፈይ ገንብጻውያን ኣብ ጉገደትን ኣብ ጉፈዕን ባዓርያም፡፡

ኢጣልያውያን ውገ ገሊርትራ ብውገኡ ኣይኮኑን ዘሓዙዎ፡፡ ኣገታይደኣ ቅደም መስዋዕቶም፡፡ ደሓር ብኖይ ገገዱ ከባገያታቶም /ገዛብነት ረብሮኖ ናይ ገገዱ ከባገያ / ብመልክብ ገሊርትራ ኣብ ኢደም ኣኣተውዎ፡፡ እዚ ዘኾነሉ ዋና መሸገያት ኩኣ 1ይ ድር በቲ ገዛ'ቲ በቲም ቅደሚኦም ዘመሉ ባዕዳውያን ገዛክ ቲ /ተርኪን ትገፈይን / ህዝቢ ኢርትራ ደቡብ ሕልፍኩ ኣተፈሉ ብመጽናዕ ጋይ ከኣ ኣዚ ሓሕሬይ ባዕዳዊ ገዛኢ ጣልያን ክርስ ቲያን ብመሆኑ ኣኑም መፈኛቲ ሃይማኖት ክርስትናን ሓይሻ መስፍንትን ገን ብተፈኩም ብናታ መጻዕክ ብመሕጋቦም ነበሩ፡፡

ዘኾነ ኩይት ብጽኑዕ ውድብ ዘተሓሰረ ተጅዎም ኣዚ ኣገተ ዘይነበረ በቲ ጉሉ ሸገር ተሰሩ ከይተረጉሉ ኣገራዊ ባዕዳዊ ገ ዝኣት ኢጣልያ ዝተገሰኩ ደቲ ሃገር ተጽርሞ ውሑድ ኣይነበረ፡፡ ብዛቕት ኣብታት ከኣ ገጣልያን ባላም ኣይገህብን ብመባል ንሃ ገርና ተሰውኩላን ተመተሉላን ተሓዳረላን ናይ ኣብ ናቲፈ ዘተ ሓዳረን ኣብ ባሕሪ ገዓሳ ዘተደርበዩን ኣብታት ዘገታ ታሪኽ ቃልሲ ህዝቢ ኢርትራ ኣይርስዓምን ኢዩ፡፡ በቲ ገዛ'ቲ ኢርት ፊውያን ገጣልያን ብሰላም ኣይገነዘኣልክን ኢሎም ብድህ ከብልዎ ኣገክለው ብደቡብ ኢርትራ ገዛ ደቲ ትገፈይ ገንገሎ መገላላክ /ብቲ ገዛ'ቲ ናይ ሸዋ ዝነበረ / መገላላኽን ኣይገኝመነሉን ኢሎም ኪቃውዎ ኣገክለው ኣብ መገን-መስፍናዊ ገንሰ መገላላክ ናይ ሸዋ ሃጻያዊ ስርዓት ናይ ኢጣልያን ገዝኣቶም ገሽሰፈሕ ፍሉ ከብሉ ተላሕታኦም ኣብ ትገፈይ ኣገባሩ፡፡ መገላላክ ኣብዚ ኣዋን ዚ ኣብ ደቡብ ኣዚ ሕፂ-ኢትዮጵያ ኣትበሃል ሃገር ገዛ ነበሩ ነገስታትን ስልጣናትን-ጋላን ባዓግን ወላዎን... ወዚቲ ይወርር ነበረ፡፡ ፈተነ መስፍሕፈሕ መገላላክ ኢጣልያ ብጸዓት ህዝቢ ትገፈይን ሓይልታት መገላላክን ኣብ ውገኡ ዓድዋ ተወቐዕ፡፡

ጣልያን ልክዕ ከመቲ ከኣ ተኣክሎ ገሊርትራውያን ሰዓሩ ዘይኣተዉ፡፡ ከመጽኦ ኣገክሉ'ውን ብኖይ ኢርትራውያን ፖሊቲካዊ ወይ ብረታዊ ቃልሲ ተደፊኡ ዘይኮነሰ ብኖይ ኪፃገ-ወተሃደሬት ሓይሊ ተሰዓሩ ኢዩ ዘወጸ፡፡

ለ. ፖሊቲካዊ መገቅስኻሰ ብገዛ መገዛኦቲ ኣገገሊዝ

1941 - 1952

ሃጻያዊ መገላላክ ጣልያን ገሊርትራ ኣብ ኣፍሪቃ ናይ ገ ዝኣት መስፍሕፈሕ-መደር ኪትኩፍ ከመትኸኦል ብመዝግዛ ገዛ ክ ተርብሖ ከመትኸኦል መስ ኣረጋገጸ ጣልያኖት ለረታት ብመፍባሶ ዘመናዊ ከተማታት ወደባት ጽርገያታት መገገዲ ባቡሬት ኣህነጻ፡፡ ዓበይቲ ር/ጣላዊ ናይ ሕርሻ ገርሁን ኣብያተ ዕዳን መስፈተ፡፡ ሰፊሕ ናይ መደርን ባሕርን ኣዩርን ተላኩሙ ኪከሸገን መፈሽቢ መርበብ ውገ ዘርገሖ ነዚ ኩሉ ብመገባር ኢርትራዊ ጉልበት ብ ሕሶር መሃያ ኣናመዝመዙ ብዛቕት ኢርትራውያን ሰለዝጽጸረ ብሓ ጸር ገዛ ኣብኦ ኢርትራ ብመሰኡ፡፡ ብሕልፈ ኣብ ከበባን ከባቢ ወደባታን ኣኮኖሚያውን ሕ/ሰባውን መቅይያር ተገብሩ፡፡

ብፍላጭ ላብ ከተማታት ሀዘቢ ኢርትራ ኢገላር ገዝኣት ጸዕሩ ኢትዮጵያ ቃልሱ ተጸለ። ነዚ መገባደጃን ከዚ ገመገሞ ነፍሩ ገዝኣት ኢትዮጵያ ኢናከረረ ከደ። መስዊድ ላብ ወሽጪ ሃገር ዚነበረ መገባደጃን ወገ ላብ ወጻኢ ተሰዳዶም ብዝነበረ ሃገራዊና ላብ ጻይ ትሕራት መገባደጃን ብዘኣከሩ ናይ ጽሑፍ ጥርጉጥ ላብ ትታገ ይቐርብ ነበረ። ጻሕብር ትሕራት መገባደጃን ታት ገን ብደልዩት ሃጻውያንን ከፊርማን ዚተባብሩት ባይት ስለዚነበረ ገዳሚ ኢርትራውያን ጸግዎ ኣዚኒ ሃቡ።

ኣዚ ተፈኩር ኣዚ ብተርኩ ገንባብት ሀዘቢ ኢርትራ ገቐዶም ዘሰገሙ ከይት ተረኸቡ። ሀዘቢ ብሰላማዊ መገባደጃ ጥራይት ከዐወት ከመዘይከኣል ኣረጋገጸ። ኣገባብን ገን-ኣታ ነቲ መገባደጃን ትመርሕ ዝነበረት መስመራዊት ጻሕብር መሪሕ ናይ ብረታዊ ተጋድሎ ላብ ከገላ መሪሕን ላብ ሓይል ደይ ሓይል ኣብ ወተሃደራዊ መገልባጥ ዝኣዎን መሪሕነት ስለዝነበራ መስታ ናይ ብረታዊ ተጋድሎ ከሕውገ ኣይከኣለ። ላብ ወጻኢ ዝነበረ ደቂ ሃገር ነቲ ናይ ኢርትራ ብረታዊ ተጋድሎ ብመርሕ መስከረም 1961 ብጉነጽ ሚሮም ገመሰብሮም "ጀብሃ ኣልታሕሪር ኣል ኢሪትሪያ" ዝበል ሰው ሂሳም ላብ ወጻኢ ከይኖም ገደለ ከካይቶ ጀመሩ።

ወ. ተፈኩር ብረታዊ ተጋድሎ "ጀብሃ" 1961-70

ብናይ ጸላኢ ገፍዕን መዝሙርን ዝተደፍኦ ሀዘቢ ኢርትራ ኩር ከብ በዘይከነ ኣገባብ ብ1961 ዓ.ም.ፈ. ብረታዊ ቃልሱ ጀመረ። ኣዚ ቃልሱ ዚኣብ ዝጀመረሉ ገዚ ታሪኻዊ መዕባሊ ሕብረተሰብ ኢርትራን ድሕር ዝኾነ ኣተሓሳስባን ነዚ ቃልሱ ዚመሪሕ ከይት ዝመርሕ ሓይል ኣካል ነቐቐው ኣየናተደ። ብገ ጽር ሰውራዊ ኣረኣኣያ ዘይተጸገዐ ላብ ሰውራዊ መተካላት ዘይተ መስረተ ገመሰኡ ሀዘቢ ብሓይ ዘይጥርገፍ ሰልፊ ናይ ዓወት ዋ ሕሰነት ስለዘይብሉ ኩሉ ገዚ ወጻኢ ኢዩ። ናይ "ጀብሃ" ብረታዊ ተጋድሎ ብሓይ ከልተ ኣብ ወጻኢ ዝነበረ ተበላጽቲ ተጠኒቡ በዘይ ሓይል ሰሪዐ መስመር "ገሕና ብረት ነመጽኣልኩም ገሰሻ ትኩም ከኣ ተገይሉ" ተባሂሉ ብጉነጽ ዝተጀመረ ስለዝነበረ ደግ ኣገሆ ናተ ሰሉሉ ከሰብ ሎሚ ዕገቀሩት ናይ ዚኣብ ኢርትራ ዘሉ ሰውራዊ ገዕዞ ከይት ገረኸቦ።

ኣቶም ብ1961 ብረታዊ ተጋድሎ ዝጀመሩ መሪሕቲ ላብ መሰናፍቲ ኣተሓሳስባ ዝመለቑ ብመገባደጃ ዋና ዕላማ ናይ መጀመርያ ላብ ዝሓጸረ ገዚ ሕብራት መገባደጃን መካነቲ ከሰመዑ ወይ ጥላሕታ ከገባረ ውሑድ ጠያይት ታሕታሕ ኣበልካ ገባቶም ከመዘልቲ ናይ ሀዘቢ ኢርትራ ከይኖም ላብ መረጸዞታት ሕ/መገን ስታት ኮፍ ኢልካ ብመጠራት ናጽነት ኢርትራ ተተክቡሎም መሪሕቲ ናይ ናጽ ኢርትራ ገመሺን ኢዩ።

በዘይከኣ ዚኣብ ብሓይት ከባቶም ገጻታቶም ዝሰዐቡ መሪሕቲ ገላኦም ናይ ኢርትራ ሕብረተሰብ ዘይፈለጡ ገላኦም ወተሃደራዊ ጽራራታት መስታል ከመዕላማኦም ገርፎ ዝወሰኑ ገላኦም ነጂሕ ናይ ቐፍትነት ታሪኽ ዘሕለፉ። ገላኦም ከባ ናይ ሱዳን ሰራዊት ዝመሉ ኢርትራውያን፡ ገላኦም ገገደላ ናይ ብሕቶም ገርፎ ዝር ኣዩ ላብ ርክሲ ብመገባደጃን ኣቲ ገሰላቶም ብላዕሊ ጉልቢት መጥርፎም ዝነበረ ነገር ኣብ ሃይማኖታዊ ድርቅና ዝተመርኮሰ ኣተሓሳስባ ስለዚነበረን ናይ ዚኣብ መገረሰ ዚኣ ዋና መኸገያት ደግ ኣቲ ላብ ገዚ ገዝኣት ኣገገላዝ ተዘራኩ ዚነበረ ናይ ሃይማኖት ገርፎት ኢዩ።

ኩሉ ዚኣብ ብነገበይት ሕብረታት ዘርኦ ዚነበረ መሰናፍቲ ባ ሀርያት ከባ መፈለጻታ ገተጋድሎ ሀዘቢ ኢርትራ ከባ ሃገራዊ መሰራሪ ኣልገሱ ከገፍፍ ጀመረ። ናይ ኣተሓሳስባኦ ነጸብፊቕ ደግ ላብ ዕለታዊ ተገባራት ይርኦ ነበረ። ገሰውራዊ ሕተ ኣብ ከገላ ብሰውራዊ መገባደጃ ዘፈኸሩ ብደሕር ኣፈራጭ መገባደጃ ከዐሪ ሀርዱን በለ።

ኣቶም ገሓደኡም ዝወጸደሩ ዝነበሩ ተበላጽቲ መሪሕቲ ሕመ ተቶም ጉልቢት ናብ ደላዊም ዘብጽሑም ብልሕት ዓለታውን ወገናውን ሰብከት ብመገባደጃ በቲ ሕብረተሰብና ዝመርኮሱ ድሕር ኩነታት ኣናተመቐነቶም መስኣቶም ዝነበረ ተገይልቲ ላብ ዓለታትን ዝመ ደናገዝ ዝተመርኮሰ ሰብከት ብመዝውታር ላብ ብዘኣ ገገላታት መቐ ቐልዖ።

ኣቲ ብኩሉ ዓቕሙ ሓገዝ ከበርከት ቀረብ ዝነበረ ሀዘቢ ደረጃ ገቐሓትን ድሕር ኩነታትን ላብ ከገላ ሃገራውን ፖለቲካ ወገ ኣስተመሀሮታት ኣናሃብካ መቐያረን መብሰሉን ገፖለቲካዊ

መበለጸ ተወሲቶ ኣብ ሃይማኖት ምስልዎና ዝተመርከበ ሰበከት ስለዝተገባረሉ ነቲ ሰፊሕ ሃገራዊ ጉዳይ በጸቢብ ናይ ሃይማኖት ጩራ ኪርከቶ ጀመረ፡፡

በወርሒ መስከረም 1964 ዓ.ም.ፈ. "ኮር" ኣብ ዝተባህሉ ቦታ ኣብ ዝተገባረ ኣገሪባ ኣዚ ሕጻኖች ዘበሁ ተፈኪዮ፡፡ ገሳይ ክልተ መሬት ኣብዐይተ ቦታታት ገሽጽኦ ክበል ኣቲ ዝነበረ ሰፊዒት ብወገናዊ /ዓሊታዊ/ መገገዳ ኣብ ክልተ ዓበይተ ጉዳታት ተመቐለ፡፡ ኣብቲ ገዛ'ቲ ዝነበረ ሓይሊ ከብ ምዕጃባዊ ክፍሊ ኤርትራ ዝተኣሸሸበ ስለዝነበረ ኣቲ ፍልልይ ሃይማኖት ዘይተሓወደ ናይ ዓሊትን ብኣርገ ፍልልይ ነበረ፡፡ መሬት ጀብሃ ገበሬዊ ዝኾነ ነገራት ንጉዲ ነገራዊ ሃገራዊ ብወሬወገ ዝኾነ "ሮሕታት ኣኪ ይዝመረ ኣገተነበረ ገመገሙ" ዝገልጽ ዝነበረ ኣቲ ዘወሰዱዎ ዝነበረ ስጉምታት ኢዮ፡፡ ነተሓሰባባ መሬት ጀብሃ ኣጸቢቑ ከብርቦ ዝኾነሉ ደግ ብ1965 ዓ.ም.ፈ. ብኣወሬዊ ኣረኣኣዳ ንሰፊዒት ሓርነት ኤርትራ ኣብ ክፍልታት ምክፍሩሉ ኢዮ፡፡ ብተጽፊ ኣኖወሰሽ ዝኾይዱ ዝነበረ ሰፊዒት ሓርነት ኤርትራ ንገ ዓይነታዊ ለውጢ ፈጽሞ ኣየርካየገ፡ ስለዚ ብተሓሰባባ ከብቲ ቀይሞ ዝነበር ኣይወሰሽገ ግለት ኢዮ፡፡

ፍሉይ ሸተታት ዘለዎ ሕገጽጽ ወተሃደራዊ ስትፈተዊ ዘይዎ ንባሩ ጥሬ ዘይኾነ ኣቲ ብተመከር ዘወረሰዎ ሸፍትነታዊ ኣከዳይባ ኣብ ንብሪ ውጥሉ ግኣክልነት ብዘይብሉ ወተሃደራዊ ምዕራፍ ኪገተብኹ ጀመረ፡፡ ሸሕዱ ዓበይተ ወተሃደራዊ ስርጩታት ብመገባር ዓወት ጭፍጽዎ ኣገተነበረ ነብሲ ወክፍዎ ገወደድር ከብል ስሙ ገመገናን ተጽፊ ሰዓብተ ገመገሕን ዝፍጽዎ ወተሃደራዊ ተገባራት ብመገባር ውልዕ ኢሉ ዝቐህሙ ምዕባሊ ነበረ፡፡

ኣብ ግዳ ዝነበር ዝነበረ ናይ ኣሕሉቕን ተፈ ወተሃደራትን ናይ መነባብር ፍልልይ /ዘበዝሕ ኣገን ኣብ ኣለባባሰን መገባር ወ.ዘ.ተ. / ናይ ገልጻን ጉይታን ዝመደፍ ዝነበር ኣቲ ወክሉ ሉቕ ብገገ ክልኮት ድልየተዎ ዘርወይሉ ቦታ ሱዳን ስለዝነበረ ኣብ ከተማታት ሱዳን ቦቶ ኣናብሉ ዓገይሱን ይጻወቱን ነበረ፡፡

ኣቲ ወክሉ ወጻኢ ዝነበረ " ዓበይተ መሬት" ኣብ ደገደገ ጥሬ ብመቐጣጠሙ ብጻግ ናይቲ ኣብ ግዳ ዝነበረ ብረታዊ ተገደሉ ናይ ብሕቱ ረብሓ ገመርካብ ስለዝነበረ ኣቲ ኣብ

ወሽጢ ዝነበረ መሬር ኩነታት ስለዘዓስተዎርያን ከስተዋርያን ስለዘይደለዩን ነተ ኣብ ውሽጢ ዝነበረ ኩነታት ናይ ገዛኡ ርክብ ረብሓ ዘጥተዎ መገደታት ገመርካብ ኢዮ ዝበልሓት ዚነበረ፡፡

ኣቲ ኣብ ግዳ ዝነበረ ኩነታት ኣጸቢቑ ከሕፃን ምስ ጀመረ ኣቲ ወክሉ ወጻኢ ዝነበረ መሬት ብ1965 ኣብ ግዳ ኣትዮ ሓልዮት ተገደሉ ኣብ ምሉእ ኤርትራ ዘርገኡ ኣብ ዝሰፍሐ ቦታ ምስፊሕን ገመላኡ ሀዘቢ ኤርትራ ምስላፍን ብዝበል ገልባብ፡ ናቲ ቦታ ገመርካን ብናይ ሰልጣን ውድድር ድጋስ ንዝሰኣት ወተሃደራት ድልየት ኣርወዮ ናይ ነብሲ ወክፍዎ ሰዓቢ ገመገሬ ይ ነቲ ዝነበረ ሓይልታት ኣብ ኣርባዕተ መቐጥሞ ሓገት ከብ ግዳ ኤርትራ ወጻኢ ኣብ ከሰላ / ኮይና ኣትካየዱ "ቀዳሳ በውሪያ" ወይ "በውራዊ መሬት" ተባሂሉ ኣትሰመ ወተሃደራዊት መሬት ነቲ ገርዎ ንባቱ ብኢድዮኒኖ ዝልዓሉ ሰብ ሰልጣን ናይ ጀብሃ ኮይና ብላዕለዊ ባይተ ተሰዋዮ ናብ ዙፋኖ ተመልሱ፡፡ ኣዚ ተገባራት ኣዚ ነቲ ዝነበረ ዓሊታዊ ፍልልይ ኣገነና፡ ነፍሲ ወከፍ መሬት ክፍሊ ሓይሊ ኪተብን ምስ ክልኮት መሬት ገመድዳር ስለዝሕልገን ደግ ወተሃደራዊ ተገባራት ዘሕተለ፡፡ ኣቲ ዝነበር ዝነበረ መገብራትን ደግ ግኣክልነትን ምስገገዝን ዘይነበር ኣብ ርክሲ መገባር ሓይሊ ተወዳዳሪ መሬት ብዓወት ናይ ሓይሊ ክልኮት መሬት ይገሂ ብሰዕረቱ ደግ ይሕገሱ ነበረ፡፡ ምስ ዚበቲ ብቲ ከብ ሀዘቢ ዝመጽኦ ሓገዝ መገዳ ሓይሊ ከብቲ መገዳ ናይ በለጽ ስለዝነበረ ሀዘቢ ሀዘቢ ደብዳቤ ደብዳቤ ዝበል መገዳ ስለዘራኩ ኣብ ውሽጢ ሀዘቢ ሕጻኖች ሰዓቢ ኣሕደረ፡፡

ኣቲ ገሽጹ ግዳ መሬት ከሕውን ዝነበሩ ዝነበረ ኣክል ደግ ከብ ግዳ ኤርትራ ርክቶ መገባር ጥሬ ዘይኾነ ኣብቲ ዝነበረ ጸይቅን ውድድርን ተፈ ስለዝነበር ኣብ ከገዳ ምክራዊ ነቲ ነገር ኣናብራትን ኣናሰፊሕፍሕፍን ስለዝኾነ በውራ ኤርትራ ኣብ ሩሳል ዝኾነ መክሰሪ ዘይብሉ ናይ መሰፍነት ገዛታት ተመቐለ፡፡

ምስ ዚኾነ ኩነታት ዚኾነ ነቲ ዝነበረ ኣብ ከገዳ ምክራዊ ኣብ መዓኣታ ናይ 1966 መሰርሒ ገመገባርን ድልየት ናይ ሓይሊ ክልተ ተበለጽተ ገመፍጻዎን "ክርስትያን" ብዝበል መገታት ኣብ ርክሲ ኣተን ዝነበረ ኣርባዕተ ወተሃደራዊ ክፍልታት ሓገት ሓይሊ ተመልሱ፡፡ ኣዚ ስጉምታት ኣቲ ዝነበረ

መቼት ልን ወደድርገን አጠዘቅ::

ኢብ 1967 ዓ.ም.ፈ. ሲደሰደሰ መሬት ኢብ ርክሲ' ቲ ዘነበርም ሃይማኖታዊ ድርቅናን ሽፍትነታዊ ሕልናን ብሰም ገደሉ ገህዝቢ ዝዕመጽሉን ዘመዝመዙሉን መገገፋ ገመርካብ ኢብ መብ ጸሓፊት ስለዝነበረ ገፍሎ ህዝቢ ህዝቢ ክበሳ / ከም ጸሓፊ ገግቶም እናመክነዮ ገሰረሰተት ክበሳ ክቐትሉን ከብተም ከዘም ተገ ጀመሩ በቲ ዝዘመት ዝነበረ ሃብቲ ህዝቢ ደግ ኢብ ሱዳን ርግል ክጥርፍን ናብርኦም ከጣጥሱን ከብ ክብሉን ተፈኡዮ:: ኦተም ነዚ ስፊሕ' ዚ ኢብ ገብሪ ዘውዕልዎ ዘነበሩ መብዘሕትኦም ገገደሉ ዘኸደው ሰባት ገመጽኦ ያመባል ተታሊሎም ይሰርሱ ነ በሩ::

ኢገጽር' ዚ ስጉምቲ ተቐውሞ ምስ ጀመረ ኦቲ ነገር ሃይማ ኖታዊ መልከዕ ወሲቶ ብዘሓት ደቲ ክበሳ ናብ ጸሓፊ ኢደም ሃቡ:: ኦዚ ገገዝኦ ርክሱ ከም መክገዓት ተወሲቶ ኢብታ ሓውሽዬቲ ከፍ ሊ ዝነበረ ብዘሓት ተገደልቲ ብሃይማኖታዊ መልከዕ ተቐትሉ::

ምስ' ቲ ዘነበረ ቅልውላው ጸሓፊ ነቲ ዘነበረ ናይ መቐ ቻል ኩነታት ብፕሮፓጋንዳ እናጋነነን ብኦኡ እናተበለጸገ ነተገ ከፍልታት ብባሕሪ መከላከል መታገ ከጥዕመሉ ብመባል ብርቱዕ ወ ተሃይራዊ መገቅስቻስ ገበረ:: ኦቲ ተክፋፊሉ ዝነበረ ሰፊደት ነቲ ዝነበረ ሓይሊ ጸሓፊ ከታወሞ ስለዘይከኣለ ኦቲ ዓመጽን ገፍዕን ኩሉ ኢብ ልዕል' ቲ ዓቕሙ ከይጥጠን ምስ ገደሉ ዝተሓ ጋገዝ ዝነበረ ህዝቢ ስለዝወደቐ ብዘሓት ጥልዑን ኢገስትን ኢ ረገተትን ከይተረፈ ተቐትሉ:: ብዘሕ ጥሪት ጠፍኦ:: ብዘሕ ሃ ብቲ ደግ በረሰ:: ኢብ መዓኦታ ደግ ናይ ኢሸሓት ኢርትፊውያን ሰደት ናብ ሱዳን ኢሰዓበ::

ናይ መክራም መገቅስቻስ ብውተሃይራትን ህዝብን:-

ኩነታት ዲዳ እናፕሽኽኦ ምስ ከደ ተገደልትን ህዝብን ዋና ጠገቲ ናይ' ዚ ኩሉ ጸይቲ ፍሉጥ ሃገራዊ መስመር ብዘይመሃላውን ገዕኡ ኢብ ገብሪ ዘውዕል ብተዕ መሬትነት ብመስኣንን ጭኑ ስለ ዝተ ረድኦ ነቲ ኢብ ተገደሎ ዝነበረ መስፍኖዊ ናይ ከፍልታት ኩ ነታት ብሓፈሻ ጽኢ ለውጢ ገመጽኦ ብ1968 ከገተባቕሽ ጀመረ ኦዚ ጽኢ ኦገታይ ዓረድኦ ዝሓለፈ ናይ 7 /ጠባዓተ/ ዓመት ብረታዊ ቃልሲ ተመኮሮ ነተሓሰባ ወተሃይራትን ህዝብን ሃገራ ውገ በውራውገ ገክሽውገ ብመጠኑ ከምዘበልሐ ኢዮ:: ኦዚ መገ

ቅስታስ ኦዚ መክገቲ ረብሓ ህዝብን ገደልን ከባብ ናይ ከፍል ታት ስምረት ዝሓትት ዓበረ:: ነዚ ዘበርህ በቲ መገቅስቻስ ዝቐርብ ዝነበረ ሰለስተ ነጥባት ኢብ ብገብራ ከውዕል ዝተቐ ረብ ኢዮ: ገሱ ደግ:-

1. ኢብ ከገፋ ገዳኢ ብዝሆነ ብውተሃይራዊ መስፍንነት - ዝመሬት ኦቲ ዝነበረ ከፍልታት ኢብ ሓይ ክሰመር::
2. ገውተሃይራትን ገሰውራዊ ስፈሓትን ውደባትን ኢብ ወ ቫጢ ዲዳ ከይኖ ኦትመርሕ ናይ ሓይሊታት መሬትነት ጭም::
3. ገህዝቢ ሰባኣውን ደምክራሲያውን መሰሉ ከውሃብ ጥላት - ህዝባዊ ሽግግራታትን: ግኡክላዊ ሽግግራታትን ኢቐዝ: ብመገገፋ ህዝቢ ናብ ገደሉ ዘለዎ ናይ ተክፋልነትን ርክይተ: መቐራብን መሰሉ ከረከብ: ነቲ ጸረ ደምክራሲ ዘገበር ዚነበረ ተገባራት ከም መፍርሬት ምውታዕ: መቐታል: ሰርቲ: ናይ ደቲ ኦገስትዮ ብጸብሃውያን ጭምጽን ኢብ መዓኦታኦ ክበጽሕ::

ኢቢባ ሳረዳዳብ /16.6.1968 /:-

ኩሎም መሬትን ተክታተልቲ ዲላታትን ናይ ሓይሊታትን: ከ ፍልታትን ዝተክፈልዎ ገባልባይትን: ሓውሽዬትን ከፍልታት ዚገነ ፈገ ዚነበረ ሽገሬት ገመፍታሕ ተባሂሉ ዝተፋለው ኢዮ:: ሓው ሸይቲ ከፍሊ ናይ ገገዝብ ሽገር ነበረ: ባልባይቲ ከፍሊ ከኣ ነቲ ናይ ጀባሃ ጭባኖ መሪሩዎ ብረት ሓዙ ዘነበረ ህዝቢ ብሓ ይሊ ገሺነውቅዕ ኦኡዘዝ ተሓሳሊፍላ ስለዘነበረ መሬት ከፍ ልታት ብዘዕባ' ዚ ገዳይ' ዚ ገሺዝትዮ ተገስኦ:: ኢገቱሆነ ገ ነ ኢብ ርክሲ' ቲ ሽገር' ቲ ብሓፈሻኡ ገገደሉ ዘጋጥሞ ሽገሬት ውገ ከዝተፋሉ ተክኦለ:: ብመገገፋ ኦተም ተክታተልቲ ዲላን መሬትን ከኣ ኦተገ ኢብ ላዕሊ ተጠጂባን ዘለዎ ሰለስተ ናይ መገቅስቻስ ነጥባት ወረዳ:: ነዚን ነጥባት ከውርፋ ከለው ብሰም ኦቲ ዚነበረ መገቅስቻስ ዘይክነስ ተገዳስነቱን ታሪኻዊ ሓላፍነቱን ይሪኸዎ ኢዮ:: ስለዚ ደግ ነዚን ሰለስተ ነጥ ባት ኢብ ኢቢባ ቅጥላት ከምዝሆነን ኦኡዘዝ ደግ ገሸፍጽዎ ናይ ገደን ከም ዝሆነን ኢቢባታታት ተሰጥዖ:: ነዚ ገመፍጽዎ ኦቲ ኢቢባ: ሓይሊታት ገሸብመርኦ: ሓይ መሬትነትን ገውደባዊ ደምክ ፈሲ ገሕሉ ሕገታትን ኩቐውዎን ዚከኣለሉ በፊሕ ኢቢባ ገመገባር

ተሰማዎ:: ስለዚህ እኔ ከሰላላ ሸገራት ጥራት ዘይቤነሰ ወሰኑ ሲሆኑ /ተጻፍ/ ሸገራት ገደሉ ዘፍትሰሉ 2ይ ከፍሉ እተጻ ልገ ገራሕ አገቢ 131.7.68 ዓ.ም.ፈ. ተጽፏል::

አብ አገቢ ተረባት ከይኖሩ በዘጅመዳኦዎን: በዘይ በቐዕ ወሸገዓት አገቢ ዝብሉ ከልክ ጥጽፈ ንክገበር ወሕታቸዎን ናይ ተጻወይትን ከልክይትን ከፍልታት ሰባባት ብ1.8.68 ተገልጸ:: ከቐ በገበኣ አብ አካባ ዝተረከቡ ናይ ሰልሰይትን: ፈብዓይትን: ሰብይትን ከፍልታትን ሰይፈታትን ሰገዝን ወይበር ታዕሊምን በዚ ተገረ፡: ወሰረታዊ ሰባባታዊ በዚ ከይተጻገተ እኔ አገቢ 131.8.68 ከሽውን ተሰማዎ:: እንታብን 11 ሕዳር ወን እተገ ከልተ ከፍልታት ኣይተቐበሉን: ልሊዚ ሽኣ-ገባልሰይ ገዛ 110.9.68 ኣመሳሰሉዎ ገዛዚ እተገ ከልተ ከፍልታት ተቐበልቲ ወሲላን ተረኣዓ: እንታብን 11 ኣብ ቲ ዕለት ኣውን በገበሪ ኣይተቐበሉን በኣገዳሩ 2ይከፍሉ ኣገዳር ኢት ዓጽያ ንክትቀገኡ ወይበት ሉብ ቲ ገዛ ቲ/: አብዚ እቲ ዝተረከቡ ኣገባይናታት ናይ ወረቤ ውሳኔዎ እኔ አገቢ ኪገበር ኣዎ እኔ ታሰሊ ብኩር ኣብ ኣገባብ ወክነት ሰይፈታት ከሰ ወርገ ሰይ ሰይፈታት ወረቤ ኣይተቐበሉን ኪቐወምን ንከሽውን ተገብረ:: እኔ ንሰወረት ዝዕገቅፍ ዝነበረ ናይ ተበለጽቲ ሰይፈ ናይ ንኩስ ብርጅዋን ናይ ወሰፍንትን ከወ ዝብኡ ከተገ ፈለጡ እቲም አብ አገቢ ዝተቐበሉ ሰወረት አብ ገብሪ ከውፅል ከወዘለዎን ብድሕሪኡ ዝገበር ታሰሊ ደግ ወክነት ሰይፈታት ሰወረት ከሽውን ከወዘለዎን ተረድኦ:: በሽመዚ ኣገባብ ሰልሰይትን ፈብዓይትን: ሰብይትን ከፍልታት "ገዛያዊ ሰወረት ተገደሉ ኦር ትፈ" ብዚባል ሰወሰደ:: እኔ ዚነበረ ሰወረት በቲ ከልክ ወገን ናይ "ሰላስተ ሰወረት" /ዓሕፃ ሰላስያ / ዝበል ናይ ወሕዳዊ ሰወ ተቐህቦ::

ድሕሪ መደብራት ሰወር ሰይፈ ዝተረከቡ ናረ እንታይ ና

ናይ ሰወረት ድመጺ ኣብ ህዝቢ ሰወ ሰወ ኣናበላ ከይ: ኣብ ውሽጢ ከልተ ከፍልታት /1ይን 2ይን/ ንዘርከብ ተገዳልን ህዝብን በደሌ: ነቲ ሰወረት ተጻይ ዝብን ገደሉ ዓቢ ናርሒ ኣኣተሉ:: እዚ ስለዝብን ደግ ንሰወር ሰይፈ ብሰይፈ ከቐን ጽሉ ሰባባ: እንታብን 11 ሰይፈ-ዊዛን ኣብ ሰወር ሰይፈ ሰላ ዚነበረ ኣብ ዝባሪ ከውፅልዎ ኣይከኣሉን:: ድሕሪ ዚ ኩሉ እኔ ከብ ሰወረት ዝተረፈ ሰይፈን ተሰባብርተን ሰወር ሰይፈታት ከ ብትን ዓላታዊ: ኣውጃዊ: ብሄራዊ: ሃይማኖታዊ ዝኾኑ ሰልተታት ተጠ

ተጠፎ: ሕደ'ውን ኩሉ ፈተናኩ ወይኖ:: ኣብ ውሽጢ ኦር ትፈን ሰላንን ንዘርከብ ህዝቢ ወንቅስታሉ ወታን ኪረጽብሰይፈ'ኡ ኣንተተጠፎ: ኣብ ከገረ ወተረጽ ብዝበለጸ ሰላዘብልሰ ወይቡ ኣብ ዝበሪ ንከውፅል ክልክ ኣገባብ ወሸታል ከወዘለዎ ሰባባ::

እኔ ዝተወሰደ ናይ ወክራዊ ወንቅስታሉ ሰገወቲ ኢትዓጽያ ዓቢ ጸገዎ ከወዘለታላ ተረድኦ: ስለዚ ነዚ ሰይፈ'ዚ ንዎ ድመባስ ዘሉ ሰይፈ ተጠፎት: ከብ ወረቤታ ወርሒ ወገቢት ከባብ ወዓኣታ ወርሒ ዓገዝያ 1969 ዓ.ም.ፈ. ነዚ ሰይፈ'ዚ "ናይ ኣክሱዝ ወድመባስ" ሰልቲ ተጠፎ ከተጥፍኦ ፈተ ነት: እንታብን 11 ሰወር ሰይፈ ብዓረጽ ነት ንውፅቡን ንህዝ ቡን ብወዘለባል-ዓቢ ገደኣት ኣብ ልዕሊ ተጻይ ጸላኢ ሰላዘ ወረደ: ጸላኢ ንድሕሪት ከወላስ ገረ ሸፍ:: እዚ ኩፍት ዚ ህዝቢ ኣብ ሰወር ሰይፈ ንዚነበር እወነት ኣብ ርክሲ ወርገጋ ጽ ኣብ ገደኢ ሰወር ሰይፈ ብዝበለጸ ከወ ዝሰለፍ ገበር::

ውሽጣዊ ኩነታት ሰወር ሰይፈ:-

ሰወር ሰይፈ ከብቲ ቀደሚኡ ዚነበረ ሰይፈታት ብዓይነት ዚተፈልዩ ከወዘነበረ ኣሉ ዘይበሃል ሰይፈ ኢዩ:: እንታብን 11 ኣተሰባስባኡን ብሰለታን ኣተሃናገኣኡን ወላኡ ብዘይወገባሩ ከ ብኩ ዝደሉ ዚነበረ ናረ ብወላኡ እኔ ሰይፈ እኔ ኣዓብርከተን:: ገደላታት ደግ:-

1. ገደላታት ወላኡን ገገታት ኣራውን ናይ ህዝቢ ፊተውራሪ ከይት ዝሰገወሉ ወሰደትን: ወረቤትን ኣይነበርን::
2. ኣተሃናገኣ ወረቤት: በቲ ቀደም ዚነበረ ኣገባብ ነቲ ቀደም ዝጸገሉ /ዚነበረ / ሰባት ኣብ ወረቤት ኣገደገና ወክታው:: ገሊኣኦም ኣብ ወረቤት ናይ ሰወር ሰይፈ ዚተሰወሱ ከብሉኦ ብወባል ደኣመበር ከብ ሰውፈዊ ወገራስ ነፃኦም ኣይከኩን::
3. ኣብ ከወዘ ዝኣመሰለ ኩነታት ብኣራዊ ወንቅስታሉ ዚ ውበድ ሰገወቲ ቅዕን ጽዕን ከሽውን ዘለዎ ከነሱ: ኣብ ወረቤት ሰወር ሰይፈታት 11 ናይ ንኩስ ብር ጅዋ ኣተሰባስባ ዘለዎ ተበለጽቲ ተሰዊሶዎ ነበረ::

ኣብ ከወዘ ዝኣመሰለ ነቲ ሰወር ሰይፈ ፊተውራሪ ከይት ዝወርሱ: ኣራዊ'ኡ ኣንተነበረ ወሰኑ ቲ እዚ ሰይፈ'ዚ ከወሰረት ኩሉ ዘገጠዎ ሸገራት ናይ ንኩስ ብርጅዋ በለጽን ናይ ወሰፍንት ኣተሰባስባን ወሰ ናይ ጸላኢ ወሸባባን ወድመባስን ከሽውን ኣይ ከኣለን::

ክፍል 1
ክፍል 2
ክፍል 3
ክፍል 4
ክፍል 5
ክፍል 6
ክፍል 7
ክፍል 8
ክፍል 9
ክፍል 10
ክፍል 11
ክፍል 12
ክፍል 13
ክፍል 14
ክፍል 15
ክፍል 16
ክፍል 17
ክፍል 18
ክፍል 19
ክፍል 20
ክፍል 21
ክፍል 22
ክፍል 23
ክፍል 24
ክፍል 25
ክፍል 26
ክፍል 27
ክፍል 28
ክፍል 29
ክፍል 30
ክፍል 31
ክፍል 32
ክፍል 33
ክፍል 34
ክፍል 35
ክፍል 36
ክፍል 37
ክፍል 38
ክፍል 39
ክፍል 40
ክፍል 41
ክፍል 42
ክፍል 43
ክፍል 44
ክፍል 45
ክፍል 46
ክፍል 47
ክፍል 48
ክፍል 49
ክፍል 50
ክፍል 51
ክፍል 52
ክፍል 53
ክፍል 54
ክፍል 55
ክፍል 56
ክፍል 57
ክፍል 58
ክፍል 59
ክፍል 60
ክፍል 61
ክፍል 62
ክፍል 63
ክፍል 64
ክፍል 65
ክፍል 66
ክፍል 67
ክፍል 68
ክፍል 69
ክፍል 70
ክፍል 71
ክፍል 72
ክፍል 73
ክፍል 74
ክፍል 75
ክፍል 76
ክፍል 77
ክፍል 78
ክፍል 79
ክፍል 80
ክፍል 81
ክፍል 82
ክፍል 83
ክፍል 84
ክፍል 85
ክፍል 86
ክፍል 87
ክፍል 88
ክፍል 89
ክፍል 90
ክፍል 91
ክፍል 92
ክፍል 93
ክፍል 94
ክፍል 95
ክፍል 96
ክፍል 97
ክፍል 98
ክፍል 99
ክፍል 100

እቲ ኣብ ሰመረት ዘይተሰበሰበ ተጻይ ወገን ነዚ ሳይሊ'ዚ ንዓዓው ዝከኣሉ ገይሩ ከመዝወደቑን ካልኣ ሳይሊ ወገን ድታት ወደላይ ገደገ ከመ ዝኾነ ስለዝተረደኣን ውሽጣዊ ኩነታት ሰመረ ሳይሊ ከመኡ'ውን ድልዩት ህዝቢ ሰመረት ከመዝኾነ ብመርጻኡ ነዚ ኩሉ ኩነታት'ዚ ተገንዘቡ ሳይሊ ድታት ሰመረት ይገበር ዝበል መዝሮ ሸመረ'ዎ ሰመር ሳይሊ ደግ ብመትከል ተቐበለት፡፡

ወተሃደራዊ ገባኢ ዓደብሳ /25.8.69/:-

ሰመር ሳይሊን 1ይን 2ይን ከፍልታት ዝተገልጸኦ ወተሃደ ራዊ ገባኢ ብ25.8.69 ኣብ ዓደብሳ ተኣከበ፡፡ ኣንተኾነ ገን 1ይን 2ይን ከፍልታት ኣብ ከገፋቲ ብወዕል ከመጽኣኡዎ ዚነበረን 62 ወኪላት 102 ሕዘን መጻ፡፡ ብኣገጻፋ ሰመር ሳይሊ ከመት ወዕሉ 70 ወኪላት ሕዝ መጻ፡፡ እቲ ገባኢ ወደብ ስራሕ ቅደጺ መጽሓፍ ኣተን ከልተ ከፍልታት ከልተ ነጥብታ ብመቐራብ እቲ ኣገባኢ ከቐጽል ኣተን ደኣኹይት ነኣን /ነተን ከልተ ነጥብታት/ መበረት ገይሩ ከቐጽል ወይ ደግ ንበን ኣን ተደኣ ቅቡላት ዘይከይነን እቲ ኣገባኢ ንከይገበር ዝበል ሓሰብ ኣቐረባ፡፡ ኣተን ከልተ ነጥብታት ደግ፡-

1. ኣባላት መሪሕነት ሰላሳን ሸመገተን /38/ ከይኖዎ ኣተዎ ዕሰራ /20/ ካብ ከልተኣን ከፍልታት ኣተዎ ዝተረፋ ዓሰር ተው ሸመገተ /18/ ደግ ካብ ሰመር ሳይሊ ከቐኑ፡፡
2. ኣባላት መሪሕነት ዘቐኑ ኣብ ከገፋ ኣብ ሳይሊ ድታት ኣገባኢ ብደመከራሲያዊ ኣገባብ ዘመረሉ ነብሲ ወከፍ ወ ገን ነፍቶ ወከልቲ ሳይሊ ከመጽኡ፡፡

ኣብ ሳይሊ ተገሊጹ ከመ ዘሉ ውሽጣዊ ኩነታት ሰመር ሳይ ሊን ኣብቲ ኣገባኢ ብዚተረፋ ሳይሊ ኩነታትን ኣብ ከልተኡ ወ ገን ናይ ዚነበረ ተበላጽቲ ርክብ በሪሁ ብመርኣዩ ሰመር ሳይ ሊ ነዚ ከልተ ተመብብታት'ዚ ከቐጽሉ ተገደደ፡፡ ኣብ ርክቢ ኣውን ብተገደልትን ህዝብን ብገርህነት ዚዝመር ዚነበረ ናይ ሰመረት ፍርሕታት ኣብ ሕፃብ ሰመር ሳይሊታት ኣተው ኢዩ፡፡ ኣብ ሳይሊ ሰመረት ንመብጻሕን ዓይነታዊ መዕባሉ ሳይሊታ ንመጽኡ፡፡

ጸኣን ኣብ ውሽጢ ዝኾነ ይኹን ሰመረት ከይገባ ኢትቐጽሉ ዚሓሸ ኢዩ ብመባል ሃገራውን ሰውራውን መገራሰ ናይ ሰመር ሳይሊታት ኣመነት ኣብ ርክቢ መጽኡ ኣተሃናገጸ ሰመር ሳይሊታት መስቲ ህሉው ኩነታት ተፃዘባ ዚገነፋ ዓቕቦት ኣናተረድኡት ሳይሊታዊ ሰመረት ከገበር መረጸት፡፡ እቲ ኣገባኢ በዚ ዘሰዕብ ናረ ነገር ተደመደመ፡-

1. ሀ. ኣተን ከልተ ከፍልታት 20 /ዕሰራ ኣባላት መሪሕነት ኣቐረባ፡ ነብሲ ወከፍ ከፍሊ ብናይ መሪሕታ ድልዩት ዚተሓርቁ 10 /ዓሰርተ/ ሰባት ኣቐረቦት፡፡
ለ. ሰመር ሳይሊታት 18 /ዓሰርተ ሸመገተ/ ኣባላት መሪሕነት ብደመከራሲያዊ ኣገባብ ዝተመርሉ ኣቐረቦት፡ በዚ መበረት'ዚ ተጽፎ ኣባላት መሪሕነት ናይ'ዚ ሳይሊ ውሽጢ 38 /ሰላሳን ሸመገተን/ ኹነ፡፡ ሰመር መሪሕነት ደግ መቐታ ቅያዳልዓግ ነበረ፡፡ /ገዚያዊ ሳይሊታ መሪሕነት/
2. ሀ. ኣብ ከሰላ ዚነበረ ናይ ተደመ ልዑል መሪሕነት ሰራዊትን ቢት ጽሕፈታት ኣብ ሃገራዊ ገባኢ ከ ባብ መቐጽጻር ዚገበረሎም ካብ ሰርሖም ከቋርሱ፡፡
ለ. ኩሎም መሪሕነትን መክትላትን ከፍልታት ኣብ ሃገ ራዊ ገባኢ መቐጽጻር ከሰብ ዚገበረሎም ካብ ሰ ራሕ ከቋርሱ፡፡
ሐ. ሳዕላዊያ ባይተ ኣብ ዘለዎ ከጸገሕ፡ ብሰመ ሰ ውራ ዚረኽቦ ዝኾነ ሓገዝ ኣብ ዲዳ ንዚርከብ መሪሕነት ከሰደድ፡፡
3. ደመከራሲያዊ ውባኒታት፡-
ሀ. ኣብ ዋገን ተገደልትን መሪሕነትን ከመኡ'ውን ኣብ ዋገን መሪሕቲ ዘሉ ዝመድፍ ከሕገጸጽ፡፡
ለ. ኣብ ዋገን ህዝብን ውደባተን፡ ኣብ ዋገን ውደባ ተ.ሓ.ኢ. ዘሉ ዝመድፍ ከሕገጸጽ፡፡

ሐ. አብ ዋገጉ ህዝብን ሰውሬዊ ሰራዊትን ዘሉ ዝዎ
- ደና ኪሕገጽጽ፡፡

4. ክልተ ሕጋዊ ኣካላት ኪገጥ ዝተወሰደ ውሳኔ፡-

ሀ. ንወርሒ ነሐሴ 1970 ዓ.ም.ፈ. ዚገበር ሃገ
ሬዊ ዝባኡ ኣተዳሉ ኣሰናዳዊት ሽግግሩ ይግዛ፡፡

ለ. ኣብ ሃገሬዊ ዝባኡ ዝኾርብ ብጀብሃ ኣብ ልዕሊ
ህዝቢ ይኹን ኣብ ልዕሊ ተጋደልቲ ዚተገብሩ 7
በናት ኣኪባ ኣተዳሪ ሽግግሩ ይግዛ፡፡

5. ንሓይልታት ዘርኢ ውሳኔ ንሰራዊት ሓርነት ሓናፊጽካ
ናይ ፖሊቲካውን ወተሃደራውን ኵህርቲ ወደብ ይዳለው፡፡
ከምኡ ውን ብዝበለጸ ሃገሬዊ ሰውሬዊ ክይት ዓይ
ነት ይኾን፡፡

6. ኣብ ውሽጢ ሓይላት ሃገሬዊ ዝባኡ ከምዚገበር ኣዚ
ሽኢ ክሰበ ወርሒ መስከረም 1970 ዓ.ም.ፈ. ክህ
ውገ፡፡

በዚ ኣገባብ'ዚ ናይ ሓይላት ሃገሬዊ መሰጋገሪ ንዚ ነዚ
በቐገዕና ዘይተወርጸት መሪሕነት ተግባር፡፡ ኣብ ልዕሊ ናይ
መሰጋገሪ ንዚ ዚገበረ ተግባር ኣርሒቑ ዚርከብ ተጋ
ደልቲ'ኳ ሃገረባታዊ ኣገተዘይኩነት ነቐ ብገርህነት ኣርሒቑ
ክይመዓት ደድሕሪ ሰጦረት ዝገብር ህዝብ ተጋደልቲ
ጥርጣረን ናይ ሓገገል ይገብርን ፈጠረሎ፡፡ ወፍ ውሳኔታት
ዝባኡ ዓይባሕ ተገብሮ ክልተ ወርሒ ክይሓለፈ ብመሪሕነት
"ቀያዳጽና" ሓገሩ ናይ ተደጋጋሚ ኣተሓሳስባ ኣብ ንብሪ ንዎ
ውዓል ኣዚ ዚሰብስብ ኣብ ንብሪ ኣውግላት፡-

1. ብወገናዊ ውሳኔ ገለ ኣባላት መሪሕነት ኣሰራት ንነ
ብሲ ወከፍ ስጉምታት ዝቃወሙ ደግ ተሰባስቦ ስጉምታት
ከምዘውሰዱ ኣኖለጠት፡፡

2. ሃገሬዊን ንዝኾነ ተጋደልቲ ብወገናዊ፡ ንፍሉያት
ወተሃደራት ብርተዎ ኣውራጃ ንሰዓን ዝበገጉዎ ወተ
ሃደራት ኣብ ክልተ ወርሒን ፈረጃን 400 በጽሑ፡፡
ከምኡ ውን ብሃይማኖታዊ ኣርኣኢያ 250 ዝኾነ ተጋ

ደልቲ ኣብ መደበራት ታዕሊም ኣኪባ ተተለት፡፡

3. ኣብ ሰዓን ንዚሰበሩ ገለ ሃገሬዊን ሓረደት፡፡

4. * መሰል ተገዳሊ ብወገናዊ ንተጋዳሊ ርክይቲኹን
ነቐታኹን፡ ጥርዓትን ክሰን ክወግድብ ብወገናዊ፡
ኣብ ክንድኡ ሓይልታት ይገዳልን ብፈጥሮታዊ ዝኾነ
ወተሃደራዊ ሕገ ተጠጂግ ናይ ዓለት፡ ሀይማኖት፡ ኣ
ውራኽን፡ ብሕርን ፍልልይ ኣብ ዋገጉ ተጋደልቲ ብዎ
ኣታው ንተጋደልቲ ክብ ነገሓዲይዎ ከምዘረሓቑን
ፍሕ ብትን ከምዘኣትዎን ይገባር፡፡

5. ውዳባውን ዲሞክራሲያውን መሰል ህዝቢ ብወገናዊ፡ ኣተ
ናይ ተደጋጋሚ ደግሃ ገህዝቢ ይከሰር፡ ክብ ህዝ
ቢ መሰል፡ ወውጃ፡ ወፍፈራን ይኾንታልን ኣብ ንብሪ
ብወውዓል ከምዘይቃወሙ ንበረት፡፡

6. ኣብ ናይ ኢርትራ ሕ/ብ ህልው ኩነታት ብወገናዊ
ሃይማኖታዊን ዓለታዊን ኣውራኽውን ብሂረውን ዝኾነ
ናይ ፍልልይ መሰረብ-ብወገናዊ ገህዝቢ ይከፍሩል ኣ
ኣተወትሉ፡፡

7. ሀሳቢ ኣጽቢቻ ከተረጋገጽ ኣብ ዝባኡ ዓይባሕ ደው
ክብሉ ተወሲኑ ዚነበረ ገለ መሪሕነት ይከትላትን ናይ
ክፍልታትን ናይ ተደጋጋሚ ሓዕለባዊ መሪሕነት ሰራዊት
ኣብ ስራሕ መለሰቲ፡፡

8. መደባታ ኣብ ንብሪ ከም ዝወግላ መሰ ኣረጋገጽት ን
ዚያዊ መሪሕነትን ዚብል ሰግ ብተግባር መሪሕነት ተይራ
ኣብ ውሽጥን ወጻኡን ከም ዝለዓለት ሰልጣን ገይራ
ኣውጽት፡፡

9. ኣተን ኣብ ዝባኡ ዓይባሕ ብሕጋዊ ዝተወርጸ ክልተ ብ
ሽግግራታት ዝኾን ኣካላት-"ንበናት ኣተወርገን"
ንሃገሬዊ ዝባኡ ኣተዳሉ "ኣሰናዳዊትን"-ክብ ሰርሕን
ከምዘኒረጽ ንበረት፡፡

ገፃይነታዊ መቅደድ ዝገበር ዝነበረ መነቅስቻስ ናይ ተበለጽቲ ሕብረት ገደብሪት ከመልሶ ጀመረ፡፡ ገበውራዊ መነቅስቻስ ገደብሪት ከጥተት ዝገበርዎ ዝነበረ መነቅስቻስ በውራዊ በዝኾነ ጭቅታት ኣገልጢሞ ብመገባርዎ ገንዘቡ ይሸፈነሎም ነበረ፡፡ ዚሓለፈ ተመኩር ገደሉ ብሽመዚ ዝኣመሰሉ ሰልጣናት ሃብታም ኢዮ፡ ስለዚ ከመዚ ዝኣመሰሉ ገዚያዊ ዓወት ሃገደበታዊ ኣይነበረ፡፡ ገዢ ዓደብሳ ገናይ-ተበለጽቲ ሓይሌ ረብሓት ዝሕልውሉን ኣብ ኮረቫ በውራ ኮፍ-ብመባል መገባርቦር በውራ ገደብሪት-መሊሶ ገዚያዊ ገጽላዊ ዓወት ዚረኽቡሉን ኣኪባ ኮይኑ ተረኽቦ፡፡ ሃገርና ሓይሌ ናይ ተበለጽቲ ድሊት ኣገታይ ከም ዝኹነን ናቦይ ከበጽሕ ከምዘይልገ ኣናተረድኡ ኣገክሩ ናብ በውራዊ-መስመር ከመልሶ ፈቲኑ ነበረ ኣገታብን ገን ተገዳሉ ጉጅሎ በቲ ኣብ ውሽጥን ወጻኢን ዝረኽቡ ዓወት ስለዝሰኸረ ከገዱ ኣብ በውራዊ መስመር-መደብ ኣብ ዝበሪ ገመዓል ብዝበለጸ ተገብሶ ኣብ ርክሲ ተገብሶ ብመኽማይን ኣብ ልዕሊ በውራ ብመኽማይን ሰርሑ ተጸለ፡፡ ኣዚ ከናወሰኽ ዝኸይድ ዘሉ ገናዒ ገሃገሬዊ ሓይሌ ኣብ መርባ ኣውደቑ፡፡ ኣዚ መርባ ዚ ነቲ ብሓይሌ ተኣሚት ንበውራ ብጉጉዮ መስመር ዝመርሖ ዘሉ ኣብ ውሽጢ ኮገካ ከትመልሶ ከምዘይከኣል ተረድኡ፡፡ ገናይ ኤርትራ በውራ መሰረት ዘኸውን ውደብ ተኪልካ ገሃገሬዊ ሰመረት ኣብ ኢዲካ ብመጥባባብ ንበውራ ኣብ ዓወት ከብጽሕ ዝኸኣል ሃገሬዊ ዲሞክራሲያውን ውደብ ብመምስራት መቅዋም ጥሬሕ ከምዝኮነ ኣሚት ኦት ሃገሬዊ ሓይሌ ተፈልዮ ነዚ ካብ ይመክሩሉን ዓመመር ዝወጸ ተገባር ተቓዊዎ ኪበርሕ ጀመረ፡፡

በ. መወጻኢ ሀ.ሓ.ሓ.ኤርትራ/ሚያዝያ 1970 ዓ.ም.

ገናይ ነጻነት ተመኩር ጌጋታት ገለጻን ገናይ ቅደዓ ኣልፍ ሃገይ መስመር ኮነናን ሀ.ሓ.ሓ.ኤ. ናብ ቅደዓ ኣልፍ ሃገይ ዘለዎ ተቓውሞ ኣብ ጉበኡ ቡዳሕ ዓላ ብወገኑ ገለጸተ፡፡ ኣብዚ ኣኪባ ዚሀ ሀ.ሓ.ሓ. ናብ ቅደዓ ኣልፍ ሃገይ ዘለዎ ተቓውሞ ብሓፈሮ ካብ ርክሲ መገላጸ ሓይሌ ሃገሬዊን ዲሞክራሲያውን ዘኾነ ሓይሌ ኣገዳር ናይ ተበለጽቲን መስፍኖውያንን ሓይሌ ኮይና መቓዓ ብወገኑ ኣውጀት፡፡ ኣዚ ኣብዚ ኣዚ ኣብ ህዝቢ ኤርትራ ዓቢይ ናይ ኣመነት ሰመዒት ኣሕደረ፡፡ ኣብ ተበረካቢ በውራዊ ዘይኮነ ገበርታት ናይ ቅደዓ ኣልፍ ሃገይ ዝሰገበሪ ህዝብን ኣብቲ ኣብ ትኩረት መምዳር ቅደዓ ኣልፍ ሃገይ ብዘይ ፍልጠት ዚከይድ ዝነበረ

ተገዳሊ ብቐጽበት ኪዘርጋሕ ከሉ ኣብ ልዕሊ መሬት ቅደዓ ኣልፍ ሃገይ ዘኸተልዎ መስመርን መጥርጣር ፈጠረ፡፡ ከመዚ ውገ ኣብ ወጻኢ ዘርከቡ ተመሃርን በሬሕ ተኛታትን ነዚ ገናይ ነጻነት ተመኩር ጌጋታት ከኣርም ዝተገሰሱ ሓይሌ መሓኣ ናይ መሬል ሓገዝ ኣወፈዮሉ ገመሬት ቅደዓ ኣልፍ ሃገይ ንገናይ በለጽም ገዚ ናይ መወጻኢታን ናይ መገነታም መኸባሕን ዝውታዕ ዘሉ ይወል ኮይኑ ተስመዓም፡፡ በዚ ናይ ሓይሌ ሰመዒት ኣዚ ዲሞክራሲያዊ ሓይሌ ልታት ገመቓገዳል ገህዝብን ተገደልቲን "ሀ.ሓ. ኣረ በውራ ኢያ፡ ኣገዳዩ ሃገሬዊ ሰመረት ኢያ፡ መስ መገዛኦት ኣመሪካን ኢትዮጵያን ዝተኣሰሩት ኢያ ኣገዳር ተገደሉ-ሓርነት ኤርትራ ከትዋጋኡ ኢያ" ብማለት ገህ.ሓ.ሓ.ኤ. ብመጽላሚን ገሓገገል ህዝብን ተገደልቲን ብመመራዝን-ገናይ ሀ.ሓ. ዕላ ይመሰብ.ዕ ላማኡ ኣብ ገብሪ ገመዓል ተቐረበት፡፡

መምስራት ሀ.ሓ.ሓ. ከባብ ከገይይ ኣስጋኢ ከም ዝኾነ ኢትዮጵያ ስለዝተረደኡት ተልጠፍን ብርቱዕን ዝኾነ ስጉምቲ ወሰደት "ቅደዓ ኣልፍ ሃገይ" ገህ.ሓ. ገመቓገዳል ህዝብን ተገደልቲን በቲ ዝተመቐሰ ገገይ መገፈሱ ኣረፍኡ ትቐፈርብ ኣብ ዝነበረትሉ ገዚ ኢትዮጵያ ብወገኑ ኣገዳር ሀ.ሓ. ዓቢይ ናይ መደመሰሰ ስጉምቲ ገመዓዊ ዘለዎ ሓይሌ ብገብሪ ተመቐመትሉ፡፡ ኣገታብን ገን ብቐፈሪኦትን ብትብዓትን ተገደልቲ ሀ.ሓ. ናይ ኢትዮጵያ መደብ ፈሽሉን ገርክባ ሓይሌ ኣኸተለላ፡፡ ኣዚ ዲሞክራሲያዊ ኣብ ገህዝባዊ ሓይልታት ገመዳሞሰ ዘኣለመተ መደብ ኮይተጸወተት ዘይርሰዕ ሰዕረት ሕፍረትን ተገደላዊ ገደብሪት ተመልሰት፡፡

ሀ.ሓ. ኣብ ልዕሊ ኢትዮጵያ ዘመዝገበተ ናይ መጀመርታ ዓወት ናታ መገነት ኣብ ቅደሚ ኢትዮጵያ ብመገላሉ ገናይ ቅደዓ ኣልፍ ሃገይ ፖሊቲካ ብተዘዋዋሪ መገገዱ ሰበር፡፡ ሃገይ ኣገዳር ሀ.ሓ. ትነዝቦ ዝነበረት ናይ ሓይሌ ነፍሕ መሰረት ከምዘይብሉ ገህዝቢ ኤርትራን ኣብ ትኩረት መምዳር ቅደዓ ኣልፍ ሃገይ ዘለው ተገደልቲን ብዝበለጸ ኣብርሃሎም፡፡

ኣብ ደቡባዊ ወገን ዘርከብ ሓይልታት ሕዝባዊ ሓይልታት ዘዓበዩ ናይ ኢትዮጵያ ሓይሌ ኣናገመሙ ኣገክሩ ኣብ ማክከላይ ወገን ዘርከብ ዚነበረ ሓይልታትና ነቲ ብኢትዮጵያን ብቅደዓ ኣልፍ ሃገይ ዘውሰድ ዚነበረ ናይ መጥቓዕቲ ፈተነ ስጉምታት

ዓናሹን ይከላሹን ነበረ፡፡

አብ ወጻኢ ገዢነቱ አዕረኸት በውረዳ አብ ውሽጢ በውረዳ ዘነበረ ምዕባለ አባይ በጸሐፊ ከምዘሉ ይፋልቡ ስለዘይነበረ እዚ ምቐያል እዚ ሃገረበታዊ ኮኖም፡፡ አብ ውሽጢ በውረዳ ዘነበረ ምቐያል እብ ወጻኢ ገዢነቱ አዕረኸት በዝተገልጸ በዘገባ 'ዚ ምቐያል እዚ ኦዕጢኾ-መርፈ፡፡ ሓፂ ኣውጽርዎ ደግ መብዛሕትኦም ብፍላይ ደግ ይወከረቲኩ ኖመን ገ፡ ብግልገ ከምኡ ውገ መብዛሕትኦም ናይ ሓርነት ምገባሽታ ባት ገህዝባዊ ሓይልታት ይገኛሙ ገለጹ፡፡

አብ ተጋድሎ ኢርትፊ ዘነበረ ሸገሬት ከብ ውሽጢ ሀ.ሓ. ሓ.ኢ. ኡውገ ብሓይ ገዢ ከመፍኡ ስለዘይከኣል መሰረታዊ ኦፊሴ ኣገተዘይከነ ጌና ትገላ ኦዋን ናይ ኣገባብ ፍልልይ ይርከብ ነበረ፡፡ ኣገተኸነ ገን-ኦቲ ገፍኡ መሪሕ ህዝባዊ ሓይልታት ገተገደልቲ ብፖለቲካዊ ርክይቶ ብምገታሕ ነዚ ጸብሃ ዘፈጠሮ አብ ናይ ኢርትፊውያን ናይ ሓይልቲ ምጥርጣር ፈትሓቶ፡፡ አብ ብዛብ ገቐሓት ዘፈልፈሉ መትከላዊ ጥርፍፈ ደግ ኣብጽጋቶም፡፡ ሀ.ሓ. ዘነበረ ፍልልይ ሃገሬውን ጊደዎከፈሲያውን መደብ ናይ ሰውራ ቐደሳ ናብ ሃገሬዊ ሓይልት ብዘበጽሕ መትከላት ፈቲሓ ትገሰገሰ ኣለ፡፡

ፈ. ውገኡ ሓይልቲ፡

መስመር ሀ.ሓ.ሓ. ምስ ህዝቢ ዝተተሓሕዘ ኢዩ፡ ስለዚ ገኡ መተሓታታ ናብ ህዝቢ ከተውርዱን ዕላማ ቅደዳ ኣል ዓጣ ናብ ቀደሚኡ ከትገልጽን ብዘጀመረት ህዝብን ተገደልትን ኣብ ሀ.ሓ. ዝነበሮ እዎነት ኣናጻጻቶ ከይ፡፡ በዚ ምክንያት እዚ ብወርሒ ጥቅምቲ 1970 ዓ.ም.ፈ. ቅደዳ ኣል ዓጣ ገ ሀ.ሓ. ብሓይሊ ብረት ገንተጥፍኡ ገወተሃይራት ትኣዘዝ ኣብ ዘመሓለፈ ሉሉ ጊዚ ብወተሃይራታ ተቐበልነት ኣይረኸበን፡፡ ደኸሪ 'ዚ ኩሉ ቅደዳ ኣል ዓጣ ከባብ ሸው ዝተጠቐመሉ ሰል ትታት ከም ዝወደቐ ተረድኦት ገወርሒ መጋቢት 1971 ዓ.ም. ፈ. ወተሃይራዊ ኣገባብ ገንገብሮ ብታህ ዋሽ መደበት፡ እዚ ኣገባብ 'ዚ ኣብ ዝተገብረሉ ጊዚ ኦቲ ገሱ ዘሕለፍ ውሳኔታት ብ 1969 ኣብ ዓደባሕ ከብ ዝሓለፈ ውሳኔታት ዝተፈልየ ኣይነበረን፡፡ ኣብ 'ዚ ኣገባብ 'ዚ ተረሲዑ ዝነበረ ሃገሬዊ ዝባኡ

ዝበል መዝመር ተሓይሶ'ዎ ነዚ ዝባኡ እዚ ኣትዳሉ ገናይ ተበላጽቲ መሪሕነት ኣትውከል ኣሰናዳዊት ሸግገላ ውጽኢ ሀ.ሓ. ኣብ ሃገሬዊ ዝባኡ ገክትካፈል ዕድሜ ተገብረላ፡፡

ሓይሽ መደብ፡- ከብዚ ኣገባብ 'ዚ ዝወጽኦ ኣዋጅ ከም ሓመድ ገህዝባዊ ሓይልታት ጸረ ገደሊ ኣናበላ ይሰዎዩ ኣብ ርክሲ ምገባሩ ከምኡ ውገ ገህ.ሓ.ሓ. ኣብ ኸኡ ጸረ ገደሊ ዝበል ሰዎ. ኣብ ዝባኡ ክትካፈል ከምዘሉዎ ይነገር፡፡ ከምኡ ውገ ናይ ኣሰናዳዊት ሸግገላ ተፃጻይ ኣዋጅ ጸረ-ገደሊ ብዘበል ሰዎ ገህ.ሓ. ኣናበዎ-ኣብ ዝባኡ ገክትካፈል ዓደማ፡፡ እዚ ኩሉ ምገባሽታ እዚ ተፃጻይ መደቦም ስለ ዝወደቐን ህዝቢ ገምትላል ከብሉ ዝሓሰብዎ ውገ ኢዩ፡፡

ከብ ኣሰናዳዊት ሸግገላ ናብ ሀ.ሓ. ገዝመጽኦ ወኪል ብመሰረተ ሃገሬዊ ዝባኡ ኪገበር ገሰጣጣዕ ኢና. እዚ ደግ ኣብ ጣኦክል ሰውራ ገዢ ገርዊት ብሰላማዊ መንገዲ /ባደ ምክፈሲያዊ ልዝበ/ ክፍታሕ ከምዘለዎ እዎነት ኢዩ፡ ዝበል መልሲ ተዋህቦ፡ ኣገተኸነ ገን መሰረታውን ኣገዳሲን ዝኾነ ናይ ሀ.ሓ. ርክይቶ ብመጀመርያ ኦታ ኣሰናዳዊት ሸግገላ ከብ ክልቲኡ ወገናት ዝኾመት ከትከውንን ብገልጹ ርክይቶ ህ.ሓይልታትን ቅደዳ ኣል ዓጣን ኣብ ቅደሚ ህዝብን ተገደልትን ኣውራዳ ህዝብን ተገደልትን ደግ ወኪሉም ባዕላቶም ከመርሉ በዚ ኣገባብ 'ዚ ኦቲ ዘነበረ ገርዊት ብሰላማዊ መንገዲ ከፍታሕ ይከኣል ኢዩ፡ ብጣላት ሓሳብ ኣቐረበት ኩሉ እዚ ፈተነታት እዚ ብወገን ቅደዳ ኣል ዓጣን ኣሰናዳዊት ሸግገላኦምን ቅበል ከይት ስለዘይተፈኸበ ሀ.ሓ.ሓ. ኣብቲ "ሃገሬዊ ዝባኡ" ኣናተባህላ ዝጽዊዕ ከፃቕቲላት ተረፈት፡፡

ኣብ ኸኡ ገልባብ "ሃገሬዊ ዝባኡ" ቅደዳ ኣል ዓጣ ትጥቀሉ ዝነበረት መደብ ኣብ ቀደሚኣን ኣብ ቅደሚ ህዝብን ተገደልትን ኣብ ርክሲ ምገባሩ ናይ 'ዚ ዕገወት እዚ ሓላፍነት ናይ ቅደዳ ኣል ዓጣ ከይት ህዝቢ ብወገን ሰውራኡን ረብሓኡን ከይዓት ዘለዎ ሓላፍነት ገለጻ ገህላዊ ሰውራኡን ገጥፋረ ብሓይሽ ከከላሽል ከም ዘለዎ ሀ.ሓ.ሓይልታት ገህዝቢ ኣበከሙት፡ ከብ 14 መስከረም 1971 ዓ.ም.ፈ. 12 ጥቅምቲ 1971 ዓ.ም.ፈ. ኣብ ኸኡ "ሃገሬዊ ዝባኡ" ዘበል ገልባብ ኣብ ዝተገብረ ኣገባብ ዝሓለፈ ውሳኔ መሰረታዊ ድልዩት

ተበለጸጉት ገዢዎቹ ገሀ.ሳ. ምቅንጻል እብ ገብሪ አውግለ።
 ናይ'ዚ ውሳኔ'ዚ ሳይገኛኝነት ስለዝተረድኡት ነዚ ታሪኻዊ ሓላፊነት ዝሰከመን እብ ገብሪ ዘውዕልን "ሰውራዊ ባይተን"
 "ፈጻሚት ሸማገላን" ዝብል ኦስማት ዝሰዘለ ክልተ ኣካላት
 ኣቐመት። ኣባላት ናይ'ዚ ኣካላት'ዚ ብገበኛ ምተፈልጡ
 ነዚ ውሳኔ'ዚ እብ ገብሪ የውዕሉ'ዮም ተባሂሎም ብመጽናዕት
 ዝኖረቡኦ ኣንቲብኩ። እብ ገብሪ ሓይዝቲ ይኹን ኣብቲ ኣገሊገ
 ገርክሱ ተገኒኖም ከብ ሰፊሕ ደው ከብሉ ዝተወሰኑ ኣባላት
 ላዕላዊባይ ባይተን። ቅድመ እብ ከሰላ ናይ ላዕላዊባይ መሪሕነት
 ሰፊዊት ኣባላትን ኣባላት ቅዳሳ ኣል ሓጻን ዝተዋጽኡ ኢዮም።

ሀ.ሳ.ሳ. ነዚ ውሳኔ'ዚ ብትዕገስቲ'ዚ ኣንተተወልከተት
 መሰረታዊ መተከላታ ገሀዝቢ እብ ርክሲ ምቕፊብ ነዘም ሓላፊነት
 ናይ'ዚ ዘሰከመ "መሪሕቲ" ከሃይኩ ከምዘለዎን ኣቲ ዚነበረ
 ገርግጥ ደማ ብደምክራሲያዊ ልዝብ ክፍታሕ ከምዘለዎን ኣተሓሳ
 ሰበት። ሀ.ሳ. በዚ ደው ከይበለት ገሀዝብን ተገደልትን
 ነዚ ሳይገጋ'ዚ ከታው ብማለት ኣመሳሳሪ ተረቦተም። ውጉኡ
 ሓይዝቲ ገሀዝብን ገሰውራን ከሰብ ከገደይ ሳይገኛ ከምዝነ
 ገለጸት። ኣብ ሀ.ሳ.ይልታትን ቅዳሳ ኣል ሓጻን ዘርከቡ ተ
 ገደልትን ዚሰበብን ሀዝብን ሳይ ርክይተ ሃልይኦም ብሓይ ከ
 ይኖም ገዢታው ተባሂሉ ምዕደን ትምህርትን ዚተዘገብ።

ከም'ዚ ሓይነት ናይ ተገደልትን ሀዝብን ምጥቅስታስ ገ
 መደባ ከምዘውደቅ ስለዝተረድኡትን ሀዝባዊ ሳይልታት ደማ ነዚ
 ምጥቅስታስ ኣዚ ከትደፍኡ ከኣለት ከምዘለዎኒ ስለዚ ተገንዘበትን
 ቅዳሳ ኣል ሓጻን ገመደባታ እብ ገብሪ ከተውዕል ተገደልትን
 ሀዝብን ከተንቀሳቐሰ ተቐዳደመት። ስለዚ ናይ ሓይዝቲ ኩኖት
 እብ ዝሓጸረ ጊዜ ጀመረተ። ናይ ሓይዝቲ ኩኖት ገሀዝቢ ኣኳ
 ሃገደበት ኣንተብኖ ተቐውሎኩ ተጽሎ። ቅዳሳ ኣል ሓጻን ገን ትተ
 ቐውሎኩ ብሓይሊን ብምፍርፈሕን. ጠጠው ከተብሉ ፈተነት።

ነዚ ናይ ሓይዝቲ ኩኖት ከይገፈሕ ብመባል ሀ.ሳ. ቅደሚ
 ተወሲኑ እብ ገብሪ ምውግሉ ገዢይጽመር ብዘኣከ ጸዕሪ እብ ርክሲ
 ምገባራ ምስ ተጀመረውን ከይገፈሕ ብመባል ከተጽብቦ እብ
 ርክሲ ምፍታና ሀ.ሳ. ናይ ሓይዝቲ ኩኖት ከብ ዚጀመር እብ
 ምክልኻል ደኣመበር እብ ምጥቃዕ ኣይነበረትን /ዓላን'ውን/

እብ ውሽጢ ሳይ ሰውራ ዘሉ ገርግጥ ከልኣዊ ብመሆኑ ብደምክ
 ፈሲያዊ ልዝብ ክፍታሕ ኣለዎ ዚብል ኣመነት ስለዘለዎ ሀ.ሳ.
 ሕጂውን ኣንተብኝ ኣመነታ ገሰኢዮ። ነዚ ናይ ሀ.ሳ. ኣመ
 ነት ብገብሪ ዘበርህ ደማ እብ ርክሲት ከሰብ ሕጂ ናይ ምክ
 ልካል ውጉኡ ጥፈዮ ዚገበረ ተብጥቐመት 1972 እብ ገሀ ተብ
 እብ ዚተገብረ ኣገሊገ ከም ውሳኔ እብ ርክሲ ምሕላፍ እብ ወ
 ጻኢ ገዢርከቡ ፈተውት'ውን ከምዚ ዝኣመሰለ ርክይተ ከብ ም
 ቕፊብ ኣየቋረጸትን። ቅዳሳ ኣል ሓጻን ገን ናይ መጀመርታ
 ውሳኔኣ እብ ገብሪ ገመውግል ተጽለት። እብ ልዕሊኦም ዝበ
 ጽሕ ሰዕረት ኣናፈለዎን እብ ሳይ መዳክትኩ ናታቶም ውድ
 ቀት ዝኾነ ዓገኪል ይዘሩ ከምዘለውን ስለዚ ርክይተ መሪሕቲ
 ቅዳሳ ኣል ሓጻን መሰረታዊ ዕላማኦም ገሀ.ሳ. ምድምሳስ ገይ
 ሮም ይቐርብዮ።

ኣዚ ናይ ምቅንጻል ኩኖት ገሰውራ ዕገቅሩት ናይ ብዙሓት
 ገጽሃት ደቂ ሃገር ደም ምፍሳስ ኣንተኸተለላ ገመደባላ ኣ
 የውደቅን። በገጻሩ ቂጽርገ ሓይነትን ሀ.ሳ. እብ ከብ ዝበለ
 ደረጃ በጽሑ ኣሉ።

በ. ተኩርገ ምዕባላን ሀ.ሳ.ሳ. ኢርትፈ

ብወተሃደራዊ ገንባር፡- ተጽሩ ኣናበርከተ እብ ርክሲ
 ምገባ ብተሓሳስባኩ ብውጉኡ ከኣለታን'ውን እብ ከብ ዝበለ
 ደረጃ በጽሑ ይርከብ። ወተሃደራዊ ተገባራት ሀ.ሳ. እብ
 ገብታት ጥፈሕ ኣይተወሰነን እብ ውሽጢ ከተማታት'ውን ገጽላኢ
 ዕረፍቲ ከብመሸላክ ሓፂ ወፂላ ኣይትፈልጥን። እብ መረረብሩ
 ብ1974 ዓ.ም.ፈ. ጸላኢ ገሀ.ሳ. ገመድምሳስ ቅድመኩ እብ
 ተመክር ሰውራ ኢርትፈ ብዘይተጠቐመትሉ ተጽሪ ወተሃደራትን
 ሓይዝቲ ኣጽዋርን እብ ዘተቅዓሉ ጊዜ ኣም ሀ.ሳ. ብቐፊጽነት
 ነዚ ገሀላዊኡ ከተፍኡ ዝነቐለ ሳይሊ ተላኢ ትከላኸል እብ
 ዝነበረትሉ ገዛ'ውን ከይተረፈ ቅዳሳ ኣል ሓጻን ገሀ.ሳ. ገ
 ምጥቃዕ ሳይሊ ከይኮነላ ተረፈ። ኣዚ ኣቲ ናይ ምቅንጻል ሳይ
 ባባት ከሰብ ከገደይ ከም ዝኾነ ኣብራሁ የርኢ።

ብፖሊቲካዊ ገንባር፡- እብ ውሽጢ ገዢርከብ ሀዝቢ
 እብ ጉዳኣ ከምዝሰለፍ እብ ርክሲ ምገባራ ሀ.ሳ. እብ ወ

ጸሐይ ገለጸው አዕረክ በውራ ኢርትራውያን ደገፍ ከመዘወፍፋላቸው ገበረት በፍላጭ ደግ ደቀከፈቱክ የመገን ካልኮት መገታታቸውን ሰጥተዋል፡፡

በውደባዊ ገንባር፡- ውደባ ሀ.ሳ.ሳ. ግዕዢን ገሬሱን በሚገኝ ይርከብ ኢሉ፡፡ አብ ታሪክ በውራና ዝግገግ ደረጃ ዝሰዘ ያይ ተፃጻይ ወገን ካልካይ ወገን ሀ.ሳ.ሳ. ኢ. ፍጹም ዝሆነ ሕብረትን ናይ ከልኩ ወገን ወተሃደራት መገኘታቸውን በ8 መስከረም 1973 ዓ.ም.ፈ. ከፍጹም እን ከሉ ካብኩ ተጽሉ ወገን ብሽመኩ ዝካመሰሉ መገፈሰ ተገደልቲ ሳይልታት ሓርነት ኢይትፈን /ዕበል/ ተገደልቲ ሀ.ሳይልታትን በ13 ሰኔ 1974 ዓ.ም.ፈ. ፍጹም ሕብረትን መገኘታቸውን ገበረ፡፡ እቲ ካብ ነጻነት ገዢ ኢትዮጵያ ተገደልቲን ህዝብን ሃረር ዚባሉም ዚነበረ ሕብረት ፍጹም ብዚኾነ ሰመዕ ብቐትዕ መገከላዊ ኢገባብ ፈትቆ፡፡ እዚ ኢብ ታሪክ ገደልና ሳይሸ መዕረፍ ዚኸክፍ ተሉ ዓቢይ ዓወት ኢዩ፡፡ ፕሉ ሽኢ ናይ ተው ኮሮ ገቐሰትና ፍረ ዓረጃኡ፡፡

ህዝባዊ ሳይልታት ሳይሉ በውራ ኢርትራ ህዝቢ መጪት ተ ረፃኢ ገኦኩ ብመሰላፍን ብመወፃብን ብመገታታት መስኩ ብመት አሰባርን ጥሬሕ ዓወትን ወሕሰነትን በውራ ከመ ዚኸከል ነኻ መገ፡፡ በውራ መካነት-ህዝብን ብህዝብን ከ ዚኸከል ጥርጦኣ ተመራሳ ኢብቲ ነቲ ናይ መወፃኦታ ደረጃ መደርኽ በውራ በጸሓ ትርከብ፡፡ ዓወት ገደላ ህዝቢ ኢርትራ ናይ ገደገ መጪት ደግ ነኻመገን ተበሰርገ፡፡

1. ፖለቲካዊ ኵሚናትን ኢዲዮሎጂን

ሀ. ጥቑቅ ኢብ ውሽጢ ገደላ፡- ሳይ ተገፃሳይ ዝለፃፀገ ዝሆነበረን ሕብባት ሕዙ መካነት ደሕነት መላክ ህዝቢ ህይወትን መስዋክ ዝተፃጥተ ሰብ ሰለጸጸ፡፡ ነቲ ተፃጻሉ ዘሉ ሳይነት ኢዲዮሎጂ ገሰፈልጦ ገሰጸን ገዲታን ኢዩ፡፡ ከመኹ ወገን ዝሆነ ይሹን ተገፃሳይ ዝለፃፀ ደረጃ ገቐሰት፡፡ ብሰለት፡፡ ጥሬሕነትን ዘለፃ ናይ ህዝቡ ገጽህ "መሪሕ" ኢሽውን ይገባኦ፡፡ እዚ ደ. ግ ቅገዕናን ኢገባብን ፖለቲካና ብገብርን ብመስተመሃርን ገህዝ ቢ ዘረጃኡ ከሽውን ይገባኦ ግላት ኢዩ፡፡ እመባኢርከሰ ገፍሱ ወከፍ ተገፃሳይ ነዚ ቅነዕ ኢተሓሰስብ ዘ ተረፃኡ ሳይነት ተ ፍሊሶ መካነት ከገሰገሰ ገፖለቲካ በውራና ከመሃር ገክርዱን ገዲታዊ ሳይነት ኢዩ፡፡

ተጽሉ ደግ ገደላ ኢብ መገሰገሰ አገክሉ፡ ናብ ዓወት ገጽ ኢናተፍለሰ ኢብ ዝሸደሉን ገዢ፡ ኢብ ዓወት መስ በጽሓፍ ናይ በታን ሳይነትን ፍልልይ ገመፀባሉ ሰፊሕን ፍጹም ዕለማን ደ ኢመበር ናይ ጉይታን ገልጻን ወይ ከኣ ናይ ኢቮታልን ቮታልን ፍልልይ ከመዘይቦን ከፈልጦን ከፍልጦን ዓይሉ፡፡ ናይ ዘ ነገር እዚ ሳይነት ዝመስከር ደግ ኢብ ገበሪ መስ ዝረከ ጥሬሕ ሰለዝ ሆነ፡ ኢብ ዝሆነ ገዢ ገለ ሳይነት ዘላፍ ዘላፍ አገተተረኸበ፡ እቲ ነዚ ፖለቲካዊ ኵሚናት ዘመ መከል ዝተማህር ተገፃሳይ ከክርዎን ግዕርነት ከረገገጽን ይርከብ ግላት ኢዩ፡፡

ኢብ ሰልፍና፡ ገለ ውሑዓት ብጽት ገፖለቲካዊ ኵሚናት ት ሕት ገመት ብመሃብ፡ ወይ ደግ ኢብ መገን ፖለቲካውን፡ ወተሃደ ፈውን ዘሉ ዝመደና ሳይነትን ኢዕመቐካ ብዘይመርካይ፡ ወይ ደግ ገርክሰኻ ኢሳዲልካ ብመርካይ፡ ኢብ ፖለቲካ ከህልፃም ዚገባኦ ተገፃሰነት ጉሊሉ ይርክ ኢዩ፡፡ እዚ ኢዚዩ ሳይነት ኢዩ፡፡ ፖ ላቲካን-ጽሕፈት መስገጣጥን ናይ ካልኮት ሰፊሕ ኢዩ፡ እነ ከላ ቮነይ ኢሉኒ ወይ እነ ተማሂረ ኢዩ፡ ኢዩደልዩገን ኢዩ፡ ወይ ደግ ተገጻል ኢቢልካ ብመርካይ፡ "ጉዳይ ሃገር ብብረት

ኢሉ ዝፍታሕ" ኢልካ ንፖለቲካዊ ትምህርቲ ሸለል መባል፡ ንጉድልና ኣህ
ሀብት ወቅቶት ዘኣኩፍ ጠባይ ኢዩ፡፡ ፈጽመና ይጥቅም ከብ ኣተሓሳስብና ከብ
ርሕቕ ይገባኣ፡፡ ዕላማኩ ኣገታይ መጻኢትን ናብ ዕላማኩ ንመብጽሕ ኣዳና
ይግላከተኩም ከመዘለግ ኣጽኢዎ ዘይፈልጥ ተጋዳላይ ናብ ዕላማኩ
በጽሕ ዘበት ኢዩ፡፡

ለ. ጥቕም ኣብ ዙርያ ገድሉ፡

ጸሐይ ጸላኢ፡ ኣቕሪብና መገዝ ኢዩም ጸላኢትና? ንዘብል መባኣታይ
ኣርኣሲቲ ኣሰራሕናን ኣብሪህናን ከገፈልጦ ዓይኒ፡፡ ተደልና ይጥቅም ንሓ
ኢ ጸላኢ ተጽላስና ኣነወቅቶቱ ብልሓት ብመገዳይ ጥብብ ሓፈሻዊ ስትራ
ቴክኒክ ከህልወና ይገባኣ፡፡ ይኸራ ሓይሊ ጸላኢ ዘወቅቶቱ ዘገታት መፍላጥ
ኣብ ገብሪ ንመጥቶቱ ሸዝሰብ ጫላታት መሸገጻጽ በዚ ይጥቅም ጸላኢትን
ጋኡ ኢዩ፡፡ ኣብ ደመበ ጸላኢ ይርከቡ ህዝቢ ከከመደረፍቲ ትሕዝቶ ሃብ
መ /ደርባዊ ቦታኦም / ዘተፈላለዩ ድልዎትን ርክብቲን ስለዘለግሙ ሓይሊ
ጸላኢ ንመከፍፈል ከብኣሉኦም ናብ ገድሉ ዚጸገቡ ሰባት መጥራይ ዘከከሉ
መገገላ ኩልና ተገደልዮ ከገፈልጦ ዓይኒ፡፡ ከብኩ ተደላኢ ኣዎን ወተሃይ
ፈት ጸላኢ ዘፈርሑሉን ከብ ገይትኦም ዘፍለዩልን ብልሓት መጽናዕ ዓ
ይኒ፡፡ ንኣብነት ንዘተግረፉ ዘገበረሎም ከገከን ደገፍ ናይ ዕላማና
መጻኢት ከገኣኦም ነቶ ይገባኣ፡፡

መስ ፈታይ፡ ኣነቲ ኣዎራ ፍቕሙ ጥገታቸ ከወሃቦ ዘለግ ደገፍትና
መገዳኦም ዘብል ኣርኣሲቲ ኢዩ፡፡ ኣብ ወቅቶታ ህዝብናን ኣብ ወጻኣን ዘ
ርከቡ ተሓባብርቲናን ሓገዝትናን መልሳዎም ተጻጻይ ገዲታና ኢዩ፡፡ ይኸ
ሕሪ መገዳኦም መርገጽ ዘሰብሰብ ይጥቅም ኣገረጻጽኡን ኣገተኣሳ
በረኩን ኮነታት ብጥብራ መፍላጥ ኢዩ፡፡ ንኣብነት ገድልና ናይ መጥኡ
ህዝቢ ገድሉ ከገደብ ኣገከሉ፡፡ በረሕተኛታትን ሓፈሻትን ኣቶም ተገዲ
ተሓባብርቲ በልፍና ደርብታት ኢዩም፡፡ ስለዚ ንሕና ከብኣኦም ዘፈለስና
ንጥቕም ኣገገደል መጻኢ መገላጽ፡ ንረብሓ ሓባር ንሸሰብና ይጥቅም
ስትምሃር ሰውራዊ መዘነትና ኢዩ፡፡ ኣዚ ኩነት ኣብ ገብሪ ንመጥቶታ ብ
ወራዊ ባህልን ስነሸርዓትን ዘለግ ኣብ መገነቱን ስርቆን ዘተኣመን
በቶል በራዊት ኮሠቶ ይገባኣ፡፡ ንቶ ይጥቅም ብፖለቲካዊ ትምህርቲ ጥራይ
ኢዩ ዚርከብ ፡፡ በቶል ወተሃይራዊ ስልፊ መስ ዘመስገደት ዘከነ ተ
ጋዳጂ ከከመ ከኣለቶ ላብሕመና፡ጻሕረስ፡ ትምህርቲ ከብ ጸላኢ መ
ከልኻል ወ.ዘ.ተ... / ሓገዝ ከብ መውራይ ፈጽሞ ጳይቶጠብን ኢዩ፡፡

.....

ኣብዚ ተዘርዚሩ ዘሉ ኣብ መትከላትና ዘተመሰረተሉ ፖለ
ቲካዊ መገለጺ ዘለግ፡ ንዓመትና ከደገገፍ ወይ ከቐልጥፍ ዚ
ክኣል ኢዩ፡፡ ኩላትና ከገኣኦም ኣገብርሑን ርክብቲ
ከገህበሉን ይገባኣ ፡ ኣገተዘዩሉ ክባብ ሸፍታ ኣገፍለዩሉ
መገገላ ኣገታይ ኢዩ፡፡ ንሕናን ሸፍታን ሓይላት ሕብርን
መልከዕን ቋንቋን ዓዲን ኣሉና፡፡ ከልቲና ብረት ተሰኪመና
በረኻ ንሰፍር፡ ከልቲና ውገ ንረብታትን ገላገልን ሃገርና
ንፈልጦ፡፡ ንሕና ከብ ሸፍታ ኣገፍለን ዓመትና ኣገረገጽን
ቅኑዕ ፖለቲካዊ ርክብቲ መስ ዘህልወና በልፍና ንጽሕነት ህ
ዝቢ ዘተጥተ መስ ዘኸውን፡ ኣዎ ኣቲ ገጠፊት ግገርና ዕር
ድና ከይት ህዝብና ደግ ጥልታናን ሓገዝናን ከይት መሳና መስ
ዚሰለፍ ጥራይ ኢዩ፡፡

መስ ዚ ኣተሓሳዞ ደግ ነፍሲ ወከፍ ተጋዳላይ ዓመትና
ናይ ገደገ መጻኢ ናይ መደገገናን መቐልጣፍን ንገ ብደረፍ
ናይ መስ ህዝብና ዘሉ ዘመድና ዘውስን መጻኢ ከፈልጥ ኣለግ፡፡
ናይ ሃይማኖትን ደርቆናን ናይ ብሔራትን ቋንቋታትን ልዕልነትን
ከመዝገባኣ፡ ጻዕርነት ናይ ኩሉ ህዝብታትን ብዘይ ሓይሊ
ላላይ ከመ ኣገኣኦም ከፈልጥን ከፍልጥን ከመዘለግ ውገ ከገ
ንዘብ ኣድላዩ ኢዩ፡፡

ንባኡና ኣገፈልጦ ንመገታይን ስለመገታይን ደሕሪ መባልና
ስለዝከነ፡ መልቶ ደግ ብፖለቲካዊ ትገታን ስለኣገረኸቦ ኩድ
ላይነት ፖለቲካዊ ትምህርቲ ንሉጽ ኢዩ፡፡ ዘይመፍላጥ ዕላማ
ዘይመሕላው ኢዩ፡፡ ንጊገና ኣገኣርመሉ፡ ንዓመትና ደግ ኣገ
ፋጥነትን ኣገፍጽለሉን ጥብብ ፖለቲካዊ መገለጺ ከህልወና ይ
ገባኣ፡፡ ኣብ ናይ መወረሻ ዓመት ኣገበጽሕ ደግ ነዚ ፍልጦ
ት ኣዚ ኣብ ገብሪ መስ ኣነውዕሉ ጥራይ ስለዝከነ ከገመሃርን
ከገተመሉን ናይ ኩላትና ንባኡ ኢዩ፡፡

2. በውራ ህዝቢ ኢርትራን ዕላማኩን

ሀ. ስለመገታይ ንገደል ኣሉና፡-

ሓይ ተጋዳላይ ናብ ገድሉ ከነቀል ኣገከሉ ነዚ ንቐሉ ዚ

ገጢገር ዘገደረ ኮነታት ካሉ፡፡ እዚ ኮነታት ዚ ይግ ካብ ዕለታዊ ናብራኩ ዚገብሩ፡ ገናብራኩ ይግ ዚፀበልል ኢዩ፡፡ እ እዚ ዚገብሩ ከብዙሎ ዘጥቶ ገዕዮ ዘይመስል ናይ ወጻኢ ጸላኢ ይርኢ፡፡ ሃበይቲ ሩብራባታትን ሕርባታትን በወጻኢ ተኛታት ተ ታሒዞ ይርኢ፡፡ ገባራይ ከብ ኢዩ ናብ ኦፊ ዘበጽሕ እናረገበ ጥራይ /እዚ ወገ ኦጸቢቶ ከይጸገበ / ዘነባር ወጪት ይርኢ፡፡ ከመሃረ ዘይልዩን ዘኸከሉን ብዙሓት እንከለዉ ወጪት ጥራይ ከመሃረ ይርኢ፡፡ ከይዘረብ ካፈ ዘተለገ፡ ከይጸሕፍ ኢዩ ዘተ ካሰረ ወጪት ይርኢ፡፡ ሕጻንታት ይገብርናን ይኸነትን ገህዝቢን ከባጂዮ ይርኢ፡፡ ይዩ ካገሰትዮ ሃቢ ዕድልን ወገዘርና ከይዩ ይርኢ፡፡ ወገከሰያት ካብ ሕጻንታት ተደርብዮም በረኹት፡ ተተልቲ፡ በገደቲ፡ ተገብሩ፡ ይርኢ ኣይዩ ዘሉ ወገከሰት ገን ነዞም ጸገጻት እዚኦም ከተፍኦም ወይ ከሃርዮም ካይፍትን፡፡ ናይ ዚ ተገዲ ወገንያት ይግ ሃገርና ካብ ኢዩ ጸላኢ ሰለዘላ ወጪና ይርካክ፡፡ ካብ ርክሱ ዚ ይግ ከፃፃትን ሰብፃትን ይዩ ሃገር ወስኦም ወጻኢ ተኛታት ሕብርም ከም ዘጥብኦን ዘመዘመን ይርካክ፡፡ ነዚኦም ንመደባሰ ሃጻንታት ይግ ናብ ገዲላ ይነቀል፡፡ ዕለጻቶ ገፃታቶ ይመሰሰካ ነዞም ዘተሰዎዩ ዓይነት ገፃዕታት በመሰረት ዘታወዩ ሕ/ባባዊ ሰርዓት ንመሰረት ኢዩ፡፡

ሃገርና ኤርተፊ በዘሕ ባህርያዊ ሃብቱ ዘለዎ ሃገር ኢያ፡፡ ህዝብና ወገ ጸዕረናን ህርኩትን ህዝቢ ኢዩ፡፡ እንተኾነ ገን ወሰኒ ኩነት ሃብቲ ወረታን ከአለቱን ህዝብና ካብደላውት ይገ ተርናን ጥጂትን ሕጻንታት ጸጻ ዘይርከቦ ጸዕርን ት ሰራሕ በም ሰካን መሳህዝን ተገራዘው መባልን ወ.ዘ.ተ... ወሲቶ ይር ከበ፡፡ እዚ ይግ ኣይዩ ካብ ሃገር በወጻኢ ተኛታትን በወጻኢ ተኛታት ይዩ ሃገር ወገርከታን ተታሒዙ፡ ኣይዩ ወገከሰትን ናይዞም ዘተመዘኩ ሩብራባታትን ዘከላኸልን ከይዩ፡፡ ህዝብና በገረ ዘ ታልላሎ ፍገሕነኡ መበሊ ሰለዘሰካ ነዩ፡፡ እንገደል ዘሉና ይ ግ እዚ በወጻኢ ተኛታት ገዛኢትን በወጻኢ ተኛታት ከይዩት ወመዘከቲ ይዩ -ሃገርን ተታሒዙ ዘሉ ሃብትን፡ ገረብሕኦም ዘሰርሕ ዘሉ ንገሰነትን ካብ ኢዩ ህዝቢ ወሲብና ህዝብና ናብራኩ ገገጠሕዩ በገ ከግዕብልን ናጽነትን ሕርባታትን ንመገገጻዊ ኢዩ፡፡

በሕጻኒ ካብ ሃገርና ወሰረታዊ ለወጻኢ ናይ ኢኮኖሚያዊ ት ሕዝብ ኢኮኖሚያዊ ዘመዶናን ንመገገጻዊ፡ ፖለቲካዊ ናብት ንመትከልን ባህላዊ መዕባል ንመገባርን ንገደል ኣሉና፡፡

ለ. ናጽነትን ሕርባትን እንታይ ግለትኦም?

ሕገቲ ሃገር በገደባዊ ለወጻኢ ጥራይ ናጽነት ካለዎ ከብ ሃላ ካይከከልጻኢዩ፡፡ ናጽነት በገደባዊ ዕለጻ ወስኦን ና ይ ሃገርካ ብፃይት ባዕልካ መወገንዝመር ትርቦ ዘለጽ ካ መር ኢዩ፡፡ ሕገቲ ሃገር ናጽ ንክትብሃል ኣይዩ ካብ ተኛታት ሃገር ሰልጣን ሕዙ ዘሉ ደርቢ ንመትከላቶ ካብ ገበሬ ዘመዕለሉ ግላ ብዘይ ናይ ባልሕት ሃገራት ኢዩ መላሰ ንመገን ዚኸከል ከኸ ወገ ኣለያ፡፡ እዚ ኢገባር ዘኸከል ይግ፡ ጽዕደ፡በይቲ ወጻኢ ዘይዕበለል፡ መዕበል ኢኮኖሚያዊ ሃብቲ ሃልይታ፡ ኣብኦ ዘኸከ ል፡መል ዚኸውን ጥራይ ኢዩ፡፡ ሰለዚ ሕገቲ ሃገር ከብ ዕፃጋ ናይ ሃጻያውያን ንመገገጻዊ ዘኸከል፡ ሃብታ ባዕላ ከትተውሉ ዘይትኸከል መሰ ኣትኸውን ናጽነት ካለዎ ከትብሃል ካይከከልን ኢዩ፡፡ ንእብነት ወገከሰት ኢትታይ ናታ በገደባዊ ዕለጻ ካለ፡፡ ንፍኸ ኢኮኖሚ ብሃጻያውያን ተፃብሒት ሰለዘሉ ብድሕሪ ወገረ ጥ ከይነገ ዚገዝኦኦ ብፃይ ካጻጸባ ኢዩ፡፡ ፖለቲካ ኢትታይ ያ ወገ ካብር ኣገሪ ካጻጸባን ባልሕት ሃጻያውያን ሃገራትን ኢ ዩ ዚኸተል፡፡ ሰለዚ ኢትታይ ናይ ካጻጸባን ሕጻን ገዝኣት፡፡

በዚ ወሰረቲ ወበዛሕትኦን ኣዘን በገደባዊ ዕለጻ ዘበኛ ላ ንፍኸኦ ብሃጻያውያን ዘመዘዘን ዘለዎ ናይ ካፍሪያን ኣ ሰያን ላቲን ካጻጸባን ሃገራት/ጠሕፊ ደረጃ ባዕላዊ ተጻዕና ከብ ሃገር ናብ ሃገር ዘረላለ እንተኾነ / ናጽነት ዘይበለን ሃገራት ኢዩ፡፡ ኣዘን ሃገራት ኣዚኦታን በገሕኦ ከም ናይ ተደመን ብፍታት ካብ ትሕቲ ባዕሊ ዘይገዝኦ ኣንተኸና ኢኮኖ ሚያዊ ኣገና ካብ ትሕቲ ሕጻኒ ሃላጻዊ ሃጻይትን ሰለዘኸነ ፖለቲካዊ ወገ ብናይ ሃጻይት መርሕት ይገፃዝ ሰለዘሉ፡ "ሕገቲ ገዝኣት" ኢዩ፡፡ ሰለዚ ከብ ከመዚኦን ዘካመሰላ ሃገራት በገደባዊ ዕለጻ ወስኦልሰ፡ ወገረጥ ገዛኢቲ ይኣዩ፡ መበር ነታ ሃገር ናጽ ኢገባራ ወይ ይግ ኣይዩ ህዝቢ ከብ ዩ ባንነት መዘግዚኦን ዘድሕና ካይከነ፡፡

.....

ናጽነት ዘለወን ሃገራት ካብ መዕረባዊ ኢኮኖሚክስ ሰዓን ካዲ ሪከን ዘሉዎ ርክሰዓላዊያን ሃገራትን ኩሉን ዓባወያን ሃገራትን ኢየን፡፡

ሀዘቢ ዓባወያን ሃገራት ናጽነት ጥሪይ ዘይኮነስ ሓርነት ውጥን ዘለዎ ኢዩ፡፡ መሸገያቱ ዱግ ካብ ሙገዝነት ሃጻይነትን ካብ መዝግዞ ርክሰዓላዊያን ደቀ ሃገርን ናጽ ዘኾነ ሀዘባዊ መገንሰትን ናይ ሓባር ሃብትን ሓይልን ስለዘለዎም ኢዮ፡፡ ኣዚካኦም ዱግ ከም'ኒ ሀዘቢ ሰባዮት ሕብረት፡፡ ጅዕና ኩባ፡ ሃገራት መሪጾ ሕወርጻ፡ ሀዘባዊት ዓጻብሪያዊት ዓመገ...ወ.ዘ.ተ. ኢዮም፡፡ ካብ መዕረብ ኢኮኖሚክስ ሰዓን ካዲ ሪከን ዘሉዎ ርክሰዓላዊያን ሃገራት ን ሸሕሒ ኣተን መገንሰት ናጽ ኣተዞና / ሓርነት ዘይበሉ ኣብ ንሕት ፀቕባት ብሕትዮት ርክሰዓላዊያን ገዚዘዎ ርኢኦባዊ ኩሙኒስት ደርባዊ መገንሰት ዚርከብ ሀዘቢ ኢዮ፡፡

ኣመባካርከስ በገደቕ ዕላማ መስታልን ናጽነትን፡ ሓርነትን፡ ዝተፈላለዩ ትርጉም ዘለዎም ኣመራት ኢዮም፡፡

ሓ. ዓዋከራሲ ኣገታይ ግለት ኢዮ፡፡

ኣዚ ዓዋከራሲ ዘብሃል ታል ካብ ቋንቋ ገራሽ ዝተወርበ ኢዮ፡፡ ኣዚ ታል'ዚ ካብ ክልተ ይኸፈል $\frac{1}{2}$ "ዱግ" = ሀዘቢ፡፡ "ከራሲ" = መሕፃር ፡፡ ኣነት ዚህበ መሕን ትርጉም ከኣ ሀዘባዊ መሕፃር ወይ ናይ ሀዘቢ መገንሰት ኢዮ፡፡

ካብ ጥገት ከነ ኣብዚ ዘሉዎ ዘመገ ብዙሓት በባት ነዚ ታል'ዚ ከከመ ዱላዮም ስለዘትርጎም ንዘውከሎም መገንሰት ዱግ ዓዋከራሲ ስለተሰመይዎ ትርጉም ዓዋከራሲ ገህዝቢ ኣደናጋሪ ከይታይርከብ፡፡ ትርጉም ን ናጽነት ብፈህን ኢዮ፡፡

ዓዋከራሲ ናይ ሀዘቢ መሕፃር ወይ መገንሰት ግለት ኢዮ ኢልና ኣሉና፡፡ ኣብዚ ኣዳናይ ሀዘቢ? ኢልካ መሕታት ዓይኒ፡፡ መልሲ ናይዚ ሕት'ዚ ከኣ ኢዮ ኣነት ናይ ሓርነት ዓዋከራሲ ኣዳናይ መሕን ከራሕና ዚኸኣል፡፡

ጥገታዊያን ገራሽወያን ገመገሰኦም ዓዋከራሲ ይበልጥ ነይሮም፡፡ ነጥስ ካብት ገዚ'ት ኣነት ሕብረተሰባዊ ብባርነት ን ብወነንት ባርነትን ዝኾመ ነበረ፡፡ ኣተም ባርነት ዱግ ነተም ዋናታቶም ከም ኣገሰባን ኣቕሕን ዘገልገሉን ደካመበር ከም ባብ ዘይተጸፈ ስለዘነበረ፡ ካብት ዘነበረ መሕፃር ኣነት ዋት ኣይነበረን፡፡ ኣነት መሕፃር ኣብቶም ወነንት ባርነት ዚተወበን፡ ንረብሓኦም ዚሕሉ፡ ነተም ባርነት ከኣ ዚጸቕጥ ነበረ፡፡ ስለዚ ኣነት ካብ ጥገት ገዚ ገራሽወያን "ሀዘቢ" ዚባልዎ ዚነበረ፡ ኣነት ፀቕቶ ወናኒ ባርያ / ሳዕላዊ ደርቢ/ጥሪ

.....

ጥሪይ ዱኣ ኣመበር፡ ኣነት ዘልወጥን ዘሸይጥን ዘነበረ ባርያ ስ ጸቕቶታይ ደርቢ / ዝጥርገፍ ኣይነበረን፡፡

ከመኹሞን ናይ መዕረብ ብርጅኖ ኣነት ካብ ሓዕሴ ጥቁን ሀዘቢም ዘለዎም ገመገልዓልን ካብ-ልዕሲ ሀዘቢ-ባልባይ ዓለም ሙገዝኦም ገመገልፈሕን ከተዕምም ገመገሰኦም ደዋከራሲ ኢኦም ይበመይዮ ኢዮም፡፡ መዕረባዊ "ደዋከራሲ" ንገ ፀቕቶ ናይ ብርጅኖ ደርቢ ካብ ልዕልነት ዚበዝሕ ናይ ሸታሉን ሕረስተትን ደርቢ ዚገዝኣኩ ናይ ሓርነት ወይ ኣፍ'ደዋከራሲ ጥሪይ ኢዮ፡፡ ናይ ብርጅኖ መገንሰትታት ኣነት ነዙን ሀዘቢ መታላሲ ሕይሕይ መበላት ኣሉካ ይበላኩ ኢየን፡፡ ንኣብነት ናይ መሕፃን መዘረብን ናጽነት ኣሉካ፡ ከመኹ ፀን ከትመርጽን ከትመረጽን መሰ'ኦ ኣነት ይበላኩ፡፡ ነጥስ ኣዚ መበላት'ቲ ዚባኣን ገብሪ ዘይመዕል ኢዮ፡፡ ሓይላይ ወይ ሓይላይ ሓይላይ ሳዕልን ታሕትን ኢዮ'ዶ ድረ ኣለቱ ክፍሊ ኢዮ ወይስ ከጽሕፍን ከሕገጥጥን ኢዮ ገዚኩ ከተፍኣ? ከመኹ ፀን ኣዘም በባት ኣዚካኦም መስ ሕይ ኣብታ ደገያት ወይ ርክሰ-ግላዊ ካብ መርዛ ተዓዳዊኦም ከመረቶ'ዶ ይኸኣሉ? ፈጽመ ኣይከኣሉን ኣዳም፡፡ ስለዚ ኣዚ መበላት ኣዚኣ ኣነት ብረሃሽ ካልኦት ሀዘቢ ዚካበር ገዛኢ ደርቢ ደካመበር ኣነት ጥቁን-ሀዘቢ ዚመልከት ኣይኮነን፡፡

ናይ ደባወያን ሃገራት መሕፃር ዱግ ሀዘባዊ ደዋከራሲ ናይ መገንሰት ተባሂዮ ይጽዋዕ፡፡ ኣብዘን ሃገራት ኣዚካተን ኣነት መገንሰት ባርነት ረኢኦ በላዕ ደርቢ ሸታሉን ገባርን ደገ ናጽነት ኢዮ፡፡ ኣብ ዘመናዊ ሀብረተ-ሰብ ኣዘም ጸርብ ታት ኣዚካኦም ኣተም ዚበዝሕ ለገመት 70-90% ኢዮም፡፡ ስለዚ ሀዘባዊ ደዋከራሲያዊ መገንሰት ገመገሕ ወይ ገዝበዝሕ ናይ ሕገት ሃገር ሀዘቢ-ዚመርን ዘካፍልን፡ ንረብሕኩ ሸካ ዚሰርሕን ዚሕቱን ኢዮ፡፡ ኣብዚ ኣነት "ሀዘቢ" ዝበሃል ኣነት ፀቕቶን ወይንን ዘይኮነስ ኣነት ብዘሕን ርኢኦ በላዕን ኢዮ፡፡ ኣነት ናይ ብሕይ ደዋከራሲ ከኣ ኣዚ ጥሪይ ኢዮ፡፡

ኣመባካርከስ ናይ ወነንት ባርነትን ናይ ብርጅኖን ደዋከራሲ መስ ሀዘባዊ ደዋከራሲ ከነፍጻጽ ኣገከሉና መሰረታዊ .....

በ. ዲህረ ናጽነት ዚትከል መገንባት አገታይ
ዓይነት ከሽውግ አዩ፡፡

ገደልና ናብ ዓወት ዚበጽሕ ብጻዕርገ መስዋኢትገ በውፈዊ ሀዝብና አዩ፡፡ ናይ ኤርትራ ናጽነት ብናይ ሀይወት ቀጋ ዝተ ረብቦ ፍረ ጻዕሪ ሀዝቢ ኤርትራ ስለዝሆነ ዲሞ ኣኑ ዲህረ ና ጽነት ዝኾመ መገንባት ነቲ ብደው ዝተሸሎ ሀዝቢ ዘውከልገ ገረብሞ ከኣ ዚሰርሕገ ከሽውግ ናይ ገደገ አዩ፡፡ ኦዚ ዓይ ነት መገንባት ዚ ሀዝባዊ ይዋክራሲያዊ መገንባት ይበሃል፡፡ ሀዝባዊ ይዋክራሲያዊ መገንባት ናብ ጭብ ኢኮኖሚያውገ ፖሊ ቲካውገ ባህላውገ ሀገሩ ሃገር ዘብጽሓና መሰጋገሪ ወደረብ አዩ፡፡

ፖሊቲካዊ ይዋክራሲ፡- ኣኑ ብሃገራዊ ይዋክራሲያዊ በውፈ ዝኾመ መገንባት ኤርትራ ዘዘይካኦም ገንደላ ዘዕገቀሩ ዚነበሩ ከዓፃትገ ተሰባብርቲ መገንባት ኢትዮጵያገ ሃጻያውያ ገገ ገዥሞ ኣገጻር ጸላኢ ዚተፃፃቱ ኤርትራውያን ብጻዕርነት ዘካፍል ሀዝባዊ ይዋክራሲ ከምስርቲ ኩሉ ዘጋ ኣብቲ ዚኾመ ናይ ይዋክራሲ ኣካላት ሓብ ቲ ዚተሰተ ከሰበቲ ዚላላ / ወኪል ኩይት ከመረጽ ወይ ወኪሉ ከመረጽ ጭላኣ ጻዕርነታዊ መሰልገ ዕድልገ ከህልዎ አዩ፡፡ ጭስ ረብሓ ሓረብ ሀዝብና ዘይገረፎ ናይ ይዋክራሲ ይዋክራሲን ርክይተገ ሓሰብን ይገለጽ ጭላኣ ናጽነት ከህሉ አዩ፡፡ ኣኑ ዚኾመ መገንባት ሀዝባዊ ስለዚሽውገ ሀዝቢ መሰላቱ ከይገሃሰ ባዕሉ ስለ ዚሕሉ ወሕሰ ነት ዚተረጋገጽ አዩ፡፡ ዚኾመ መገንባት ኤርትራ ጭላኣ ነቲ ናይቲ ቀገራ ሓረብ ሀዝብና ረብሓ ዚሕሉ ከሽውገ፡ ዕላማኩ ገ መትከላቱን ተኸቲሉ ኣብ ዚላላ ቮተኩ ከበጽሕገ ብናይ ቮተሉ መሪሕነት ብይዋክራሲያዊ ጭላኣነት ከካዩሉ አዩ፡፡ ኩሎም ቮተሉን ሓረሰተትገ ካልኦት ይዋክራሲያውያን ሓይልታት ገ መሰሎም ንጭላውገ ክክለቱምገ ንጭላውገ ንጭላውገ ጭላኣነት ንከቶ ጭላኣ መሰል ከውሃቦም አዩ፡፡

ኢኮኖሚያዊ ይዋክራሲ፡- ኣብ ኤርትራ ዚትከል ኢ ኮኖሚ ኣውገ ይዋክራሲያዊ መልከዕ ከሕዝ አዩ፡፡ ባንክታትገ ዓበይቲ ቢት ዕዩታትገ / ረብራካታት ኢንፋሰትራታት / ዓበይቲ ናይ ርክብን ጭላኣነት፡ ዓበይቲ ናይ ገንደገ ቢት ዕዩታት ገ፡ መገንባት ባብርገ ኣዩርገ ባሕርገ ይደርገ...ወ.ዘ.ተ. ኣብ ንሕቲ ቀገነትገ ይዋክራሲያዊ ወጻኢ ሀዝባዊ ይዋክራሲያ

መገንባትና ከሹት ኢሞ፡፡ ከሞኩውገ ኩሎም ካልኦት ገናብፈ ናይ ቲ ሀዝቢ ዚዕበልሉ ዓበይቲ ኣብያተ ዕዩታት ተሃገሮም ኣብ ንሕቲ ሀዝባዊ ይዋክራሲ ከኣትው ኢሞ፡፡ በዚ መገንባት ዚ ኣኑ መገንባት ገናብፈ ሀዝቢ ካብ ናይ ብሕታዊ ርግል ይጽፋተትገ ዕብላላገ ይከላቸል፡፡

መረት ዘይብሎምውገ ኣኑ ሕፃኒ መረት መገንባት ኣናተባ ህላ ባዕዓዊት መገንባት ኢትዮጵያ ኣትፋቶሉ ዘላ ከሞኩውገ ጸረ-በውፈ ዝሆኑ ኮረከርገ ወጻኣ ተይናታትገ ዝተፋቶሉ ዘለው ዓበይቲ ሕርባታት ዝሓብን ዝጻዕበላገ መገንባት ተፈኣቶ ወይ ብኹታ ከውሃቦም አዩ፡፡ ወይ ከኣ ኣብ ንሕቲ ቀገነት ወጻኢ ይዋክራሲያዊ መገንባትና ኮይት ኣብ ተኹም ከምዘውዕል ከገ በር አዩ፡፡ ብሓጻፋ መረት ዘይብሉ ዓሻይ ወይ ከኣ ካብ ሕርባ መረት ኤርትራ ዘይተፋቶ ዓሻይ ኣይከህሉገ አዩ፡፡ ኣብ ገጠፈት ጭላኣ ይይ ዓሻይ ኢኮኖሚ ከፍተደ አዩ፡፡ ገገ ብ ጠቐላልኩ ኣብዚ ደረጃዚ ቮተኩ ብዘሕ ዓይነት ብሕብረት ሓሕበር / ዝሰርሕ ናይ ዲሰነት ጠባያት ዝሓዙ ዓበይቲ ሕርባታት ዝመዕብሉን ዝኩሰኩሱን ኣገተሹት ጊና ጭላኣ ዓሻይ ቲ ሕዝተ ዘለዎ ሕርባታት ብነጻጽ ገዚ ይኣመበር ብኹሰኩሱን ኣይከህሉ ስረትገ አዩ፡፡ ኣመሰራርኩሰ ሀዝባዊ ይዋክራሲያዊ መገንባት ኤርትራ ብከመዚ ዚኣመሰሉ ናይ ርክሰማል ይዋክራሲያዊ መረት ቀገነት ይመዕርራይገ መሰር ገኢኮኖሚ ኤርትራ ከጻዕብሉ አዩ፡፡

ባህላዊ ይዋክራሲ፡- ኩሉ ገዚ ባህላ ስነ ሓሰባዊ ነጻ ብፈቐ ናይ ኢኮኖሚ ፖሊቲካ አዩ፡፡ ኣብዚ ገዚ ዓይ ኤርትራ ኢኮኖሚ ይዕባላ ኢንፋሰትራታት ዘይብሉ ኣብ ዲሞር ሕርባታት ገራይ ዝተመርኩሰ ብደርብ መስፍናውገ ሃጻያውገ ባዕዓዊ ኢኮኖሚ ፖሊቲ ካን ተፃብሉሉ ናብ ናይ ርግልነት ስርዓተ ኣገባብ ዘመርሕ ዘሉ አዩ፡፡ በዚ ይዋክራሲያዊ ዓይነት ኣዚ ሽኣ ኣኑ ኣብ ሃገርና ዚነገሰ ዘሉ ባህላ ዲሞር መስፍናዊ ባህላን ጽዮናን ዝመሰልገ ናይ ሃጻያውያን ባህላ አዩ፡፡

ኣኑ ሎሚ ኣብ ኤርትራ ዘሉ ኣረገት ኢኮኖሚ ፖሊቲካ ብላ ተመገብርነት ናይ ሃጻይነት ዝመረሕ ናይ ክልተ ኣዲሓርሓርቲ ቮር ካታት / መስፍናነትገ ሃጻይነትገ / አዩ፡፡ ክልቲኦም ጸረ-ሀዝቢ ስለዝሆኑ ዲሞ ኣኑ ገሰቶም ዚተሸሎም ወይ ዘኸትሉም ባህላ ኣውገ ጸረ ሀዝቢ አዩ፡፡

ብሐረሩ ኣብ ህዝበዊት ደመከራሲያዊት ኢርትራና ህዝብና ናይ ሰፊሕ ጥራዕና ናይ ናብፈ ኩነታት ሓፍ ኢሉ ወደብር ነጺኑ ኣብ ናይ ማሕበራዊ ዕብዓትን ሙሽን ግግዝ ዘላመገ፡ ማሕበራዊ ሓላፍነትን ገዲታን ዘቐበለ ሕብረተሰብ ከመሰረተ ኢዩ፡፡

ቀጽ ፩ ወን ጸጽ ወን ገብተ ኢርትራ ምስ ወቅያኖ ገሰነተ
ሃብተ ተቀላቢዛ ዘገበደ ባብኣ ኪፍሰ ዘይከኣል ለውጥታ ኪገባር
ኢዩ፡፡ ኣዚ ኮኣ ከዎ፡-

1. ገዥ ዘገ ብዘይ ፍልጻይ ምሉእ ፖለቲካዊ መሰል መሃብ / ምስ ጥቕሚ ሰባር ዘይገሮ /
2. ነዘመ ኣገልግልትን ጥብብቲ ባዕዳዊ ገዝኣትን ዝኾኑ ፖለቲከኛታ ህዝቢ ሓለውቲ ጸጥታ-መካከኦ፡፡
3. ኣብ ኩሉ ቦታታት ኦርቲፊኬ ቅንዕናን ርኽዕን ዘለዎ ብቐሊሉ ዝርዳኦ ሕገታት ብመሕገን ኣብዓተ ፍፍሊ መመስረት
4. ኦቲ መንገስቲ ህዝባዊ ብመጽኢት ኩሉ ህዝቢ ከኣላሽሉሉን ከምተሉን ሓላፍነትን ገዲገን ስለዘለዎ ገህዝቢ ብረት ኣዕጠቐካ ነፃፃረ ከፍ-ዝኣላሽል መገባር / ህዝባዊ ጢሊቭን ምፍጣር /
5. ሕክመና ገመሰሩኡ ገዥ ኣብ ዘዘቐርብ ቦታታት ኣብዓተ ሕክመናን ከነክነ ጥዕናን መስራሕ፡፡
6. ጥቕሚ ህዝቢ ዝሰለፈ ሰውፊዊ ሓላፍነት ዝቐበሉ ቅኑዓት ዘገታት ዘህነጽሉ ኣብዓተ ትምህርቲ መካከል፡ ናይ ትምህርቲ ዕድል ገዥ መኸሩት፡፡
7. ብዘካኣል መጠን ኣብ ምንገ ከተማን ገጠርን ዘሉ ፍልጻይ መጥሩኦ፡፡
8. ኣብ ምንገ ብሔራት ፍልጻይ ከይገበርካ ናይ ህዝብና ቅኑዕ ባህልታት /ከፍ ደህንነትን ዝኣመሰሉ/ ምዕባል፡፡
9. ናይ ደረ ኣገስትፍ መሰልን ጥዕርነትን ከፍ ዘሕሉ ምገባር፡፡
10. ህዝቢ ኦርቲፊኬ ብመሰሉ ሰውፊዊ ርክይተ ጥላው ገጢብናሕን ኣህጉፊዊ ሓላፍነት ከፍ ዝቐበል መገባርን ዘድሉ ኩነታት ምፍጣር ... ወ.ዘ.ተ.

ነዚ ዘተጠቐስ ነገራት ኣብ ንባዕ ዘውዕል ግንኣነት ናይ ገዲ ብሰውሬ ዘተተብሉ ብብሰላት ዘገኝኦም ህጸቢ ብጽሑ፡-ብሰውሬዊ ግዲስ ዘሰዕባ ከኸውን ኣለዎ፡፡ እጽባርክርከስ እዚ ተጻጻፍኦሉ ዘለፍ

ገደሉ ኦቲ መሰረት ናይ መጻኢ ህዝባዊ መንግስትና ኣገተከለሉ ጫዳ ስለዝኾነ ፖለቲካዊ ንቕሳትናን ውድባዊ መሰረትናን ሰውሬዊ ተገባራትናን ከነጽገዕ ገዲታና ኢዩ።

3. ጽላኡትናን ፈተውትናን መገ'ዮም

ሓይሮ ሰውሬዊ ገንባር ወይ ሰልፊ ገጥቶን ህዝቢ ብዘገባኡ መሪሑ ከብ ባዕዳዊ መገዛእትን መዝግዞር ማላውያንን መታን ከውጽኦ፡ ሓይሮ ከብቲ ከኸተሉ ዘለዎ ሰውሬዊ መትከል ጽላኡ ብ ስፈተውቱ መምዮ መፍላጥ ኢዩ። ነዚ ከፈልጎ ዘኸኸል ከኣ ናይ ቲሕ/ሰቡ ኢኮኖሚያዊ ኸኸዝተ መጽናዕቲ ብመገባር ኢዩ። ኦዚ ሽኢ ሰባት ወይ ደማ ደርብታት ኣብቲ ዘሉ ኢኮኖሚያዊ ስርዓት ኣገታይ ዓይነት ተፈ ኣለዎም ኢልካ መርግር ዓድሊ ማለት ኢዩ። ኣብ ዚሓለፈ ናይ ገደሉ ዓመታት ሰውሬ ኢርትፊ ነዚ ቅኑዕ መትከል ዘተኮሩ ስለዘይሰርሑ ኣብ ዘይውጻኡ ሓዘውዮ ጥሒሉ ዕገ ከለል ከባል ኣኸለፍ። ስለዚ መታን ከገዕወት ሓይሮ ኣብይናይ ወገን ነዲቕና ኣገጽር መገ ከገሰለፍ ከመዘሉና መፍላጥ ኦቲ ተዓጻይ ገብኣና ኢዩ።

ሀ. ጽላኡትና፡- ናይ ዓለም ሃጻይነት ብኣሜሪካ ኦናተመርሕ ናይ ዓመጽ በሬውረ ኣብ መላኦ ዓለም ዘርገሑ ብረቲቕ ጥበብ ናይ "ሓይሮ መገዛእቲ" ገህዝቢ ዓለም ይመዝመዝ ኣሉ። "ሓይሮ መገዛእቲ" ብቐጥታ ባዕሎም ሰልጣን መምህራን ሓዘውዮ ኣብ ከገዲ መምህራን ብኩራርኩም ዘኸኸት ደብባት ኣትሒዞም ውሽጢ ውሽጢ ገጥቐም ከመዝሰርሕ ገይርም ከመድላዮም ዝመዝመዙሉ ኣገባብ ኢዩ። ኦቲ በዚ ተገኪልዎ ዘረኸበዎ ጥቕሚ ከኣ ናይ ኢኮኖሚ ረብሓን ገረብሓን መምህራን ደማ ወተሃደራዊ ስትፈተኒን ኢዩ። ገናይ ድሕረት ሃገራት ዓለም ናይ ተፈጥሮ ሃብቲ ብመዝገብ ነገናይ ደብታት ህዝብታት ጉልበት ብመዝገብ ነገናይ ገዛኦ ይከሰዱ ኢኮኖሚያዊ ኸኸዝተ ዓይልድልዎ። በዚ መዝገባት ዘደማ ሃጻይውያን ናይ መላኦ ጥቶንን መዝገብን ህዝቢ ዓለም ጽላኡት ኢዩ።

ዲሕሪ መፈጸምታ ስልኣይ ውገኡ ፀላም ህዝቢ ኢርትፊ ነጽናት ብዘኸ መስ ተገተባቐሰ ናይ ኣመሪካ ሃጻይነት ገናይ ኢርትፊ ተፈጥሮ ሃብትን ጉልበትን ህዝብን ገመዝገመዝን ኣብ ከባቢ ተይሕ ባሕሪ ዘርከብ ረብሓኡ ገሽጽኦን ኢሉ ኢርትፊ መስቲ ብተላሉ ከመድላዮ ኪዘውር ዘኸኸል ድር በቲ ገዛ'ቲ ኣብ ኸኸቲ ሓይሮ መገ

ዘኸቲ ሃጻይነት ኣትዮ ዝነበረ ናይ ኢትዮጵያ መሰፍናዊ መንግስቲ ብናይ ፈደራሽን መልከዕ ከመከትቑረን ገበረ። በዚ ረቲቕ ተገኪልዎ ከኣ ሃገርና ኣብ ኸኸቲ ናይ ኢትዮጵያ መገዛእትን ናይ ኣመሪካ መዝገብ ወዲቑ ብድርብ ሓይሉ ትገራዕገ ትገዛእን ትመዝገን ኣለ። ኢርትፊ በተጥመዝኣ ለኣብ ከባቢ ተይሕ ባሕርን መሰረቕ ኣፍሪታን መርከብ / መዝኡ ስትፈተኒ ስለዘለዮ ኣመሪካውያን ናይ ውትህድርናን ናይ ስላላ መርበቦምን መደቦር ገይርዎ። ኦዚ ሽኢ ኣብ ኢርትፊ ከነ ኣብ ከባቢኡ ዘሉዮ ሃገራት ገዛለዓለ ሰውሬዊ ሓይሉ ገመቕገጸል ተደባረ ዘሉ ሓይሉ ኢዩ። ስለዚ ተዓመይቲ ጽላኡትና ኦቲ ብዘይ ናታ ሓዘውዮ መሰፍናዊት ኢትዮጵያ ኣብ ኸኸቲ ከተከትወና ወይ ደማ ነቲ ኣገጽርና ኦትገብር ዘላ ውገኡ ባልስቲ ከትቐጽሉ ዘይትኸኸል መሬሒት ናይ ዓለም ሃጻይነት ዘኸኸት መንግስቲ ኣሜሪካ ኢዩ።

ሃጻይውያን መከገቲ ኢኮኖሚያዊ ጥቕም ከይገድሎም ኣብ ድሕረት ሃገራት ናይ ኢኮኖሚ መዕባለ ከርከብ ኣይደልዮን ኢዮም። ኦዚ ሽኢ ገመዕባለ ሓይልታት ጥክቶትን ኣብ ኸኸቲ መተጽጻርኦም ኣክትዮም ዳረጃም ይኸዝዎ ማለት ኢዩ። ከብዚ ገመዳኦን ፈገገመርመር ዝበለ ከኣ ብገረርሑ ሓይሎም ይኸዝዎ። ጥቶን ህዝቢ ኩሉ ጥቶን ከይት ስለዝረኸበ ብዘይ ብተኸሓዱ ተለዓላሉ ጥቶንቲ ብሓይሉ ገመድባዮ ዘይቀህመ ናይ ሰውሬ ሓይሮ ይኣገዱ። ኦዚ መገቐስታ ስለዚ ገሃጻይውያን ናይ ህይወት ወይ ጥቶን ስለዝኾነ ጥቕም መም ገመዳላው ሓይሎም ብዘፍተደሎም ተጻጢሮም ከቐህመዎ ይፍኹት። ኦዚ ናይዘመ ተጻጦት ጽላኡትና መባይ ዘከገርዱን ከገቐረቡን ገዲታና ኢዩ።

መንግስቲ ኢትዮጵያ ከብ ኩራርኩ ሃጻይነት ኦቲ ተዓመይቲ ጽላኡትና ኢዩ። ገዛኦቲ ኢትዮጵያ ከብቲ ሃጻይውያን ዘመዝመዝዎ / ከብ ኢርትፊ ከነ ከብ ኢትዮጵያ / ኸኸቡ ስለ ዘቐጽሉ ከመድላዮት ወይ መሰርሖታት ከይናም ብመላኦ ልቦም ዓገልገልዎ። መንግስቲ ኢትዮጵያ መስ መላኦ መሰርሖ ኣብ ኸኸቲ ሰልጣን ሃጻይነት ስለዘኾነ ነቲ ብሃጻይውያን ዝተኣልወገ ዝተመደበን ነገራት ኣብ ገብሪ ገመዳል። ነቲ ብሃጻይውያን ዘመደበን ዘመደባ ዘኸራሪን ዘኸገዘን ወተሃደራት ከነ ሞቕታት ልኪኡ ኣብ ልዕሊ ኢርትፊውያን ገሕሰዩ ዘይብሉ ገፍላ ይፍጽም ኣሉ።

ፈበታዊ መንግስቲ ኢትዮጵያ ገህዝብና መቐጥታን መሕፈንን ገደቲ ኣገስትዮና መንግስብን ጥሪትና መርባብን ሃብቲ ህዝብና መረፍን ዘፈኸትናን ዓድተትናን መሕፈርን ገጽሃት ኣኸፍትና ኣብ ፈቐዶ ቤት ጥክሳርቲ መስቐይን መጻልታዊ ስፈሐ ኢዩ። ልከዕ ከኣ ከመቲ ደቡን ኣገረን ዝተሓመዘሰ ሰብ ከገተባቐሰ ዘይከኸል ነዚ ገሃጻይነት ኢዩ። ኣገርን ከይናተ ዘላ መንግስቲ ኢትዮጵያ ሓይሎምና ገሃጻይውያን ኣፍገጣኦም ኣኩራፍና ኦቲ ተፈገፍ ዘሉ ናይ ኢኮኖሚ ፖለቲካን ባህልን መላኦ መሰላት ከገ/ከብ ኢዩ።

ከብ ናይ አወሪካ ሃገሪት ተገላ ከታ ዝሓየለት ኩርቡር
ክሰራሕል ኢያ፡፡ ጽዮና ዊት ክሰራሕል ከም ወሰርሑት ሃገሪት
ኣወሪካ ከይና ጥሪይ ዘይከነሰ ወሰኣ ብወጽጋዕ ኣብ ናይ ኢርት
ሬን ናይ ክልሶት ሃገራትን ወዘግዛን ናይ ዓለም ሰላም ወገኹ
ወጪን ሃቢ ተፈ ኣለዮ፡፡ ክሰራሕል ከብ ኢርትፈ ክትረክቦ ኢ
ኮናዎያውን ወተሃይራውን ረብሓ ውሑድ ሰለዘይከነ፡ ኣብ ኢርትፈ
ናይ ሰውራ ባርዕ ወሰተወለዕ፡ ነዚ ባርዕ ዘታው ዳረ በውራ
ዘታው ወተሃይራት ከግገደስን ናይ ጸጥታ ሰራሕተኛታትን ብወዕላ
ወገ ወወራሕን ከባብ ሓጺ ወዘሕ ትታለሰ ኣለ፡፡ ሰለዚ ጽዮና ዊት
ክሰራሕል ብዘይ ውልውል ጸላኢትና ኢያ፡፡

ኣብ ውሽጢ ሃገርና ውሕዳት ከይዓት ኢርትፈውያን ሃገርዎን
ህዝቦን ብወሽቂ ወሰ ወገነሰት ኢትዮጵያ ሓቢርዎ ንኢርትፈ
ኣብ ትሕቲ ገዝኣት ኢትዮጵያ-ከም ክትወድቅ ዝገበርዎ ኣለው፡፡
ገና ወገ ሕጂ ንሰውራና ኣብ ተጻዓይ ደረጃ ተሰሪዖም ይታወቃ
ኣለው፡፡ ክቲ ከምዚ ዝኾነሉ ወገንያት ከኣ ጥቑም ወሰ ባዕዳ
ዊ ገዛኢ ዝተኣባቦረ ሰለዝኾነ ኢዮ፡፡ ገለ ከባዝኣቶም ንጉልበት
ኸታሉን ገፍረ ጸዕሪ ገባርን ኣናወጸዮ ዝነበረ ኢዮ፡፡ ኣቶም
ዚተረፉ ከኣ ብወሰላት ህዝቢ ኢርትፈ ኣናወጸዮ ኣብ ልዕሊ ደባ
ህዝባና ተወዳሕዎ በይቤይ ኣናበሉ ዝነበረ ወገናት ኢዮ፡፡ ነ
ዚኣቶም ሰውራ ወጽብርዎ ይኾዕ ተሓም ሰለዘሉ ወሰ ባዕዳውያን ጸ
ላኦትና ሓቢርዎ ከባብ ወወረባ ኪዋገኩና ኢዮ፡፡ ባዕዳዊ ጸላኢ
ዘወድተላ ወጻላቲ ከኣ ሓወድደቡ ወጻላቶም ከትከውን ኢያ፡፡

ኣቶም ወክላት ዕለታዊ ወገኖም ከባሉ ተታለሞ ዝነበረ ከም
ከግገደስ፡ ፖሊስ፡ ነጭ ለባቢ... ወ.ዘ.ተ. ዝኣወሰሉ ሰባት
ንገ ወሰረቱ ከብቲ ጥቶን ወገን ሰለዝኾነ ንገዛሉ ደኣ ኢዮም
ዝፀገቅሩና ከምበር ንሓዊሩስ ኣረጓኢካን ኣገጃጃካን ወሰ ወገናዎ
ብወሕባር ኣገጸር ባዕዳዊ ጸላኢኦምን ገዛኢኦምን ወዘግዛኦምን
ከሰለፉ ዚኸክሉ ኢዮም፡፡

ኣዲሓርሓርቲ ኢርትፈውያን ቅኑዓት ተወሲሞ ኣብ ገደላ ተ
ጸዋቢርዎ ብሰም ገደላ ኣናወጸዮ ንገደላ ከምዘይሰኹም ሰለዝገብ
ርዳ ጸላኦትና ኢዮም፡፡ ኣዚኣቶም ብገጽሃት ተገደልትን ህዝብን
ኣና ተላገጹን ኣና ተለሉን ንናብራኩም ዝሰርሑን ጥሪት ዘጥርዩን

ገሓላሉ ኢዮም፡፡ ወሽብቦም ንክይተርፍዎ ደግ ንሰውራ ንዲሕሪት
ይቱትያ ኣለው፡፡ ዝጥቀሱ ፖሊቲካ ደግ ናይ ዓለት ወገን ሃይ
ጻናት... ወ.ዘ.ተ. ፍልልይ ኢዮ፡፡ ከምዚ ብምገባር ንገን
ባር ሓርነት ህዝቢ ኢርትፈ ከፋሪሎም፡፡ ተገዳላይ ኣብ ከገፋ
ንጸላኢ ዘወቅዕ ናይ ሓዲሕድ ውገኡ ኣልጻሎም ንገሕዲሕድ ከም
ዝፍለሰ ገይርዎ ኣለው፡፡ በዚ ወሽገያት ዘ ሽኢ ንባቶም ጸላኦ
ትን ጸረ ሰውራን ህዝቢ ኢርትፈ ኢዮም፡፡

ለ. ፈተውትና፡- ሰውራ ንናይ ወገዝኦቲ ብሉይ ሰርዓት ወ
ገፋ ንናይ ወዝወዝቲ ደርቢ ሓይላ ከብ-ሱሩ በርተቶ ሕ/ሰባዊ
ወቅይያሪ ንወወጽኦ ዘገበር ታላሲ ከብ ኮነ፡ ክቲ ኣብ ትሕቲ
ወገዝኦትን ወዘግዛ ኦ/ሓላውያንን ዝሓቑ ዘሉ ውጽዕ ሓፋሽ ህዝ
ቢ-ኩሎም ፈተውትና ኢዮም፡፡ ወክላት ከኣ ሰውራ ከብቶም በቲ
ህሉው ኢኮናዊያዊ ትሕዝቶ ዝወደናን ፖሊቲካዊ ሰርዓትን ብዘይ
ወሰራሕን ብዘይ ወርጽን ዚነበረ ዘለው ወጽዕቲ ሰልጣን ኣሕፃፖ
ነቶም ብኣገገደዓኦም ዚነበረ ደርብታት ሰለዘወርሰ ኢዮ፡፡ ኣዘ
ዎ ደርብታት-ኣዘኣቶም ከኣ ደርቢ በታሉን ደርቢ ገባርን ኢዮም፡፡
ጥቶናት ገባርን በታሉን ኣቶም ዘበዝሙን ዘተወጽዑን ሮሂጾም
ፋሕቲርዎን ብቑገዕና ደኣዎበር ብጉልበት ሰብ ወገባር ዘይፈልጡ
ገጽሃትን ፋራጽትን ከፍላ ህዝቢ ኢዮም፡፡ በሕዚ ብዘይ ዕረፍቲ
ወረት ፋሕቲርዎ ዝበላዕ ወገቢ ዘፍርዩን ኣዎኒ ሰቢርዎ ዕገወይቲ
ፋራጾም ዘዕቶብ ገዛ ዘሰርሑ፡ ኣብዮ ኢገጽሰትፈታትን ፋብሪካታ
ትን ከርተት ኣናበሉ ኣቑሑ ብወሰራሕ ዘባርከቱ ኣቶም ከብ ጥጂ
ትን ዕርታንን ሕጻዎን ደገቶርናን ከዓምላሎ ብሕሱም ደብነት ተ
ፋራጂዎም ከፍፋሕ ናብራ ዘሕልፉ፡፡ ሰለዚ ሰውራ ነዚኣቶም ራህ
ዩን በላዎን ሰልጣኒን ጥዕናን-ሰለዘገናጽፍዎ ዓይኖም ከይሓሰዩ
ሓገፋይ ኢሎም ይቐበልያ፡፡ በዚ ወሽገያት ኣዚ ከኣ ኢዮ በታ
ሉን ሓረስተትን ብተፈጥረኦም ጻዕከን ሰውራ ኢዮም ዘበሃል፡፡
ሰውራና ወታን-ከዕወት ሓይሉ ኣብ ሮሂጾ በላዕ ከምሰርተ ኣለያ
ጻለት ኢዮ፡፡

ምሁራት ሰውራውያን ከኣ ብናይ ገዝኦቲ ደርቢ ናብራ ወብል
ጭላጭ ከይተታለሉ ብዘረኽቡ ናይ ትምህርቲ ዕድል ተጠጂዎም ከ
ይተታለሉ ብዘረኽቡ ናይ ትምህርቲ ዕድል ገዛሉ ኩነት ብገጠኡ
ተረጓኦም ዝገባኦ ትርጉም ብምሃብ ንዕገወት ወገዝኦትን ወዘግዛኦን
ብዘይ ወጥርጣር ኣብ ጉድኒ በታሉን ሓረስተትን ሰለዚሰለፉ ናይ

9ላማደ ሃጸይነት ወስኑ አባል ሃላፊ ዘለው መደብር ሰርተ
 መገንባታችን ማህበራችን ገላ በባችን ብወክሉ ሰርተ ከም ሲባሉ
 መጠን አብ ሲባሉ ተጠማሪ አገጽር አባል ሃላፊ ዘሉ ገሰጋሲ በውሬ
 ዘዕጠቕ ኢዩ፡፡ ከኩም አገጽር ሃላማደ ሃጸይነትን በዕዳዊ መገ
 ዘክነትን መዝግዘን ዚተፃፃቱ ገሰገሰት መገንባታችን ሰልፍታትን
 በውሬውያን በባችን ከምኩውን ወሉኣት ጭፍት ህዝብታት ሃላፊ
 ከኣ ከም ሲባሉ መጠን አብ ሲባሉ በይኖም ገናይ መደብር ሰርተ ሲባሉ
 ዚቃወሙ ኢዩ፡፡ እዞም ከልተ ተጸርጎት ጉጭላታት ጸረ በውሬዊ
 አህጉሬዊ ሲባሉ በውሬዊ አህጉሬዊ ሲባሉ ይበሃሉ፡፡ በውሬዊ
 ህዝቢ ኤርትራ ሲባሉ ከብተ በውሬዊ አህጉሬዊ ሲባሉ ኢዩ፡፡ ፃወት
 ናይ ዘሉ ሲባሉ ዘሉ ፃወት በውሬ ኤርትራ ፃወት በውሬ ኤርትራ ከኣ
 ፃወት በውሬዊ አህጉሬዊ ሲባሉ ኢዩ፡፡ እዞም ከኣርከስ ከኩም ገሃ
 ጉሬዊ ናጽነትን ዝገደሉ ዘለው ጭፍት ህዝብታት ሃላፊ፡፡ ከኩም
 አባል ዝማዕበባ ርላማውያን ሃገሬት ደብነት ገምትካል ዚቃላሉ
 ዘለው ብቃሉ ኣተገፃፃትን ረጅብን ብደባዊ መገንገዲ ዝመሳይረ መገ
 ገንባታችን ካልባት ጭፍትን ዝኾኑ ህዝብታትን ፈተኑናን ይገፍት
 ናን ኢዩ፡፡

በሐዲ ኦሎም ወብ ሃጻይነት በመከሰብር መክፈት ጥቅምም
ንገልጽት በመቋቋም ዘነበረ ኩሎም ማለት መገንባት ኢትዮጵያ ሃ
ጻይነት፡ ጽዮንነት፡ እድሜርሳርቲ ኢርትሬውያንን አብ ገደሉ ዘ
ለው ጸረ በውሬውያንን ካልባን አብ መለክ ሃለም ዘነበረ እድሜ
ርሳርቲን ጸላሳን ኢሎም፡፡ በኃሉን ሰረበትን ሃጻይ—ሐም ብ
ውሬ ከባት አገከለው፡ በውሬውያን ሙሉን፡ ንኢሸተ ተቋምን ተ
መሃርን መሃሀሪን አብ አብያተ ጽሕፈት ዚርከቡ በፊት ትፍታትን
ከምኡ፡ ወገ ኦት መክፈት ኅናጽነት ኢርትሬ ኪጻዕር ዚደሉ ሃገሪ
ደ ብርጅዋዚ ከይተረፈ ናይ በውሬ በሃብትን ይገፍትን ፈተውትን
ኢሎም፡፡ ካብ ህገወጥ ወጻኢ ደማ ኦተም አብ መለክ ሃለም ዘነ
በረ ጥቀናትን ገምገማ ዘብ በብብ ዚቃው መገንታትን ማሕበ
ሬትን በውሬውያን በባትን ኪሎም ፈተውትና ኢሎም፡፡

ሀ. ስለመንገድ ብዕቁቂ ብረት ንገደል ኣሉና፡

ኣብ ዚኸን ይኹን ቦታን ገዛን ፖሊቲካዊ ሰልጣን ዚኹም ሓይሊ መስ ዚህሉ ፕራሕ ኢዩ፡ "ጸጉሪ ንመንግስቲ ተጽገኅ" ዚባል ጥንታዊ መሰላ ዚኸን ይኹን መንግስቲ ንዊገታ ወይ ደሊት ኦቲ ገዛኢ ደርቢ ኣብ ገብሪ ከውዕል-ሓይሊ ብመዝገብ ከመ ዚኸን ኣብራህ ዓረዳኒ፡፡ ብግልጽ በኸን ደዓ ዚኸን ሰልጣን ዘሉ ደርቢ ወይ ባዕዳዊ ገዛኢ ብሰላሳ ንቦታን ዘገደሉ ገዛ ተፈኢዩ ኣይፈልገኝ፡፡ ንዴሕሪ ሕፂ'ኺ ወን ኣይከመጽኡን ኢዩ፡፡

ታሪኽ ኢርቱራል መስክ እንደሚገኝ ሁሉ ገንገርና ከጭንጥ ከ
ገዝነ ምዕራብ ዘንግ ገዢ ብላጣላዊ አይደለም ይህን ተብሎ፡፡ ገ
አባነት ተሰጥቶ ሸሐው አቶሞ ሚኒስትርን ናይ ገዢ ከባ
ያን እንተተለሰነ፡ ቀጠሎ ተራክ ያደራገጥ አጽዋር ውሽክ ዝሓከ
በደቂት ሰዓታት፡፡

መገንከቱ ጥልባገ ከሂት አገከሱ ገብዘሐቅ ተቋወሞኮም ዘር
አቶ ጃንት ኢርትራውያን ገገሊኮም አብ ጥውፊ ውሽ ይወሰሱ ን
ገሊኮም አብ ናቦራ ሓይራ ገመገዛት ከመዘረልላ ገላሽ ኢኖ፡፡
ከምኡውን ንኢርትራ ወደራ አብ ዘገዝኦን ገዛ፡ ንህዝቢ ዚረቀስ
ሕይሊ አበላረ ይኸመበር ብዘይበሉት አት ኣይገዝኦን፡፡

ከመኩረግ መገንባት ሃይለስላሰ አብ ኤርትራ ከኢት ኦገስት ፲፱፻፲፱ ዓ.ም. ገብተው ገዛቸውን ብብረት ከመዘግጠም ዘይሰጡት ኢዩ። ን ኣብነት ኦቲ ፎገና ኤርትራዊ ግብይታዊ ኮቪል ብኮራፕሽን ናይቲ ገዳማ መገንባት ከመዘግጠም ሰጠው ከርሰዓ ኣይከኣልን። ንኣቲ ወልደአብ ወልደሚካኤል ኦሚክሮ "ኤርትራ ንኤርትራ ውደን" ከመኩረግ ኣብ ማሕበር "ኤርትራ ንኤርትራ ተገዳሉ ስለዘርኣዩ ጸላሊ ብጥይትን ብብሙብን ይሃድኖም ከመዘነ በረ ታሪኽ ዘመስከር ኢዩ። መገንባት ሃይለስላሰ ብሰጸላ ሃጻ ውደንን ውሉዓን ከይገዓት ተበላጽቲ ደቂ ሃገርን ተደጊፍ ኣብ ኤርትራ ሙስካ ተወ ገዛኣት ንመጻኖ ስሸሸት ብኣመሪካ ዚተገባዕ ወተሃደራት ኣብ ሙስካ ኤርትራ ዘርኣ።

ህዝቢ ኢርትራ ገመገዛኦቹ ሃይለስላሰ ብፓህዲ ኪነጽጉ ዎስ

ጀመረ እዚ ኣብ ኢርትራ ዘሰፈሮ ሓይሊ ውገኣን ፖሊስን በብገዛኡ ብሓይሊ ብረት ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ኢርትራ ንፍቂ ኣኖፈጸ። ጸንሑ፡፡ ሸሕቢ ካብቲ ተጽፈ ኮፈሮ ወተሃደራት ሓይሊ ኢትዮጵያ ተጽፈ ህዝቢ ኢርትራ ኣዘዩ ዝበዘሰን ፋሬኦነት ጸብላል ዘበልን ኣገተ ሾነ ህዝቢ ኢርትራ ብብረት ንዝቐዘፍ ዘሉ ጸላሊ በጥፊሕ ኢቶ ወይ በበትሬ ከታላቦ ከተ ኣይከክልን ኢዩ፡፡

ኣብ ኢርትራ ንመገዛኡ ኢትዮጵያ ዚቃወም ብዘሕ ፍሕሕታ ተገደረ ኢዩ፡፡ ናይ 1956 ዓ.ም.5ፈ. ናይ ተመሃር ተቐውም ብሓይሊ ፖሊስ ተወጅዎ ብዘሓት ተላሰረን ተገርፋ፡፡ በዓቢኡ ደግ በ1958 ዓ.ም.ፈ. ግሕበር በፊሕ ተኖተት ኢርትራ ብበላግዒ መገገዒ ንመገንብቲ ሃይለስላሴ ተቐውሞኑ ሞስ ኣርኮዩ ኣብ ኣሰ መሬን ምጽዋዕን በግገዳን ሸመገተን በባት ብጥይት ተቐዘፋ፡፡

እዚ ተመኩር'ዚ ናይ ሓይሊ መሰረታዊ ሓይል ወሰከር ኢዩ፡፡ ኣቲ ንመገዛኡ ኢትዮጵያ ኣብ ኢርትራ ደው ኣበልጸ ዘው ኣቲ ሰፈዊት ኢትዮጵያ ዓጢቑ ዘሉ ሓይሊ ብረት ኢዩ፡፡ ብረት ንዝ ሓዘ ጸላሊና ኣገታወሙ ሓይሊ መገገዒ ጥፊሕ ኢዩ፡፡ ንሱ ሽኣ ብሓይሊ ብረት ምስመሸሹ ኢዩ፡፡ ነዚ ብመዕዛብ ከኣ ኢዩም ጀጋ ት ሃገሬውያን ነዚ ቅኑስ ሕልጺ'ዚ ዘሓዙ፡፡ ኮልና ከኣ ኣብ'ዚ መሰረታዊ ሓይል ኣትኪልና ብዕጥቲ ብረት ንመከት ኣሉና፡፡

ለ. ዓወትና ሰለጣታይ ናይ ገደገ ይኸውን፡፡

ዓወት በውሬና ናይ ገደገ ዝቦነሉ ተገዒ ምክንያት ንናይ ሓይሊ ህዝቢ ረብሓ ዘሕሉን ንዕኡ /ሓይሊ ህዝቢ/ ኣገታዊ ኣ ዕጢቑን ዘሰቅጥን ሰለጣብን ኢዩ፡፡ ገባርን በታሉን በውሬውያን ምሁራትን ኢርትራ ተገዒ ተሰታቲቲ ናይ ህዝባዊ ገደልና ኮይኖም ንረብሞ፡፡ ከምኡ'ውን ንኡስ ብርጅቶ ኢርትራውያን ኣብ ንሕቲ መገዛኡ ኢትዮጵያን ሃጻይነትን ጽቕጣት ሰለዘቦኑ ናይ ገደልና ደገፍቲ ኢዩም፡፡ ሃገሬውያን ብርጅቶ ኣውን ደገፍቲ ሃገሬዊ ደ ምክራቢያዊ ስሙር ዘቦኑ ዘቦኑ ኢዩም፡፡ ምክንያቱ ከኣ ወጽኢት ዓወት ገደልና ንጥቕጺ ሓባር ብኣውሬኡ ከኣ ንረብሓ ኣቲ ርሃጸ በላዕ ህዝብና ዘሕሉን ንናብሬኡ ዘግዕብልን ሰለ ዝቦነ ኢዩ፡፡ ገባርን በታሉን ኣቶም ኣዘዩም ዘበዝሙ ደቂ ኢርትራ ሰለዘቦኑ /ልዕሊ 95 ሺ/ ንሰቶም ዘደገፍዎ ሓይሊ ናይ ገደገ ይዕወት፡፡

ተጻጢቑ ንዝቃወምዎ ጸቕጢ ከኣ ፈሽ ፈሽ ኣበሎም ይሰዕርዎ፡፡ ሓይሊ ህዝብና ብርቱዕ ሓይሊ ሰለዘለጸ ኣብ ተገደሎኑ ናይ ዓወት ተላቐር ኪገባር ከምዘከከል ንኣዎን፡፡ ሰለዚ ከኣ ኢዩ ዓወት ግለት ዓወት ገደልና ናይ ገደገ ይኸውን፡፡

ኢትዮጵያ ንሃገርና ወሬ ኣትገዝኣ ዘላ ብሓይሊ በነቨ ኣቲ ነዚ መገዛኡ ቃዊ ስፍላ ህዝብና ኣጸበተ ሰለዘይ ተወደበ ኢ ዩ፡፡ ኣቶም ንመገዛኡ ኢትዮጵያ ኣዘዩም ዘርድኡን ፍቕሪ ና ጽነት ኢርትራ ዘለጸጸን ደቂ ኢርትራ ብመሉኦም ኣብ በረኻ ይ ሹን ኣብ ከተማ ኣብ ንሕቲ ሓይሊ ጽላል ሓይሊ ውደብ ኣይተጠርነፋ፡፡ ናይ ህዝብና /በቋራትና/ ብሓይሊ ምጥርናፍ ገደና ናጽነት ምረጋጽ ኢዩ፡፡ በቲ ሓይሊ በነቨ ደግ መብዛ ትኡ ህዝብና ኣቲ ናጽነት ከጓጸፍ ዘከከል መትከልን ጫላን ሰለዘይ ተረድኦ ኢዩ፡፡

እምበኣርከስ መጀመርታ ነቲ ንኡስ ኣብ ሰልፊ ንኢባተፍ ዘተቐረበን ስፍላ ህዝብና ብመሉኡ ከገውደበ ምስኡ ኣትሓሓዝና ደግ ነቲ ብዘይ ፍላጥ ዚነበር ዘሉ ጥቶንን ምዝመዝን ስፍላ ህዝብና ብፖሊቲካ ከነገቅብን ከነብሰሉን ኣሉና፡፡ ህዝቢ ንዕላ ግን መተከላትን ናይ ሰውሬና ከርድኦ ዩደሊ፡፡ ኣና ተረድኦ ብዝ ሽደ መጠን ደግ ደጋሬ በውሬና ኣናብዝሕ ይኸይድ፡፡ ወተሃደራዊ ሓይሊ በውሬና ሽኣ ካብ ዕለት ናብ ዕለት ይደገፍዕ፡፡ እዚ ከ ንገባር ከሉና ሽኣ ኣቲ ናብ ሓይሊ ኢትዮጵያ ዘዘዩ ዘርከብ ጫ ዘገ ናባና ይዝመብል፡፡ ኣታ ደረጃ ኣቲኣ ምስበጽሒና ናብ ናይ ዓወት ምቕልታል መደረሽ በጽሕና ግለት ኢዩ፡፡

ንሰልፍና ህዝቢ ኣገተዘይ ተሓደሰጸ ንገ ሓይሊ ብረት ንበይኑ ዓወት ከምጽኣልና ኣይከክልን፡፡ ዓወት በውሬና ኣብ ናይ ህዝብና ተሰታቲቲ ኢትዮጵያን ዘተመሰረተ ኢዩ፡፡ ንተሰታቲቲ ንገ ንቐጣቱ ይቐጽሙ፡፡ እምበኣርከስ እዚ ካብ ከነ ፖሊቲካዊ ምገታሕ ኣቲ ተጻዕነት ዚ ወሃቦ በውሬዊ ዕዮ ሰልፍና ኢዩ፡፡ መገዛኡ ኢትዮጵያ ኣብ ናይ ህዝብና ምደገፍርን ምድቃንን ዘተመሰረተ ሰለዘቦኑ ንረብሓ ውሑ 9ት ዘነውን ምድቃንን ብሓይሊ ተሰሉ ይከዩዎ ኣሉ፡፡ ህዝቢ ነዚ ነገር'ዚ ምስ ተረድኦ ብመሉኡ ከዕገቐፍን ኪቃወምን ይጅመር፡፡ ኣብ መዓኣታ ደግ ተጻጢቑ ዩፍርቦ፡፡ ብሽመዚ ኣገባብ ከኣ ኣ ንሆ ሕጂ ህዝቢ ኢርትራ ነቲ ዓገዒ ሕጅ መገዛኡ ኢትዮጵያ ዚ ሾነ በፊዊት ኣብ ዓውዒ ውገኣ ሕጅኡ ሓይሊ ናጽነት ኪጓጸፍ ዕጥተ ካብ ዕለት ናብ ዕለት ዩበርቶዕ ኣሉ፡፡

ሀዘባዊ ገደላ ናብ ዓወት ከባድ ሕይወት ለመታየት ከወሰዱ ዘሽከሉ በረታዊ ተጋደሉ ኢዩ። ገደልና ከኣ ተገዲ አመነቱ ኣብ ሀዘቢ ኣገቢሩ በውሑድ ሰብ ሸጧሩ ሀዘቢ ኣናሰዓባገ ኣናተረጵኦገ ብዘሆነ መገን ከብ ትሕት ሕይወላ ናብ ብርቶ ሕይወላ ናብ ዓወትን ኣናሰገጦ ዘሽይድ ዘሉ ኢዩ። ሀዘባዊ ሕይወታት ከብ ዘመሰረት ዘገበር ወዕባላገ ዚተኸተሉ ቅኑዕ ትልዎገ ዚረኽቦ ሀዘባዊ ተቐባልነትን ደግ ሕሰ ናጽነት ሀዘቢ ኢርትፈ ምዚት የመስከር።

ብኣገዳሩ መገንሰት ኢትዮጵያ ምስ ሀዘቢ ርክብ ዘይበሉ ገጥሞ ገዛኡት ኢትዮጵያን ሃጻይነትን ዚቐጥሉ ኢዮ። ኣዚ መገን ሰት'ዚ ብዓለማዊ ምዕብርባርገ ሃጻይነትን ተግባራዊ ገህዝቢ ኢትዮጵያ ወተትን ገህዝቢ ኢርትፈ ወራርገ ገዛኡን ይኹን ገሰጋሲ ሕይወላ ይታወቃ። ኣመነቱ ኣብ ሀዘቢ ዘይኮነሰ ኣብ ብረት ሰላ ዝኾነ ከኣ ወፃኒ ኢዩ።

ጭታን ሀዘቢ ኢትዮጵያ ነዚ ኩነታት'ዚ ከጥፍኦ ከም ዘዕመቐ ዘይሰሓት'ኢዩ። ከምዚ ዘህመሰላ ናይ ሀዘቢ ፍሕሕታ ኣብ ውሽጢ ኢትዮጵያ ምልዓሉ ከኣ ገዓወትናገ ገዓወት ሀዘቢ ኢትዮጵያን ዓፋጥናገ። ከምኡ'ውን ኣብ ምሉእ ዓለም ዘሉ ሀዘባዊ ገደልታት ገዓለማዊ ሃጻይነት የለሕልሕገ የድክዎገ ኣሉ። ኣብ ርክሲኡ ደግ ናይ ሃጻይነት ሃገራት ብታሉ ኣብ ርክሲኡ ከብ ዘዕመቐ ምዘማዘ ሕፈ ገመዳኦ ተቐውሞኦ ኣናበርቶ ይኸቶ ኣሉው ኣዚኦ ተም ምስ ገደልታት ብታሉን ሀዘቢ ባልባይ ዓለቡን ደባውን ሃገራትን ተኣሰሰርም ብዝገብርዎ ታልሲ ደግ ሃጻይነት ኣብ መዓ ኦታኡ ረግዕሞ ከም ዚበል ኣይገብሩን።

ቅገዓና ዘይብሉ ሕይወላ ቮሕፊ ብርቶ ኣገተኾነ ኣገዳር ሕደ ዕመቐ ሀዘቢ ገጠፍ ብኣዝዮ ዘሕፍርገ ዘሰከሕክሕገ ኣወፃደኛ ከም ዚበዓር ናይቶ ሕባኛታት ደቂ ቪዩትኖም ኣብ ልዕሊ ሕይወላ ሃጻይነት ኣሚሪካ ዚፈጽም ናይ ዓፄት ታሪኽ ሕደ ምስከር ኢዩ። ኣዚ ሀዘባዊ ሕይወታት ኣብ ልዕሊ ኢትዮጵያ ኣናተፃወተት ኣትውርዳላ ዘላ ምስልካይገ ረዕዲገ ገዝኦ ርክሉ ካልኦ ምስከር ኢዩ።

ኣዚ ተመሰሪተ ኣናደልደላ ዘሽይድ ዘሉ ሕይወት በሬት ገኢ ትዮጵያ ምስ ዘወቐዓ ኣብ ከብት በ1974 ዘወረደ ቅልውላው ዚገደደ ኩነታት ከወደኛ ይኸክል። ወተሃደራዊ ስዕረት ኣብ ሚዓ

ኢኮኖሚያዊ ከባድ ኣብ ውሽጢ ፖለቲካዊ ዝኸትዎና ኣብ ውሽጥገ ወጽኦገ ኣውራድና ከገሕመሽኽ ከም ኣገኸኦል ኣየመረጥርገ። ኣዚ ዓወት'ዚ ገን ብቐላል ዘይኮነሰ ናይ ነጂስ በውራዊ ኣዮገ ሰገ በለታዊ ጸዕሪ የልልዮ። ኣብ'ዚ ነጂስ በውራዊ ገዕዝ'ዚ ሕይወት ኣናደለብ ከሽይድ ከሉ ሕይወላ ጸላኢ ደግ ከባብ ኣብ መዓ ኦታ ዚተኸ ኣናላሕላሕ ይኸይድ።

ሐ. ኣደላይነት በውራዊ ሰነ ስርዓት:

በውራዊ ሰነ ስርዓት /ዲሲፕሊን/ ኣብቲ በውራ ዘርከብ ሕገ ምስኡ ከህልዎና ዚገባኦ ዝመደባገ ዘገልጽ ኢዩ። ኣብ ዚኾነ ይኹን በሰፊ ነቲ በውራዊ ሰነዊት ዘጥርገኖ ሰነ ስርዓት ከሠሉ ናይ ገደን ኢዩ ሰነ ስርዓት ዘይብሉ በውራ ኣብ መገን ኣባላቱ ፋላልነት ስለዘገነሰ ኣቲ በውራ ፋሕብትን ኣትዮገ ናብ ዓወት ከባድ ኣይከክልገ ኢዩ። ኣመባኣርከሰ ዚኾነ ይኹን ተገዳላይ ሀዘባዊ ሕይወታት ብፍርሒ ዘይኮነሰ ገብኡ ብመዝካዩ ኩሉ ጊዜ ብበውራዊ ሰነ ስርዓት ተቐይሩ ከሽይድ ይገባኦ።

ፋላልነት ኣቲ ከብ በውራ ከጠፍኦ ዘገባኦ ዓቢ ሕግም ኢዩ። ብውሽጣዊ ሕገ ከይተቐየደካ ብደገታኽ ተመራሕገ ታሕ ዚበለካ ምገባርገ ምዘፈብን ኣዝዮ ጸረ በውራዊ ዝኾነ ተገባር ኢዩ። ምስ ሀዘቢ ኣብ ኣገገብር ርክብ ኩሉ ገዚ በቲ መትከልና ዚቐልም ሰነ ስርዓት ከገሕበር ይገባኦ። ከመቲ ውሽጣዊ ሕገታትና ብዘይ ምኽታል ኣብ ውሽጢ በልፍና ዘይመቐዓም ኣገውርድ ነቲ ብረህ ምስ ሀዘቢ ዚኣበረና ቅኑዕ ኣገባብ ብዘይ ምኽታልና ደግ ገዓወትና ብዓቢኡ ገዕገቐና። ውሽጣዊ ሕገታትና ከገክተል ምስ ሀዘብና በላዝቦ ክገመላለስ ገዲታና ኢዩ። ኣብ ናይ ሕይወት ርክብና ከኣ ሕቅገ ትሕትናገ ምክብባርገ ምዘውታር ይገባኦና። በውራዊ ሰነ ስርዓት ማለት ከኣ ኣዚ ኢዩ። ውድባዊ ሰነ ስርዓት ዘይመኽባር ብኸምዚ ዚሰዕብ ኣብነታት ከርክይ ይኸክል።

1. ውሑዓት ውባን ናይ ብዘሕት ዘይመቐባል። ገመረድኢ ደሕሪ ከትዕ ምርጦ ተገይረ ኣቶ ሕባባቶም ቅቡል ዘይኮነ ውሑዓት ነቲ ከም ናይ ምሉእ በሰፊ ከይት ዚሕልፍ ውባኒ ናይ ብዘሕት ከብ ልቢ ተረሆም ኣብ ዝብሪ ምስ ዘየውዕልዎ ደዋከፈሲያዊ ሰነ ስርዓት ዘፍርሱን ዘይ በውራውያን ገኢዮም። ብተመኩር ከምዘረኢናዮ ብናይ ሕሉፍ ጸገዎነት ኣተሕሳስባ ዚተጠቐሙ ውሑዓት ሰባት ዘዳለውዎ ነገር ብደምጹ ኣብ ኣኪባ ስለዚ ተሰዕረ ነዚ መሰረታዊ ሕገ ኣፍሪኦም ነቲ ውባን ኣይገቐቡሉን ብመባል ብዘሕ ኣዕገር ገርዎ።

አዚ እዝቶ ጸረ መባከታዊ በውሬዊ ስነ ስርዓት ኢዩ፡፡

ዚኸን ይኹን አካራሽሪ ጉዳይ በዘይ ምጽዕዓንን ዕብተብጥን ከግጸረ ይገባኑ፡፡ ነፍሲ ወከፍ አኸበኛ ሰባባ ዘይተወደኑ ነገር ምስ ዘህሉ ንዘመጽኦ ገዢ ይመስላሉ፡፡ ንገ እብ ምንድኑ ዘመጽኦ ጉዳይ ገደሊ ከሰራሕ ይገባኑ፡፡ ነቲ ጉዳይ ከሰባ ዘፍጸመ ሰራሕ ደው ይበል ምበል እዝቶ ጸረ ንስጋቦ በልፍን ስነ ስርዓት ኢዩ፡፡ ዲኸሪ ብቐዕ ምርዳኦ ብዘበዘሙ ዘሓልፍ ውባነ ኩሉ ብትገሃት ኪቀበሉን ኪከተሉን በውሬዊ ገዲታኑ ኢዩ፡፡

2. ናይ ውዳብ ስነ ስርዓት ብዘይ ምኽታል ምንታፍ፡፡ ምስ ይኹን ነቐሬታ ካብ ሓቅን ምርገገጽን ዘፈልፈሉ ከኸውን ይገባኑ፡፡ ቅደሚ ምንታፍ ምሕታት ዓደሊ ዲኸሪ ምሕታት ምርገገጽ፡፡ ከምዚ ብመገባር ካብ ጊገ ከገተጠብ ንኸክል ከምኡውን ኣቲ ንነቐሬታ ኣነቐርቦ ርገጽ ሓቲ ብሰውሬዊ መገፈሰ ኪቐርብ ይገባኑ፡፡ ነቐሬታ ተገብል ዘሓዘለን ንመጥታዕ ዘተላዕለን ኣገብሮት ኣብ ከገዲ ሃፍጺ መዕነዊ ይኸውን፡፡

ዚኸን ይኹን ነቐሬታ ብጋህዲ ኪገበር ኣለዎ፡፡ ሕሚት ጸረ በውሬ ኢዩ፡፡ ሕሚት ደሐር ኢዩ፡፡ ነፍሲ ወከፍ ተገዳላይ ኣብ ዚ ኪጸህ ይገባኑ፡፡ ከምዚ ምስ ዘርኦ ደማ ኣትሪሩ ኪተወዎ ይገባኑ፡፡ ተገሊልካ ብታሕቲ ታሕቲ ዘገበር ነቐሬታ ጥርጣሪን ዘይመቐዓውን ዓኸትል፡፡ ኣብ ናይ ነቐሬታ ተገባሪትና ቅገዕናን ጋህዲን ነዘውትር፡፡ ብሓፈሻ ደማ ኣብ ሓይሊ ርክብና ካብ ዕባራ ገርጺ ናጻ ዘኸፍ ቅኑዓት ከገከውን ይገባኑ፡፡ ንህዝብና መሬሕ ካብ ዘገብረና መባያት ሓይ ኣዚ ኢዩ፡፡

7ላ ካብ ሓፈሻዊ መከላት ስነ ስርዓት ንዝከር፡-

1. ውልቶ-በብ ንውድብ ይኣዘዝ
2. ውሑዓት ንበዘሓት ይኣዘዝ
3. ላዕላዎት ናይ ታሕተኛት ርክዕታን ጥርዓንን ይቐበሉን ይመዋግን ይፈትሙን፡፡
4. ታሕተኛት ንላዕላዎት ናይ ገደን ይኣዘዙ፡፡
5. ብመሓዎ ኣበላት ሰልፊ ነቲ ዝላዓላ ኣካል ኣካዳ ያዲ ወይ መሬብ ነት ይኣዘዙ፡፡

መ. ቅኑዕን ዘይቅኑዕን ውገኡ፡-

ናጽነትን ሓርነትን ወይ ገስጋሲ ሕ/በባዊ ምቅደይር ከምዃኑ ዘልዓል ውገኡ ቅኑዕ ይበሃል፡፡ ኣቲ ነዚ ሓይሊ ዘተጸሪሩ ንናጽነት ሃገር ዘዕገቅጽ ወይ ንገስጋሲ ንምቅደም ዘገበር ኩናት ከኣ ዘይቅኑዕ ውገኡ ይበሃል፡፡ ሰውሬና ጸረ-ባዕዳዊ መገዛኸትን ጸረ ምዝግዛን ከይት ንህዝቢ ዘዕገገልን ሕ/በባዊ ምቅደይር ንመጽኦ ዘፍፀርን ስለዚኸን ኣዚ ንገብር ዘሉና ውገኡ ቅኑዕ ውገኡ ይበሃል፡፡ ነዚ ኣገገብር ውገኡ ቅኑዕ ዘገብር ጽቡቅ ሕልናን መብን ስለዘሉና ጥሬሕ ኣይከብን ብዓሊኡ ስነ ስርዓት ዘመልኮ በውሬዊ ዕላማን ሰራሕን መገገዱን ስለ ኣገኸተል ኢዩ፡፡

ንኢርትፊን ንህዝባን ኢዩ ዘገደል ዘበል ዘይበውሬዊ ውድብ ኣውን ኣገጸር ኢትዮጵያ ይግዝ ኢዩ፡፡ ንኣቲ ዘገበር ኩናት ቅኑዕ ምክባቲ ከኸውን ትከላቲን ዘኸተሉ ቅዋን ምስ ህዝብና ዘለዎ ርክብን በውሬውን ንዲኸነት ህዝብን ከኸውን ኣለዎ፡፡ ኣገተደኣ ነዚ ዘይከተል ክይት ዘተከሰ ኣገተ ተከሰ ቅኑዕ ኣይገብርን፡፡

ኣምበኣርከስ ጥፍና ንመጥራኽ ምስ ህዝቢ ተረዳዳኣናን ተሓገገናን መሰሉ ሓላፍን ምስኡ ከም ማይን ጸባን ተሓዋደሰና ምስ ኣገገደል ጥሬሕ ኢዩ ኣቲ ኣገጸር ጸላኢ ኣገገብር ኩናት ቅኑዕ ከኸውን፡፡ ኣቲ ኣደሓርሓሪ ኣገጸር በውሬ ህዝቢ ኢርትፊ ተሰሊፋ ዘሉ ናይ ኢትዮጵያ ሰፊዊት ውገኡ ንገ ጥፍና ንመርገኡ ደገ ኢዩ፡፡ በዚ ደማ ፈሽሰታዊ-ስነ ስርዓት ኣለዎ፡፡ ንህዝቢ ይገፍዕ ይቐትል ይሓርድን ጥሪት ዓጥፍኡን ደቲ ኣገስትዮ ይዕመጽን፡፡ ቅኑዕ ዕላማ ስለዘይበሉን ንገንዘብ ተዓሊቡ ዘበርሕ ብመጊኑን ምረልን ምረጽነትን ዓበሉን፡፡ ከዕወት ደማ ከተ ኣይከክልን፡፡

ኣቲ ጸረ በውሬን ጸረ ህዝብን ዚኸን ዘይቅኑዕ ውገኡ ብሰውሬ ህዝቢ ዘፍጸመ ቅኑዕ ውገኡ ኢዩ፡፡ ዘወደቐ፡፡ መገዛኸትን ጥፍናን ምዝግዛን ኣብ ዓለም ከሓብ ዘሉ ገዢ ውገኡ ኣይከመፍኣን ኢዩ፡፡ ዘይ ቅኑዕ ውገኡ ዘመፍኦ ብቐኑዕ ውገኡ ጥሬሕ ኢዩ፡፡ በላዎን ናጽነትን ዘይብሉ ናብሬ ብውገኡ ኖናብ ፈህዋ ዘልወጥ፡፡ ሰፊዊት ውገኡ ኢትዮጵያ ኣብ ሚዳ ከይተደርዳመ ናይ ኢትዮጵያ መገዛኸትን ጥፍናን ኣይከተርፍን ኢዩ ብኣኡ ከኣ ኢዩ ኣገጸር ኢትዮጵያ ንገብር ውገኡ ቅኑዕ ከኸውን፡፡

በ. ፍልልይ በውረዳ በረዳትን አዲሳርሳሪ በረዳትን:-

በውረዳ በረዳትን አዲሳርሳሪ በረዳትን ገንገላር ዘገነ ዕለ
ጥታት ዘሰለፉ ኢሞ። በውረዳ በረዳት ገጥኖና ከጥፍክ አዲሳ
ርሳሪ በረዳት ከአ ገጥኖና ከርገክ ይሰለፍ። በውረዳ በረዳት
ተገባላይ ኢሞ። አዲሳርሳሪ በረዳት ከአ ገደዋዝ በተገጥኖ
አዲሳርሳሪን ሳይሌ ዘተገባሰበ ኢሞ። ተገባላይ ብሄይ ገዛክ ርክሱ
ሕልና ተገሰኑ ይቃላሉ። ዕለጥ ተገባላይ ናጽነትን ሳርነትን
ሀዘቡ ኢሞ። ሸተ ወተሃደር ኢትዮጵያ ደረሰ ዕለት ኢሞ። ተገ
ባላይ ናይ ወሰኑ ጭተገን ጽፋገን ሀዘቢ ኢርትራ ረብሳ ከመጽክ
ዘገደል ኢሞ። /ገሰደረቢታት ወተሃደራትን ከጣገደሰን ፖሊስን
ከይተረፈ / ከጣገደሰን ጦር-በረዳትን ገን ገሃይ ኢትዮጵያ ላላ
ለሃይ ደርቢ /ገዛክ ተ/ ጥፋጫ ሳላውን ናይ ገዛክ ርክሱ /ሕን
ተበዘሰ ደግ ናይ ሰደራ ቢተ/ ደረሰ ዕለት ዘመክርርን ኢሞ።

ተገባላይ በጽ ሀዘቢ ገነብሱ አሕሊፉ ይህብ። አዚ ከአ ኢሞ
ወሰኖክ ተዘገሃል። አመበካርከስ ተገባላይ ይሰኙ ይከመበር
አይመውትን ኢሞ። ጸዕርን ወሰኖክ ተገደልተ ኢርትራ ወሰ
ናይ ተም ቅደጫ ሕፃ ዘተሰውኩን ሕፃ ዘለውን ብሕፃ ዘውለቶን ይለ
ይተ ናጽነትን ሳርነትን ይተ ኢርትራ ዘተሰባሰረ ኢሞ።

በውረዳ በረዳት አመበካር በተም ገደሕነትን ናጽነትን ዘደልቶ
ተገደልተ ዘጥመ ብሰውረዳ ስነ ስርዓት ሳንገሱ ዘተሃገጽ አብ
ከገፋ ፀዘቢ ወሰኖክን ናይ መገባር ትርጉም ወገ ገሀዘቢ መገኑ
ዘርዳክን ኢሞ። አዲሳርሳሪ በረዳት ገን ብገንዘብ ገንገዘብ
ዘተገዘክ ስለዘገነ ገዎት ከብ መጠን ገላዕሊ ይፈርሳ። አንተ
ዎተ ደግ ሩፒስታዊ ስነ ስርዓት ጥላት መፍጸዕትን ርፍትጻን ዎ
ፍሬጽ ደዋዝን ብመፍሬሕ ይኣ ኢሞ። ወበር ትርጉም ወሰኖክነት
ተረፋኑ አይክነ። ከጣገደሰ ወይ ጦር-በረዳት አይሰውኩን ኢ
ሞ። ይዎተ ደክ። ዕለጥኩም ደግ መስኮምን መስተ ሳሪባይ ስ
ዕረ ተምን ዎጥን ይበገን። ዎት አዲሳርሳሪ ወተሃደራት ብኣ
ውጃትን ብፒያትን ይሰነ። ወሰኖክ ተገደልተ ገን ብኣደናፍት
ይሰነ። ገብኩም ከመ ዘፈጸው ደግ ነፍሲ ወከፍ ብጸኖም አረጋ
ገጽሎም ገፃውት ገደሊ ሀዘቢ ሳይ ደረጃ ገፍደጃት ከመዘሰገም
ይመስከረሎም። አዲሳርሳሪ በረዳት ጥገኔ አብ ዘጋነፍ አዋገ
ዘተኸትበላ ወፃልተ ይረገም። ገዛውት አናዘከረ ከአ "ሎግ
ዓኩም ጽባሕ ገዓይ" ብመባል ብጻፍሊ ጽበትን መስተር ቷርን ይወ
ሳጥ።

በውረዳ በረዳት ገሳርነት ሀዘቢ ዘተገባሰበ ስለዘገነ እተ
ሀዘቢ ደግ አዚ ስለዘርደኑ ነተ በውረዳ በረዳት ብመላክ ሳይሉ
ይደገፍን ይፍበሉን። አብ መገን ሀዘብን ተገደልተን ደግ ፍፍሪ
ይርክብ። ገሀዘቢ ከበሰብስ ወሰ ዘፍትን ገን አብ በረኻ አን
ጸር ገዛኢ ወቅላሉ ጥራሕ በውረዳ ስለዘገብሉ ከብተ አዲሳርሳሪ
በረዳት አይፍለገ። ሰብ ብሕልናኩ ጥራሕ አይከነን ዘፍረደ።
ብጻሁን ብገብሩ ኢሞ ዘፍረደ። እተ ዘላጥኖ ናይ ገደን ከፍጽዎ
ይገባክ።

ነተ ከጣገደሰን ጦር-በረዳትን አብ ልዕሊ ሀዘብና ዘውርድ
ገፍዕን መፍተልትን ዘቃወም በረዳት በውረዳ ስነ ስርዓት ናይ
ገደን ከፍተል ይገባክ። በውረዳው ብዙ ኢሞ ዘመስከር። ናይ
ዓውተ ዋሕስ ደግ ገሱ ኢሞ።

5. ሚሳ: በውረዳ

ሀ. ሃገራዊ ስምርን ገንባር: ሃገራዊ ገንባር ከገባል አገላለጽ ትርጉም አገታል ማለት ከመጣው አካባቢ በውረዳ ሀዘቢ ኢርትራን ዕለጣትን ዘገባል እርሷስት ተገለጽ ከመዘላት በላይ ረ ገዥው ሃገራዊን ኢርትራውን አገገር ናይ ባዕዲ ወገዛ አትገ ማገናን በላይ መሢ ዘበልፍ ገመባር ኢሆ:፡፡ ተገዲ ስ ረሐክ ከካ/አረሃዳውያንን ሰፍኖውያንን ትኖኖውያንን ገመፅባ ለ ዓገተፍቲ ዘገባት አድሳርሳርቲ ሳይልታት በይነት ይዋከራሲያዊ ካከያይዳ ዚኸተል በልፈ ኢሆ:፡፡

ኢትዮጵያ በሳይላ ወሰኖናዊ ፖለቲካ: ኢኮኖሚ: ባህልን ካብ ኢርትራተቲላን ገኢርትራውያን ካብ ትሕት ወገዛአታ ከትዩ ገጽዎ አገባላ: ኢት ሃገራዊ ናጽነትን ሳርነትን ከብረትን ወ በላይን ይገባታን ተገራፍ ዘላ ሀዘቢ ኢርትራ ሽካ ካብ መዝዋ ዘ ባዕዳዊት ገዛኢት ኢትዮጵያን ገይተታን /ናይ ካሜሮን ሃዳ ያውያንን ናይ አስራኤል ጽዮኖውያንን / ገመፅባ: ገዥ ሀዘቢ በዘይ ካረሳሳይ ይርብን በሄርን ሃይማኖትን በሳይ መርኒፍ አገገር ባዕዳዊት ወገዛኢት ካበሊፍ ገናይ ሳፍሽ ሀዘቢ ረብሳ ከካዳድ አገላለጽ ማለት ከመዚ ሀ.ሳ.ሳ.ኤ. ተለመደ ዘላ ሃገ ሬዊ ይዋከራሲያዊ ሕገጽ ይበሃል:፡፡

ሃገራዊ ስምርን ገንባር ዚሃል ካብ ናኩይ ታሪካዊ ት ነታት ካብ ዋገን ተፈላልዮም ኪተሃላላኩ ወይ ኪዋገኩ ዚጸገሑ ማሕበራት ወይ ገመባራት ናይ ሳባር ባዕዳዊ ጸላኢ ኢረኽቡ ከ ለዉ ዚፍጽመዎ ሕብረት ኢሆ:፡፡

ገዚ ወረራኢ ዚገባና ቀደሚ ካልካይ ውገክ ዓለም ናይ ፈ ረገባ ፖለቲካ ማሕበራት ገስልሞን ይታለባ ነይረን:፡፡ ውስከተን ከካ ዲባዊት ማሕበራት ፈረገባ:፡፡ በ1940 ገን ጀርመን ገፈ ረገባ ኪትወራ መስ ተሃገይይት መኮነት ማሕበራት ፈረገባ ና ይ ሳባር ጸላኢ ዚኸነ ተረኽቦ፡፡ ዘዘን ማሕበራት ኦዚኢን ነ ቲ ዚተረኽቦ ናይ ባሕረ-ሳባባን ናይ ፖለቲካን ዘይመቐዳው ገ ሀዘቲ ረቦን አገገር ሳይ ጸላኢ ጀርመን ቢዋገክ ተፃገኑ:፡፡ ከመኩ ውገ ካብ ቻይና ከሚገታገንን ዲባውያንን ነገሳዊሕጽዎ ይዋገኩ ነበረ:፡፡ ገን በ1937 ነቲ ካብ ቻይና በጻፅን ዚ ወረረ ወረራ ገመቐኖም ናይ ነገሳዊሕጽዎ ውገክ ገዲፍኖ በመ ራ:፡፡

ዘ ነበረካ ወትከላዊ ፍልልይ ገንዘብ ረቦካ አገገርናይ ሳባር ጸላኢ ሳይ ወይብ ገርካ በበዙሽኩ ከትሰለፍ ከላኸ:፡፡ ኢዚ አገገር ባዕዳዊ ጸላኢ አትገብር ታልሲ ፂይ በታ ሕዛ:፡፡ ኢት ዘ ነበረካ ዘይመቐዳው ከመካልካዊ ገርፍት ወራድ ከባዕ ገ ፂይ ገርፍት ዚፍታሕ ከካ ከመኩ ኢሆ ከጸገሙ:፡፡

በዚ ገዚ ዘብ ሚዳ ኢርትራ አታ በሃገራዊ ይዋከራሲያዊ በልፈ አትመራሕ ሀይሳይልታትን: አታ ጸያቕትን ካድሳርሳርቲን ቋያዳ ካል ዓጣን ይርከባ ካለዋ:፡፡ ኢዚ ርኽቡት ቋያዳ ካል ዓጣ በዚ ከባዕ ጸጺ አትኸተሉ ካመራርሕ ፈጽሞ መስታ ገስጋሲ ት ሀዘባዊ ሳይልታት ዘተራርብ ካረካከያ ዓልባባን:፡፡ ሽሕዱ ት ሀዘባዊ ሳይልታት ዘተራርብ ካረካከያ ዓልባባን:፡፡ ሽሕዱ ገብሪ ዚመሰር ዘተራርባዩ ናይ ፖለቲካ ወይ ከነሳባብ ካረካከ ያ ካሕ አገተ ኦሉና: ኢት አገገር ከገዳገኡ ኢላና በረት ዓ ሚኾና ካብ በረካ በረርፍኩ ዘሉና:፡፡ ጸላኢና በበዙሽኩ ከ ገዘባብን ከነሳህመናን መተገብኦ:፡፡ ከመኩ ሽካ ኢት ካብ ዋገ ነና ዘላ ዘላ ፍልልይ በይዘራሲያዊ ልዝብ ከገፈትሕ መተገብ ኢ:፡፡ ወራሕቲ ቋያዳ ካልዓጣ ገን ታሪኽ ሃገራዊን ስምርን ገ ገባር ከመኩ ዋገኹ ዘይፈልጉ ካድሳርሳርቲ በመፂኖም ገሕዝ ባዊ ሳይልታት በሳይላ በረት ከተፍቆ: ውገክ ሳይልታት ካወቁ:፡፡ ገሕዝባዊ ሳይልታት ከመ 1ይ ጸላኢ ገ1ይ ጸላኢ ከካ ከመ 2ይ ጸላኢ ገርመ ዋጽርኑ:፡፡ ኢት በበዙሽኩ በዝተበላላዎና ከ መደብ ሃገራዊን ስምርን ገንባር ካኾና መስ 1ይ ጸላኢ ና ዘሉና ገርፍት ገመፍታሕ ከገመፅባ ድ ዘገባካና ዘ ነበረ:፡፡

በገጸፈ ገን ካድሳርሳርቲ ውገክ ሳይልታት ካወቁ ነገሳዊና ከመ አገዳጅ ገበረኛ:፡፡

ቀደሚ በዛዕባ ካብ ዋገን ኦዚን ከልተ ዶባት ሃገራዊ ወይ ስምር መገገሉ ወዘረብ: ኢት ካብ ዋገኡን ዘላ ፍልልይ ወ በረታዊ አገተ ተመቐብ ዘሕሽ ኢሆ:፡፡ ቋያዳ ካልዓጣ ዓባይ ናይ መባፍገቲ ካዳራሽ: ተበለጽቲ ገሕብ ቡርቱዋ ዶሞ ዚስዕ በቡዳ ገፈት ኢያ:፡፡ መጽሐርሕር ተሃኒያ: በኹኩ ናይ መስፍ ገነት ባህሊ ከካ ተፃብላላ አገገር ሃገራዊን ወራር ገፍሊ ዘፈጸመት: ከባብ ሕጺ ከካ ውገክ ሳይልታት በመገራዕ ጸረ-ሃ ገሬዊ ዚኸነ ወይባ ካብ ገብሪ ተወዕል:፡፡ ሳይልታት ተሳራፍ ይገ ካድሳርሳርቲ መስፍንገስጋስን ሃገራዊ ካብሕይ ከይኖም ኪገይኩ ካብጋሪ ኢሆ:፡፡ ሀ.ሳ.ሳ.ኤ በሃገራዊ ይዋከራሲያዊ

በመሰረቱ ሃገራዊን ስሜት ገንባር ገሃገሬዊ ድክነትን
ናጽነትን ፍታን ወደላይት ሰለዞን ሀ.ሷ.ሷ.በዛዕባቱ ዘለ
ዋ ገመት ዓባይ ኦሎ። መኸገያተ ከካ ባዕዳዊ ጸላኤ ከብ
ሃለወና ነቲ ካብ ኤርትራ ዚርከብ ሕብረተሰባዊ ዙነታት ዘወ
ላይ ፍልልይ ካጽገሑ ካገልገላ ገጸላኤ መውጅ ናብ ዕላማን
በጥሉን ገመባጸብ ዚሕገዝ ሰልፊት መጪት ትካመነቱ ኢያ። ቀድ
ሞ ሕጂ በለፍና ውጉኦ ሻይሕሩ ይው ገጸብል በመባል ኣወጀት።
ፈተሞቲ በወራ ኢርት /ደቡብ ዓመገ በማል/ ገናይ ደሮ
ኤርትራ ሻይሕሩ መቅታል ይው ገመባል ገህዝባዊ ሻይልታት
ን ገጻማን ከላዘባ ፈቲነን። ብናይ ቀያዳ ዓማ ገል መገገ
ፊ ደለን መገገን ተረፈ። ድሕሪ ውጉኦ ገረገር ቡዳን መ
ራሕቲ በራዊት ቡዳን*ውን ገንጻርቻና ፈቲናመ ካፈረሞና።
ኣንተን ገን ቀያዳል ዓማ ድሕሪ ተረፈን ኣዋን ገህ.ሷ.ኪ
ትድመሰስ ካልኦ ፈተነ ገይራ ከመ ቀደማ ነቲ ውዕል ኣፍረ
ሰቶ።

ከዚ ኣብ ቅደዓ ዓፄ ናይ መሬት ሰልጣን ጠቢቅ ዘሉ ናይ ንጉሰ ቡርቶዮ ቡቅላ ነፍ ዘመርሖ ዘሉ ተጋዳሪ በ ሂቲ ኣብ ሕብረተሰብና ዚርከብ ህልዩ ኮነታት ከመ ናይ ብጪር፡ ሃይማኖተንኣመሰሳ ናልልይ ኣናጠበረን ኣናታላላን ይልዓት ሃጸያውያንን ባዕዳውያንን ኣላኣትን ኣብ ንብሪ ዓመዕል መሀል ኦርትዶክስ ሕብረ ዘለብን ኣነታታታ ከኣ ጊና ዘይ ተፈልጠ ኣጠራጣሪ ኮይኑ ንረክቦ ፡፡

[illegible]

- 1-አብ ቐገ ከልቴና ሻይልታት ዘሉ ተገቢ ይወ ተገቢል፡፡
- 2-አብ ኢርትራ ዘሉ ናይ ከልቴና ወገን ሻይልታት ነዚ ናይ ተገቢ ወጽዖ ወፅኦ ከበር፡፡
- 3-ከብ ቐጽ ናይ ህዝቢ ሽግግራታት ካብ ከታ ወገናት ኢርትራ ልብኻት ባሳይዎ ነቲ ናይ ወብራን ተገቢ ወፅኦ ኢትገባርዎ፡፡
- 4-ንህሁኻ ካብ ቐገ ከልቴና ሻይልታት ናይ ቦታ ወርሕሒቕ ቢባባር፣ገሒቕ፣ ካብ ቐገ ደብ ንገሡን ንገደዎ፡፡ /
- 5-ናይ ከልቴና ወገናት ብረት ካንገር ኢትዳዳ ኩጥጥ፡፡

- 1- ኣብ መገን ሄሒን ዓጃን ዚገበር ውገኡ ይዞ ብልና፡
ነዚ ዘኖርብ ብህዝብ ከኹን፡
- 2- ኣዚ ስመዕ ኣዚ ኣብ ነብሪ መስ ወዓለ ን30 ጥቅምቲ 1974 ዲ.መ.ፈ. ኣብ መገን ህ.ሒን ዓጃ
ን ዚገበር ዘይመርዶኡን ገምታኦ ዘደርብ ከቲመ፡
- 3- ከሰብ ናይ ፅርቲ ዘደርብ ከቲመ ዓጃ ኣብ ፍልፍል
ገበጃ፡ ህ.ሒ. ኣብ ፍልፍል ንይዞባ ኢጸገሱ
/ኣብ ወቲ ዘወርዶ ጽርገጽ ኣብ መገን /፡፡
- 4- ተገባ ይዞ ከመ ዝበለ ብኣዞቱ ንህዝቢ ከገገር፡
- 5- ኣቲ ናይ ተገባ ውፅኢ ኣብ ነብሪ ኣውሳኦ መስ ጸ
መረ ሕይ ኣገጽር ሕይ ከይበብክ፡
- 6- ኣብ ከተማ ጽርኩብ ናይ ዓጃ ወይ ህ.ሒ. ይገራ
ዝኾነ ህዝቢ ብህ. ሒ. ወይ ብዓጃ ከይፈራረኡ፡፡

[illegible]

ሃገራዊ ድርጅት ሰብአዊ ንግድ ኪነባረ ዘኸክለ ጽ
ረ-ጉዳይ ሰራሲት ይዞ መስተማር ተራሮች የዱሬ፡፡ ነዚ ያደረገ
ቀንና አላጻጻጽ ጸረ ሃገራዊ ድርጅት ተገባር መሪ
ብ /ወገን/ ሲቆጠር /ሀዘን/ የፍልጎን ቀሪውን ከመዘመኑና
ሀ.ሲ. ጾቶክ አመነት አለዎ፡፡

ሀዘቢ መስ ነቅሎ ትከልን ቅዱስ ቅዱስ ካል-ዓጣ በመርዳ ኦ ወሪቱ ይነጽጋን ይወገኝ፡፡ ኦሁ-በደረጃ ንቅሎ ኦናተላ ገጽቱ ካብ ውሽጢ ተካሲረ ዘሉ ሀዘቢ ፍጹሙኡ ብመባል ነቲ ተመታሎ ዘሉ ሰገሰሉት ወረሰረሰ ዓብሉ፡፡ ስነ ሃይማኖት ከኣ ኣብታዕ ፖሊቲካ ተበላጽ ንኩስ-በርቶ መጋርያ ዝኾነት ውብ ቅዱስ ካል-ዓጣ ረግዕዳዕ ትባል ወይ ትሰቅቅ፡፡ ሀዘቢ ኸኣ ብወብቱ መስ ቅዱስ ካል-ዓጣ ዝነበረ ከይተረፈ ንወብቱ ቅዱስ ዓጣን ተገባረታን ቡኒት ካብቲ ሃገራዊን ይወከረሲያውን ዝኾነ ውብ ሀ.ሷ.ሷ.ኤ ይሰለፍ፡፡ 6

ለ. ጸጋዎንን የግንባርን

ጸጋዎ ኦቲ ጸጋዎ ዝበሃል ታል፡ ካብ ፖሊቲካ ኣጽሕፍ ኩን ኣዛረርባን ካብ ዝተላቐል ሷይ ጫትን ሷይባን ዓመት ኣ ባህት ኣኳ ኣገተገበረ ሷይባዊ ታሪኻዊ ዕውቀት ዘለዎ፡ ካብ ጥገታ ታሪኻት ዝዘውተርን ዓርጋ ሷይ ትርጉም ብብዙሕ ጸንዷት ት ዘለዎን ኢሉ፡፡ [ካብ ሕብረተ-ሰብ ኤርትራ ውን ጸጋዎ ብዙ ሕ ተቐባልነት ዘይብሉና ናይ ተጽዕኖ ዘይኣይታን ዘይደሕንን ካሉታዊ ትርጉም ዝሰዘለ ታል ኢሉ፡፡]

ጸጋዎ ግለት ሷይ መንቀስቻስ ናይ መካባይ፡ መገዳገ፡ መጽ ፈር መቀመጫ መቐያር ከመዘውን ካልኦ ኣኩታዊ መንቀስቻስ ካብ ላዕሊ ሀልዮ ኩነታት ካብ ዓለም ናይ ዘሉ ነገራት ኢሉ፡፡ ኦ ዚ ኣኩታዊ መባይ ዚ ኾኑ ነገር ከመ ዘለዎ ኣግን ኢሉ ዘይ ቀበል፡ ካብ መቐያርን መባይን፡ መባላን-ዚኣን፡ ኣገዳር ናይ መሀደሽ ዘይኮነስ፡ ኣገታይ ቶካ ኣገዳር ናይ ዘኮነ ነገር፡ ኣግን ኢልካ ከመዘለዎ መቐባል ኢሉ፡፡ ኦዚ ኣተሰባሰባ ኦዚ ካብቱም ነገሮ ሀዘቢ ቨገር ነመታሕን ለውዚ ንኢዝርን ዚመገቱ ዚነበረ ኣባላት ባይተ ፈረንሳ /18 ከፍቲ ዘመን/ ዚተወርሰ ኢሉ፡፡ ነባሎ ኩሉ ጊዜ ካብ ጸጋዎይ ቨኽ ናይቲ ሷይባዊ ይቐመጥ ነበረ፡፡

ጸጋዎ ከክብል ኣገከሉና ኩነባዕ ከመ ሷይ በይነት ዚተፈልይ ሷይባ-ዘይኮነስ መዘመቶቲ ዘለዎ፡ ኦናዘመቶካ ዝዘረብ ካብ መ ዘመቶቱ ሀላዊቱ ዘይፈልጥ ነገር ኢሉ፡፡ ኦዚ መዘመቶቱ ዘኮነ ተሳራሪቱ ኸኣ የግን ኢሉ፡፡

የግን- የግን ከክብል ኣገከሉና ናይ ኣወታን ተቐባላይ፡ ኣግን በሃላይን-ብለውጥን ብመባላን መቐያር ዘይኣይታን ዝኾነ ነ ይኹን ነገር ብዘይ ቅያር ኣረካኦና ጥራይ ዚጥመት ጸባባ ኣተሰባሰባ ኢሉ፡፡ ናይ የግን ኣተሰባሰባ ዘለዎም በባት በቲ

....

በጽልቢ ኣገዳር ዘውለድ ሀልዮ ሕብረተሰባዊ ተነታት ኩሉ ጊዜ ይወድቱ፡፡ ኩሉ ጊዜ ኣብቲ ዚነበረዎ ወይ ዘለዉሉ ዓለም ጥ ራይ ይው ከብሉ ይፈትዩ፡፡ ካብቱ ኣይገለጽን ይበሉ፡ ኣቲ ብ ሾዕ ኩነታት ረገሱ ከልወጥ፡ ኢቐዓር፤ ተመባል፤ ኩልን፤ ገዛገሰ መንቀስቻስ ኩሉ ጊዜ ኣገዳር ይኾነ፡፡ ኦዚ ኣተሰባሰባ ባዚ ነገሮ መባላ ሰረገላ ብድሕሪት በይነት ንድሕሪት ይጥት ፡፡

ከመዚ ኢሉ "ጸጋዎ" ኣረካኦና ካብ ከነሱ ተመከር ዚተመርኮስ ውብ-ዓጣ ታሪኻዊ መባላ ክልበሰባብ ከመስርት ኣጥኩሉ፡ የግን ከኣ መርኮኛ ናይ ሀላው ኩነታት በይነት ንኹሉ ነገር ከ መ ዘለዎ ገይረ ይቐበሉ፡፡ ከመቱ ኩሉ ንኢዝር ይትመነ፡፡ በዚ መቐገሪት ዚ ጸጋዎ ናይ ገሰጋቢ ፖሊቲካዊ ሰነዳባብ ከዉ ልዎ ኣገከሉ፡ የግን ነገ ካብ ኣድሓርሳ ፖሊቲካዊ ሰነዳባብ ይጸጋሳ፡፡

ካብ ላዕሊ ከመዚተመኾነ ጸጋዎ ግለት ብመቐባልናን ለውጥን ዚኣዎን፡ ንኹሉ ነገር ከመዘሸዎ መቐባል ዚኣቢ፡ ኣረገ፤ ነጻ ቡ ሷይባ ዚሰሉ፡ ንዘለኣላግዮ ዚበሃል ነገር ተጽዕኖ በብሃሉ ኩ ዚቐየር ነገር ዚኣዎን ንዚኣረገ ኣዕገቡ ብሷይባ ዝተከኣ መንቀስቻስ ግለት ኢሉ፡፡ ኦዚ ከክብል ኣገከሉና ነገ ኩሉ ኣ ብያ ወይ ኣኩታ ጸጋዎይ መንቀስቻስ ግለት ኣይኩነን፡፡ ንመረ ጽኢ ፈረኪነት ነገሮ "ወይመር ሪፓብሊክ " ኢነጽጎ ኣገከሉ ናይዚ መንቀስቻስ መንቀስቻስ ቨተ መዕነውን ዕጻወትን ንድሕሪት ናይዚ መንቀስቻስ መንቀስቻስ ካብ ገሰጋቢ በውራ ወይ ሃገ ዚመልሰን ነበረ፡፡ ከመቱ ኣውን ካብ ገሰጋቢ በውራ ወይ ሃገር ብናይ የግን ሷይሊ ሰልጣን ዘይመራሕ ጸረ-በውራ ዚኾነ ቡ ጽላ በባት ወይ ውብባት ኣገዳር ኣቲ ገሰጋቢ በውራ ዘርኣይዎ ተጽዕኖ ናይ ጸጋዎይ ተጽዕኖ ኣይበሃልን፡፡ ሰለዚ ቨሕ፤ ተጽ ውብ ካብቲ ሷይ ኣውራ ዓይነተይና መባይ ናይ ጸጋዎ ኣገተኮነ ኣቲ ነቲ ተጽዕኖ ጸጋዎ ወይ የግን ገሰጋቢ ወይ ኣድሓርሳ ሪፓብሊክ ኣቲ ኣገፈቶ ናይ ተጽዕኖን ዕላማኩን ኢሉ፡፡

ኣዚን ዘመዚ ዚመሰሰላ ነገራትን ከመቲ ካብ ላዕሊ ዚተመቐስ ሰ ጸጋዎ ከክብል ከሉና ኣዚሉ ሰለዘይበርሀ ከመቱ ኣውን ኩሉ ኣብያታት ጸጋዎይ ሰለዘይኮነ፡ ካብ ሷይ ፖሊቲካዊ ሰልጣን ጸ ጋዎ ኣበይ ይው ይበልጽየግን ኣበይ ይቐመር ኢልካ ካብ መሕ ታት "ኣየናይ ፕሮገራዊ ወይ ኣረካኦና ኢሉ ጸጋዎይ መስቲ ካ ልኦ ኣረካኦና ከተወዳደሮ ከለኻ? ኢልካ መሕታት ይሰይኸ፡፡ መ ቨኽያቱ ከኣ ኣቲ መንቀስቻስ ወይ ፕሮገራዊ ወይ ኣረካኦና ብ በራቶ ኣገፈቶን ዕላማኩን ኣካያይዳኩን ኣብራሁ ሰለዘርኣየካ ኢሉ፡፡

ገናይ "ጸጋም" ገስጋሴ መሰል አበርቲና ከገደወዋ ይገባ ነ። ገሊጎም ገደላዊ ሕልሜ ከም ሕዲ ገደሮም ይርከይዳ ኣም በውራዊ ታላት ከም ሰገደቑ ዕላማ ኣናወበልበሉ ነቲ ሀልው ኩነታት ገለጸዉ ዘመቻኹ፡ ባዕሱ ታሪካዊ መዕባለ ዘፈጥሮ ቅዱሜ መበልሎ፡ ገብሩዊት ካብ ሀዘቢ ተፈልጦረረቦም ይገልቡ፡ ኣዚ ተገባራት ኣዚ ከኣ ኣብ ሀዘቢ ከኣቱ ዝኸኸለ ሓላዕ ኣሉ፡ ከምዚ ዘወይነቱ መገብሮታት ከኣ ጸጋም ኣይኮነን ኣገታይ ደካ ጸጋማይ መጥፊፍ ይበሃል፡ ኣቶም ከምኹ ዘኣም ሰሉ መዕነዊ ሕባብ ዘለዎም ገዕዮ ኣብ ገብሪ ከወዕሉ ዘህቀ ኩነ ጥፊፍ ጸጋማውያን ይበሃሉ፡ ጥፊፍ ጸጋምነት ሕይወገኛ ኣሉ፡ ዓብይ ውድቶት ደማ ከበጸጠ ይኸኸል፡

ጸጋም ኣገታውነት ኣጸቢቑ ኣናበርህን ኣናተገልጸን ብዝኸደ መጠን ብዘሕ ሕብረተ-ሰባዊ መገብሮታት ከሰዕብ ምዃረ፡ በዚ መኸገያት ኣዚ ከኣ ኣቲገሱ ዚጥቀሙ የጻናውያን ይጥቀሙ ኹዋ ኣቲ ቅነዕ ትርጉም የጥፍኩ፡ ገመረዓኣታ ናጽነት ደሰነት ኮነ ማዕርነት ቢሉ ጥርፊታት ብመሰረቱ ናይ ጸጋም መገብሮታትን ስነ-ሕባባትን መቻልሕት ኣሉም፡ ገናኹ ብዘሕት ናይ ፖለቲካ ናይ የጻን ገመረናጋሪ ይጥቀሙ ናይ ብዘሕት ኣቡሕር ሕርቲ ርክሰማላውያን ፖለቲካዊ ማሕበራት ከም ኣኢ ጽልፍ-መኢ ር ናይ ኣስራኤል፡ ጭተራን ናይ ፈረንሳይን ናይ ደሰነት ማሕበር፡ ብሃርልፍ ዴልሰን ዝመራሕ ናይ "ሰገገላዝ ናይ በረሐተኛት ት ማሕበር" ተባሂሉ ይጽዋዕ፡ ስለዚ ነፍሲ ወከፍ ሰብ ደሰነት ስም ጥራሕ ዘይኮነስ ገብሪ ከህልዎ ይገባኣይሂ።

ስለዚ ከዝነበረ ጸጋም ጸጋምነት ዘፍልጠ ከመቲ ቅዱም ዝተጠቐስ ኣገራታን፡ ዕላማኩን ሕረባዊ ፕሮግራምን ሰርቡን ኣሉ፡ የጻን ከበሃል ጽልል ተጠቒሞ ዝበርሕ መገብሮታት ወይወይብ ናይ ጸጋም ኣተሰባሰባ የብሉን፡ ገብሩዊ ብገደባ ብዕላማኩን ኣገራታን ቅጻምን ኣሂን ትፈልጦ ወይ ተለልዮ፡

ኣመበኣርከስ ኣዚ ናይ ጸጋም ቅነዕኣተሕባባ ኣብ ሕይወት ብወይ በውራ ከዝውተር ኣገከሉ ኣቲ ዝጥቀሙ ጥርፊታት በልት ታትን መስቲ ሀልው ኩነታት ደረጃ ታሪካዊ መዕባልናን በውራን ዘሉ ኩነታትን ኣናዘመደ ከባቢም ኣለዎ፡ ነዚ ነገር ዚ ከይረደኦ ባዶ ጥርፊታት ገስገሲቲ ታላትን መስ ብመዝውተር ዘኸካዕልል ገን ጸጋማይ ጌጋ ወይ ውድቶት ይፍጽሙ፡ ጸጋማይ ጌጋ ወይ ጥፊፍ ጸጋማይ ጌጋ ከከመኮነታታ ተባሂሎም ዚሰሙሉ ጌጋ

.....

ታት ወይ ውድቶት ከኣ ከከም ኣስጋኣነቶምን መበጥሎምን ባዕቢ ናምን ይሰመሉ፡ ገኣብነት ኣቲ ጌጋ ጸጋማይ ጌጋ ዘብሃል ባፍለል ደው ከተባሉን ከትኣርዋን ኣትኸኣልን ገበውራ ብርቱዕ ገብሩዊት ዘየሰዕባን መስ ዚገብሩን ጸረ በውራዊ ኣመነትን ጸተገባራትን፡-ከም ሩልቡነትን ሰላ ደዋከራሲን ኣሉ፡ ብበውራዊ ገኣልኣት ስነስርዓት ዘይመኣማንን ገበውራ ዘዕቡን ገደሕሪት ዚመልሰን ገበውራውያን ዚገብሩን ፍልሰልሰን ኩ ኩሉ ኣዚ ጥፊፍ ጸጋምነት ኣሉ፡

ኣብ በውራታት ዓለም በብህሉኩ ከም ውልቶ ሰባትን ከም ውጽዓን ከይኖሩ ብጥፊፍ ጸጋምነት ተመራሕ ገበውራታት ከገደይ ዚኣከል ጸጋምን ገደሕሪት ናይ መገታት ባዕቢንን ከም ዘስዓቡሉ ታሪኽ በውራ ሩስያን ጅናን ከምኹዎን ካልኦት ገስገሲቲ በልፍታት ብመመልከት ገርዓኡ፡

በውራዊ ውገ ልክዕ ከመቲ ገኣልኦት በውራታት ዓለም ዘጋጠዎ ናይ ጸይቲታት ማዕበል ከም ዘጋጠዎ ታሪካዊ ሕዲ ኣሉ፡ ኣቲ ቡር ወይ መሰረት ኣተሕባሰባ ናይቲ ጸይቲ ኣብ ጸጋማይን የጻናይን ጌጋታትን ጥፊፍነትን በሪዕካ ኢበርህ ይከኣል፡

ገመረዓኣታ ኣቲ ኣብ በውራና ቅዱሜ ሕጻውራይን ገብሩሕሪ ሕጽ ውገ ተወርቶ ዚኸኸል ጸጋማይን የጻናይን ውድቶታት ከም ዘዚሰዕብ ገርና ከነቐርብ ንኸኸል፡-

1-ቅያዓ ዓጻ ከም ጸጋማይ ዘይኖ ተጅዎም ናይ ባዕሊ መገኣኣቲ ከተርኢ ተገባሂ ከተባቐዕ ኣገተኮነ ገን ኣብ ልዕሊ ተጋይልቲን ሀዘብን ናይ ዓለትን ብሄርን ሃይማኖትን ፍልልይ ኣኣትያ ኣብ መዓኣታ ከኣ ኣብ ጽሑር ኣተሕባሰባ ተወርኮሰ ውገኡ ሕይወቱ ኣደጃ ከተፈለሰ ኣነ ከላ ሕሉፍ የጻናይ ውድቶት ትፍጽሙ፡

2-ኣብዚ ገህዚ ደረጃ በውራና ሃገራዊ ደዋከራሲያዊ ኣነ ከሉ ኣቲ ኣብ ኢርትራ ዘሉ ከውንን ባዕላውን ኩነታት ከየመዘዘነካ ገብሩዊ ነጻርካ ገበልፍና ከም ዲባዊ በልፊ ገርካ ርኣኻ ካብ ዓጽም ገላዕሊ ጸር ከተኸከዎ መፍታን ጥፊፍ ጸጋምነት ኣሉ፡ ሀዘብኻን በልፍኻን ካብ መበልል ደረት ወፍኣካ ውልታውን ገብሩዊ መስመርካ መፍፋይ ኣብ በውራ ኣብ ዘይህሉ ደርባዊ መገማላ መዓኣ ኣ ጥፊፍ ጸጋምነት ኣሉ፡

3-በውራና መስ ገስገሲቲ ዲባውያን ሃገራት መትዕርፈኽ ኣገተዘይኮይኩ መስ ካልኦት ዲባውያን ዘይኮና ሃገራት መትዕርፈኽ ከም መደሕርሕር መፍጻር ጥፊፍ ጸጋምነት ኣሉ፡

4-ሃገራዊ በልፊ መጪት ረሰዕካ ዲባነት ዚበልጥ ካልኣ ገደረጃ ገብሩዊ ለጠቕ ዚበለ ወሃራዊገዳና ጥርፊታት ኣ

.....

5- ስነ-ሐሳብ ወትከሰባር ገርካ ገነባቸው ለጠቅ ዝ
በለ ተጋደሉት ከይሠሩት ከግንባራ ገንዘብ ከሚገኝ
ገንዘብ፡ ናይ ብረት በባት ጥሪይ ኢሞ ኢልካ ወተነጸብ
ጸጋጃይ ገጋ ኢሞ፡፡

የጻፍህ ገጋን ወቅተኛ ስረገ ወተነጸብ ደካ ካብ ጸጋ
ጃይ ዝተፈለዩ ክብርን ይኸክል ክመበር ካብ በውራ ዘመጽኡ
ዕገወት ወይ ገብርኣት ልክዕከወይ ናይ ጸጋጃይ ኢሞ፡፡

1- በልፍኺ ወይ በውራኺ ካብ ክገደ ካብ ስነ-ሐሳብ
ወተከልን ዝተሰረተ መጪ፡ ካብ ናይ ቡርብትና ስረገ ሃ
ይጻፍኩን ወገንን ዝመድፍ ዝተሰረተ ክብርን ወገባር፡፡ ሓ
ይገኛ የጻግኪት ኢሞ፡፡

2- ገገላቲካ ካይናላባካ ወርካይ፡ ገግራት ካብ በውራ
ዚርከቡ ካነካከሰካ ወገጃት፡ ካብ ደሴ ብረት ጥሪይ መወከሰ፡፡
ኣዚ ክብሩ የጻፍህ ገጋ ኢሞ፡፡

3- ካውራቲን ሓሊታን ሃይማኖታን ዝመድፍ ካብ በ
ውራዊ ዝመድፍ ከብ ካብልካ ብመርካይ ገመሬትና ወተከላ
ቐና ከትጥተውሉ ወገባር፡፡ ኣዚ የጻግኪት ገጋ ኢሞ፡፡

4- ገጸላኡን /ጸላኡ በልፍኺን ሀዘብኺን / ከውራት
ኺ ወቅጽ፡ የጻፍህ ገጋ ኢሞ፡፡ ከመኩ ልካ ወስባኺ ከካ
የጻፍህ ወቅተኛ ኢሞ፡፡

ቅዱሳን ሕጂ ካብ በውራ ኤርትራ ዚነበረ ወቅተኛት የጻፍ
ይ ጻላት ናይ ብዓሊት በውገን ብካውራቲ ወቅተኛ ወቅተኛ
ን ኢሞ፡፡ ካብ ሀ.ሓ ይጻፍ ሓይ ሓይ ገዚ ጸጋጃይ ዝመባለ
ይርክ፡፡ ብሕልፊ ይጻፍ በ1974 /መጀመርታ / ገለ ራኩሳው
ያን ሃይ ጸጋጃይ ካብሰባሰብ ለባብም ገይገፍትና ሃገራት
ካብሰባሰብ ኣገጸላው ካብ መዓከታ ካብ መዓከታ ዝገ
ይይየጻፍህ ወቅተኛ ካርካሎ፡፡

በለጽ በለጽ ካብ የጻገን ካብ ጸጋጃይ ይርክ፡፡ መሰረ
ቱ ይጻፍ ራኩሳው ወይ ገዛክ ርክሰኺ ልዕሊ ሓባር ጥ
ቐላ መርካይን ካይራዊ ናይ ዓወት ስዕዞ ገመርካብ ሀርቡን
መባልን ኢሞ፡፡

ሓይ ገዓሊትን ሃይማኖትን መባርሒ ኢገባር ዚይሉ በብ
ወይ ገጽሉ የጻፍህ ተበላጽ ኢሞ፡፡ ከመኩ ወገን ናይ መሥራ
ራት ወይ ሊቃውንቲቲኦ ካብሰባሰብ ካብ በውራ ገርገጽ በላዕ
መባልን /ወይ ደረት መፍላይ / ጸጋጃይ በለጽ ኢሞ፡፡ ዓወ
ት ናይ ኣትታወዎ ዝነበረካ ናይ ካብሰባሰብ ሓይሉ ርክኺ
ገብጽካ ገደፍካ መኩ ወገን ጸጋጃይ በለጽ ኢሞ፡፡ ገ
በውራ ሃገርካ ሓር ልገዝ ኩዝ ዚኸክል ነገ ገበውራ ሀ
ዝሉ ዓለም ዚዕገቅ ስጉምቲ መውባዶ ጸጋጃይ በለጽ ኢሞ፡፡

6. ባህላዊ በውራና

ሀ. ኣገጻር ሕጻኖች ባህልታት

ባህላ ከባሃል ኣገቡሉ ኩሉ ናይ ሓይ ሕ /በብ ልዎ፡፡ ቋን
ቋ፡ ሃይማኖት፡ ስርዓት፡ ኣገበብ ኣተሓሳስባ... ወ.ዘ.ተ. ዘመ
ር ኢሞ፡፡ በውራና ገንባቢና ዘዕገቅ ባህልታት ሽጥፍኦ ንገ
ስጋልና ዘይገፍዑ ደግ ከጻዕብልን ከመስርትን ኢሞ፡፡

በውራና መሰረተኛ ኢኮኖሚያውን ሕ /በባውን ለውጢ ከመጽኦ
ከመኩ ተጻጥቶ ደጋጊመና ገለጽና ኢሞ፡፡ ባህላ ካብ ኢኮኖሚያ
ዊ ንሕዝቱ ዚፈልፈሉ ነጻብራቕ ኢኮኖሚያውን ፖሊቲካውን ቅጥጥ
ኣገባብን ስለዘኾነ ባህላዊ በውራና ገዘጸንሎ ካይሓሰርክን ጸቓ
ገን ባህላ ነጹን መስ ዚኸክል ሓይሎ ኢኮኖሚያውን ፖሊቲካውን
ስርዓት ዘሰጣጥብን ገጻኡ ከጻዕብልን በውራዊ ባህላ ይመስርት፡፡
ባህላዊ በውራና ኣመሓደር ኣገጻር መስፍንነትን ሃጻይነትን ባህ
ሉን ዚተጻጥቶ ካብ ርክሶ መጪት ኣገጻር በለጽ ደግ ኢሞ፡፡

ኣገጻር መስፍንነትን ሃጻይነትን፡- መስፍን ርክሰጣላዊ
ባህላ መዝግዞ ወልቶ በባዊነት ካይልጽ ዓላትነት... ወ.ዘ.ተ.
ዘሰበኸን ኣመገዝሊነት ኩቱር መስተ መስታይ መርዘም ተመጻት /ሓ
ሸሽ / መወታድ... ወ.ዘ.ተ. ኣብ ሃገርና ዚዘርገብን ስለዚ
ኾነ ብዘይ ውልውል ገታወዎ፡፡ መስፍንቲ ባህላ ደግ ነቲ ሃካይ
መርጣጥ መስፍንቲ ኣመስጊት ሓይን ገዛቐጥቶ "መበብቲ" ወርቁን
ብረርን ገዘሰሎ "ኣገመረኛ" ከፃገን ገዝኣሎ "ኣለመቲ ኣናበለ
ዘቋናጽብን ብመዝግዞ ብሕልፊ ከካ ብጽታውን ዓላታውን ካይልጽ ዚ
ኣመገን ደሙር ልዎ፡፡ ስለዘዘውትርን ገነጸገ፡፡

ኣመሓደርኩስ ባህላዊ በውራና ብመሰረተ ኣገጻር ብርሃኡ ወዲ
በብ ወገባር ከይት ነዚ ሃጻይነትን መስፍንነትን በብ ኣገጻኺ
ገመገባር ዘሰበኸን ዚኸተሉን መባይን መገባብርን ዚታወቅን ዘፍ
ሮስን ኢሞ፡፡ ብተወሰኹ፡ ደግ ገናብራ ሀዘብን ሓይሎ ዝመድፍኩን
ከጻዕብኺ ራኩሳው ወሙሳት መዝመዝቲ ዘሕሉ ዘይኮነስ ሓይሎ ሀዘብና
ዘሰገፈሉን ዘመሰባለሉን በውራዊ ባህላ ተኪልና ነይገፍዑ፡፡

ኣዚ ቅጥጥኩ ካብ በውራ ኤርትራ ገመጀመርታ ገዚ ብሀዘባዊ
ሓይልታት ዚተሓገጸን ገተጋደሉት ዘወሃብ ፖሊቲካዊ ትምህርትን

አብ መደብ ሰልፍናን አብቲ ገተገላይ ህዝብና ኣገህቦ ኣስተም ህርገ ጉሊዙ ይርከ፡፡ ብገብሪ ደማ ኣብ ውሽጢ ሰልፍና ዘርከ ገቕሳትን ብብገዛኡ ዘመሳገሩ ናይ ደጃዝ ዘመድናና ርክብ ተናገሩ ሰራሁ ገዕዘቦ፡፡ ሃገራዊን ኢርትራውያን ብመጪንና ከብቲ ገሳ ያሉ ዓመተት ኣገጻር ባዕዳዊ መገዛኦታትን ዕብላላን ዚገደል ዚ ነበረ ህዝብና ዘወረሰናዩ ጭጢ ኣደልዳልና ከምቲም ተፃዎት ኣ ቦታትና ገንዘኣት ተርኪን ገብጽን ጭረር ትገራይን ገንደርን፡፡ ገንዘኣት ኢጣልያን ኣገገላዝን ዚተቓወም ከብ ተመክር ተማሂርና ገሕና ውገ ኣብ ዓወትና ምሉእ ኣመነት ኣሕዲርና መኪትና ገታላስ ኣሉና፡፡

ናይ መዓኣታ ሸተና ኣብ ሃገርና ህዝባዊ ባህሊ ዓብላሊ ከይት ከምዚርከብ ገምገባር ሃጻያውን መስፍናውን ባህልታት ኣጥ ፊኡና በውራዊ ሃገራዊ ባህሊ ምድልዳል ኢዩ፡፡

ገሰብ ብጥቡኡ ኣናሸዩ "መቢብ" "ኣገጠረኛ" "ኣላማይ" "ዋጣሂ...ወ.ዚተ. ኢሉ ዚገፍዕ ሕጻኖ ባህሊ ይወሰስና ከብረት ሰራሕተኛ ህዝብና ጥራሕ ዘይከነስ መሰሉን ፍረ ጸጻኡን ገሕሉ፡፡ ብተወሰኹ ደማ ነዚ ርግልነት ዘመጽኦ ንውራዊ ናይ ኣመንዝራነት ናብራ ኣሓት ኣጥፊኡና ሰብኣዊ ከብረን ሓልዮን ሰራሕን ዚካየዳሉ መነባብር ከገፈጥር ተፃፂቦና ገርከብ፡፡ ንይቲ ኣገሰትዮ ጉይሉ ወይ ከም መሳኢታ ዝቐርር ርግላዊ ባህልን ከም ጌልያ ዘጸቅጥ መቐሕ መስፍናዊ ሕገን ስርዓትን ልምድን ይርዳዎና ነተን ፍርቂ ተጽሪ ህዝብና ዚኾና ኣብላት ሕ / ሰብና ገነብሰን ዘቐጥረሉን ገመሕኡ ሕ / ሰብና ደማ ዋያኡን ዘውፍያሉን ስርዓት ከገመሰርት ኢና፡፡ ከም ጥገላ፡ ከርብ፡ ደብትርና ዝኣመሰሉ መስፍናዊ ኣም ነትን ሕጻኖ ልምድታት ኢዮም፡፡ ህዝብና ከብዚ ናጻ ዚኾነሉን ገበውራዊ ዕላማና ዘደገፍዕ ገሰጋሪ ኣተሓሳስባ ዚገና ጸፈሉን ኣገባብ ምውጣን ኣብ ገብሪ ምውሃልን ገዲታና ኢዩ፡፡

ላ. ኣገጻር በለጽ፡-

በለጽ ምስገቲ ጥቕሚ ገዛኡ ርክሰሻ ከብ መተከልን ሓቲ ዕ ላማን ወጻኢካ ምስቲ ዘርብሓካ ምጽጋዕ ማለት ኢዩ፡፡ ማሕበራዊ ዕላማ ዘሰካ ተመሳሳኪ ናይ ገዛኡ ርክሰሻ ጥቕሚ ምዕባል በለጽ ኢዩ፡፡

ፖሊቲካዊ በለጽ ገገላዊ ጥቕሚ ልዕሊ ዕላማ በውራ ሞርከ ህዝቢ ኣጸና ገርካ ሰልጣን ይኹን ካልኣ ገላዊ ረብሓ ገምርካብ ዚገበር በለጽ ኢዩ፡፡ ጥቕሚ ህዝቢ ኣምሰልካ ረብሓ ገዛኡ ርክ ሰኪ ወጪ ደማ ጥቕሚ ገምርካብ ምሕላን ወይ ስጉምቲ ምፍታን በለጽ ኢዩ፡፡ ገዳነት፡ ወገንነት፡ ኣውራጃነት ምርኩስ ብምገባር ዝድሉ ጥቕሚ ዓቢይ በለጽ ኢዩ፡፡ በዚ ምብገያት ዘኸኣ ኣብ በውራናን ውድብናን ገንብታዊ ረብሓ ተባሂሉ ዝገበር ዝነገ ይኹን ዝፈላሊ ጸረ በውራዊ ናይ በለጽ ተገባራትን ገታዎ፡፡

ገመረድኡ፡- ኣገጻር ረብሓ ህዝቢ ኢርትራን ሓዲነተን ብተም መጠራፈክቲ መሬት ቀያዓ ዓማ ዘተወሰደ ናይ ምቐገጻልን ምፍር ፊሕን ምስባርን ተገባራት ጉይተት ህዝቢ ኢርትራ ከይኖም ኣፈጢ ሞዳ ዚነብረሉ ሕልጢ ገምርካብ ዚፈተኩሉ ሰፊሕ ኢዩ፡፡ ቀያዓ ዓማ ነቲ "ሃገራዊ ጉባኡ" ኣትብሉ ጸዊዓ ኣገጻር ናጽነት ህዝቢ ኢርትራ ዚኾነ ውገኡ ሓዲኡ ኣደጃ ኣብ ልዕሊ ገድሊ ኢርትራ ገዋታውን ፖሊቲካውን ከባሪ ኣውራዳ፡፡ ደም ብዛሕት ኢርትራውያን ኣውገ ኣፍሰባ፡፡ ምብገያት ደማ ገህዝባዊ ሓይልታት ብምዕናው ኣውገ ኣፍሰባ፡፡ ምብገያት ደማ ገህዝባዊ ኢርትራ ብዘይተወፃደ ኣተም ውሑዳት መሬታት ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ኢርትራ ብዘይተወፃደ ጥይ ጥይ ብምባል ብሕዝብ ሓይልን ሃብትን ከጥብቡ ብምድላዮም ኢዩ፡፡ ኣዚ ከኣ ኣቲ ዝላዓሊ ፖሊቲካዊ በለጽ ኢዩ፡፡

ኣብ ውሽጢ ሓዲ ውድብ በውራ ወይ ማሕበር ዚኾነ ይኹን ውል ተ ሰብ ወይ ጉፂሉ ዘጠቐሙሉ ቦታን ጽቡቕ ሸጋን ገምርካብ ኢሉ ኣብ ማሕበር ገዚተገበረ ወይ ገዚነበር ሰፊሕት ከም ናይ ገዛኡ ርክሱ ሰፊሕ ወይ ባዕሉ ገዢ፡ ነገር ዚገበር ኣምሰሉ ዚሰብሽ ወይ ዚገልጽ ተበላጻይ ኢዩ፡፡ ምያኡ ዘተወሰነ ሰፊሕ ምስ ናይ ካልኦት ከተገጸጽኦ ኣገከሎን ውገ ኣዝዮ ገኣሽተ ኣገከሉ፡ ስሙ ሓፍ ገመባል ናይ ካልኦት ሰፊሕ ዘፍቐ ናይ ገዛኡ ርክሱ ሰፊሕን ተፈገ-ከኣ ኣዕብዮ ዘረድኦ ተበላጻይ ኢዩ፡፡

ኣብ ርክሱ ዘኹሉ በለጽ ኣብ ፖሊቲካ ብብዛሕ መገገዲ ይርከ፡፡ ገኣብነት ኣብ መገገ ካልተ ጉፂላታት ባኣሲ ይህሎም ኣብ መተከል ረገጽካ ኣብ ከገዲ ነቲ ቅነዕ ምስጋዝ ጥቕሚ ገምሳሚ ከትብል ፈላሊሻ ገናይ ክልቲኦም ቀማት ተደገቑን ገሕዝን ወይ ከኣ

ነቲ ሕይወት ገበይት ጸርዝ መሰላኸ እና ዘለኹ እናበልክ ነቲ ካልኣ ከኣ ከመኩ፡ እብ መረሰታ ገን ወስኑ፡፡ ዝሓየላ ወይ ከኣ ወስኑ ዝሰላረ ተሸረ፡፡

ኣገጻር መተከልና ገዛኹን ዕርቂ ወስኑ ኢትዮጵያ ኢገብር ህርድገ ዘብል ውድብ ብዕድል ህዝቢ ኢርትፊ ዘባላዕ ብመሆኑ ከቱር ፖለቲካውን ወተሃደራውን ተጽዕኖ ነቐርበሉ፡፡ ፈረረሺን ይኹን እዚ "አውተኖሚ" ወይ ርክሰሻ መሸኣል ዘበሃል ነገር ፍርቂ ወይ ሕይወት ገዚ ናይ ናጽነት ስለዝሆነ ኣይገባብሉን፡፡ ናጽነት ዘይሸረፍ ኩሉ ገዚ ወሉኡ ኢዮ፡፡ ስለዚ ንናጽነት ህዝቢ ኢርትፊ ዘገዝ ተበላጺ ኣበርቲዕና ገታዎም፡፡

ኣብ መጻልታዊ መነበብርናን ናይ ሕይወት ዝመድናናን ወስኑ ህዝቢ ዘሉና ዝመድናን ካብ በላጽ ናጽ ከገወጽኦ ይገባኡ፡፡ ብኸፊሉ እዞም ዘሰዕቡ ከነውገዶም ካብ ዘገቡኹና መባያትን ተገባሩትን ኣብነታት ኢዮም፡፡

1. ናይ ብሕሽን ረብሓ ኣብ ዘለዎ ነገራት መገዳሰ ብዛዕባ ዝተረፈ ገን ትመ መባል፡፡
2. ርክይተ ብጽት ነፊገካ /ነጻገካ/ ብሕታዊ ርክይተካ ልዕሊ ኩሉ ነገር መገባርን መጽሃርን፡፡
3. መዕባይን ንነብሰሻ ሓፍ መባልን ካልኦት ዝሰጩኦም ጭኢሽተ ስርሓት ኢልካ መስትገዳኹ፡፡ ባዕልኻ ሽኢ ናበይት ስፈሓት መስፈሕ ዘይመሸኣል፡፡
4. ጌጋ ከመ ዝገበርካ እናፈለጥካ ከትኦረመ ዘይመድላይ፡፡
5. ኣብ ቅድሚ ሰብ ዘይመዝፈብ ብድሕሪኡ ገን መሕማይን መገዛትን፡፡

ሐ. ኣገጻር በለልትነት፡-

ሰውራውን ማሕበራውን ውድባት ካብቲ ኣዝዮ ሕይወት ዘብኦ በለልትነት ከሕሉ ይገባኡ፡፡ ብሰገቢ በለልትነት ኣባላት ማሕበር ኢኮፋፈሉ ማሕበር ኢልሕልሕ እቲ ማሕበር ሰውራ ዘብኦ ማሕበርውን ካብቲ ሕፋሽ ህዝቢ ከፍላ ይከኣል፡፡ ስለዚ በለልትነት ኣገጻር ሰውራን መዕባላን ስለዝሆነ ኣበርቲዕና ከነታላሶ ይገባኣና፡፡

በለልትነት ብብዛኡ መገገዲ ከርኦ ይከኣል ኢዮ፡፡ እዞም ዘሰዕቡ ኣብነታት ከገመቅሱ፡-

1. ሰላምን ፍቕርን ወስኑ ናርከይ ወስኑ መተግበይተይ ወስኑ ወደ ናይ ወደ ቤት ትምህርተይ ወስኑ ዘመይይ ከይገዱ ለኒ ኢልካ ኢጋገ ኣገከሉ ኣብ መተከልካ ጸኒዕካ ኣብ ከገዲ መከታዕን መርድዳኣን ሰቕ ኢልካ መገሓፍ፡፡
2. ኣብ ኣሽባ ጌላ ነገር ዘይመዝፈብ ብድሕሪኡ ገን መልፍላፍ፡፡
3. ገጭት ወስኑ ካልኦት ብመፍፈሕ ኣዮናይ ጌጋ ወይ ከኣ መገ ገገይ መሆኑ ብልከዑ እናፈለጥካ ኣገከላኻ ሰቕ መባል፡፡ ብኩሉ ወገን ለባመገ ወረዳን ክትመስል መጽኣር፡፡
4. ጉጉይ ሕባባት እናሰማዕካ ኣብ ከገዲ መፍሻሉ ሰቕ መባል፡፡ ከመኩሉ ወገን መዕገር ገርትን ጸላኦቲ ሰውራን ዘብልዎን ዝገበርዎን እናሰማዕካን እናፈለጥካ ኣብ ከገዲ መሕፈመዎን መገላጽዎን ገላ ነገር ከመዘይ ተባህላ ሰቕ መባል፡፡
6. ገጥቂ ሕፋሽ ህዝቢ ዘገድኦ ስፈሕ እናፈለጥካ ኣብ ከገዲ ነቲ ገባር መቐመገ ወስኑ ከትረዳኣኡ መሆኑን ሰቕ ብመባል ከቐጽሉ መሕዳገ፡፡
7. መርገጽኻን መደብካን ከይፈለጥካ ብፍርቂ ልቢ ሰቕ ኢልካ መስፈሕ፡፡

ሰውራና ናብ ዓወት መታን ከበጽሕ ነፍሲ ወከፍ ተጋዳላይ ነዚ ኣድሓርሓፊን ጸረ ሰውራን ዘብኦ ሰመዒትን ኣተሓሰብን /በለልትነት/ ካብ ሱፋ በገተረ ከጥፍኡን ገውድቡን ሰልፋን ደግኦ ከከለሽልን ይገባኡ፡፡

7. ገርጭታትን ኣፈታትሒትን፡

ሀ. መብዋል ገርጭት፡-

ዘብኦ ይኹን ነገር ወይ ተርክዮ ሕቢርዎ ብዝርከቡ ኣገጻር ዘብኦ ኣካላት ወይ ኩነታት ዚኾኑ ኢዮ፡፡ ገዛኹን ይኹን ነገር ከኣ ሕቢርዎ ዘነባር ኣገጻር ኣለዎ፡፡ በዚ ዘገተ-መገታዊ ኣረከ

አያ'ዚ ዝሆነ ነገር ወይ ተርክዮ ብዘይኮነ ኣገጻጸ ፈጽሞ ኣይር
ከባኝ ኢዩ። ንኣብነት "ታሕቲ" ኣገተዘይህሉ "ላዕሊ" ኣይመሃ
ለውን / ከመኡ'ውን ብዘይ "ላዕሊ" ታሕቲ" ኣይመሃለውን / ህይ
ወት'ኣገተዘይህሉ'ዎት ኣይመሃለውን። ብዘይ ቈገቲ ፈህዮ ኣይመ
ሃለውን። ብዘይ ተወረር መስፍናውያን ኣይመሃለውን። ብዘይ በታሉ
ር/ማላውያን ኣይመሃለውን... ወ.ዘ.ተ.

እዞም ሰበርኖ ዘርከቡ ኣገጻጸ ዝሆኑ ነገራት ወይ ተረክዮ
ታት ኩሉ ገዢ ሰብ ነቲ ሰብ ነቲ ሰብ ከዕብልል ኣናተጋረመ-
ዚነብሩ ዘይፈለላዮ ከኣ ኢዮም። በዚ ገርዊታት ኣዚ ደማ ኣዮ
መዕብልና ዝርከብ። ኩሉ ገዢ ኣቲ ዝኣረገ ወይ ዝደሳረበ በቲ
ዝሰደበ ወይ ዝሰልጠነ ኣናተሰራረ ሰብ ወይ መዕብል ኩነታት ይፍጠ
ር። ንኣብነት ኣብ ሰብ ሰብ ሰብ ሰብ በታሉ መስ ሰብ ሰብ
ውያን ተፈጻሚ ዓባይ'ዮ ዓባይነት ይተክሉ። ኣብ መገዛኦ
ባዕዲ ደማ ኣቲ ገዢ-ህዝቢ ኣገጻጸ'ቲ ገዢ ሃገር ተለጻሉ
ኣሰኒፈ ናጽነት ይገኛልዮ።

ለ. ዓይነታት ገርዊታት፡

1. ንጻውን ውስጠ ሕ/ሰባውን ገርዊታት፡-

ሕ/ሰባ ብሰፈሰኩ ኣገጻጸ ከም ሕጻን፡ ጥፂት፡ ደብዳቤ፡
ቴርገ፡ ለህርገ ዝኣመሰሉ ባህርያዊ ተርክዮታት ዚገብር ታልሲ
ወይ ከኣ-ጸዕሪ ንጻውን ገርዊታት ይበሃል። ኣመባኣርከሰ ንጻው
ዊ ገርዊታት ዝበሃል ኣብ ዋጅ ወደባብን ባህርይን ዘሉ ገርዊታት
ኢዩ።

ኣቲ ኣብ ዋጅን ደቂ ሰባ ማለት ኣብ ዋጅን ባርያን ዋና
ባርያ፡ ተወረርን መስፍን፡ በታላይን ብርጅዮን፡ ኣብ ዋጅን
ተገዛኣን ገዛኣን ... ወ.ዘ.ተ. ዘሉ ገርዊታት ደማ ውስጠ ሕ/
ሰባዊ ገርዊታት ይበሃል። ንሕብረተሰብ ዘመብሉን ዘልወጥን ከኣ
ኣዚ ዓይነት ገርዊታት ኣዚ ኢዩ። ንኣብነት ዋጅን ባርያ ሕ/ሰባ
በቲ ኣብ ውሽጡ ዘርከብ ሰብ ገርዊታት ዓገዮ ንጸብኩ ዝለጻላን
ዝመዕበለን መስፍናዊ ሕ/ሰባ ተፈ ይህብ። መስፍናዊ ሕ/ሰባ
ኣውን ብገህኩ ብናይ ኣብ ውሽጡ ዝርከቡ ደርብታት ገርዊታትን

መዕባላ ሰብልን ተደምቡን ንኣብኩ ዝመዕበለ ሰባ/ማልነት በታ ይ
ለቀቐ። ሰባ/ማልነት ሕ/ሰባ'ውን ከመኡ ብገህኩ በቲ ገሰ ዘመዕ
በሉ ገርዊታዊ ኩነታት ዓገዮ ንጸብኩ ሕ/ሰባ ማዕጸ ይኸፍት።

2. ተጸረርቲን ዘይተጸረርቲን ገርዊታት፡

ተጸረርቲ ገርዊታት፡- ዘበሃሉ ኣብ ዋጅን ዘይዕረቕ ኣብ ዋጅን
ወደባን ተጠቓሽን ደርብታት ዘለው ናይ ጥቕምን ዕለማን ገርዊታት
ኢዮም። ንኣብነት ሰባ/ማልነት ተገዲ ዕለማኡን ደልዩኡን
ብዝሆነ ይኹን ወገን ሰባ/ማልነት መስፍን መስፍን ከኣ ኣገከሉ ደልዩ
ንገ ዕለማን በታሉ ከኣ ናብራኦም ንመጽደብ ደምዘመ ንመብሸ
ኢዩ። ሰባ/ማልነት መስፍን ንከበዝሎ ንበታሉ ብፍረብ ንገዛብ
ኣናሰርሎ ከጥቶት ኣለዎም። በታሉ ከኣ ናብራኦም ንከመጽደብ
ኣተኩም ከብ ሰባ/ማልነት ብዝበዝሎ ከረብሰዎ ኣለዎም። ኣዚ
ናይ ጥቕምን ዕለማን ፍልልይ ኣዚ መሰረታዊ ዘብነ ከዕረቕ ዘይ
ከለል ተጸረርቲ ፍልልይ ወይ ገርዊታት ኢዩ። ከመኡ'ውን ኣብ ዋ
ንገ ባዕዳውያን ገዛኣትን ገዛኣት ኣህዘብን ዘሉ ገርዊታት ዘይዕ
ረቕ ተጸረርቲ ናይ ጥቕምን ዕለማን ገርዊታት ኢዩ።

ዘይተጸረርቲ ገርዊታት፡ ዘበሃሉ ኣብ ዋጅን መሰረታዊ ጥቕም
ዎ ወይ ሰፈሰዊ ዕለማኡን ዘገጠም ወይ ዘሰማሙ ደርብታት ብሂራት
... ወ.ዘ.ተ. ዘርከቡ ገርዊታት ኢዮም። ንኣብነት ኣብ ዋ
ንገ ገባርን በታሉን ዝርከብ ገርዊታት ኣለው። ኣብ ሰባ/ማልነት
ሕ/ሰባ ከተማ ኣብ ልዕሊ ገጠር ዝተመገን ጸብላልነት ዘለዎን
ሰለዝነ ኣዎ በታሉ ኣብ ከተማ ገባር ከኣ ኣብ ገጠር ሰለዝነ
ብሩ ኣዚ ኣብ መገዛኡ ፍልልይን ናይ ጥቕም ገርዊታት ይፍጠር
ኢዩ። ከመኡ'ውን ኣብ ዕጻጋ ኣቲ በታላይ በተን ተረብ ደምዘ
ዝለጻላ ከተማ ብሕብር ዋጅ ከገዝኣ ገባራይ ከኣ ነቲ ርሂት
ዘመጽኦ ኣተት ወይ ጥሪ ብሕብር ዋጅ ከሸይጥ ናይ ጥቕም ወገ
ጣው ይለጻል ኢዩ። በታሉን ገባርን ንገ ሸሕ'ዚ ኣብ ሰብ ሰብ
ንኣብተ ነገራት ጥቕም ዘገጠም ኣገተኦን ኣብቲ መሰረታዊ ነገ
ራት ዘሰማሙ ኢዮም። ከልቲኦም ኣባላት ናይ ታሕተዎ ደርብን
መዝገብን ሰለዝነን ንመዝገብ ከጸፍኩ ብሰባር ዘጸዕሩ ኢዮም።
ሰለ'ዚ ኣቲ ኣብ ዋጅን ዝመጽኦ ዘርከብ ንኩሰ መሰረታዊ ዘይከነ ገ
ርዊታት ዘይተጸረርቲ ገርዊታት ይበሃል። ከመኡ'ውን ህዝቢ ሰብ

ሃገር በብዙሃነት ዝቅርሳ ለሰላም በሥራ ስሜን ይሸከል ኢዩ፡፡
 አብ ዋገን እዞም ዝቅርሳ ለሰላም በሥራ ስሜን ይሸከል ኢዩ፡፡
 ወይ ገርቂታት ኣለው፡፡ ኩሎም ብሥራት ገን መሰረት ጥፍኦም
 ሓይልት ባዕዳውን ደርባውን መገዛኦት ስለዝኾነ ሓይሊ ይል
 ዓቶም ነዚ መጥፋኦ ኢዩ፡፡ ስለዚ-ኣቲ ኣብ ዋገንዎም ዘሉ ንኩስ
 ገርቂት ዘይተጸፈሪ ኢዩ፡፡

3. ተፃውዎን ከልካውን ገርቂታት፡-

መዕብልና ናይ ዝኾነ ይኹን ሕ/ባብ በብዙሃነት ገርቂታት ዝኾመ
 ኢዩ፡፡ ኣብ ሓይልት ደረጃ መዕብልና ሓይልት ከብዙሃነት
 ገርቂታት መሰረታውን ወብገን ገርቂት ከይት ይርከብ፡፡ ንሱ ከኣ
 ተፃውዎ ገርቂት ይበሃል፡፡ ኣዚ ተፃውዎ ገርቂት ኣዚ ንኹሎም ኣ
 ተም ዘተረፈ ገርቂታት ከኣ ይተፃፍኦም ኢዩ፡፡ እዞም-ኣቲ ተፃ
 ዓይ ገርቂት ዘትገክኖም ዘተረፈ ገርቂታት ከኣ ከልካዊ ገርቂታት
 ይበሃሉ፡፡ ኣብ መሰናፍቂ ሕ/ባብ ከም ኣብ ዋገን ተፈርገን መ
 ባናገሪ ወነገሪ መረትን ሸታሉን ገባርን ... ወ.ዘ.ተ. ዝኣ
 መሰሉ በብዙሃነት ገርቂታት ኣለው፡፡ ከብ ዋገን እዞም ኩሎም ገን
 ኣቲ መሰረታውን ወብገን ዘኾነ ኣቲ ኣብ ዋገን ብርጅኹን ወገኖ
 ንትገ ወይ ገባርን መባናገትን ዘሉ ገርቂት ኢዩ፡፡ ኣብ ናይ
 ብርጅኹ ሕ/ባብ ኣውን ከምኡ በብዙሃነት ገርቂታት ኣዚ ኣተሃላው
 ኣቲ ተገደን ወብገን-ኣብ ዋገን ሸታሉን ብርጅኹን ዘሉ ገርቂት
 ኢዩ፡፡

ኣብዚ ገዛ'ዚ ኣብ ኢርትራ ኣገተ ተፈላጊነትና በብዙሃነት ገርቂ
 ታት ኣሉ፡፡ እዚ ደማ ኣብ ዋገን ሀዘቢ ኢርትራን ገዛኣት ወገ
 ገሰት ኢትዮጵያን ሓገዝታን /ሃጸያውያንን ጽዮናውያንን/ ኣብ
 ዋገን ሸታሉን ብርጅኹን ሸታሉን ገባርን-ከምኡ ወገ ናይ ብሓረት
 ጸገታት ጸታ... ወ.ዘ.ተ. ዘሉ ገርቂታት ኢዩ፡፡ ኣቲ መሰ
 ረታውን ወብገን ተፃውዎ ገርቂት ገን ኣቲ ኣብ ዋገን ሀዘቢ ኢ
 ርትራን ባዕዳዊ መገዛኦት ኢትዮጵያን ሓገዝታን ዘሉ ገርቂት ኢዩ፡፡
 ኩሎም ኣቲ ተም ከልካውን ወብገን ገርቂታት ከኣ ከልካዊ ገርቂታት
 ኢዩ፡፡

ተፃውዎነትን ከልካውነትን ናይ ገርቂት መስ ኩነታት ዘለዎም
 ኢዩ፡፡ ኣብ ፍላጪ ገዛ ተፃውዎ ዝነበረ ኣብ ከልካ ገዛን ኩነ

ታትን ከልካዊ፡ ከልካዊ ዝነበረ ደማ ተፃውዎ ከኹሎም ይሸከል
 ኢዩ፡፡ ንኣብነት ኣብዚ ዘሉና ደማ ኣብ ዋገን ርሂጽ በላዕን
 ር/ማላውያንን ኢርትራውያን ዘሉ ገርቂት ከልካዊ ኢዩ፡፡ ዲሕሪ
 ናጽነት ገን ተፃውዎ ከኹሎም ንሱ ኢዩ፡፡

ሐ. ኣፈታትሎ ገርቂት፡-

1. ገዳማውን ውስጠ ሕ/ባብውን ገርቂታት

ባብ ኣገጸር ሕግም ጥጂት ደኻም ተርገን ለሀርገን ወ.ዘ.ተ.
 ዝኣመሰሉ ባህርያዊ ተርክቶታት ኩሉ ጊዜ መስ ተፃላሰ ኢዩ፡፡
 እዚ ዓይነት ተፈላጊ እዚ ሽኣ ከብ መጀመርያ ባብ ኣብ መረት መስ
 ተተልቶላ ኣትፊኡ ከባብ ሎ ዘሉ ብዘይ መተረጽ ከኣ ዘቐጸል
 ኢዩ፡፡

እመበኣርከስ ገዳማዊ ገርቂት ከመሳኸሎ ወይ ከቃለል ደኣም
 በር ብመሉኡ ከፍታሕ ዘይከኣል ዘለዓለማዊ ገርቂት ኢዩ፡፡ ገን
 ዓማዊ ገርቂት ዘፈትሎ መዕባላ ሰፊሕ ኢዩ፡፡ ከብ ናይ ሰፊሕ
 ተመኮር ሓይልት መሀዞ ባይነስ ይውሰድ፡፡ ኣቲ ሓይልት ባይነስ ከ
 መሉ ኣናበላ ነቲ ዝጸገሎ ገርቂት ንከፈትሎ ይሕገዝ፡፡

ኣቲ ዝመደና ባብ ስነ ፍጥረትን ከምኡ ወገ ኣቲ ናይ ው
 ደብብ ኣብ ልዕሊ ስነ-ፍጥረት ዕብላላ በጽሕፃ ዘሉ ደረጃ ኣብቲ
 ኣብ ውሽጢ ሕ/ባብ ዘሉ ደርባዊ ዝመደናን ኣብቲ መባይ ሕ/ባብ
 ሰርዓትን ዘተመርኮሰ መፈት ከነስተውሎ ይገባኣ፡፡ ንዝኾነ ይኹን
 ኣብ ዓለም ዘሉ ነገር ዘልዎዎን ዘማዕብሉን ናይ ገዛኡ ርክሶ
 ኣብ ውሽጢ ዘርከብ ገርቂት ኢዩ፡፡ ኣብ ውሽጢ ኩሉ ነገር ኩሉ
 ገዛ ውሽጢ ገርቂት ኣሉ፡፡ መንቀስቃስን መዕባላን ናይ 'ቲ ነገር
 ዘውስገ ከኣ እዚ ገርቂት'ዚ ባዕሉ ኢዩ፡፡

ዕለታዊ ናብፊና በይተረፈ ብውሽጢ ገርቂታት ኢዩ ዘመረሕን
 ዘካየድ፡፡ ንኣብነት ናይ ሕፂ ናብፊና ናይ ውገኣ ናይ ቃልሲ
 ኢዩ፡፡ ብረታዊ ቃልሲ ሀዘቢ ኢርትራ ከትከል ዘገደደ ናይ ገዛኡ
 ርክሶ ውሽጢ ፍላጪ ኩነታት ደረጃ ታሪኻዊ መዕብልናን ኢዩ፡፡
 ኣብ ኢርትራ ለውፊ ንኢገባር ዘደፋፍኦ ተፃውዎ ገርቂት ኣቲ
 ኣብ ኢርትራ ዝርከብ ኣኮኖሚያውን ፖለቲካውን ታሪኻውን ሕ/ባብውን

ደረጃ መወሰንና ደካሞበር ከመቲ አደሳታሪ መገንባት ኢትዮጵያ
 ዘላለም ሕዝብ ጉዳይ ኢርትራ በውራ ዘገባቸዋል ናይ ወጻኢ ኢዲ ስለ
 ዘላለም ኣይኮነ፡፡ ወበገቲ ዓወት ናይ ዘ በውራ ኣዘውገ ከመቲ
 ታሪኻውን ዘገቡ መታውገ ሕገ ዘርክዮ ደቲ ወሽጢ ማለት ደቲ ኢር
 ትራ ኣመበር ካልኦት ፈጽመዎ ከቦት ኣይከኣሉን ኢዮም፡፡

ኣደሳታሪ ስነ ሕብብን ባሕረ ሕብብን ዘለዎም በባት ገን
 ናይ ወጻኢ ኮነታት ዲኡ ዮሞ ገሳይ ነገር ዘለዎትዎ መበር ኣቲ
 ወሽጢዊ ኮነታት ኣይኮነን ይብሉ፡፡ ገን ኣዘ ገንደን መሃህለን
 መገደብን ዘቦነ ኣተሰባሰባ ኢዮ፡፡ ልክዕ ኢዮ ሳይ ነገር ገሺ
 ልወጥን ገሺመዕብልን ገዳዊ ኮነታት ነቲ ወሽጢዊ ገርግጥ ወይ
 መሰረታዊ ነገር ወይ ዲኡ ኣገታይነት ናይቲ ውሰጢ ነገር ኢዮ፡፡
 ስለዚ ሽኢ ገሰውራና ዘውተ ኣብ ርክሲ ቲ ብሰል ውደባዊ ኮነ
 ታት ናይ በውራ ህዝቢ ኢርትራ ዘበጽሖ በዕላዊ ኮነታት ማለት
 ቅኑስ ዝተወደበ ፖለቲካዊ ሕገጽጽጽ ዲኡ ስመረጥን ናይ ተ
 ጋይልቲ ውደባዊ ንኡዝታን መርራብን ናይ ህዝቢ ገዳዊትን ዲኡ
 ኣመበር ብሽብ ወጻኢ ዘመጽኦ ወይ ዘፍጠር ኮነታት ከመ ናይ ገ
 ዮት ይኹን ናይ ሞራል ሕገዝ ኣይኮነን፡፡ ናይ ወጻኢ ኮነታት
 /ናይ ገዮትን ሞራልን ሕገዝ / ፈጽሞ ዋጋ ዓብሶን ማለት ኣይኮ
 ነን፡፡ ኣገታይዲኡ ኣቲ ወሽጢዊ ተጻጻይ ደረጃ ከሕዝ ከሉ ኣቲ
 ናይ ወጻኢ ከኣ ካልኣይ ደረጃ ይሕዝ ማለት ኢዮ፡፡

ደርብታት ኣብ ዘለውሉ ገዢ ኣኹም ውሑዳት ገዢት ለዕለታት
 ደርብታት መኮነት ፍሉይ ረብሓኦም ገዢዝኡ ታሕተዮይ ደርቢ ገሳ
 ይሉ ማክተት ኣብዚሕን ኣበልጡን ገንደመዕብል ስለዘጸቐትዎ
 ዕባለ መኮነት ከረከብ ገባኦም ከወዱት ኣቲ ገሰጋሪ ጽኑዮ ደርቢ
 ዲኡ ሕይሉ ከሕዝ ናይ ገደገ ኢዮ፡፡ ስለዚ ባርያ ተወራሪ ገባሬይ
 ቮታላይ ከመኹ ወገ ኣብ ንኡት በዕዳዊ ገዢኣት ዘርከብ ህዝቢ
 ነገተመሓሉ ዘሉ ሰገሰለት ከበጥሰ ደርባዊ በውራ ይገበር፡፡
 በዚ ደርባዊ ታልሲ ዘ ከኣ ናይ ሎሲ ሰብ ካብ ባርያዊ ሕ/ባብ
 ናብ መስፍንነት ካብ መስፍንነት ናብ ር/ላልነት፡ ካብ ር/ላል
 ነት ከኣ ናብ ዴሶነት በጽሑ ነርኦዮ፡፡

2. ተጻረርቲን ዘይተጻረርቲን ገርግጥ፡-

ተጻረርቲ ገርግጥ፡- ኣብ ዋገን ደልዮትን ዕለማኦን
 ዘይረከቡ ደርብታት ማለት ኣብ ዋገን ወጥነትን ጥተናትን ዘለው
 ገርግጥ ስለ ዝኮነ፡፡ ኣብዚ ዘርከቡ ብሕብረት በባዊ በውራ ጥ
 ሬይ ኢዮ፡፡ ኣብ ዋገን ውሑዳት ገዢኣትን ብዘሓት ተገዢኣትን
 ዘሉ ገርግጥ ኣናዓመቲን ኣናበልሕን ብዝከደ ናብ ሕይ መሪር ናይ
 ከልተ ኣገጻር መርጻው ይበጽሖ ዮ ናይ ገዲ ሕይ በውራ ይኮነል፡፡
 ኣዚ በውራ ዘ ዲኡ ኮሉ ገዢ ብዓወት ናይቲ ዝበዝሖ ገዢ ህዝቢ
 ወይ መዝመዝ ደርቢ ይደመደዎ፡፡

ገዢኣት ብደልዮት ኣገጻር ጥቕም ገዢኣት ኣደፍርባን
 ኢዮም፡፡ ስለዚ ኣብ ዋገን ውሑዳት ገዢኣትን ብዘሓት ገዢኣትን
 ወይ ውሑዳት ለዕለታት ደርብን ብዘሓት ታሕተዮት ደርብን ዘሉ
 ተጻራሪ ገርግጥ ዘፍታኡ ናይ ገዲ ብሕይሉ ይኸውን፡፡ ገዢነት
 ኣዘን ኮሉን ሎሲ ዘለዎ ዲባውያን ህዝባውያን / መገንታት ከመ
 በባዮት ሕብረት ታይና ኮብ ሰሜን በዓትናዎ ይመስሉዮይት ያመገ
 ወ.ዘ.ተ. ብሕይሉ ርሃሶ በለዕ ህዝቢ ኣብ ልዕሊ ገዢኣት ደር
 ብታት መዕዛት ዘጥጥ ኣዳገ፡፡ በዚ መገገድ ዘ ኣውገ ኣብ ንኡት
 ገዢኣት በዕሊ ዘሉ ህዝቢ ኢርትራን ህዝቢ መዘመቢኡን ኣዘገዳን
 ዘመባብወን ገዢ በባውን ሕይሉ ብመጥታዎ ይገደል ኣሉ፡፡

ዘይተጻረርቲ ገርግጥ፡- ዘበሃሉ ኣብ ዋገን ፍልልዮም ዘይ
 ተጻራሪ ከይት መሰረታዊ ጥቕም ከኣ ዘሰማመዑ ደርብታት ብሕራት
 ወይ ገደለታት ዘለው ገርግጥ ኢዮም፡፡ መብዘከትኦም ኣቲ መሰ
 ረታዊ ተጻራሪ ገርግጥ ብመፍታኡ ዘፍትሑ ኢዮም፡፡ ከመዘኣኹም
 ዘኣመበሉ ገርግጥ ከመቲ ናይ ተጻረርቲ ብሕብረት በባዊ በውራ
 ዘይኮነስ ተሰ ኣልካ በብደረጃኦም ከከመ ኮነታትን ብመርዳኡ
 ብሰራሕ ብትምህርቲ ... ወ.ዘ.ተ. ዘፍትሑ ኢዮም፡፡ ገዢነት
 ት ኣብ ዋገን ቮታሉን ሕረስተትን ዘሉ ገርግጥ ከጥተስ ይከኣል
 ኢዮ፡፡

ዘይተጻረርቲ ገርግጥ ኣገተደኡ በቲ ገበኣ መገገዲ ዘይተ
 ፈቲሞ ናብ ተጻረርቲ ገርግጥ ከልወጡ ይኸኣሉ ኢዮም፡፡ ገዢ
 ብነት ኣብ ኢርትራ ብዘሓት ብሂራት ኣለዮ፡፡ ናይዘን ብሕራት
 ኣዘኣተን ሕይነት ብደልዮት /ባፍተት/ ዲኡመበር ፈጽሞ ብመገዳደ
 ወይ ብሕይሉ ከብውገ ኣይገባኡን፡፡ ኣቲ ገሳይነትን ከመር ዘ

ገባክ ሳይሌ ወይ መሪሕ ከብዙ ቀኑ ወትረል'ዘ ገጽጋዎ ወይ ገጻጻን ቸተት ዎስ ዘብል ኦቲ ዘይተጸፈሪ ዝነበረ ገርጭት ናብ ተጸፈሪ ይልወጥዎ ናይ ብሔራት ጽልክን ውገኡ ሓድሕዱን የሽትል።

ከዎኩ'ውን ኣብ ሳይ ሃገር /ልከዕ ከመቲ ኣብ ኢርትራ ዘሉ/ ከብ ሳይ ገላፀሊ ሃይማኖታት ከህልው ይኸክሉ ኢዮም። ናይ ሃይማኖት ፍልልይ ኣፈታትሓ ኣውን ናይ ገዛክ ርክሱ ሰይገስ ኣለዎ። ገሳይ ሰብ ብሓይሊ ሃይማኖት ክተለውጥ ወይ ደማ ኣብ ሃይማኖት ዘይኣዎን ከትገብር ዘይገባክ ኢዮ። ከብዙ ብመደኣክ ገሃይማኖት መርኩስ ብመገባር ፍልልይን ኣድልዎን ኣገተ ተገይረ ገን ወዩ ዘይተጸፈሪ ዝነበረ ገርጭት ተጸፈሪ /ዘጸልክን ዘጥገክን/ ኮይኑ ሕገፍሽፍሽ ከኣተ ይኸክል ኢዮ።

ፓሪቭ መገዛኦቲ ኢርትራ ኣገተ ተልልከትና ከሰብ ሕጂ ባዕፋ ውያን ነቲ ኣብ ኢርትራ ዘርከብ ዘይተጸፈሪ ገርጭት ኣናዕቡዮን ኣናገነኩን ገጸረ ሓድነት ህዝቢ ኢርትራ ይጥቀሱ ኒርዎን ኣለውን። ቀደም መገነሰቲ ኣገገሊዝ ሕጂ ደማ መገነሰቲ ኢትዮጵያ ኣሰለዎን ከርሰትያንን ከበሰን መታኩን ብመባል ኣናበቡን ገህዝብና ከሽፍልዎን ክገድብ ህርዱን ኢሎም ኢዮም። ህዝብና ገን ኣዚ ከፍሬልክ መገዛኡ ጥበብ ዎሕት ከብ ተመርኮ ጥሃሂረን ኣዕጭቶ ተረፃ፡ን ኣገህ ብዘበለጸ ወክፍሩል ነጸጉ ብመሪሕነት ህዝባዊ ሓ.ሓ.ኢ. ብሓይ ሓቢሩ ይዘበገጥ ኣሉ።

ኣብ ከዎ ኢርትራ ዘኣመሰላ ናይ ባልሰይ ዓለም ሃገራት ልከዕ ከመቲ ዘይተጸፈሪ ገርጭት ብኣገባባዊ ጊጋ ናብ ተጸፈሪ ኪልወጥ ዝኸከል ተጸፈሪ ገርጭት ኣውን ቀኑ ያሊቲን ኣገባባን ብመኸታል ገንዘቡ ናብ ዘይተጸፈሪ ኪልወጥ ይከኣል ኢዮ። ገኣ ብነት ኣብ ኢርትራ ሸሕ'ቲ ተጸፈሪ ገርጭት ዘለዎም ርሂጸ ሰለዕ ገር/ጣላውያንን ኣገተሃለው፡ ከሎም ኣብ ትሕቲ መገዛኦቲ ኢትዮጵያን ሃጸይነትን ጽፍቂት ስለ ዝሆኑ ኣብዚ ደረጃ'ዚ ብናይ ሓባር ሃገራዊ ጥቕም ተኣሳሰሮም ነቲ ገርጭት ናብ ዘይተጸፈሪ ለዩጦም ኣገጸር ባዕፋዊ ገዝኣት ብሓባር ይገይሉ ኢዮም።

ኦቲ ፎናን ገጽላ "ቀያፋ ኣል ዓማ" ወይ "መጽለስ ኣል

ሰውራ" ኣብ ውሽጢ ህዝቢ ኢርትራ ገዘርከብ ፍልልይ ከዎ ናይ ሃይማኖትን ብሔርን ኣብ ከገፋ ብመርዳክን ብትምህርትን ህዝቢ ብመገታሕን ከትፈትሖ ዎህታን ብመቐገጻልን መሕፈዱን ዎላታን ኪትፈትሖ ትፍትን ኒይረ። ጊና ከብቲ ገገይ መስመር ከይለፍቶን ከኣ ኣብ ልዕሊ ህዝባዊ ሓይልታት ዝገይደ ኮፍት ሓድ ሕድ ኣብ ሪዓ ኣለ። ኣዚ ከብ መድሕርሓርን ከብ ናይ ተበለጽቲ ብሕታዊ ድልዩትን ዝተለዕለ ጸረ ህዝባዊ ሰገመቲ ኢዮ። ህዝብና ደማ ብመለኡ ሓይሉ ይታወቅ ኣሉ።

3. ቀፃጣውን ከልኣውን ገርጭታት

ኣብ ዘመናዊ ሕብረተሰብ ጣለት ኣብ ርክሰማልነትን መስፍነ ርክሰማልነትን ባዕፋዊ መገዛኦትን ቀፃጣዊ ገርጭት ብዘይ ሓይሊ ከፍታሕ ዘይከኣል ተጸፈሪ ገርጭት ኢዮ። ኣቐጻጸዎ ከዎ ዝመቐ ሰናዩ ናይ ህዝቢ ኢርትራ ቀፃጣዊ ገርጭት ህዝቢ ኢርትራ ናይ ሃገሩ ሃብቲ ከዋግዕብልን ብኣኩ ከይረብሕን ፍትሕን መሰልን ከይረከብ ከይመሃርን ከይፈልጥን ብሓዲ ከብ ጭፍና ናብ ሓይነትን መዕባላን ገክይሰጋገር ቀንፋ መቐከ ከይገዳ ዘሉ ኣብ መገንኩን ወፅኦ ገዛኢት ኢትዮጵያን ሓገዝታ ሃጸያውያንን ኣድሓርሓርቲ ደቂ መገን ገዛኢት ኢትዮጵያን ኢዮ። ህዝብና ነዚ ገርጭት ኣዚ ብሰላማ ሃገርን ዘሉ ገርጭት ኢዮ። ህዝብና ነዚ ገርጭት መገንታት ደቂ መገንፋ ኪፈትሖ ብዘከ ሃዲት ኢዮ። ኣብ ሕቡራት መገንታት ጥርዓን ብመቐፈብን ብላማዊ ሰልፍታት ብመገባርን ገኢትዮጵያ ተፈውዎኩን ድልዩት ናጽነትን ገለጽ ኢዮ። ገናኸሰ ኣታ መደበር ሃጸያውያን ዘባነት ውደብ ሕቡራት መገንታት ጣዕጽኣ ዓጽያትሉ። ኣታ ፋብሳታዊት መገንታት ኢትዮጵያ ደማ ብማክሰርትን ጥይትን መለባትሉ። ኣብዚ ገዛ'ዚ ደማ ህዝብና ናብ'ቲ ገፋታዊ ብፈታዊ ተጋድሎን ገክሓልፍ ተገፋድ ኣገህ ነታ መሸመሽቲ መገንታት ኢትዮጵያን ሓገዝታን ዓበሬጥ ዮም ኣሉ።

ኣብ መገን ህዝቢ ኢርትራ ዘለው ከልኣዊ ገርጭታት ብሰላማዊ መገንፋ ኪፍትሖ ዘኸከሉን ዘለዎም ገርጭታት ኢዮም። ከብዘዎ ገርጭታት ኣዚኣኦም መሰረተ ተጸፈሪ ዘባነ ኦቲ ኣብ መገን ርክሰማላውያንን ርሂጸ በላዕን ኢርትራውያን ዘሉ ገርጭት ኢዮ። ኣዚ ገን ብቲ ኣገርከበሉ ኩነታት ዘገድዶ ሰይገሰዊ መፍትሒኦ ዎስ ኣገዝዶ ገንዘቡ ናብ ዘይተጸፈሪ ገርጭት ተለዊጦ ዓሕፈይ ዘፍታሕ ኢዮ። ናይ ኢርትራ ሃገራውያን ብርጅዮ ኣብ'ዚ ገዛ ገክይዎዕብሉ ብመሰፍነቲ ኢትዮጵያን ብክልኩት ዓበይቲ ደቂ ወጻኢ

ርእሰማላውያንን ዘጠፍለች ዘለው ኢየሱስ፡፡ ስለ'ዚ ኢየሱስ'ዚ ገዛ
 ወስ ስፍሽ ህዝቢ ኢርትራ ናይ ሓብር ሮቲንን ጠፍላችን ኣለዎም፡፡
 ስለዚ ከብ'ዚ መጽተ፡፡ ኣዚ ንኢርትራ ናጻ መዳኡ ናይ ኩሎም
 ኢርትራውያን ተጻጻፊ ዕጻፊ ኢዩ፡፡ ርሂጾ በላዕን በውፊውያንን
 ኢርትራውያን ንፍታ ኢርትራ ሃገራውያን ብርጅቶ ተጻፆት ጸላኡ ቲ
 ገፀርዎ ኣብ ክንዲ ዝወገኑዎን ዘጸልኩዎን ዘጥሰዎን ኣብዚ
 ሃገራዊ ገደልና ንኺባተፍን ብዚተኸላሉ ሰውፊዊ ባሕሪ ሓብብ ኪ
 ቐሰ፡፡ ከኡ ዝገደዎ ገዲታዎ ኢዩ፡፡ ከወኡ ውን ሃገራውያን ብ
 ርጅቶ ብናጽነት ሃገርዎን ብጻዕርነት ኩሎም ደቲ ሃገርን ብገሰ
 ጋሰን መዕባላን መሓ ህዝቦን ሃገርዎን ተኣጻፍዎ ወሰ ሃገራ
 ውያን በውፊውያን ገዲጊ ንገዲጊ ኪሰለፉ ገዲታዎ ኢዩ፡፡

ኢየሱስ ኣቲ ተገዲ መገንገፍ ዘደሊ ኣቲ በውፊ በኢዱ ሓወ
 ሲ በውፊውያን ተበለጽትን ኣደሓርሓርትን ተጸጺቶ ገደሓሪት ከዩ
 ንባትን ኢዩ፡፡ ከወኡ ውን ብሓላፍ ጸጋጻውያን ተጸጺቦት ብዘይ
 ንዚኡ ንሂ ተልቶል ኣፋ ተተኺሉ ከይጸደፍ ኦዎ ኣቲ ዘይተጸፈ
 ክከውን ዝገብኡ ንርጅት ተጸፈሪ ከይት ናብ ንጉይ መስመር ከይ
 ዝመበል ዓቢ ተገንገፍ ዓደሊ፡፡

ባልኣዊ ንርጅታትና ብሰላጻዊ መገገዲ ጻለት ከከዎ ደረጃኡ
 በዓርደኣኡ በመሃር በነፍረታን ርክሶ ነፍረታን በውፊዊ ስነ
 ስርዓት ብመሕላውን ብሰውፊዊ ሕገን ኪፍታኡ ይገባኦ፡፡ ከወኡ
 ውን ኢየሱስ መገን ገመርን ከተጻገ ዘሉ ንርጅት ብመዕባላ ሕርባን
 ናይ ሓብር ዕፋን ይፍታኡ፡፡

በልፍና ከብ ዝተፈላለዩ ደርባታትን ብሓረትን ዓይነታት ወ
 ነባበርን በዝመቶ ኢርትራውያን ዘኾሙ ሰልፊ ኢዩ፡፡ በዚ መሰረ
 ቲ'ዚ ደግ ኩሉ ቲ ኢየሱስ ውሽጢ በልፍና ኣውን ኪርከብ ስለዚኸኣል
 ከንጥንተፍሉን ብሰውፊዊ መገገዲ ክገፈትሎን ይገባኣና፡፡ ሃይማ
 ናት ናይ ገሊ ደኣመበር ናይ ሃገር ከዎ ዘይኮነ፡፡ ኩሉን ብሓረት
 ጻዕርነት ክመዘለወን፡፡ መሬት ናይ ሰፊኡ መዝነት ደኣመበር
 ገላዊ ሹወት ክመዘይኮነ፡፡ በውፊና ሃገራዊ ደብረሰንደ ብመሆኑ
 ንኹሉ መስፍ ዘሰለፍ ሃገራዊ ብዘይ ኣደልፉ ከዎ ዘከፍል፡፡ ናይ
 ዚ ደረጃ'ዚ ዕላማኡ ደግ ንባዕዓዊ ጥፍና ደብረሰካ ሃገራዊ ና
 ጽነትን ደብረሰን መሰረት ክመዝኮነ ንኹሉ ተገላብይ መሃርን
 ብገብሪ መርኣይን ናይቲ በውፊዊ መሬት ገዲታ ኢዩ፡፡

ኢየሱስ ውሽጢ በልፍና ዘላዓሉ ንርጅታት መክገቲ ኣቲ ቅኑዕ
 መፍትሔ ከንገብረሎም ብመገታይ ዝተለዕሉ ንርጅታት መሆኖም
 ከነጽገዎን ከንርዳኦን ይገባኦ፡፡ ኣቲዎ ብዘይ መርኣኣን ብ
 ዘይ ፍልጠትን ዘላዓሉ ንርጅታት /ከዎ ናይ ስነ ሓባባዊ ፍልልይ /
 ብመዘርን መርኣኣን መገታይን ዘፍትሑ ኢዩ፡፡ ኣቲዎ ብገዘያዊ
 ብለልትነት ሕልና መዓፍ ዘይመጥገታቸ... ወ.ዘ.ተ. ዘፍጠረ
 ነኣሸት ንርጅታት በነፍረታን ርክሶ ነፍረታን መገተፍታን ዘፍ
 ቲሑ ኢዩ፡፡ ኣዘዎ ዓይነታት ንርጅት ኣዘኣኦም ደሕሪ ብዘኸ
 በዚ መገገዲታት'ዚ ናይ መክሬም ፈተነ ጊና ዘቐጽሉ ወሰ ዘኸነት
 ከወኡ ውን ንመክላ ናይቲ ሰልፊ በውፊዊ ሕገ መሰረት ይፍትሑ፡፡
 በውፊዊ ውደባዊ ሕገ ኣቲ ናይ መፈረሻ ናይ ሰልፊ ክልኣዊ ንር
 ጅት መፍትሔ መሰርሑ ኢዩ፡፡ ኢየሱስ ውሽጢ ሰውፊ በውፊውያን ተ
 ሲሎም ዘሰርሑ ተበለጽትን ጸረ በውፊውያንን ናይ ጸላኢ ሰለይትን
 ብሰውፊዊ ሕገ ኣንተዘይኮይት ወሰኑ ሰልፊ መክላዊ ፍልልይ ስለ
 ዘለዎም /ጸላኡ ተበለጽቲ/ ብመሃርን ነፍረታን ኪኣረፉ ዘይ
 ከኣሉ ኢዩ፡፡ ነዚኦም ብኹሉ ከኣለትና ከንጥንተፍሉን ከን
 ቅይደዎን ገዲታ ኢዩ፡፡

ወ. ነፍረታን ርክሶ ነፍረታን፡-

ነፍረታን ርክሶ ነፍረታን ብዘይ ብኹ ከወዓላን ኪስገዎን
 ዘይከኣል ዕለታዊ ሕብስቲ ናይ ኩሎም በውፊውያንን ገሰገሰትን
 ኢዩ፡፡ ነፍረታን ርክሶ ነፍረታን ብሰውፊዊ መገገዲ ኣዘውቴና
 ስፊኡና ከነጻዕብላሉን ውሽጢዊ ንርጅትን ክገፈትሓሉን ዘኸኣለና
 ኢዩ፡፡

ሓይል ሓፋኛ ጻሕበር ውደባ በልፊ ወይ ሰባ ንፍታ ገዛኡ ርክሶ
 ጥሬኡ ዘይከነስ ገረብሓ መሓ ህዝብን ደሕነት ሃገርን ዝተጻተፉ
 ስለዝኮነ ኢየሱስ ዝፍጽም ጌጋታን ናይ ስፊኡ ጉዳለታትን ዘፍርሖ
 ንገር ስለዘይኮሉ ነፍረታኡ ይቐበል፡፡ ኩሉ ገዚ ብጌጋኡ ኣፍተ
 ጻህረ ከኣ ከመዕባል ደልፊ ኢየሱስ ርክሶ መሆኑ ኣቲ ንሱ ዘፈጸዎ
 ጌጋታት ክልኦት ከይፍጽም ከይሓረሩ ይገልጹ፡፡ ንፍትወት ነ
 በሰኸን ንጥፍላ ገዛኡ ርክሰኸን ከተጻይ ኣንከሎን ተሰዕቦ ጌጋ
 ታት ተፈይ ኢዩ ከሕፍር ዘኸኣለ፡፡

አገዳርነትን ናይ ዚተረጎሞ ሓሳባት ታሰብን ኣብ ሓይል ማሕበር ወይ ወደብ ኩሉ ገዛ ዘሉ ኢዮ። ኣዚ ሸካ ነጻነታችን ናይ ኦቲ ኣብ ወገን ደርብታት ማለት ኣብ ወገን'ቲ ኣረገገን ሓይሉን ሕብረተሰብ ዘሉ ገርዖት ኢዮ። ኣብ ውሽጢ ውደብ ነቲ ኣብ ውሽጢ ሕብረተሰብ ዘርከቡ ገርዖታት ገጭቲ ናይ ሓሳብ ጭልልይን ገርዖትን ይህሉ ኢዮ። ኣዚ ገርዖታት ዚበቅዮናን ስነ ስርዓትን ውደባዊ ኣገባብን ከፍጽሞ ኩሉ ነቲ ውደብ ዘግዕብሉ ኢዮ። ጠርናፊ ወይ ኣባሪ ናይዚ ኩሉ ነገራት ባሕረ ሓሳብ ኢዮ። ሰለዎገታይ ገሓደነት ናይ ሓይል ስልፍን ሰውራ ውደብን ጥሕሱ ባሕረ ሓሳብ ኢዮ። ነፍሲ ወከፍ ተገባላይ ከኣ በዚ ዕጥቲ ኣዚ /ባሕረ ሓሳብ/ ከዕጠቐ ይገባኦ።

ሓይል ሰብ ገጽኡ ነፍሲ ተቐቢሉ ከይፈርሐ ገገኡ ከይገፈፈ ብገጽህና ከብ ልቡ ከዕረ ኣገተቱረብ ወታን ጽባቕ ብጻይ ከባ ነፍ ወርሓብ ኢልና ተቐቢልና ከገፍዎን ይገባኦ። ከባኡ ብጭላይን ብገንጽን ይገገሙ ብጭላታትን ይገገሙ ኢዮ። ሸካራ ኣይክኣልን ኢዮ። ገን ውደቡ ከብ ዘጸበ ብገገኡ ዘይከወን ኣይበይን፤ ተቐጻይን ሰልፊ ከሕሉ ኣይላይ ኢዮ።

ናይ ውሽጢ ማሕበር ነፍሲ ገጻበይቲ ነገራት ሓይላካ ብነ ኣሸተ ጥሩ ጥጥቕ ኢትድዎዎ ኣይገባኦን። ተገዲ ጥቕሚ ናይ ነፍሲ ፖሊቲካውን ውደባውን ገገታት ገገዎልኩትን ገገዎልኩትን ኢዮ። ናብ ሰብ ፖሊቲካውን ውደባውን ሰልፊ ኣገተዘይ ተዛግቶ ፈላና ነቲ ሰብ ኦቲ ኣመራርና ኣገነባኛ ኣደደልን ሰለዎገታይ ኣገተደኣ ኣመራርና ከብ ወርሓብ /ወርሓብ/ ዘተላላሎ ኦቲ ሰብ ኣገተይ ከም ዘገብር ውን ክጠፍኦ ይኸኣል ኢዮ። ከምዚ ዘሕመስላ ነፍሲ ኣብ ሓይል ውሽጢ ዘህሉ ናብ ነኣሽተ ገገታት ገገደ ውደባኡ ማለት። ሰዕፊት ከኣ ነፍሲ ወከፍ ከፈርሕን ከብ ልክዕ ገላላ ከጥገቶን ሰለዘኸኣል ኦቲ ናይ ሰልፊ ፖሊቲካዊ ዕዮ ይርሳዕ ወይ ገጽኡ ሕገ፡፡

ኣብ ውሽጢ ሰልፊ ዘገብር ነፍሲ ኣብ ርገጽነት ወይ ጥቡኑ ነገር ዚተርከብ ከይት ብዘገዳ ፖሊቲካውን ውደባውን ዘሓለሉ ከሆነ ይገባኦ። ከምዚ ዓይነት ነፍሲ ገብሰል ዓይልድ፡፡ ብገዳ ገላላና ገደልተ ብባትን /ተገደልተ/ ጥቡኑ ነገር ከይሓለኣ ኣብ ፈቕድ ውድባውን ይገባኦ ነፍሲ ኣይከነን

ጥራይ ኢልኩ ዘሕለፍ ዘይከነስ ፍልስፍና ዘኣተ ጸረ ሰውራ ኢዮ። በዚ ጭብጥ ኣዚ ከኣ ሰልፍን ውልተ ብባትን ከብ ዘገባኦ ገላላ ሃፍሪ ብዘይከነ ነፍሲ ከይህበዮ ጭላው ገሓደነት ኣብ ላትን ገጽኡነት ሰልፍን ጭላው ኢዮ ዘፍጽዮ።

ከብ ዘገባኦ ይኹን ሰብ ዘፍርብ ነፍሲ ኣገተደኣ ቅኑዕ ገላላ ዘጠቐ ገህዝቢ ዘርከብ ከይት ተቐቢልና ኣብ ገብሪ ከነ ወዕሉ፡ ገገደን ዘይቅኑዕን ሓሳብ ኣገተደኣ ነቲ ዘፍርብ ሰብ ገገኡ ከነረደኦ ይገባኦ። ሓተኛ ሰውራዊ ሰብ ኣዚ ገገደ ገብር ጥላ ሓይ ነገር ኣዚ ዘገተ ሃብሉ፡፡

ብገገኡን ብዘፈጸም ናይ ሰልፊ ገጽኡን ብዘተሓሳረ ሰብ ባት ዘተሃገጸ ውደብ ገገዳዮ ብዘገለጸ ዘከይድ ይኸውን። ሓይል ሰብ ወይ ሰልፊ ከይተገገደ ከሰርሕ ኣይከኣሉን ኢዮ። ገን ብዘከኣል መገን ገገታት ከውሕዶ ይገባኦ። ሓይል ገዛ ገገ ኣገተደኣ ተፈጻሚ ከገኣርዎ ይገባኦ። ኣዚ ከኣ ከፍጽሞ ብዘተልፈ ገዛ ኢገብር ኩሉ ዘበለጸ ይኸውን።

ኣብ ዕለታዊ መገባባርና ነፍሲ ርክስ ነፍሲ ኣብ ገገረሉ ገዛ ብዚ ዘኸተል ነጥብታት ከገገዎልኡ ዓይሉ፡-

1. ብኣገነባኛ ርገጽኡነት ጭብጥ ዘይጭላው ዘይወገናን
2. ዘይጭላው ብዘዓይሉ ወገኢ ታላት ዘይጭላው ከትኸር ጭላው ብኣሸርገ ወገኢ ታላትን ከተጥቅዕ ወይ ከትደህል ዘይጭላው፡፡ ብነፍሲ ርክስ ነፍሲ ርክስ ሰላማኝ ሰላም ከተገባኦ ሰልፊ ከተጥቀሕ ገርዖት ከትፈትሕ ይኹን፡፡
3. ሓሳባትኩን ጭላው ብገኣኩን ወርሓኩን ፍታሕ ገገርኩን ይኹን ገን ብዕበጥ ዕበጥ ሕይወት ሕይወት ሰላም ወይ ፍታሕ ገገርኩን ዘይከነስ ሕርሽ-ርሽ ዘበል ነገራት ከይተርፍ ኩሉ ኦቲ ከተገገደን ከዕገቶን ዘኸኣል ነገራት ብገርኩን ተፈጻሚ፡፡ ኦቲ ዘይሉ ሰላም ወይ ፍታሕ ከኣ ኣብ ሓይል ውሽጢ ዘተሓሰረተ ናይ ሓይል ከሆነ ኣለዎ፡፡

- [illegible]

የጼጋታን ርእሰ ነጽፈታን በዚ አገገብ'ዚ እንተዘይተራረቡ
እብ ከንፋ ሙሃናን ሙዕባልን ሙዕወን ንናኸቩ ተገደታት
ሙዕባይን-ሙስፈትን-ኢዩ ዘኸትል፡፡ ስለዚ ብጥንቋ ከገጥመሉ
ይገባክ፡፡

8. 九十九

ኢትዮጵያ አብ ተርፒ ኢፍሬፖ ኦኑርከብ ብሰሜን ሙስ ኢርትራ ብመብፍቓ ሙስ ሰሜናን ሹቡቲን ብደቡብ ሙስ ሰሜናን ከንያን ብ መዕራብ ደሜ ሙስ ሰሜን ኦኑፋወብ ሃገር ኢያ፡፡ ኢትዮጵያ ኡዚ ሕጂ ሲዘተ ዘላ መልከዕ /ደቡብ/ ዝወሰደትሉ ገዛ ነጻነት ኣይቐን ነገ፡፡ ኣብዚ ዝሓለፈ ሚኒቲ ዓመታት /መብል 19 ክፍለ ዘመን / ሃጻይ መፈሰስ ብፍይ ወፈር ቅጥጡ መሰረት ክብ ከባቢ ኣፋሲ ኣ ባባ /ቨዋ/ ሰፈጺት ንመብፍቓ ወገን ሃፈሪን ንደቡብ ሰሜን ንደ ባባዊ መዕራብ ወገናት ኩኣ ኢላባቢዊ ወ.ዘ.ተ፡ ኣኖዘመት ዘሰፍ ሴ ገዝኣት ኢዮ፡፡ ኡዚ ክተባህሉ ቦታታት ማለት ክብ ቮዋ ንመ ብፈቓን ንደቡብን ንመዕራብን ዘሉ ነዝኣታት ኩሉ ብቲ ገዛ'ቲ ዲኡሪ ከንደይ ኩፍትን ወረፊን ኣብ-ኸኒቲ መጥሕባር መፈሰስ ዚ ኣተወ መፅኑ ኣይኸሰዱን፡፡ ብዝተረፈ ቅደሚ ብወተሃደራት መፈሰ መደመባሉ ኡዚ ህዝብታት'ዚ ናተ መስፍናውያን ነገሰታትን ሰልጣ ናትን ፍሉይ ታሪኻዊ መዕባላን ከመ-ዘሕለፈ-ይመስከር፡፡ ንኣብ ነት'ቲ ኣብ ወላዋን ሹሚን ሃፈሪን ኦኑት ህዝቢ ፍሉይ ንጥላዊ ሰርዓትን ሰልጣኒን ነይርዮ፡፡ ናይ ሹሚ ሰልጣን ዚተባዕረሉ ብ 1934-ዓ.መ.ፈ፡ ኢዮ፡፡ ስጋደን ኣብ ኸኒቲ ኢትዮጵያ ዘኣተ ወትሉ ደሜ ብ1949 ዓ.መ.ፈ. ኢዮ፡፡

እተጠሐዘ መረትን አከፍላ ስልጣንን አብዞ ገዝታት፡ ዘ
ሕዲ እንተ ተመልከትናና ናይ፡ ቲ ገዛ ፀረር ነጻብረቑ ኮይት ገ
ረቪቦ፡ በቲ ገዛ፡ ቲ መሬት ኮናት ዝነበረ ወተሃይራት ምኒሊክ
ከፍት፡ ውገ ብናይ ጥልገን ወረራ ገዛ እብቲ-ቦታታት፡ ቲ ሓርበይና
ታት ዝነበረ ብዘይ ሓፍን መረት ተፈሂባም ኣብ ልዕሊ ኣቲ
ሀዘቢ ስልጣን ጠቢጦም ኣቲ ሀዘቢ ብጠራውን ኣኮናጫውን ጭና
ኢባቻ ይርከ፡ ኣቲ ሀዘቢ ኣብ ገዛ፡ መራተ ናይዘም፡ ነፍጠናታት
ኣምሓራ ገባራይ ኮይት ኣብ ኢንጦት ዘይከኣል ናይ ጭና ሓዘቹት
ተጠሊሉ ኣነበረ ታሪኽን ልዎድን ባህልን ኢ፡፡ ሓፍት ኣብ ዘሰከሓከሕ
ኩነታት ይርከብ፡ ኢትዮጵያ ኣምበኣርክሰ ብጠራዘ ሓይነት ስፍ
ሓት ጣላት ብዘሓት ብሓራት ኣብ ትሕቲ ብሓራ ኣምሓራ ብጠራታት
ተፍሪጽ ዝኖመት ሃገር ኢያ፡ ኣዘ ሓራይ ዘይከነ፡ ውገ ደሕሪ
ምኒሊክ ሃይለስላሰ ብናይ ኣሚሪካ ሃጻይነት ተሓጊዙ ገብሮም ም
ኒሊክ ብጠራታል ገላርትራ ብዘይ ፍቓድን ደሊትን ሀዘቢ ብዘሕ
ሓገከሰ ምክንያታት ኣናሃብን ብሓራይ ኣብ ትሕቲ ዘውፊ ኢትዮጵያ
ከም ኣትፎረን ገበረ፡ ናይ መስፍናድ ኢትዮጵያ ናይ-፡፡ ብጠራታል
ቀዋም ኣብ ዘውፋክ ኣይከነን፡ መዓዓኩን ብተከኣተ ከምዝደሉ ጊና ኣብ ም
ታም ናይ ሃይለስላሰ ሓላጦትን ብተከኣተ ከምዝደሉ ጊና ኣብ ም
ታም ዘሉ ኢና፡ ደሕሪ ሕዲ፡ ውገ ገጥቲ ገጠጦም ኣብ ትሕቲ
ምስክሩም ከኣትውፊ ይሕልት ምህላም ከብ ጣገም ሰብ ዝተኸፈ
ላ ኣይከነን፡፡

ሀ. መገገሰቲ ኢትዮጵያ

መገንባት ኢትዮጵያ ከገብላ ከገብላ መገንባትና ኢየሱስ ክርስቲያን ዘመን ዓ.ም. 1941 ዓ.ም. ለገባችሁት ስራዎች ምስጋና ይቀርባል።

መገንባት ኢትዮጵያ አምባሳደር ገዢትዮጵያ ዘሰፍሯን ዘመ
 ሲደርገው ኣብ ሰልጣን ዘሉ ሳይሊ ገዢት ተረካቢት ሲገዝብ ከሆነ
 ወገ ኣገከሉ ተሰልፎ ዘሉ ሰርዓተ መገንባት ደግ መሰናነ-ርኣሰ
 ጣላቂ ኦት መገንባት ወኪል ናይ ሳዕላዎት ደርብታት ኢዮ፡፡ ኣብ
 ኢትዮጵያ ከመቲ ኣቐላጣፍ ዝኣመትናዮ ኣብ ብዘከበሩ ቦታታት ኣባላት
 ብሰረ ኣመሳረ ዝኮኑ ነፍጠኛታት ከልኮት ተኣመገንን ኣገልገልትን
 ገዢ ደርቢ ወጽኦ ናይ ሕርባ ቦታ ተግራቶ ተግራቶ፡፡ ኦቶ
 ኣብቲ ቦታ ዚነበሩ ደብዳቤ ደግ ብቐጥታ ናይዞም ሳይሊ ዘረፍቲ
 መረት ገባር ወይ ተግራቶ ኮኑ፡፡ ነፍሲ ወከፍ ወናኒ መረት መ
 ሰፍን ናይቲ ገዢ ወይ ቦታ ሰብ ኣውገ-ብዘኸት ጥቑሙ መሰ ጥቑሙ
 ቲ ገዢ ደርቢ ተኣባባሪ ኣናተረብሶ ኦት ገንብ ናይ ደርቢ መሰ
 ናገቲ ዝላዓላ ሰልጣን ሲዞ ነዞም ወነገቲ መረት መሰፍንቲ ይወከ
 ሎን ጥቑሙ ይሕሉ፡፡ ገባቶ ደግ ብወገኖም ብዝኮነ ይኹን
 ነገር ወሎኡ ሲገዝዎ ይህብዎ፡፡ ኣብ ወገን ዘኩ ኮሉ ኦት ሳይሊ
 ህዝቢ በዞም ዝተባህሉ ተጠቓቐሙ ተጸጂጦን ተወዝዞሙን ይነበር፡፡
 ኣብ ልዕሊ ዳን በይል ከፍጽመ ኣገከሉ ኣብዓት ናብ ዚባሉ ዓብሉ፡፡
 ናብ ቤት ፍርዲ ኢዮ ዘመልከት፡፡ ገን ቤት ፍርዲ ከኣ ናይዩ
 ደርቢ ኣገልገላ መሆኑ ፍሉጥ ኢዮ፡፡ ሰለዝኮነ ደግ ፍትሕ ከረ
 ከብ ኣይከክልን፡፡ ከመዚ ኢሉ ደግ ኣብ ናይ ገልጻነት ጭቓ ኪ
 ቐጣጣዕ ይነበር፡፡

ኦት ኣቐላጣፍ ዝዘከርናዮ ናይ መገንባት መገለጺ ናይ ውገኡ
 ሰራዊት ፖሊስ ቤት ፍርዲ ሚኒስተራትን ቤተ ክርስቲያን በብዓይ
 ነተ መመሓዳሪት ኣብዓተ ጣኦርቲን ጸጥታን ብመሓራ መርዕን
 መሰርሕን መገንባት ኢዮ፡፡ ብመሓራ ኹኣ ነጥቑ ኣዞም ውሑዳት
 ሰባት ጣላት ንገባዊ ቤተ ሰብን መሰፍንትን በብዓይነት ተሰባ
 በርትን ይሕሉ፡፡ መሓራ ሳይሊ መገንባት ንገዢ ደርቢ ይሕዝ
 ነቲ ህዝቢ ከኣ ይጸቅጥ፡፡

ቤተ ክርስቲያን /ተግህዶ/ ኣብ ኢትዮጵያ ጥቑሙ ኮነ ህላ
 ዊኣ መሰ ቲ ገዢ ደርቢ ዝተኣባባረ ኢዮ፡፡ ገባ ውገ ብዘከ
 መረት ኣብ ገጠሬት ኮነ ኣብ ከተማታት ተጉላታ ገህዝቢ ብኣመነተ
 ናብ ዝመረሕካዮ ከመዝመረሕ ብመገባር ኣገተወታዕካዮ "ሃይ" ዘይ
 ብል ኣገተጸቐካዮ ፍኒሕ ኒሕ ዘይብል ከይት ዝነበር ኢትገባር

ጸኒሕ ኣላ፡፡ ብሰራዊ መገላባዊ ጣኦርቲ ኢዮ፡፡ ከመዚ ብመገ
 ባር ገሳገጉሉ ገዢ-ከመሳገቲ ሕግሰ ናይ ቲ መገንባት ብመህን
 ገህዝቢ ተመዝመዘን ተጠከኖ፡፡ ገህላዊን መደላላን መገንባት
 ኢትዮጵያ ቤተ ክህነት ዓባይ ረጅሕት ኢያ፡፡ ኦት ክልኡ ኣካላት
 መገንባት ኣመገን ከረትን ኣገተኹን ቤተ ክህነት ሰሚንተ ኢያ
 ኪበሃል ይከኣል፡፡ ከመዚ ቤተ ክህነት ተግህዶ ኣብ ልዕሊ ኣመ
 ገቲ መሰልጠኛን ካልኦት ሃይማኖታትን በብዓይነት መጽቀጥቲ ከመ
 ዘወርድ ትገባርን ተባራትዕን፡፡

ኣብ ርኣሲ ዘኩ ውሽጣዊ ሳይሊ ኦት ገዢ ደርቢ ካብ
 ወጸኢ ዝመጽኦ ሲገዝ ውገ ኣላዎ፡፡ ናይ ኣሚሪካ ሃጻይነትን ናይ
 ኣስራኢል ጽዮንነትን ብሰውር መገዛኢቲ ንኢትዮጵያ ሰለ ዝጽጸር
 ዋገ ካብኣ ዚረብዝ ኣካላት ኣካላት ሰትራተኒያውን ጥቑታት ሰለ
 ዘሉን ኣዚ ጥቑም ከኣ መሰት ኣብ ሰልጣን ዘሉ ገዢ ደርቢ
 ዚተኣባባሪ ሰለዝኮነን ኣዚ ደርቢ ዘመታን ኪደልደልዎ ጥቑም
 ከኣ ከረገገጽ ብመሓራ ሳይሊ ይሕዝዎ፡፡ ብዘሕት ኣጣኸርቲ
 ብመሰላይ ኢትዮጵያ ኢትከተሉ ዘላዊ ቅጥመ ይሕገጽጽን ይትልግ፡፡
 ጥቑም ከይገደል ገንዘብን ወተሃደራዊ ዕጥቅን ዓፍሰሱ፡፡ ዝኮነ
 ይኹን ገስገቢ ባሕሪ ሲባብ ኣብ ህዝቢ ከይሰርጽ ናይ ሰውራዊ
 ተገደሉ "ባርዕ ሳይ" ወይ ሃልሃልታ ከይልዓል ኩሉ ገዢ ናይ
 ሰለጻ መርበብ ብመዝርጋሕን ብካልኡ ሰውር ሚላታትን ይጽጸዳረ፡፡
 ብሰራዊ መገንባት ኢትዮጵያ ዝኮኑ ይኹን ናይ ህዝቢ ቅነዕ ተገ
 ደሉ ብሲገዝ ሃጻይነትን ጽዮናውያንን ከተግህሱ ሰጋኡ ዘይትብል ናይ
 መቐበር ሰብኣዊ መሰላት ወዲ ሰብ ከትገህሱ ሰጋኡ ዘይትብል ናይ
 ሃጻይነትን ጽዮንነትን ዕጥቑቲ ኩርኩር ብመህን ኣብ ተርኒ ኣፍ
 ሪታ ናይ ሳይሊ መደላላርቲ ዓገዲ ጣኦርቲ ዝኮነት መገንባት
 ኢያ፡፡ ሸሕፊ ኣዚ ሕጂ ዘሉ ወተሃደራዊ መገንባት ብሕተ ህዝቢ
 ተፃራሪ ገስገቢ ዊርሕታት ይዝመር ኣገተሉ ኢትዮጵያ ገና ካብ
 ዓገኪል ሃጻይነትን ፈልከት ኣይበለትን፡፡ ወተሃደራዊ መገንባት
 ኢትዮጵያ ኣገጸር ሃጻይነት መህን ብወገኣ ኪዓፍር ደሕሪ መጽናሕ
 ገገድላ ኢርትፈ ገገወቐዕ ብመባል ብረታዊ ሲገዝ ካብ መገንባት
 ኣመሪካ ኪልግ ተረብቦ፡፡

ለ. ሀዘቢ ኢትዮጵያ፡

ሀዘቢ ኢትዮጵያ ከባብ ብዙሃን ብሔራትን ሃይማኖትን ዝኾመ በባዓይነት ባህልን ልዎይን ያታገ ደገደገ ዘለዎ ብመስፍናዊ ደብላ ተፅዕኖ ዘሉ ኢዮ፡፡ ገሉ ከብዘገ ብሔራት ኩ ብሔረ ገላ፡ ወላዎ፡ ጌሬ፡ ቦማል፡ ትገሬ፡ አማራ... ወ.ዘ.ተ. ኢየን፡፡ ብሔረ ገላ 40% ከባ ሀዘቢ ኢትዮጵያ ዝቦት ጋልኖ ኮርዮ / ዝጀገኹም ፍሉይ ታሪኽን መዕባሊን ዝነበርዎ ኢዮ፡፡ ብሔረ አማራ አመሳርኛ ዝጀገኹም ኣብ ቮባን ጉኞን ወሉን ቢገመድን ዝርከቡ ኢዮ፡፡ ኣቲ ኣብ ኢትዮጵያ ገዛኢ ብሔር ብሔረ አማራ ስለዝነ። ኣብ መላኽ ኢትዮጵያ ብተፃዕነት ናይ አመሳሪ ባህሊ ደገደገ ሃይማኖትን /ተዋህዶ/ ነገሩ ይርከብ፡፡ ናይቲ ከልኽ ሀዘቢ ባህሊ ደገደገ ሃይማኖትን ልዎይን ዋጋ ዘይ ብሉ ተቐጻሪ ቦቲ ብተፍኣት ዝገደሰ ገዛኢ ብሔር፡ መገገጺ ጥፍ ኣቲ ተጸሪጉሉ ኣሉ፡፡ ናይ ዝቦን ይኹን ብሔር ኣባል አመሳርኛ ከመ ደገደጉ ባህሊ አመሳሪ ከመ ባህሉ ገደረ ከመሃር ብመገፃቶ ዓቢ ብሔረዊ ዊዮናን ባህላዊ ወረራን ኣለዎ፡፡

መገገስቲ ኢትዮጵያ ከመቲ ኣቐላጭና ዘመልከትናዮ ጥቕመን ጥቕሚ ጉይተቱን /ሃጻይውያን/ ብዝቦን ዓይነት መገገጺ ከከላሻል ዝተፃጥቶ ስለዝቦን ብዘዕባ ሀዘቢ ዋላ ሓገቲ ተገፃሰነት ኩ ዓ ብሉን፡፡ ኣዚ መገገስቲ ዚ ገደልዮት ውሑዳት ገገላውያን ቢተ ሰብን መስፍንትን ናይ ውገኡ ኣሕሉቕ ሰብ ጽረረታትን ዚነበር መሰረታዊ ናይ ህዘቢ ፖለቲካዊ መሰላት ዚነፍገ ንዝቦን ይኹን ገሰጋሲ ሓባብን ሰገመትን ናይ ህዘቢ ዘዕገቅፍ ብደልዮት ህዘቢ ዘይከነስ ብደልዮት ሓይሉ ብባ ወይ ውሑዳት መስ ኮፈኹርዎ ዝከዓድ ጸላኢ ህዘቢ ዝቦን መገገስቲ ኢዮ፡፡

ቦማንያ /80% / ከባብ ጫኒቲ ዝቦን ህዘቢ ኢትዮጵያ ተወረር ኮይኖም ይርከቡ፡፡ ነቲ ዝተዘመተ መፍትሔ ከባ መስፍንትን ነፍ ጠፍታትን ተቐቢሎም ብመሕረስ ብሔረ ከባ ሰለስተ ርብዓ 1/3 /4 / ዘይወሕድ ኣናገባረ ይነበረ፡፡ ህዘቢ ኢትዮጵያ መናባብርኩ ኣዚዮ ደግሞ ብመህኒ ኣቲ ዘበዝሑ ህዘቢ ናይ መገባር ጸገመ ኣለዎ፡፡ ከመ ኩሉ ኣብ ዝቦን ይኹን ደሴር መስፍንትን ዚነገሰሉ ሕብረተ

ሰብ ዘርከብ ህዘቢ፡ ህዘቢ ኢትዮጵያ ብደክነት ሕግም ፈገተርና ዚተጠቐዕን ብሓይ ብሔርን ሃይማኖትን ኣናተጠየነ ኣብ ንሕቲ መ ስፍነ ርክሰማልነት ስርዓት መገገስቲ ዘመሓደር ውጽዕ ህዘቢ ኢዮ፡፡ ከባ ገዛ ናብ ገዛ ሃገደበታዊ ብህርያዊ ኩናታት ደጋገሙ ንመነ ባብር ህዘቢ ከመልኮ ይርከብ፡፡ ንኣብነት ኩ ኣብዚ ዝሓለፈ ተ ሩብ ገዛ ኣብ ትገሬን ወሉን ቮባን ከመኹን ደብባዊ ከፍልታት ብሰገኪ ደርቂ ዝተላዕለ በጣኦታት ቮሕ ዚቐጽር ህዘቢ ብጥሚትን ሕግምን ሃለቑ፡፡ ጤኒ መገገስቲ ብህዘቢ ዘይሓመመን ንዝዘገ ስመህኒ ነዚ ሓይጋ፡ ዚቐጽር ኣይከኣለን፡፡ ኣደሓርሓሪ ጤኒ ሪ መገገስቲ ኩሉ ገዛ ብሰገኪ ሕግም ኣመራርሓኩ ኣብ ህዘቢ ቮ ገር ከመርድ ኩሉ ኣብ ባህርያዊ ኩነታት ኣናማሻነዮ፡፡ ብሰገኪ ባህርያዊ ከነታት ንዝፍጠሩ ቮገሬት ከኣ ኣብ ከገፋ ተቐላጢፋ ከፈትሖ ዘፍትን ብቮለልትነት ዓይኒ ይመልከቱን ይፃባብጡን፡፡ ንኣብነት ኣዚ ኩሉ ህዘቢ ኣናዎተ ኣንከሉ ኣዎ መክንያት ዓቢ ናይ ደርቅን ከባ ጥሚት ዝተላዕለ ሕግምን መትን መህኒ ኣና ተፈልጦ፡ ወጽኦ ተፍታት ነዚ ፈለጦም ኣብ ኢትዮጵያ መጽኢ ከዓ ፈርቶም ኢትዮጵያ ከባ ዚዛወሩ ኣጋይሽ /ተሪስት/ ኣትረኽቦሃ ኣታዊ ከይፈረጸ ከባ ዓለም ሓቢኦም ሰቕ መባሉ ኢዮ፡፡ ከባብ ወጽኦ ተፍታት ነቲ ነገር ተመልኪቶም ዝቐልዕ ኣዚ ኩሉ ሰብ ኣና ሃለቑ ኣቲ ገዛኢ ደርቢ ሰቕ ኢሉ ይመልከተ ነበረ፡፡ ኣቲ ነዚ ርኽሰ መገገስቲ ሃይለስላሰ ዚገመል መገገስቲ ወተሃደራዊን በዚ ጥሚት ዚ ቮሕመ ደኣመበር ብመሕከል ልቡ ደኺመ ኣይፈትሓን፡፡ ኣገ ታይ ደኣ ንሓገዝ ብደርቂ ዚተጠቐዕ ህዘቢ ንዘመጸ ህያብ ኣብ ወተሃደራዊ ስፈሕን ኣብ ምክኩን ጸውዕሉ፡፡

ህዘቢ ኢትዮጵያ ኣመበኣርከስ ኣቲ ገባራይ ብተመ መስፍንቲ ኣቲ ኣብ ከተማታት ዘርከብ ናይ ኣብያተ ዕዳ ቮታላይ ደማ ብተመ ርክሰማላውያን ኣብ ተወፃፃሪ ዘይበሉ ናይ ኢኮኖሚያዊ ፖለቲካ ውገ ባህላውን ዊኮና ጥሒሉ ከርከብ ጸኒሑ ኣሉ፡፡ መገገስቲ ኢ ትዮጵያ ነቲ ተሸጊሩ ዘሉ ህዘቢ ብሔርቢ ብኢገታስትሪ ብትመህርቲ ከመዕባልን ኩነታት ጥዕናኩ ከመሓደሽን ኣብ ክገፋ ኣትጽዕር፡ ደኹም ኢኮኖሚያዊ ዓቕሞ ዘየፍቅደ ዘለዎ ንገዛብ መብሓሕ ኹን ኣብ ወተሃደራዊ ሓይልን ሓለዎ ጸጥታ ናይቲ መሸመሽ መገገስትን ተፍኦ፡፡ ከመዚ መገገስቲ ደማ ኣዚ ብጥዮና ከፈኦም ዘሉ ህዘቢ ኢትዮጵያ ህዘባዊ ፍሕሕታ ሓርነት ህዘቢ ኢርትፈ ከኣ ንመቐጻይን

ገዛቱ በሰይጣን ከብ አርዑት ጥቶና ሰፊ ወጪን ዘለጥ ዲባውያን
 ሃገራትን፡ኦት አብዛ ገዛቱ ከብ መዝመዝ ሃጸይነት ሰፊ ነዚ
 ወጽኦ ዘገይሰ ዘሉ ርሃ-በላዕ ህዝቢ ዓለምን፡ ከብ ባዕዳዊ
 መገዛኦት ናጻ ገመጌን ገሃገረዊ ናጽነት ብበረት ዘገይሰ ዘሉ
 ህዝቢ ኩሎም ደመከረሲያውያን ሰይጣን፡ኦት አብ መላኡ ዓለም
 አብ ሕጻኑ ገሕሰና ዘይብሉ ኢኮኖሚያውን ፖለቲካውን ባህላውን
 ጥኮና ዘባቶ ዘለውዎሉ ህዝቢ ዓለምን ኢዮም፡፡ በሽልክ ኢዛ
 ረርቦ ደማ ኦት አብ ጸጋም ዘሉ ኢዮ፡፡ ኦት ሰይጣን ከፍላ ደማ
 /ኢዳሞርሰይ ደመበ/ ኢኮኖሚያዊ ዕብተ አብ መዝመዝን ጥኮናን
 ህዝብን፡ ህዝቢ ዝተረፈ ዓለምን፡ ከሰባት ሃገራትን ዝተመሰረተ
 ብመሆኑ፡ ዝኾነ ይኹን ህዝቢ ከብዛ ጥቶና ዘገመደኦ ዘገበር
 ጸዕሪ ብመገንጻብ አብ ዓለም ሰፊውሩ ዘርጊሑ ገወዲ ሰብ ጠኩት
 ዘገሊ ከሆነውን ኢንኮሎ፡ሰዓብተ ብኖይ ኢዮም ኢዮም ኢዮም
 ሰይጣን ወራሽታዊ፡ ሃጸይውያንን፡ ጸዮናዊት ኢስራኤልን፡ ኢዳሞር
 ሰይጣን ከረከብኦምን ኢዮም፡፡ ነዚ መሰረት ብመገባር ብዘወገን
 ድሉ ህዝቢ ኢርትፊን ህዝቢ ኢትዮጵያን ከገሰሰብ ኢንኮሎና፡
 ከሰባት አብ ሰይጣን ደመበ ከመዘሉ ይበርሃልና፡፡ ህዝቢ ኢርትፊን
 ህዝቢ ኢትዮጵያን ከሰባት ብሰይጣን ጸላኢ ይባባን ይመዝመዝን፡
 ጸላኢኦም ከኢ ኢዛ ዝተባህሉ ሃጸይነትን ከመኩውን ተሰጋጋዚ
 ደመበ ሃጸይውያንን ኢባልን ዝኾነ መስፍናዊ መገንሰት ሃይለሰ
 ላሰ ወይ ተከክተ ኢዮ፡፡ ገድሉ ህዝቢ ኢርትፊ ደማ ወተሃደራ
 ውን ፖለቲካውን ሰትፊተኩ ኢንጻር ኢዛ ዝተባህሉ ሃጸይ
 ደመበ ብመኸር ተጋድሎም ይቆጽል ኢዮ፡፡ በሰይጣን ወራሽ ሰይጣን
 ሰይጣን ህዝቢ ኢትዮጵያን በት ገጽዐና ናይ ሃገሮም መገንሰት አብ
 ልዕሊ ህዝቢ ኢርትፊ ዘመረደን ዘመርድ ዘሉን ገፍላ ብመኸር
 ይቃወምን ይኹንን ኢዮም፡፡ ገሰፍላ ከኢ መላኡ ህዝቢ ኢ
 ትዮጵያ ተረፈኩ ብመዝመዝ ኢዮ፡፡ ገድሉ-ህዝቢ ኢርትፊ ደማ ከመ
 ኢባል ዓለማዊ ገሰጋሪ ደመበ አብ ልዕሊ ሰይጣን ህዝቢ ኢትዮጵያ
 ዘመርድ ዘሉ ኢዛ ኢዮም ኢዮም ኢዮም ኢዮም ኢዮም ኢዮም ኢዮም
 ገደመከረሲ ሰይጣን ውሽጢ ኢትዮጵያን ቅኑዕ ህዝባዊ ተጋድሎ
 መሰረተን ገዛታውን ድረ ኢትዮጵያን ብዝከኣሉ መገንጻ ከደገፍን
 ከባሪትዐን ኢህገራዊ ሰላፍነት ኢዮ፡፡

ኢዛ ገረይ ዘይብን ህዝቢ ኢርትፊን ህዝቢ ኢትዮጵያን ገ
 ረባብተ ህዝብታት ብመሆኖም፡ አብ መብራቕ ኢፍሪያን ከባቢ ተይሖ
 ባሕርን ማእከላይ መብራቕን ሃጸይውያንን ጸዮናውያንን ዘሰልጠኑ
 ኢዛ ኢዮም ውዲት ብመሆኖም ከብኸገፍ፡ መዝኦ ሰትፊተ
 ጸዮናዊ ቦታ ኢዮም፡፡ ከመ ከሰተ ገረባብተ ሃገራት መገን ባዛ
 ህዝብታት ዘኢ ኢዛ ገዛ ተጋድሎ ይኹን ድረ ናጽነት አብ ገሰ
 ጋሪ መከላትን ናይ ሰይጣን ጥቆምን ዘተመሰረተ ጸቡቕ ገርብትና
 ኢገበር ዓቢ ኢዮም ኢዮ፡፡

በሰይጣን ዘመድና ገድሉ ህዝቢ ኢርትፊን ህዝቢ ኢትዮጵያን
 "ብገብረልና ከገገብረልኩም" ዘይብነሰ ናይ መከላትን ኢዮም
 ትን ገዳይ ከይት፡ ኢዛ ከሰተ ገረባብተ ህዝብታት ገጠመዎ ዘሉ
 ናይ ገፍዐን በይልን ዕድል ከብ ሰረ ነጽልኩ፡ ብሰላም ዘነበረ
 ሉን ጸጊቦ ዘሰልፈሉን ፖለቲካውን ሰብኢውን መሰሉ ዘሕለውሉን
 ሰይጣን ገመጃም ኢዮም ኢዮም ኢዮም ኢዮም ኢዮም ኢዮም ኢዮም
 ሰይጣን ገመጃም ኢዮም ኢዮም ኢዮም ኢዮም ኢዮም ኢዮም ኢዮም

9. ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ
ታሪኽ መዕባለ ሕብረተሰብ

ሕብረተሰባዊ መቅደያር ዘርከብ አገባብ ማክተት መስጠቱ ዝኾነ ነገር ኢዩ፡፡ በዚ ማለት ደግሞ ሕገ ለውጥ መሰረታዊ ኪነ-ግጥም ኣብቲ ዋጋነት ናይ ናውቲ ማክተት ዝመደናዊ ለውጥ ኪገበር ኣለዎ ማለት ኢዩ፡፡ ኣብ ደርባዊ ሕብረተሰብ መዕባለ ዘርከብ ነዚ ለውጥ ዘመሰረት ብመገባር ኢዩ፡፡

ታሪኽ ሕብረተሰባዊ መዕባለ ኣብ ሕግ ብዘረጋገጠ፡-

1. ፍልጫ-ደስነት
2. ዋጋነት-ባርያ ሕብረተሰብ
3. መስፍናዊ ሕብረተሰብ
4. ርክስማላዊ ሕብረተሰብ
5. ደባዊ ሕብረተሰብ

1. ፍልጫ ደስነት፡-

ፍልጫ ደስነት ሕብረተሰብ ኣቲ ናይመወደብን መጀመርያ ማሕበራዊ ናብራ ኢዩ፡፡ ኣብዚ ደረጃ መዕባለ ኣዚ ሰባት ብሓባር ኣናቱሒሉን ብሓባር ኣናቱሒሉን፡ ኣናብርሑን፡ ናረ ናይ ሃደኛውን ሰራሕመን ደግሞ ብሓባር ኣናቱሒሉን ብሓባር ዝውት ኑሉ ደረጃ መዕባለ ኢዩ፡፡ መሰርሒ ማክተት ናይ ሓባር ስለ ዝኾነ ኣብ ፍልጫ ደስነት ናይ ደርብታት ፍልልይ የልቦን መገንባቲውን የልቦን፡፡

ኣብ መጀመርታ ናይ ፍልጫ-ደስነት ዘመገብኩልኩምን ስለዘይነበረ ሰባት መገብ ገኪኦምሮ ካብ ቦታ ናብ ቦታ ኪገቡዎም ይገደቡ ነበረ፡፡ ብድሕሪኩ ገንደብ ዕድሜ ሕርሻን መርባሕ ክብኹን ተጀመረ፡፡ ካብ ድረር ዕልት ገላዕሊ ዝያዳ መገብ ስለዝተረከቡ፡ ኣብ ሓጺ ቦታ /ዓፄ/ መሰረር ተጀመረ፡፡ ጸኒሑ ከኣ ሕርሻን መርባሕ ክብኹን ተፈልዮ ተፃጻይ ማሕበራዊ መክፍሩል ዕድሜ ኣመጸኦ፡፡ ከመኹውን ገላ ሰባት ሓረስተት፡ ገላ ጊቦት፡ ገላ ሃፃኖ፡ ገላ ከኣ ኣብ ገዛ ተረብቲ መገብ ብመገብ ናይ ዕድሜ መክፍሩል ተጀመረ፡፡ ጸኒሑውን መሀዞ ሰራሕ ኣቶሙ ማለት ናይ ከፃውንቲ ደስነት ክሰክሱት . . . . . ወ.ዘ.ተ. ተገብረ፡፡ ቅድመ-ኣዚ ሰራሕ ኣዚ ብተም ኣባላት ናይ ነፍሲ ወከፍ ሸገላ ይገበር ነበረ፡፡ ጸኒሑ ገላኡ ሰራሕ ናይ ገላኡን ጽገላታት ወይ ተባላታት ብፍላይ ኮነ፡፡ ከልኣይ ናይ ማሕበራዊ ዕድሜ መክፍሩል ኣሰፃፀ፡፡ ዝተፈለላየ ምዃን ሰራሕን፡ በብዓነቱ ገዋትን ኣቶሙትን ካልኣ ነገርን ኣፍረዮ፡፡ ኣብኩ ዚተመሰረተ ዚፃበዩ ማሕበራዊ ዕድሜ መክፍሩል

ለውጥ ገገዳን ኣሰፃፀ፡፡

ኣቲ ዝፃበዩ መሀዞ ናይ ፍልጫ ደስነት ሕብረተሰብ ሓጺ ኢዩ፡፡ መሀዞ ሓጺ ኣብ መነባብር ደረብብ ዓቢ ለውጥ ዘመጸኦ ኢዩ፡፡ ኣቲ ከልኣይ ዓቢ መሀዞ ደግሞ ሓጺ ነበረ፡፡ ሓጺ ኣብ ብዙሕ ኣገልገሎት ውጥሎ ኣብ ማክተትን መነባብር ደረብብ ኣገዳሲ ለውጥ ኣመጸኦ፡፡ ኣብ ኣገ መዓክታ በዚ ናይ ፍልጫ-ደስነት ናውቲ ዕድሜ ኣናቱሒሉን ዕድሜውን ኣናቱሒሉን ካደ፡፡ ብርኩት ኣተትን ጥሪትን ኪርከብ ጀመረ፡፡ ናይ ዝኾነ ይኹን ነገር ዝያዳ ዘለታ ሰባ ከኣ ኣብ ልዕሊ ዘይበሉ ጸብላ ልትነት ኣርኣዩ፡፡ ብሽመዚ ኣገባብ ከኣ ገመጽርታ በዚ ኣብ ታሪኽ ሕብረተሰብ ሃብታምን ደግን ተፈኦዩ፡፡

ኣብ ፍልጫ-ደስነት ሕብረተሰብ ተፈ ደረ ኣገስትዮን መስልን ካብቲ ናይ ደረ ተባዕትዮ ኣይፍለገ ነበረ፡፡ ብፍላይ ኣይ ኣብቲ ታሕተዋይ ደረጃ መዕባለ ፍልጫ-ደስነት ናብራ ደረ ሰብ መስቲ ኣካያይዳ መጊላ ካብቲ ዘመሰበል ስለዚነበረ ዚተወልዮ ውሉዓት ከይተረፉ ብናይ ኣዲኦም ስም ይጽውዑ ነበረ፡፡ ኣብ ኣዳናይ ካብ ኣዳናይ ኣብ ከፍለጥ ኣይከኣልን ነበረ፡፡ ኣብ መዓክታ ገን ነፍሲ ወከፍ ቤተሰብ ነበረ ብመኽኣል ኣብ ዚጀመረትሉ ጊዜ፡ በብኣይውን ኣብቲ ናብራን ኢኮኖሚያዊ ህይወት ናይ ሰድራ ቤት ዓቢ ተፈ መስ ሓጺ፡ ውልታዊ ጥሪት መስ ተጀመረን መክንቲ ውርብ ጥሪት ኣብ ውሉድ በዙሉ ተጸውዒ፡፡ ምስቲ ስኩ ተታሒዙ ከኣ ልዕልነት ደረ ተባዕትዮ ተጀመረ፡፡ ውሉድ ብስም ኣብኩ ከጽዋዕ ጥሪት ሰድራ ቤት ከኣ ገውሉድ ከመሓለፍ ተለመደ፡፡ ዚተፈለላየ ኣቶሙ መፍራይ ለውጥ ኣመጸኦ፡፡ ለውጥ ከኣ ገገዳ ኣሰፍሖ፡፡

ገገዳን ለውጥ ገገዳን ኣዲኦም ኣናቱሒሉ ከይተመዘ ማዞ ተፍልዲሎ ገሕብረተሰብ ኪለኪ ጀመረ፡፡ ማለት ለውጥ ኣብቲ ጊዜ፡ ሓጺ ዚያዳ ኣብ ልዕሊ ሓጺ ከሰበ፡፡ ገላኡ ኣናቱሒሉ ገላኡ ኣናቱሒሉ ሃብታምን ደግን ተፈጥረ፡፡ ከመዚ ኢሉ ከኣ ሓጺን ገሓድ ዘይኸደብ ገሓድ ዘሃበትም ኣገባብ ማክተት ናይ ዋጋነት ባርያ ሕብረተሰብ መጸኦ፡፡

ፍልጫ ደስነት ሕብረተሰብ ከሰብ ሕጺ ካብ ገጽ መረት ኣይመፍኣን፡፡ በዚ ለውጥ ጊዜ ከይተረፉ ገላ ሕብረተሰባት ዓላ መ ኣብዚ ደረጃ መዕባለ ዚይርከቡ ኣለው፡፡ ገኣብነት ኣብ ላቲን ኣሜሪካ "ፍወጺያገስ" ዚተባህሉ ኣብ ማክከ

ባይ ካፍሪታን ኢገደ ዝፈፀፀ "ፕሮግራም" ዘሰነዮ፡ ኣብ ኣውስትራልያ ዚርከብ ጸላዕቲ ደብዳቤ... ወ.ዘ.ተ ንኛ ኣብዚ ደረጃ 'ዚ ኢዮም ዘለው፡ ኣዚኣቶም ንኛ ብመሃባን ግብ መገረፍን ፍረታት መካሪታን ባልኡ ብጠረታዊ-ኣፍኑስ ብመስራሕ ዚነበረ፡ ንዚረከቡን ኩነ-ነጻር፡ ከኣ ብሰባር ካሕተገረፉ ዚነገረሉ ኢዮም፡

ዓንኮቲ ባርያ

ሕብረተ-ሰብ ዋነነት ባርያ አኑ ውድ ሰብ ጥሬት ካልአ ውድ ሰብ ከይዙ ዝተፈካዩ፡ ደኒ ሰብ ከኣ ኣብ ደርብታት ኣብ ተገረፈለዩ ተርክዮታት ኩዩ፡፡ ኣብ ገዜ ዋነነት-ባርያ ወጭ ካብ ሕጻን ሰለ ዝተጀመረ ዓቢ በውራ ወይ ከኣ ወጭኦኹ ዘመልኮ ለጧጧ ፎይ መባርሒ ኣወጽኦ፡፡ መሀዞ ናይ ዚ መባርሒ ዝነሃብ፣ ግፊኡ መሬት ንከሓርቡ፡ ካልኣ ናይ ህገጻታት ወገንቶታት ንከበርቡ በዛኡ ጭልበት ኣይላዩ፡፡ ነዚ ይግ ካብ ናይ ግዳኣ መሬትን ረገጥ፡፡ መርኮናታት ኣሓት ገዚ ቲ ብጥልባጥ ዘገልገልን ጥሬይ ዘይከበሰ በጥ፡ ግረኹ ዘውጡ፡፡ ከፍ ኢንባባ ሸዮጥን ዘልወጥን ግላት ባረፉ ኮቡ፡፡ ኣዚ ከኣ ነቲ ፍልልይ ናይ ደርብታት ኣናገረሒ ከደ፡፡

ከባ በቦታዎ ዚገብረ ናይ ላላታት ሳባይትን ወራሽን ከወ
ከባ-ሳይሮትን ነገረብን ከኖቡ ነገረብን ነገረብን ነገረብን ነገረብን
ነገረብን ነገረብን ነገረብን ነገረብን ነገረብን ነገረብን ነገረብን ነገረብን
ከ ደርባታት ተሰጠን ነገረብን ነገረብን ነገረብን ነገረብን ነገረብን
በዚ ከገባብ ዚ ይኸ ነገረብን ነገረብን ነገረብን ነገረብን ነገረብን
ን ደርባ ናልላይ ተገብረ፡፡

ገንዘብ አባዚ ለግዚ ተህዘኖ ገንዞ አህዱ አወሰሰ፡፡
ከተታት፡ ድልድላት፡ ፀትረባት በረገላላት ጽርገያታት፡ ከህ
ርቱ ጀመረ፡፡ ከጭጭ ሃይ ይቴ-ሰብ ነቅባባት ፍልጠት ጠ
ገሲ ዘገነቱ ጽፈት አባቴ ጭክል አገሪ ተህዘኖ፡፡ አብ ሃለፊ
ግንባት ባርያ ሕብረተ-ሰብ ነገሱ አብ ዚህረቱ ገዛ ሃይ ሮ
ግ ገፍቨን ነብረን ፡፡ ነገሱንታት ከሃይሎ ልዩሳት ጭናት
ነበረ፡፡ ፡፡ ነገሱቴ አብሰሙዊ ወናኒ ባርያ ኢህረቱ፡፡

ጥንት ጥንት ባርያ፡ ጥንት ባርያ ሕብረተ-ሰብ ሽሕፈት
ከብሮት ቀይሮ ሄደበት ፍልጣጣ-ደብሮ ሕብረተ-ሰብ ዘሰብላ ከጎተ
ጸገ፡ ባርያ ገሙት አገሰብ በጦርነቱ የተወገደው ዚተናፍቀው
፡ ሕብረተ-ሰብ የኦሮሞ ባርያ ከሙ አገሰብ ይሰጥ ይልገዛል
፡ ጥሬ ዘይብስ፡ በጥፋት በሕይወት ይሄዳል ስለሕይወት ፡

[illegible]

ሱ ዘነታት ፈጠረዎ፡፡
ኣብ መዓኣታ ኣሳቲ ናይ ወነንቲ ባርት ግንባሮ ንኣብነት
ናይ ሮማ ብደገ ብዚገበር ወራር በጽሕ ተህጋ ስለዚባርጸኡ ና
ይ ደርፍዎ፡፡ ኣገረማዊ ወራር ስለዚባርትዎ ኣተን ከተማ
ታታሪኸማ ደመራ፡፡ ኣቶም ምልዓናትን ጥቂቶታን ባርትን ቲ
ባርትንም ዜነበረ ግንባሮ ነገረዎ፡፡ ኣብተን ዚጥላ ዜነበረ
ከተማታት ዕጋ፡፡ ናፈሶም በኣቡ ጥ ጥኣትን ዘሓተ፡፡ ቛራ
ጸሓፊ ዶማ ወነንቲ ባርት ከባርሮ ነ፡፡ ነገረዎ ገደና፡፡ ኣ
ብ ደመባቶም ባርትን ጥቂቶታን ኣተ፡፡ በባቛራ ዶማ መዓ
ን ባርት ኣናተረፈ ከደ፡፡ ኣገተንን ነን በኡ፡፡ ኣሳቲ ጥራ
ባርት ኣነተተረፈ መዘማዝ ናይቶም ታታታት ደርቢ በኣሓ
ወልከዕ ተጸለ፡፡

ᐃ. ᐅᐅᐅᐅᐅ

ሙስናገነት ገወገነት ባርያ ቤተክክ ሕገረተባ ሆኖ፡፡ ገ
 ይቶት ገባርት ሰወዋና ስብርሕያው ገጠነ ገሰ አባዋ፡ ግ
 ለት አባቱ አገባብ አባቱ ገመባለ ሳይልታት ግሐቶት ግንጌ ስ
 ይቶ ተረከባ፡፡ ገባርት ስብ ገመዋና ሳይ ስወደክያወደ ከአ
 ነቱ ዚጸገሰ ባርያ ይወደኖ ግሐቶት ስብ ገመዋና ይወደኖ ግ
 አቶት ስብ ገመዋና ተገደቶ፡፡ ገናኝ አባቱ ናይ ሕርባ ግጠ
 ራራት ስብ ሰቶ ሃባታግት ይወገን ስለዚህገረ አቶ ስብ
 ትብርት ናይ ገሊ አባ ትሕታሎ አቶዋ ራራት ስብ ስብርሕ
 ገ ገራቶ ስብ ስብርሕ ገጠነ ተገደቶ፡፡ ስለዚ አባቱ ስብ ትብር
 ናይቶ ዌቶናትን ወዘቶዘትን ልክብ ጥሬ አተዛይኮይቶ ካ
 ልክ መረታይ ለወሎ ካይ ተገባር፡፡ ገወገነት ባርት ናይ ሙ
 ባናገረሰ ለግይ ደርሶ ተከሎ፡፡ አቶ ስብ ባርት ስብ ስብ
 አባቱ ስብ ስብ ገሊኦ ከመ ተደመ ባርት ገሊኦ ከካ ተወረ
 ር ከቡ፡፡ ስለዚ አባቱ ወዘግዛ ልክ ደክቶ ስብ ስብ
 መረታይ ወወይር ካይ ተገባር፡፡ አባቱ ናይ ባርት ወዘገባ
 .....

ዎልጥገን ካብ መስፍንነት በባደረጃቱ ቤተርፍ ከኢሆ፡፡ ካብ መስፍንነት ኣቶ ዜግቡ ከልተ ናለጃት ኣቲ ሓይ ናይ መስፍንነት ሓሳዓይ ደርቢ ኢዩ፡፡ ኣቲ ዚተረፈ ከኣ ናይ ተወረር ታ ሕተጻይ ደርቢ ኢዩ፡፡

ካብ መስፍንነት ኣቲ ተገዲ ግዕዝን ናይ ግዳነት መሰረት ሕርቢ ኢዩ፡፡ ኣቲ ቡር ናይ ተወረር መዝመቲ ዶግ ገቡ ኢዩ፡፡ ካብ መስፍንነት በባደረጃቱ ሰለስተ መለኮ ናይ መዝግዘ ይርከ፡-

1- በሰረሕ፡ መስፍንነት ካብ ትሕዝብም ገዛለዉ ተወረር፡

ገመገመ ጥረይ ኣትካክል ገኢሽተ ታጽዖ ይህበዎም ኣዎ ኣቶ ተወረር ናይ ገዛኡ ርክብም ገሓይ-ከልተ ግዳልታ ት ሰራሕም ኣቲ ዚተረፈ መጻልታት ዶግ በፍይገዛኡ ርክብም ናወጥቲ ዕዋ ካብ መረት ናይቲ መስፍን ቢጻዕ ይገደቡ ኣዚ ጻይነት መገባርቲ ከባብ ለጢ ካብ ብዙሕ በታ ታት ኢትዮጵያ ኣዎን ዚወቅተር ኢዩ፡፡

2- መገሰ / ገብራ-በጻይነት /፡ ተወረር ካብ መረት ናይ መስፍንነት ኣበርቲዎም ሰለዘይበርቲ፡ ኣቶት መስፍንነት ኢዩ ወሕድ ወረ፡፡ በዚ መስገያት ዚ ዶግ መስፍንነት ወከገቲ ኣቶም ከበዝቡ ሓፊቶም ገተወረር ኢሕርስዎ ሂሳም መካነቲ ገብራ ከብፍልዎም ወረ፡፡ ገካብነት ካብ ኢትዮጵያ በዚ መገደዱ ተወረር ሓይሎም ካብቲ ዘተረከበ ኣዎት በሕሊ ካብ ሰለስተ ርብዓ /3/4/ ዘይወሕዱ ገዮና መረት ይኸፍቱ፡፡ ኣዚ ጻይነት ኣመዛመዝ ካብ ደቡብ ኢትዮጵያ ይርከ ኢዩ፡፡

3- ገብራ በገገዛብ፡ ናይ መስፍንነት ኣቶት ኣናበዝሕ፡ ገገዶ ኣናግዕበለ ብዝኸደ፡ መስፍንነት ነቲ ብገገዶ ካብ ወጻኡ ሃገረት ዚመጽኦ ግዕዱ-ከበራት ግዕዶቹትን፡ ከመዝገብ በኣገገገራታት ዘሰርቱ ገሽልግን ገመሰሕን ዚኸብኡ ኣቶታን ገመዕዓን ናይ ገቡን ገገዛብ ኣቶላዮም፡፡ ሰለዚ ዶግ መስፍንነት ገተወረር መረት በብረይ ኣናሓረቱ ሓይ ወቅን ገገዛብ ከመዝኸፍቱን ኣገብረ፡፡ ኣዚ ጻይነት ኣከረፍላ ገብራ ኣዚ ካብ ተዋፍርነቶም ናብ ገባር መገን ዚሰጋገሩ ገዛን ደረጃን ኢዩ፡፡ በዚ ገዛዚ ተወረር

መካነቲ ገሽራይ ዚሸራል ገገዛብ ብረከቡ፡ ገለ ካብ ኣቶም ናብ ዕጻጋ ከወጹ ገደነት ቦኖም፡፡ ኣብዚ ገዚዚ ተወረርን ገባርን ሃብቲ በገገዛብ /ብሰራይ/ ብሕተገን ብገሸረን ይለዎቱ፡፡ ኣዚ በገዚዚ ናይ ዕጻጋ መዕባል ዋጽኦ፡፡ ከተግታት ውን ዓግ ዕበል፡፡

መስፍንነት ባህሊ፡ መስፍንነት ባህሊ ካብ መስፍንነት ኣብናግደ ዩ ሰርዓት ዚተወልደ ኢዩ፡፡ ኣቲ ጉሊቱ ዚርከ ዶግ ኣዚ ዚኸተል ኢዩ፡፡

1-ካብ መስፍንነት ሕ/ብብ ኣቲ ኣሕናግደ ሓይሊ ሰልጣን መስፍንነትን ካብ ኣወራጃ ዚተመሰረተ ብመገዝ ካብ መገን፡፡ ት-ሀዘቢ ኣወራጃዊን ተባላውን ስመዲታት ገሊፍኖም ይርከቡ፡፡ መስፍንነት ነዚ ጸረሃገራዊ ስመዲት ኣዚ ገመገገሰ ኣቲ ሀዘቢ ካብ ትሕዝቲ ጸፍሪ መገዛኣቶም ገዝይወጽኦ ይከላኸቱ፡፡

2-ሓይሊ መገሰነትን ቢተ-ሃይግኖትን ግዕረን ዚተሓሓዝን ኢዩ፡፡ ኣበያተ ሃይግኖት ናይ መስፍንነት መገሰነት ቶን ዲ መስፍንነት ኣዎኖት ብጸትን ቦይነን ይርከባ፡፡ መረሕ መገሰነት ከመ ብኣመላኽ ዚተሓርዩን ከመ ተከላከላይ ናይ ሃይግኖት ይቐር፡፡ ብሓይ ሸሕዲ መረሕ ብኣመላኽ ዘይተሓርዩ ኣገታን ብሰብ ከኣ ዘይተሓርዩ ኢዩ፡፡ ካብ ኢትዮጵያ ሀገጽ መገሰነት ወሰ ናይ ተዋህዶ ቢተከርሲትን ዚተኣባብረ ኮይኩ ጸሕፊ ኣሉ፡፡ ሃይለስላሴ ናይ ረብሓቱ ኣትሕልወት ሃይግኖት ተገዲ ተከላከላይ ነበረ፡፡ መገሰነት ሃይለስላሴ ካብ ኢትዮጵያ ገካልነት ሃይግኖትን ጸሕፊ ገገተከርሲትን ተዋህዶ ገን በጊሕ መረትን ገገዛብን ሀዘቢ ሕዛ ኣብቲ ተራ መዝግዘ ናይ ርኢሰባዕ ወገን ድልውቲ ተከረሊት ገይረ ይሕዛ፡፡ ቢ ተከርሲትን በገዚኡ ኣቲ ሓረብ ሀዘቢ "ብሃብቲ ካልኦት ኣይትቐናኦ ኣይትመነ፡፡ ገንገሰ /ሰላም ኣገዛዝብሊር" / ቢትከዘዝን ከተከበርን ቅዱስ ሓላፍነትካኢዩ" ኣናበለት ትበብኩ፡፡ ገካብነት ካብ ናይ 1960 ዜነበረ ናይ መገሰነት ሃይለስላሴ መገልጻይ ፈተን ሀዘቢ ገዝይቐበሉ በጣሻ ሓገዝ ናይ ሀዘቢ ዘስኣነቱ ቢተከርሲትን ተዋህዶ ኢዩ፡፡ ከመዝገብ ኣቲ ብ1974 ዓ. ረ. ዚተገብረ ናይ ሕገመገሰነት ለውጢ ኣቲ ዚዩ ይሃይለስላሴ መገሰነትን ናይ ተዋህዶ ቢተከርሲትን ናይ ጥቑሩ ሓይሊ መትከሰባር ዚተገከፍ ሰለዚ ዚሕኣላ ተቐውተ፡፡

3-ካብ መስፍንነት ሰራሕ በመ መርገም ይቐርብ ኣት ሰራሕ ዚተላዕለ ውን ኣቶም ገመዕባለ ቐም መባባ፡፡ ቡዳ፡ ኣገገገራ...ወ.ዘ.ተ.

ይጽረፍ፡፡ ሰናፍጭ ሕብረተ/ሰብ ካትሕታገ ገጭገ ይርከሙ፡፡
በሕቡ ሰናፍገት ገሰሬሕ ዩከባሽሽ ከተገባ፡፡ ገፍረ ሰሬሕ ገ
ገ ካይረዎቹታ ሕብ፡፡ ገካገጠረፍ ገገባር ከፍካፍካሳ ገፍ
ረ ጸባሪግ ገጽከባባ ሃርገፍገፍበል፡፡

4- ካብ ዚ ሕበረ ተ-ሰብ ኣዚ ንሰብ ደቡ ኣፅጸል

ገረፅ ነፍ ወይ ረባሕ ነፍ አናበልካ ይናል። ሕዝቡ ግን
ይህ ነፍ፡፡ ነፍ ወይ ግን ወይ ይባላል፡፡

5- ከብ ወስኖገት ናይ ሰይገሰ መብልና ስዊድን ተቆት
ሰላላገብ ይባርክና፡ ከወገት ካጋገገት፡ ወናኖስት ይባርክና
ይሄ ይግኛት ይባርክና፡ ገህት ይባርክና፡፡

6- ደቂ አገሰትና ባሕሪ ተፈ ተገዛው ጊዜ መላክታ
ፍጥረት ወደ ሰባ ከይነገ ይተሳዘዝ፡፡

ገገርና ኣብ ትግራይ ውስጥ ዘሎ ስርዓት ስለኣትርከብ ኣብ ኣብ ኣብ ሰባሊ ተገባዮ ዘሉ ውስጥ ይገባዮታት ኣብ ሕብረተ-ሰብ ኣርትዒ ዘሉ ዘገባዮታት ኣብ፡፡

[illegible]

ከዚ ገደባጃ ወፍረዴ ወይ መሆር፤ መርርባ፤ ነጋሳ፤ ገዢ
 ታዎ፤ ሃቢ ተፈ ሃቢ፡፡ ከመከፈን በባት ካብ ርክሲ ወገን
 ገንዘብ ስለሃዘነት በብሕ ካቶት ቤትን ናዎት ዕባን ዚገዛ፤
 ሸፈ፡፡ ናይ ገዢ ከተማታት ግዕበላ፤ ተሃጸ፤ ም ካብ ከ
 ተማ ዚከሰ፤ መህን በትካዚ፤ ወሰናትን በብብዎን ካብ ሕ
 ቤትን ዚሰርቱ፤ ካብ ሰርቱ በብፈን ካብ ካቶት ወሰናትን ብመዋገድ
 ገደባ፤ ዚገዛ፤ ካቶት ከሰርቱ ሸፈ፡፡ ካብ ሕርቢ ፈጻሚ
 ብመገባ፤ ካብ ከተማታት ሃብሱ፡፡ ከዚ ከካ ብሕ ተፈ፤ ናይ ከ
 ተማ ገዢን ፍልጻይ ካሰሃብ፡፡ መስ፤ ዚ ደሃ ዘለሃል ብገባ
 ብን ወጸካ፤ ናይ ገዢ መዕባል ኮነ፡፡ በዚ ገዢ ካብ ት
 ሕፊት ተማ ብግሕበር ዚተካባብረ ገደባ፤ ዚገዛ፤ መህን በብ
 ምሰላት ነበረ፡፡ መስኮም ከካ በብመኮ ለጥርቱ፤ ዚገዛ፤ ተ
 ሰፊይን ትፈጻሚን ገዢን ሃቢ ናይ ሃብቱ መሆር፤ ካሰርቱ
 ለም፡፡

ሕርቲን ነገዱን አናጣጠለ በዝግጁ ነገሾች ጠገባን ቤት
 ዜገባችንም ናይ ሰራሕ ኩነት ነፍ አናልግላ ሁኔታዬ ዜገባረ
 ድልዓት ብብ ከርወዳኝ አይከላከለኝ፡፡ በዚ መኻንያት አዚ ከኣ
 ዘድልዱ አቅቶ ንመርባት ብህብኹም ዘህቡ ሰባት ቤት ዕዮታት
 ንገጹራ ብሰላ ኩነት ተፈጥረ፡፡ እዚ ኣባያት ሰራሕ እዚ
 ናይ ሩብርባትት መሰረተ ሰርዓት ኣሉ፡፡ ኣብ ታሕቲ በጽኦት ኣ
 ብ ሳዕላ ድማ ዮናት ሩብርባ ዜገባረሉ ሕ/ባባዊ ገጽላ ናይ
 ጎሳ ብድሕራ መሰፍንነት ንመጻኢ ተደባቢት ዜገባረ ሕ/ባባ
 ጫለት ርክስጫላዊ ሕብረተሰብ ናይ መፈለጻት ኣገባብ ኣሉ፡፡
 ብተቀታት ሕደስቲ አቅቶን ቤትን ናውቲ ጫረሰን ... ወ.ዘ.ተ.
 ተሰርቶን ገዕጓጉ ቢቸርቶን ጀመረ፡፡ ቀድሞ ሰባት ኣብ ገዝ
 ኦም ዚሰርሕዎም ዜገባረ ነገራት ውጥ ሕጂ ኣብ ቤት ዕዮታት
 ብኣከባ ዘሰርቡን ብጥሕፃኖን ጀመረ፡፡ ድሞ መሰፍንነት ሕብረ
 ተባባሪ ድጅወጋ ዓገወገ፡፡ ባራድ ኣብዚ ጊዜ ዚሰላዩትህዘ
 ዓቢ ሕይሌ ሃብ፡፡

[illegible][illegible]

ከብቱላ በታተመ ደርቤ ቡርቂው ሕይወት ወገንነት ካለ ኢ
የሕግ ሕዝብ ሕይወት ነጭ መሰለፍ ይባላል ተፈርጎ በታለይን ስ
ለዘርፍ ተቆጣጥሮ ነፃ ሕይወት ይገኛል ሕይወት ሕይወት

ገመሳው መስጦ ትግሉ ጸላክቱ ዜነበረ መባፍገቱ ተቻላጪ ከበጣላቸው ይቼዋል፡፡ ኣብ ብዙሕት ሃገራት ውጥ ደርቢ ቡርቶ ገናይ መስፍንነት ካተሕሸዘ መረት ከዎ ዘለዎ ኪቐጽል ገደፍ፡፡ ወይ ዶግ ጥላዕ ለወጪ ኣመጽኦ፡፡ ኣዚ ከኣ ሸሕሲ ናይ መባፍ ገብሮ ሕይሊ መገንብቲ ብሕይሊ ቡርቶ ኣገተተከኣ ወብዳት ወ ነገሮ መረት ገና ሰፊሕ ብመሕዝ ንገባሮ መዝግዞም ከዎ ዚቐ ጽሉ ገበርዎ፡፡

ወ. ርክሰጣልነት

ብመሪሕነት ደርቢ ቡርቶ ዚቐ ሕበረተሰብ፡ ርክሰጣልነቲ ሕበረተሰብ ይበሃል፡፡ ኣብ ዚሕ/ብብ ኣዚ ኣብ ንኩሉ ነቲ ዓ ብላሲ መባፍገቱ ጥኣተት ወይ ርክሰጣል/ባገክታት ኣበያተ ዕዮ. . .ወ.ዘ.ተ. / ዘውገን ደርቢ ቡርቶ ከሽውን ከሉ፡ ኣብ ብ ሕታዊ ሃብቲ ዘይበሉ ገርክሰጣልነቲ ቡርቶ ኣናብሎ ተወግዞ ተ ዚነበር ከኣ ደርቢ ቡርቶ ኣሉ፡፡

ታሪኻዊ ተራ ናይ ቡርቶዚ ነቲ ብህዚ መስፍንነት ኣብ ሩ ብሕታት ተበታቲኦ ዚነበረ መባፍገቱ ጥኣተት ወረራዊ ገይረ ና ብዘመናዊ ኢንፎርሽን ታት መስገጋር ኣሉ፡፡ ኣብ ርክሰጣልነቲ ነቲ ብቡርቶ ብብ ዚነበረ ያውቲ ሩብሪካታት ብካልኦ መካይን ከመዘወር ገበረ፡፡ ኣብ መስፍንነቲ ሕበረተሰብ ኣብ ተገዲ ኣገባብ ጥኣተት ኣብ ገመገሞቲ ዘይልዩኻ ነገራት ባ ዕልኻ መስራሕ ዚመስረተ ኣሉ፡፡ ንኣብነት ኣብ መስክሕተኩ ገመራት ኣርተራ ሕገቲ ሰይፈ ቤት ናይ ገባር ሕግዚ ዘይልዩ ዮ ነገራት/ኣብሉ፡ በርበረ፡ ወለበረዕ...ወ.ዘ.ተ. / ከመኩ ኣውን ገመገሞቲ ዘይልዩ ናውቲ /ነዊት፡ ኣርቦት፡ ኣብዑ... ወ.ዘ.ተ. / ንኣትነበረሉ ገዛ ዘይልዩ ነገራት /ዓገዱ-ገመራ በርዑ...ወ.ዘ.ተ. / ኩሉ ባዕላ ኣይ ኣተቐርቦ፡፡ ኣብ ካብ ዕፃጋ ኣትይልዮ ነገራት ብወሳኤ ወብሎ ኣሉ/ጣሕረኻ፡ መባፍገቱ፡ ከርሒሰ...ወ.ዘ.ተ. / ኣዚ ውገን ከባብ ሎዚ ካብ ኣብበባታኩ ሩሕ ኣሎ ዚርከቡ ነቲ ከባባኦም ጥራይ ዚነበሩ ሕገደ ዘዕደ ገ ዚነበረ ኣሉ፡፡

ኣብ ርክሰጣልነቲ፡ ደርቢ ቡርቶ ነቲ ብባሰደራቤት ሩሕ ኣሉ ናይ መስፍንነቲ ነገራት ዚኣከል መባፍገቱ ኣብ ሕይ ቦታ ኣኪ ቡ ብቡርቶ ብዚቐለልን ብዚመዝገብን ዓሰርቱ፡፡ ቡርቶ ኩዝባቶ ካብቲ ቐደም ብዚተፈልዩ መገንገሉ ሕይ ዓይነት ነገር ሰለዚነር ሕይ ከኣለቶም ቐልጥፍንኦምን ይልዕል-ኦም ብዚመዝገቡ ባባት ዚ በዝሙ ነገራት /ኣብሕ/ ከሰፊሕ ይከካልን፡ ኣብ ኣካናዊ ዶግ ይመዕባል፡፡

ገናኸሰ ደርቢ ቡርቶ ነቲ መባፍገቱ ጥኣተት ሰለዚውገና ኣ ነቲ ብርሃጽ ቡርቶ ዚተሰርሕ ነገራት ኣብ ዕፃጋ ኣውራሉ ነቲ ቡርቶይ ባዕሉ ዚነበር ዓሲ መብሰብ ብዘለዎ ዮጋ ትሸመሉ፡፡ ከ መዚ ኣሉ ዶግ ቡርቶይ ብረሃቶ ዚርከብ ኣተት ኣናበዝሕ፡ ኣብ ንሱ ነቲ ብረሃቶ ዘፍረዮ ኣተት ዚቐጽሉ ዮጋ ከኣ ኣናለዓለ /ናብራኩ ኣናብሩኦ/ ይኸይዱ፡፡ ሰለዚ ከኣ ርክሰጣልነት ኣብ ኣብ ታሪኽ ዚተራቐፍ ወሪር መዝግዞ ዘለዎ ሕበረተሰብ ኣሉ፡፡ መዕባልና ርክሰጣልነት ኣብ ከልተ ደረጃ ዚተከፍለ ኣሉ፡፡ 1ይ. ርክሰጣልነት ቐደሚ ብሕትዎና 2ይ. ከኣ ብሕትዎ ርክሰጣ ልነት፡፡

ርክሰጣልነት ቐደሚ ብሕትዎና፡

መጀመሪያ ኣብ መዕረፊያውን ሃገራት ደርቢ ቡርቶዚ ዘብ መባፍገቲ መገዚው ሕይሊ መስ ሕዝ ብዙሕት ነኣሽቶ ርክሰጣልነቲ ንገዙሕት ነኣሽቶ ቤት ዕዮታት ዚውገንኩ ህዚ ነበረ፡፡ ኣብነቲ ህዚ ኣብ ሕይ ነቲ ዕፃጋ ዚመዕባል ዓሲ ኢንፎርሽን ብዙ ይመገባረ ኣተም ብዙሕት ነኣሽቶ ርክሰጣልነቲ ዚላዓለ መብሰ ብ ንመርካብ ናጻ ናይ ዕፃጋ ወደድር ዕድል ነበርዎ፡፡ ንገሉ ቤት ቡርቶ ብዚላዓለ ዘመጽሉን ዕፃጋኦም ዘሰሙኩን ኩነታት ከኣ ሃለው ይበሉ ነበረ፡፡ ኣዚ ወደድር ኣዚ ኣብ ዚበዝሕሉ ህዚ ከኣ መዕረባውን ርክሰጣልነቲ፡ ዚነበረ ጥራ ሃብቲ ኣና ወሕደም፡ ወሽባዊ ዕፃጋኦም ዶግ ኣናብቦም ከይ፡፡ ጥራ ሃብ ትን ገሉብት ወዲ ሰብን ሰፊሕ ናይ ዕፃጋ መቐጽጻር ንመርካብ ዶግ፡ ነተን ኣብቲ ህዚ ነቲ ገና ኣብ ደረጃ ርክሰጣልነት ዘይ በጽሕ ዚነበረ ሃገራት ኣናፍሪኦን ኣሰያን ላቲን ኣሜሪካን ብሕ ይሊ ብረት ወሪርዎ ብመሕዝ ባዕሳዊ መገዝኣቲ ኣቐፍ፡፡ ነቲ ኣብኣተን ዚዚርከብ ብዘመዘገብ ገደረ ሃብቲ ኣናዘመተን ቡርቶ ኣናወ ዝመተን ሕብር ኣቐሕ ብከብር ኣናብሩን ዘይተካይን መብሰብ ኪ ረኽቡ ከኣኦ፡፡ ሰፊሕ ዕፃጋ ብመርካቦም ከኣ ብዘሕ መብሰብ ይለቡ፡፡

ብሕትዎ ርክሰጣልነት፡

ኣዘም ብመገዝኣቲ ህዝቢ ባልባይ ዓላም ብዘሕ መብሰብ ዚረ ኸቡ ርክሰጣልነቲ፡ ነተም ኣብ ሃገሮም ዚርከቡ መዓደር ቶም ከውቑዎምን ከዕብልልዎምን ጀመሩ፡፡

ውድረ-ከተረ ማከታት አናመጽክ አቅጣጫ መሸጥ አበደ፡፡ ገሊገሊን ሩብሪባታት አናሸበራ ተዓጽዖም ብተኩስ ናውቲ ዓነው፡፡ አተን ነዚ ቅልውላው ዚ ዚህሉል ሙሉዓት ድማ ብድሕሪኦ ክናበ ፍቓዊ ንዕዳጋን አቅሙን ሸታሉን ብሊተን ከመዘመዝ ጀመራ፡፡ ካብ መዓክታ ክቲ ዚነበረ ርክበማል፡ ካብ ኦዲ ሙሉዓት ርክበማል ውያን ካተው፡፡ ኣቲ ዕዳጋ ኣውን ብሙሉዓት ዓበይቲ ኢንፋስት ሪታት ተዓብላለ፡፡ ኣዚ ናይ ርክበማልነት ደረጃ ኣዚ ብሕተው ርክበማልነት ይበሃል፡፡ ካብ ብሕተው ርክበማልነት ኣዘመ ዚህ ዕቡ ጠበቓት ይርከቡ፡፡

- 1-ግብይቲ ኢንቱሰትሪታት ን ነገስቲ መናውን መብላላገ፡፡
- 2-ናይ ርክሰማላ ወጻኢ መሰጋር፡፡ ርክሰማላውያን ኣብ ሃገራት ባልባይ ላሎ ገዘለዎም ጥቕሚ ቁጥጥዞታት ይሓዙ ከኣብ ርክሰማላውያን ውጥረት ወተሃደራዊ መደበራት ብመጽገን ይከሰቱዎ፡፡ ንኣብነት ገዛኣት ጥልያን ኣብ ኤርትራ ወተሃደራዊ መደበራት ኣጫራካ ኣብ ገራሽ ይቐጥቡ ከበደ፡፡ ከመዘብድ፡ኤርትራ ዚርከቡ ገጥሞ ርክሰማላውያን ናይዘነ ዚተጠቐሱ ሃጻውያን ሃገራትን ረብሓንን ዚከሰቱ ኢኦ፡፡
- 3-ብሕታዊት ርክሰማላውያን ንሠባዊቲ ዕፃጋ ሃገርን ጥራይ ዘይኮነ ንናይ ጦኩሳ ላሎ ዕፃጋ ይዕብልልዎ፡፡
- 4-ቨርከነት ናይ ባዝካን ኢንቱሰትሪታ፡፡ ባዝካታት መሰብሕታዊት ኢንቱሰትሪታት ሓተባራኽን ንናይ ጦኩሳ ላሎ ናይ ርክሰማላውያን ዕፃጋ ይዕብልልዎ፡፡ ኣኢ መሰብሕታዊት ኢንቱሰትሪታት ርክሰማላውያን ሓተባራኽን ይህበዎን ንናይ ጦኩሳ ላሎ ሃብትን ብሕታዊት ኣብኸዎን ይመዝገቡ፡፡
- 5-መሀዘን ፍልጠት ኢሮ ጥበብ ኩሎ ላሎላኦን መልኮ ይከፍ፡፡

ርእሰግሳዊ ባህሪ:

ካብ ርግልነት ውልቀባት ካዚሉ ገሴት ይርከብ፡፡ ገሳይ ረብሻ ቅድሚ ትሑ ዘመጽኦ ኢዮ፡፡ ይቅታዊ ጥሪት ከጵ ከባዕ ልዕሊ ባብ ዚቸጽር ኅቢ ከብርገ ሻለግን ዘለጋ ኢዮ፡፡ ናይ ሻይ ባብ ዕባባት ጫን ብቅታዊ ሃብት ይካግግ፡፡ ሰራሕ፡ወ ባዶ፡ወጽዮ፡፡ ወ.ዘ.ተ. ካይብነት፡፡ ኩኻ ሰላረክ ነገራት

ይህ መዝገብ ከመጽሐፍ ቅዱስ ይዞር፡ ንብረት ዚህን ብ
 ሕይወት ተባህሎ ኣይኮን፡፡ ርክብኻልዩ ንኸገብሩ ከሰርሑ ኣንከ
 ር መዝገብ ሰለዘርከቦ ጥራሕ ኣሎ፡፡ ጥበብ፡ ልቦና፡ ከኣለት፡
 ሚሳ፡ ከዚ ብገንዘብ ይሸርፍ፡፡

[illegible]

የገባቸው፡፡
 ከብርሃኑ ሃይማኖት ስለ መገባት በቤተክርስቲያን ተረፈ የባቡ
 ገ፡፡ አኔ ረዳክ፡፡ ገናኞች ገንቢ ዘራገፍ በተሰማህት ዘረወ
 ወ ስለሰላም ስለሰላም "ከብርሃኑ ሃይማኖት" ስለሰላም ዘራገፍ
 ወ ከህግ ሃይማኖት የሚባል፡፡ ነፃነት ዘራገፍ ዘራገፍ ወ
 አገሪቱ ከታላቋ ከሃሳብ ስለሰላም በቤተክርስቲያን ሃይማኖት
 ሃይማኖታት ከወጣቱ ከሚባል ይርካል፡፡ አዲስ ከብርሃኑ
 ብ ሃይማኖት ተዘርግቶ ዘራገፍ ይሆን መባላቸው፡፡ አዲስ ከብርሃኑ
 ስለሰላም፡፡ ስለ ሃይማኖት ይሆን፡፡ ብሄር አስጠላል፡፡ ዘራገፍ
 ትባላል፡፡ ስለ ሃይማኖት ይሆን፡፡ ብሄር አስጠላል፡፡ ዘራገፍ
 ወ.ዘ.ተ. ገንቢ ዘራገፍ ገንቢ ዘራገፍ ወገን ይሆን፡፡
 ስለሰላም ዘራገፍ ይሆን፡፡

[illegible]

የቶቶ ርእሰጣልነት፡

ካብ ርእሰጣልነት ወዝግዛዚ ከመ ስለ ዘበልሎ ነዩ፡፡
ጣስቤይ ቅብጽሬል ዕዮ ካዚያ በሬቲ፡ ጣኦተ ጣስቤይ መል
ከዕ ይሸዝ። ወነንቴ አተት ወታዲት በባት ስለዚህም ዕፃል

መልከዕ የባሉ፡፡ በታላቅ በባዝነት ከአለቱን ቅልጣሪውን አናልግላለ ብርሃኑም ዘርከብ አተት አናበዝሰ ከሽይዶ ከሉ ወ ነባብርኮም ነገ አናገደደ ይኸይዶ፡፡ አኩሉ ዝተርፍ ወገቢ አገከሉ ወነገቱ ብሕተዋት ር/ሚላውያን ብለውል መኸፀብ ስለ ዝሸጥዎ ጥሚት ገዚት ይርከብ፡፡

ከዎኩውን አገሉ ዘተ ርፍ ወደሃሊት አገከሉ ሕጻን ነገሱ ይርከብ፡፡ ንኣብነት ኣብ ኣመሪካ ኣተ ውሉዕ ህዝቢ በላው ከይጸገብ አገከሉ ወኣነት ዋጋ ኣብላ ከይሰርሰር ኣሸላት ከነትል ስርፍይ ወገዓዱ ወይ ኣብ ቀላይ ወይርባይ ልውድ ኢዩ፡፡ ኣዚ ከኣ ኣብ ቀይሚ ዓ ይሂ ኣተ ጥመይ ህዝቢ ዝገባር ኢዩ፡፡

ኣብ ርክሰማልነት በቐለት ኣልባነት ገዚት ይርከብ፡፡ ር/ሚልነት ብዘይ በቐለት ኣልባነት ከሰፍኦ ኣይከኣልን ኢዩ፡፡ ስለዎገታይ በታላቅ ይዎዞም ከውሰኹሎም ብዝሰተተ ብኣታቶም በ ትም ሰገኑም ዘይብሎም ተፃሊዶም ዘውዑሉ ሰባት ንዎትከኦም ተላል ስለዝሆነ ኢዩ፡፡ በዚ ወገገዒ ኣዚ ይዎዝ ስታሉ ትሑት /ድሬር ዕለት/ ከይት ይርከብ፡፡ ይዎዝ በታላይ ወስት ገሱ ዘፍርዩ ከተነጻጽር አገከሎን ኣዚዩ ለመቐ ዝበለ ኢዩ፡፡ ገደ ፈር ዕለቱን ፈርዩ ዘርኩ ዘቐጽለሉን መገ ጥፈሕ ኢዩ፡፡

ርክሰማልነት ናይ ኣከናሚ ልዎግትን ናይ ማኣተት ወደባን /ፕላን ኣይገባርን/ ማለት ናጸ ውድድር ኣናበለ ናይ ማኣተት ፈላልነት ይነገሱ፡፡ ዕፃጋ ከዕመር ከሉ ር/ሚላውያን ዕፃጋ ኣሉ ብመባል ባብወገኖም ብዘሕ ኣቐሑት የሰርሑ ሞ በተ ዘኸ ሰበም ዋጋ ከሉ ኪሸየጥ ስለዘይከኣል ዘተፈረ ዚገዝቡ ሰኢት ይኣከባን ይበላሸገ፡፡ ኣብ ከምዚ ዘኣመሰለ ገዛ ንዝተሰተ በታላቅ ሰፈሕ ዘሕተሉ ኣሉ ብመባል ይሰጉዎ፡፡ ርክሰማላይ ማኣተት ከምዚ ሉ ላዕልን ታሕትን ኣናበለ ብቅልውላው ዚነበር ኢዩ፡፡ በዚ ደማ ኣተ ሳይሊ ማኣተት ይዎሽዎሽ፡፡ ኣተ መሰርሒ ማኣተት ደማ ይኣርገን ይበላሸገን ናይ ሕሰፍ ገዛ ኣቐሕ ከይት ከኣ ይተርፍ፡፡

ኣዚ ኩነታት ኣዚ ንበታላቅ ብዘዕባ ጭናኮም ሂደቱ የገባ ሰዎ፡፡ ነተ ኣብ ወገንኮምን ኣብ ወገን ርክሰማላውያን ወዝ መዝትን ዘሉ ገርጭት ደማ ብዘላግላ የበልሕ ኣዎ በታላቅ መሰ ሎም ንከረኸቡ ይጥመሩን ይላግሱን፡፡ ዎሎኩ ሳይሊ ኣብ ኢዶም

መሀላው ብመርዓኡ ደማ ወስኑ ሳይሊው ጭኩን ደርቢ ገባር ሳይሊው ሰውራ ኣልፈሎም ንርክሰማላውያን ብሳይሊ ብመውጻቕ ነተ ብርሃኡም ዝተመርዩ ሃብተ /መሰርሒ ማኣተት/ ባዕሎም ይኸዝዎ፡፡ ሳይሊ ወገንነት ኣብ በታላቅ ይኣተ ናይ ላዕለት ደርባይ ወዝግዛ ደማ ከብ ሰረ ተበርቲቶ ይፃኑ፡፡ በዚ ወገ ገዒ ዘ ደማ ርክሰማልነት ጠፊኡ ይሰነት ይነገሱ፡፡ ኣዚ ዓይ ነት ሰውራ ዘ ደር ኣብ ረስያ ቻይና ሃገሬት ወብፈቐ ኣውርሻ ሰሚን ከሪያ፡ ሰሚን ቢትኖም ኩባ ደር ተፈጸመ ኣሉ፡ ከዎኩ ኣውን ይዎከፈሲያይት የመገ ብዘየጠፈጥር ወገገዒ ናብ ይሰነት ገጽ ትገሰገሰ ኣላ፡፡ ኣብ ብዘሰተ ከልኮት ሃገሬት ደማ ሰውራ ይላግላልን ይጽርገን ኣሉ፡፡

ወገዘኣተ

ቀደም ከዎ ዘተጠቅሰ ናይ ወገዘኣተ መሰረት ርክሰማልነት ኢዩ፡፡ መሰረት ናይ ርክሰማልነት ድልየት ደማ ንመሰርሒ ማኣ ተት ወረካብ ብሕታይ መኸሰብ ብዝበዝሐ ወርከብ ኢዩ፡፡ ርክ ሰማላውያን ብሕታይ መኸሰቦም ንመብዘሕ ንጉልበት በታላቅ ብዝወ ሳይ ዋጋ ዚገዝቡሉን ንዘውገገዎ ኣተት ብብዝሕን ብዘላግላ ዋጋ ጥረ ሃብተ ዝዘዎተሉን ኩነታት ሃሰው ከብ መባል ኣየፎርሱን ኢዩም፡፡ በዚ መኸገያት ኣዚ ደማ ኢዩን ንርክሰማላውያን ዝ ወከላ ወገንነታት ይብ ሃገረን ጥሒሰን ንከልኮት ህዝብታት ፃለዎ ብሳይሊ ኣብ ንሕተ ወገዘኣተን ዘኣተዋኮም፡፡ ኣተ ተገዒ ከብ ዝዝኣተን ዘይልያኮ፡፡

1. ሕሰርን ብዘሕን ሰበኣይ ጉልበት፡፡
2. ሕሰርን ብዘሕን ጥረ ሃብትን ናጸ ወተፃዩን ወገላበጥን ሰፈሕ ወረት፡፡
3. ከዎኩ ደማ ሳይሊውን ዘሸግሉ ተወፃዓዶ ዘይብሉ ሰፊሕ ዕፃጋ ንመርኣብ ኢዩ፡፡

ወገዘኣተ ኣብተ ገዛ ርክሰማልነት ቀይሚ ብሕትዎን ማለት ናይ ብዘሕትን ነኣሸተን ፈብሪካታት ውድድር ኣዚዩ ሰላሙ ዚ ነበረሉ ገዛ በፍሕ ኣብተ ገዛ ተ ከኣ ኢዩ ርክሰማልነት ኣ ብተ ዝላግላ ደረጃኩ ዘበጽሕ፡፡ ገሱ ኣተ ደረጃ ኣተ ከኣ ዘጸይነት ይበሃል፡፡ ኣዚ ደማ ኣብ ኣጋ መዓኣታ መባል 19 ከፍለ ዘመገ ኢዩ፡፡ ኣብ ዘ ገዛ ዘመራበውያን ሃገሬት

ሃገራት ገህዝቢ አፍሪታን አሰያገ ሳቲን አመሪካን በቲ ዝላ
ዓለ ሓይሊ ብረተን ኣብ ንሕት መገዛኩ ተገ ኣክተዎም፡፡ ኢ
ጣልያ ኣብ'ዚ ገዛ'ዚ /ብ1890/ ገኢቲፈ ብሓይሊ ወሪራ
ሓዘታ፡፡

ኣብ ንሕት መገዛኩት መዕረባውያን ሃገራት ህዝቢ ባልባይ
ዓለም ብዘሰከሙኩሙ ኩነታት ገልበተን ሃብተን ይጥቅሙ ይጥፍወፍን
ነበረ፡፡ በሀርያዊ ሃብቲ ተገሕጉሎ ተወሰደ፡፡ በከቢድ ስራሕን
ሕጻናትን ጥጫትን ኣውገ ዕደጫኡ ኣናሓረ ይሃልቑ ነበረ፡፡
ሰብ ንሕት ኣነሰባ ተቐረፈ ይርገጽ፡ ተረብ ፍኒኒኒ ኣገተ
በለ ደግ በበጃ ይሕረድ ትበረ፡፡ ኦዚ ኩሉ ኣብ ሃገርና ሃ
ጸያዊ መገሰቲ ጥልያን ፈጽሞ ኢዩ፡፡

ውድተት መገዛኩት፡

መገዛኩት ነፍሴ መዕረባውያን ሃገራት ኢኮኖሚ ኣዚዩ ኣ
ጣዕባ፡፡ ሃገራት ሃገራት /ብፍላይ ናይ ኢውሮጳ/ ገህዝቢ
ባልባይ ዓለም በምዝግዝ ብዘሕ ኣትዮት ረኸቡ፡፡ ኣብ'ዚ
ገዛ'ዚ ደግ ኣቲ ኣብ መገዝም ዘነበረ ናይ ናጻ ውድድር
ዕድል ኣናጸበበ ኮይ፡፡ ውሑዳት ዓበይቲ ርክሰጣላውያን ን
ወዳድርቶም ኣውጊጦም ዓበላልዎም፡፡ ኣቶም ዘተረፈ ውሑዳት
ርኣላውያን ደግ ኣብ ከገፂ ከባቢ ዘጠፍኩ መውደባር ምስ
ከልኮት ኣየተሸረኹ ናይ ዓለም ዕፃጋ ምክፍሩል ጀረ፡፡
ኣብ'ዚ ገዛ'ዚ ውድድር ኣብ ከገፂ ኣብ መገን ብሕተዮት ር
ክሰጥላውያን ኣብ መገን ሃጸያውያን ሃገራት ከነ፡፡ ኦዚ ደግ
ገተፃፃይገ፡፡ ጸኒኡ ደግ፡ ነካልኣይገ ውገኡ ዓለም ኣኸተለ፡፡
ኦዚ ብፖለቲካን ብኢኮኖሚን ገሃጸያውያን ሃገራት ኣኸበረገ፡፡
ደግሞ ኣውገ ኣስዓበለገ፡፡ ኣብ ውድተት መገዛኩት ዓቢ ተፈ
ዘለዎ ብ1917 ኣብ ሩስያ ዘተገበረ ናይ ፎሃር-በላሶ በውፈ
ምሒት ዘይርባዕ ኢዩ፡፡ ብሓቲ ኦዚ ዓወት ኦዚ ገሃጸያውያን
ገተፃፃይ ዓለም ምድካም ንቮታሪገ ገምሉኡ ሓረቮ ህዝቢ ሩስያ
ፍናገን ክጥፃገን ዘሃቦ ኢዩ፡፡ ከጸታ ዕለት ኣቲኦ ጀሚሩ
ባሕረ ሓባብ ናይ ቮታሪ በገብሪ ኣብ ዓለም ኢነገስ ተፈኩዩ፡፡
ኦዚ ገስጋሪ ስነ ሓባብ ኦዚ ኣብ ውሽጢ ሃጸያውያን ሃገራት
ኮይተረፈ በቲ ገስጋሪ ብሓቲ ኢቮርፍን ከምቲ ውገ ኣገታውነትን

ስልቲታት ናይ ሃጸይነት ኣብ መላክ ዓለም ኪገልጽን ከኣለ፡፡
ብዘሰከሙኩሙ ኩነታት ዘገዛኩ ዘነበረ ህዝቢ ባልባይ ዓለም
ኣውገ ደረጃ ገቐሓት ከብ በለ ኣዎ ገናጽነትን ሓርነትን ኪ
ገይል ጀመረ፡፡ ኣብ'ዚ ገዛ'ዚ ኣቶም ኢኮኖሚኦም ብውገኡ
ዓገዩ ዘነበረ መዕረባውያን ሃገራት /ገዛኩት/ ነዚ ጣዕባል
ናይ ገዛኩ ህዝቢ ኪፃገት ከምዘይከኣሉ ብመርፃኡ መገዛኩት
ገኸቲርዮ ተገይዩ፡፡ ነፍሹስ ረብሓኦም ኪፈረጽ ስለዘይደልዩ
ብሓቲ መገገፂ ብመሪሕነት ኣታ ኣገጽር በዕፃዊ ገዝኣት ኢዩ
ኣትብል ዘነበረት ሃጸያዊት ኣመሪካ ምዝግዛኦም ዝቐጽልሉ ጥ
በብ /ስልቲ/ መሃተ፡፡ ገሱ ከኣ ሓረቮ መገዛኩት ኢዩ፡፡

ሓድሽ መገዛኩት

ርክሰጣላነት ኣብ ብሕትው ደረጃ በጸሎ መገዛኩት ኣብ
ዝወደተሉ ገዛ ርክሰጣላውያን ሃገራት ምዝግዛኦም ዘቐጽልሉ
ሓድሽ መገዛኩት መሃተ፡፡ ኦዚ ደግ ገህዝቢ ባልባይ ዓለም
ኣብ ከገፂ በዕልኻ ምገዛኩ ገፃኻ ዘኣዘዙ ብመዕረባዊ ትምህ
ርቲ ዘተሓጽቡን መዕረባዊ ባህሊ ዘቐጽቡን ሕገገፍ ኢሎም
ዘተቐበሉን ፖለቲካዊ ስልጣን ናይ ሃገር ከምዘሕዙ ፕሮክ ኣቲ
ገምሉኡ ናጽነት ዝተለዕለ ህዝቢ በገይቑ ዕላማ ብምትካሉ ናጽ
ነት ዝረኸበ መሰልዎ ተታላሉ ነገረኻ ምገባር ኢዩ፡፡ በዚ
ከምዚ ዘኣመሰለ ሃጸያዊ ውፃዕት ኣብ ባልባይ ዓለም ናይ
ገዛኩ ርክሰገ በገይቑ ዕላማ ዘለውገ ብዘይ ህላው ሃጸያውያን
ኪሰርሓ ዘይከኣሉ መገሰታት ከም ዝጥግ ገበረ፡፡

ሃጸያውያን ነኮፈሹሪን መገሰታት ምጥፋፍ ጥፈይ ዘይከነስ
ከብ ጣዕባል ህዝባዊ ሓይሊ ውገ ይከለባላሉን ኢዩገ፡፡ ገኣ
ብነት ኣቲ ምውገ መገሰቲ ሃይለስላሰ ብዘይ ሓገዝ ገይተተ
ኣመሪካውያን ገህዝቢ ኣይትፈ ከነ ገህዝቢ ኢትዮጵያ ከጥኩፍን
ከፃገተን ስለዘይከኣሉ ኣታ መፈሓት ሓድሽ መገዛኩት ዝኾነት
ሃጸያዊት መገሰቲ ኣመሪካ ወተሃደራውገ ሓጥሻርቲ/ ብረታ
ውገ ሓገዝ ብምሃብ ጠጠው ኣቢላ ተትርክብ፡፡ ሃጸያዊት ኣመሪካ

ከመዞ ወገቦሪክ ደማ ገህዝቢ ኢርትራን ኢትዮጵያን ገመዝማዝ ናጸ ዕደል ገዢነቷን ሲቀርብ፡፡ አብ ሮክሲ ዘኸውን ብዝበለጸ ኢኮኖሚያዊ ጥቕሙን ገመሻላውን መስፍኦራሕን ወተሃደራዊ ጥዛብን አብ ዓለም ከሕሉን አብዘነ ሕይወት ገዝኦታት ናይ ገዛኡ ርክብን ወተሃደራዊ መደበራት ዘርገሰን ይርከባ፡፡ ገዛብነት ኣቲ ኣብ ኣስመራ ዘርከብ ናይ ወተሃደራዊ መሪሻቢ መደበር ሃጻያዊት ኣመሪካ ኣብ ኣፍሪያን ጥክከላይ መበራቕን ዘለዎ ኢኮኖሚያውን ወተሃደራውን ጥቅሚ ገመሻላው ኣብ ዘበታታ ዘገለጻል ህዝባዊ ገደልታት ደማ ገመሻላይን ገመቅዮን ኣትፋተሙ መደበር ኢዩ፡፡

ህዝባዊ ገደል ኣብ ገዛ ሃጻይነት፡-

ኣብ መዕረብ ሃገራት ዘርከቡ ውሑዳት ርክሰማላውያን ገዛ በዝሕ መሰርሕ ጥክተት ኣብ ርክሰማላዊ ዓለም ዘርከብ ሰለዝ ውገት ኣብ ባልባይ ዓለም ርክሰማላውያን ደርብታት ኣብቲ ደረጃ ጽኑዕ ጥዕቢኦም ከወፃደርዮም ኣይከክሉን ኢዮም፡፡ በዚ መሸ ገያት ኣዚ ኣብ ባልባይ ዓለም ዘርከብ ናይ ብርጅዮ ደርብተት በዘመ ናይ ዓለም ብሕተዋት ርክሰማላውያን ዘመርሑ፡፡ ኣብ ጎሕቲ ሰልጣኖም ደማ ዚተኣሰሩን ኢዮም፡፡ ሰለ ዚደማ ኣብ ባልባይ ዓለም ብገዛኦ ርክሰን ዝሓደሩ ናፃ ዝኾኑ ርክሰማላውያን ሃገራት ኪኾሙ ኣይከክሉን ኢዮን፡፡ ኣመበኦር ኣብ ባልባይ ዓለም ዚከከል ገደልታት ገናጽነትን ገሕርነትን ዘመድ ከኸውን ናይ ገደን ኢዩ፡፡

ገናጽነትን ሕርነትን ዘጥርገኖ ገደሊ ደማ ናይ ገደን ህዝባዊ ገደሊ፡፡ ሸታሉ /በሕረ-ሰባበም/ መስ ሕረሰቱን በውራውያን መህራንን ኪፃነ ብመገባር ዘመርሑዎ ገደሊ ከኸውን ይገባኦ፡፡ ብህ፡ሓ፡ሓ፡ጅ. ዘመራሕ ገደሊ ህዝቢ ኢርትራ በዚ መበረት ኣዚ ዘህጃንን ዘህፃደን ዘሉ ኢዩ፡፡ ኣብ ናይ ሰሜን ኮሪያን ቢዮትኖምን ዚተፃወተ ሰውራ ኣብ ከመዞ መኸከል ዚዘህጃንን ብኣኡ ዘመራሕን ኢዩ፡፡ ከመኡ ውገ ኣብ ኣፍሪያ ከነ ኣብ ኣስያን ላቲን ኣመሪካን ዝበገባን ዚገሰን ባን ዘለዎ ቅትዓት ናይ ህዝቢ ገደልታት በዚ መኸከል ኣዚ ዘህጃን ኢዩ፡፡ ሕረሸዮ በውራኡን ደማ በዚ መኸከል ዚዘተመርነሩ ኢዩ፡፡ በውራናን በውራ ኩሉ ጥኩን ህዝቢ ዓለም ሕይወት ኢዩ ከገብል ከሉና ዕለጥና ሕይወት /ናጽነትን ሕርነትን ገመር ከብ/ ጸላኤንና ከኣ ሕይወት ዓለማዊ ሃጻይነትን ከረኹር መገን ስታትን /ብመገደኖም ኢዩ፡፡ ኣብ ቅደሚ ሕይወሊ ናይ ኩላተም

ጥኩናት ህዝቢ ዓለም ሃጻያውያን ፈጽመዎ ጠጠው ከባሉ ኣይከክሉን ኢዮም፡፡ ሰለዚ ዓወት ጥኩን ህዝቢ ዓለም ገዛ ይወስድ ኣመበር ዘይሕለፍ ታሪኻዊ ሕይወት ኢዩ፡፡

በ. ደስነት

ኣብ ደስነት ኣገጻር ኣቲ ቅደሚኡ ዘነበረ ርክሰማላውያን ናውቲ ጥክተት ናይ ሕባር ኮይት ሰብ ብሰብ ዘይመዝመሉ ሕይወት ኣብ/ሰብ ይፍጠር፡፡ ኣብ ደስነት ብሕታዊ ሃብቲ ይተርፍ፡፡ መዝማዝን ከልክ ዓይነት ጥኩናን ከኣ ከብ ስርዎ ይመሰው፡፡

ኣብ ደስነት ክልተ ዓይነት መውናን ጥሪት ኣሉ፡፡ ኣቲ ሕይወት ጥሪት ህዝቢ ኮይት በቲ ገዕዮ ዘውከሉ መገንብቲ ዝውነን፡፡ ኣዚ ናይ መገንብቲ ጥሪት ወይ ገብረት ይበሃል፡፡ ኣቲ ከልክ ኣይ ከሂ ብኖይ ሕረሸ ጥሕበር ዘውነን፡፡ ኣዚ ከልክ ከኣ ጥበራዊ ጥሪት ወይ ገብረት ይበሃል፡፡ ኣዘመ ክልተ ዓይነት መውናን ኣዚኦም ዲባዊ መባያት ዚሓዙ ኮይኖም ናብ ርክሰደስነት ገመባሕ ዘረጋገጹ ዓይነተኛ ሕርሕት ይፍጽሙ፡፡

ኣብዚ ሕ/ሰብ ዚዲባዊ ከብን መውናን ሰለዘሉ፡፡ ዝመደኖ ጥክተት ኣብ መገን ኩሉ ኣቲ ህዝብን ርክሰ-በላሳን ከኣ ሕውነታውን ጥሕበራዊ መኸከገዝን ዝመልኦ ይኸውን፡፡ ኣብ ደስነት መዝማዝ ናይ ሰብ ብሰብ ዓልባን፡፡

ኣቲ መኸከላዊ ኣተፃፃዲላ ሃብቲ /ኣተት/ ኣብ ደስነት ገነባቢ ወከፍ ከመ ስርሕ-ኢዩ፡፡ ሰለዚ ከኣ "ዘይበርሕ ኣይበልዕን" ጥላት ኢዩ፡፡ ኣብ ዲስነት ነባሲ-ወከፍ ኣባል ናይቲ ሕ/ሰብ ብጽሕቶ ዘረከበ ብመኸከል ነባሲ ወከፍ ከመ ከክለተ ገነባቢ ወከፍ ከኣ ከመ ስራሕ ኢዩ፡፡ ኣብ ርክሰማላውያን ፍረ ሰራሕ ናይ ጥልፍናት ሸታሉ ናብ ቐባ ውሑዳት ብርጅዮ ወነገቲ ኣብያተ ዕዮ ኢዩ ዚህቱ፡፡ ኣብ ደስነት ገነብ ኣቲ ፍረ ሰራሕ ነቐ ኣፍረይቲ ነቐ ርክሰ በላዕ ኢዩ፡፡ ኣብ ደስነት ኣፍረይትን ሕይወትን ባዕላቶም ርክሰ በላዕ ኢዮም፡፡ ከብ ፍርቲ ገላዕሊ ከብቲ ሃገራዊ ኣተት ገመገባበር ስጋን ገመሰሕፍሒ ባህልን ይወዕል፡፡ ኣቲ ዚተረፈ ከኣ ኣብ ከልክ ገህዝቢ ዘደሊ ነገራትን ገመሰሕፍሒ ጥክተትን ይወዕል፡፡ ኣዚ ጻሕረዊውን ናይቲ ህዝቢ ኢዩ፡፡

አብ ደባዊ ሕ/ብብ ገመዕባላ ገረብሐ ኩሉ ስወት ስ
ፊሕ ማሕበረውን ሕውነታውን መቅጥገዝን ዝመልኦ ኢዩ፡፡ ኦዚ
ጠባይት ኦዚ ኣብ መገን ናይ ኢገዳሰትሪ በፊሕ ተኛታትን ናይ
ሕርባ በፊሕ ተኛታትን፡ ኣብ መገን ኢገዳሰትሪ ሕርባን ኣብ
መገን ከተማን ገጠርን፡ ኣብ መገን ናይ ጉልበትን ናይ ሓገ
ገል በፊሕን . . . ወ.ዘ.ተ. ይርከብ፡፡ ኦዚ ሰገሰለታዊ
ዚኸነ ናይ ኢኮኖሚ መቅሰሰባር ከኣ ገዢዎ ዘመዕብል መጪት
ዩረገገጸልና፡፡ ኣብ ደባዊት ውን ከይተረፈ ኣብ መገን ኦዚ
ዚተጠቐሰ ሰገሰለታዊ ዚኸነ ርክብን ከመኡ ውን መስተ ኣዚዩ
ዚደገፍዐ ሓይሊታት ማእተት ኩሉ ገዚ ዚተወሃሃደ ሰገመተ ኪ
ርከብ ስለዘይከኣል ገርፂት ይፍጠር፡፡ ኦዚ ከኣ ነቲ ኢኮኖ
ሚያዊ መዕባላ ተይዲ ይኸኖ፡፡ ገን ኣብ ደባዊት ገርፂት ዘ
ይተጸፈሪ ባህሪ ስለዘለዎ ኦቲ ዚሂረገ ርክብ ብካልኦ ሓይሊ
ገመዕባላ ዚደገፍ ርክብ ብቐሊል ገኪቐዩር ናይ ገዲ ይኸውን፡፡

ኣብ ደባዊት ኩሉ ሰብ ገመዕባላ ናይ ሓባር ስለዝሓሰብን
ተጸረርቲ ደርብታት ከኣ ብዘይመህላዎን ገመዕባላ ዚቐይድ
ዚሂረገ ርክብ ብዝሓደሰን ዝመዕባላን ብመቅከኦ፡ ነቲ ገርፂት
ኣብ ደባዊ ኣገባብ ማእተት ዘሉ ይፈትሖ፡፡ ኣብ ደባዊ
ሕብረተሰብ ኣደሓርሓሪ ሓባባት ዚዘርገሑ ወይ ኪዘርገሑ ዚከኣሉ
ደርብታት ያለውን፡፡ ኣብ ደባዊ ሕ/ብብ ኩሉ ርሂጹ በላዕ
ማዕቢሉ ናብ ርክብ ደባዊት ማለት ናብቲ ዝለዓለ ደረጃ ናይ
ደባዊት ገከበጽሕ ገዳሰ ኢዩ፡፡

ኣብ ርክብ ደባዊት ሓይሊታት ማእተት ኣዚዩም ይደገፍዐ፡
ወጽኢት ናይ ሰይገሰን ቲክኖሎጂ /ሰነ ጥበብ / ኣብ ማእተት
ይወዕሉ ኦዎ ኦቲ ዝጸገሐ ዲባዊ ዝመደፍ ማእተት ናብ ርክብ
ዲባዊ ዝመደፍ ማእተት ይልወጥ፡፡ መተከላዊ ኣተፃፃደላ ገዋ
ትን ኣበፊርሓን ኣብ ርክብ ደባዊት "ከብ ነብሲ ወከፍ ከመ
ከኣለቱ ገነብሲ ወከፍ ከኣ ከመ ዘደልዩ" ኢዩ፡፡ ከመዚ
ኢሉ ከኣ ኦቲ ኣብ ደባዊት ዚጸገሐ ዘይተጸፈሪ ገርፂት ኣብ
መገን ከተማን ገጠርን ኣብ መገን ኢገዳሰትሪን ሕርባን ኣብ
መገን ናይ ጉልበትን በፊሕን ናይ ሓገገልን ፈጽሞ ይተርፍ፡፡